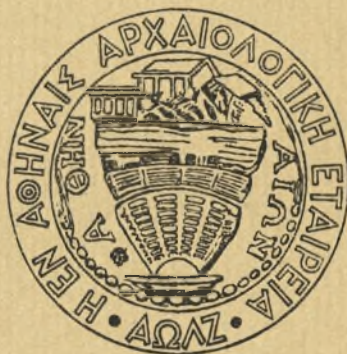

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

1925 - 1926

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ,
1929

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
1925-1926

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ "ΕΣΤΙΑ",
1929

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
1. Εύεργέται	Υ'
2. Διοικητ. Συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας διὰ τὴν τριετίαν 1924-1926	ε'
3. Ἐπίτιμοι Ἑταῖροι 1925 - 1926	ζ'— ι'
4. Τακτικοὶ Ἑταῖροι 1925 - 1926	ια'— ιε'
5. Γενικὴ ἔκθεσις τοῦ Γραμματέως περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1925	1— 20
6. Ἐκθέσεις περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1925 :	
1. Ἀνασκαφαὶ Ὠδείου Περικλέους ὑπὸ Π. Καστριώτου	21— 24
2. Grabungen im Dionysos-Theater in Athen ὑπὸ W. Doerpfeld	25— 32
3. Ἀνασκαφαὶ Ἀμφιαρείου ὑπὸ Β. Λεονάρδου	33— 35
4. » Νέας Ἀγχιάλου ὑπὸ Γ. Α. Σωτηρίου	35— 37
5. » Ἴερού Θαυλίου ἐν Φεραῖς τῆς Θεσσαλίας ὑπὸ Α. Σ. Ἀρβανιτοπούλου	37— 42
6. » Κάτω Γουμενίτης Καλαβρύτων ὑπὸ Ν. Κυπαρίση	43— 47
7. » Ἀσκληπιείου Ἐπιδαύρου ὑπὸ Π. Καββαδία	47— 51
8. » Στυμφάλου ὑπὸ Α. Ὁρλάνδου	51— 55
9. » Μεσσηνίας ὑπὸ Γ. Π. Οἰκονόμου	55— 66
7. Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1925	67— 73
8. Γενικὴ ἔκθεσις τοῦ Γραμματέως περὶ τῶν πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1926	75— 97
9. Ἐκθέσεις περὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1926 :	
1. Ἀνασκαφαὶ Ὠδείου Περικλέους ὑπὸ Π. Καστριώτου	98— 103
2. » Ἀμφιαρείου ὑπὸ Β. Λεονάρδου	103— 108
3. » Νέας Ἀγχιάλου ὑπὸ Γ. Σωτηρίου	108— 115
4. » ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς Θαυλίου ὑπὸ Α. Σ. Ἀρβανιτοπούλου	115— 117
5. » ἐν Σέρραις ὑπὸ Α. Ξυγγοπούλου	118— 122
6. » Νικοπόλεως ὑπὸ Γ. Α. Σωτηρίου	122— 127
6 Α. » » ὑπὸ Α. Φιλαδελφέως	127— 130
7. » Κάτω Γουμενίτης Καλαβρύτων ὑπὸ Ν. Κυπαρίση	130— 131
8. » Στυμφάλου ὑπὸ Α. Ὁρλάνδου	131— 139
9. » Ἐπιδαύρου ὑπὸ Π. Καββαδία	139— 140
10. Περὶ τοῦ θολωτοῦ τάφου Ὀσμάναγα Πύλου ὑπὸ Κ. Κουρουγιώτου	140— 141
11. Ἀνασκαφαὶ Νίρου Χάνι Κρήτης ὑπὸ Σπυρ. Μαρινάτου	141— 147
12. Ἀνασκαφικαὶ ἔρευναι ἐν Λέσβῳ ὑπὸ Δ. Εὐαγγελίδου	147— 156
10. Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1926	157— 159
11. Συνέλευσις τῶν ἑταίρων κατὰ τὸ ἔτος 1925	161
12. Ἐκθεσις τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ ἔτους 1925	162— 165
13. Ἀπολογισμὸς ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1925	166— 167
14. Κίνησις δημοσιευμάτων κατὰ τὸ ἔτος 1925	168— 169
15. Συνέλευσις τῶν ἑταίρων κατὰ τὸ ἔτος 1926	171
16. Ἐκθεσις τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ ἔτους 1926	172— 175
17. Ἀπολογισμὸς ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1926	176— 177
18. Κίνησις δημοσιευμάτων κατὰ τὸ ἔτος 1926	178— 179
19. Δημοσιεύματα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας	180— 183

ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΟΘΩΝ

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΦΙΛΑΡΧΑΙΩΝ

Η ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ, ΕΛΛ. ΚΟΙΝΟΤΗΣ

Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΕΩΝ

Ο ΔΗΜΟΣ ΕΡΜΟΥΠΟΛΙΤΩΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

DUC DE LUYNES

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΝΑΡΔΑΚΗΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΡΣΑΚΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ

ΣΙΜΩΝ Γ. ΣΙΝΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΡΩΜΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΠΕΤΡΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΡ. ΣΟΥΤΣΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΥΓΓΡΟΣ

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΟΥΝΑΔΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

HILARION ROUX

ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗΣ

ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΝΕΓΡΕΠΟΝΤΗΣ

HEINRICH SCHLIEMANN

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΒΑΛΛΙΕΡΗΣ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΧΙΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΗΦΑΙΣΤΙΔΗΣ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

ΣΟΛΩΝ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Ι. ΠΡΩΙΟΣ

ΟΘΩΝ Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΥΛΟΣ

ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

BENIAMIN ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Π. ΔΗΛΙΓΙΑΝΝΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΤΣΙΒΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ

GEORGES CLEMENCEAU

A. E. H. GOEKOOP

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ

•

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΕΤΙΑΝ 1924-1926

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΠΠΟΥΛΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΒΕΛΤΣΟΣ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΟΥΓΕΑΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΒΟΛΟΝΑΚΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΙΑΚΩΒΟΣ ΧΑΡ. ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΞΑΡΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΕΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Χ. ΧΑΤΖΗΣ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΠΙΤΙΜΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

1925-1926

- Ἡ Α. Υ. ὁ πριγκιπ Διάδοχος **Bernhard** τοῦ **Sachsen Meiningen**. — Breslau.
- Ἡ Α. Υ. ὁ πριγκιπ Φρειδερίκος **Κάρολος** τοῦ **Hessen**. Cronberg i. Taunus. (Schloss Friedrichshof).
- Ἡ Α.Β.Υ. ὁ πριγκιπ τῆς Ρουμανίας **Κάρολος**.
- Ἡ Α.Β.Υ. ὁ πριγκιπ Διάδοχος τῆς Σουηδίας **Γουσταῦος Ἀδόλφος**. **J. Beloch**. — Roma. Via Pompeo Magno 5.
- Ἐλευθέριος **Κ. Βενιζέλος**. Ἀθῆναι.
- James Gordon Bennett**. — New York.
- Erich Bethe**. — Leipzig. Davidstrasse 1.
- Robert De Billy** — Γαλλία.
- F. W. von Bissing**. — München. Georgenstrasse 10.
- G. Bonni**. — Roma. Via Genova 30.
- Max Bonnet**. — Montpellier. Villa aux Roses (Pierre Rouge).
- R. C. Bosanquet**. — Liverpool. — Bedford Street 40.
- Alfred Brueckner**. Berlin. Friedenau. Rubens Str. 40.
- Ernst Buschor**. Ἀθῆναι, ὁδὸς Φειδίου 1.
- Chamonard J.** — Paris. 3, square du Croisic XVe.
- Ἰωσήφ **Χατζιδάκης**. Ἡράκλειον (Κρήτης) — Μῆλος.
- G. Clémenceau**, ancien Président du Conseil. — Paris.
- Giuseppe Ang. Colini**. — Roma. Via Farini 17, int. 7.
- Ludwig Curtius**. — Ρώμη. Via Sardegna 79.
- Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ. **Δαμιανός**.
- R. M. Dawkins**. — Plas Dulas, Llandulas N. Wales.
- Prince Demidoff**. — Ἀθῆναι.
- Charles Diehl**. — Paris, aven. Wagram 75.
- Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης **Ζακύνθου κ. Διονύσιος**.
- Wilhelm Dörpfeld**. — Berlin. Lichterfelde 1. Hortensien Str. 64.
- Βίκτωρ Δούσμανης**. — Ἀντιστράτηγος, ὁδὸς Μενάνδρου 35.
- Hans Dragendorff**. — Freiburg i. Br. Universität.
- Engelbert Drerup**. — Nijmegen. Holland. Universität.
- Garret Droppers**. — Ἡ. Π. Ἀμερική.
- Fr. von Duhn**. — Heidelberg. Neuenheim. Werrgasse 7.

- Félix Durrbach.**—Toulouse. Rue du Japon 40.
Adolf Erman.—Berlin. Dahlem, Peter Lenéstrasse 72.
Sir Arthur Evans.—Youlbury Berks, near Oxford.
Ernst Fabricius.—Freiburg i. Br. Göthestrasse 44.
Paul Foucart.—Paris. Rue Jacob 19.
Ernst Gardner.—Tadworth (Surrey) Farm Corner.
Percy Gardner.—Oxford. Canterbury Road 12.
Ὁ Παναγ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Γεννάδιος.
Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Γρηγόριος.
Gherardo Ghirardini.—Bologna. Via dell'Indipendenza 54.
Earl Granville.—Ἀγγλία.
Angelo de Gubernatis.—Roma Università.
Federico Halbherr.—Roma. Via Atenula 21.
B. Haussoullier.—Paris. 8 Rue Ste Cécile.
Rudolf Heberdey.—Graz. Mandell Strasse 26.
Paul Hermann.—Dresden. Stephanienstrasse 13.
B. Hodge Hill.—Ἀθήναι, ὁδὸς Πηγῶν 23.
Fr. Hiller von Gaertringen.—Berlin. Westend, Ebereschen Allee 11.
Otto Hirschfeld.—Berlin. Charlottenburg Mommsenstrasse 6.
Maurice Holleaux.—Paris. Quai Malaquais 19.
Théophile Homolle.—Paris. Rue de Petits Champs 8.
André Joubin.—Paris.
Georg Karo.—Halle a. S. An der Universität 12.
Sir Frederic George Kenyon.—London. British Museum.
Otto Kern.—Halle a. S. Friedenstr. 23.
Ὁ Σ. Μητροπολίτης Σάρδεων κ. Κλεόβουλος. Κων/πολις.
Hubert Knackfuss.—München Adelheidstr. 10.
Παῦλος Κουντουριώτης.—Ἀθήναι, Νικοδήμου 1.
Rodolfo A. Lanciani.—Roma. Piazza Sallustio 24.
Henri Lechat.—Lyon. Quai Gailleton 22.
Philippe Legrand.—Lyon. 60. Avenue de Noailles.
Θεόδωρος Λιμπρίτης.—Ἀθήναι. 3^{ης} Σεπτεμβρίου 131 Α.
Emmanuel Loewy.—Wien. Untere Donaustr. 29.
G. A. Macmillan.—London. St Martin's Street.
Lucien Magne.—Paris. Rue de l'Oratoire du Louvre 6.
Rev. J. P. Mahaffy.—Dublin (Ireland), Provost of Trinity College.
E. Martini.—Prag. Deutsche Universität.
Horace Marucchi.—Roma. Santa Maria in Via 7 A.
G. Mendel.—Paris. Rue de l'Observatoire 8.

- Ed. Meyer.** — Berlin. Lichterfelde W. Mommsenstr. 7/8.
William Miller. — Ἀθήναι.
Gabriel Millet. — Paris. XIVe 34 Rue Hallé.
Naville Edouard. — Genève. Université.
Φωκίων Νέγρης. — Ἀθήναι, Τρικύρφων 6.
Charles Nizet. — Paris. 7 Avenue de Bréteuil.
Théodore Ouspensky. — Leningrad. Rue Wassilios 7/2.
Ettore Pais. — Roma. Via di Ripetta 102.
R. Paribeni. — Roma. Via dei Prefetti 22.
Giovanni Patroni. — Pavia, Università.
Guiseppe Pellegrini. — Padova Via Massimo 9.
Paul Perdrizet. — Strasbourg. Université.
Luigi A. Pernier. — Firenze. Università.
Giulio de Petra. — Napoli — Pallonete. Via S. Chiara 32.
Ernst Pfuhl. — Basel. Schönbeinstrasse 42.
Alfred Philippson. — Bonn. Königstrasse 1.
Charles Picard. — Paris, XIVe. Boul. Arago 97.
Νικόλαος Πολίτης. — Παρίσιοι.
Edmond Pottier. — Paris. 72 Rue de la Tour.
A. von Premerstein. — Marburg. Universität.
Karl Purgold. — Gotha. Reinhardtsbrunnenstr 43.
G. Radet. — Bordeaux. 9bis Rue de Cheverus.
Sir W. M. Ramsay. — 41, Braid Avenue, Edimburgh.
Pember W. Reeves. — London.
Salomon Reinach. — Boulogne-sur-Seine. Avenue Victor Hugo 16.
Théodore Reinach. — Paris. 2, Place des Etats-Unis.
E. Reisch. — Wien XVIII. Karl Ludwigstrasse 28.
C. Ricci. — Roma. Piazza Venezia 11.
R. B. Richardson. — Woodstok Connecticut.
La Comtesse de Riencourt. — Ἀθήναι.
Al. Rostowitz-bey. — Le Caire.
Antonio Salinas. — Palermo, Via Emerico Amari 130.
Rev. A. H. Sayce. — 8, Clalmers Cresent, Edimburgh.
Gustave Schlumberger. — Paris. VIIIe 29 Avenue Montaigne.
Hans Schrader. — Frankfurt a. Main, Schumannstr. 49.
Sir Cecil Smith. — London. Victoria and Albert Museum.
Antonio Sogliano. — Napoli. Via Carlo Altobelli 25.
Vittorio Spinazzola. — Bologna.
Mrs E. Arthur Strong. — Roma. British School. Palazzo Odescalchi 80.

- F. Studniczka.**—Leipzig. Leibniz Strasse 11.
Ludwig von Sybel.—Marburg i. H. Sybelstrasse 1.
Hermann Thiersch.—Göttigen. Friedländerweg 39.
Ὁ Σεβασμ. πρώην Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος.
Albert Trapman.
A. J. B. Wace, London Victoria and Albert Museum.
Otto Walter.—Oester. Archäolog. Institut. Athen.
Carl Watzinger.—Tübingen, Lenaustr. 6.
Th. Wiegand.—Berlin, Dahlem, Peter Lennéstr. 30.
Ulrich von Wilamowitz-Moellendorff, Excellenz.—Westend
bei Berlin. Eichen—Allee 12.
Wilhelm Wilberg.—Wien. Mozartgasse 4.
Ulrich Wilcken.—Berlin. Westend, Leistikow Str. 2.
Adolph Wilhelm.—Wien IX, Schlickgasse 5.
A. Willems.—Bruxelles. Université.
Paul Wolters.—MünchenNW2 Elvira Str. 4/Or.

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ

1925 - 1926

Σημ. — Οί δι' ἀστερίσκου σημειούμενοι ἑταῖροι εἶναι ἰσόβιοι.

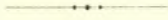
1. Ἀβραμέας Εὐστράτιος.	32. Γεδεών Μανουήλ.
2. * Ἀγγελόπουλος Ἀθάνατος Θρ.	33. * Γεννάδιος Ἰωάννης.
3. Ἀγγελόπουλος Γεώργιος.	34. Γερογιάννης Κωνσταντῖνος.
4. * Ἀγγελόπουλος Ἡλίας.	35. * Γεωργιάδης Ἀθανάσιος.
5. Ἀγγελόπουλος Θεόδωρος.	36. Γιαννόπουλος Δημήτριος.
6. Ἀδαμαντίου Ἀδαμάντιος.	37. Γκίτζης Βαρθολομαῖος.
7. Ἀθανασάκης Ἰωάννης.	38. Γούδας Μιχαήλ.
8. Ἀλεξάκης Χαρίλαος.	39. Γουδῆς Δημήτριος.
9. Ἀλιβιζᾶτος Ἀμίλας.	40. Γούσιος Κωνσταντῖνος.
10. * Ἀμπελᾶς Τιμολέων.	41. Γρουῆδμαν Ἀχιλλεύς.
11. Ἀναγνωστόπουλος Γεώργιος.	42. Δαμαλᾶς Ἰάκωβος.
12. Ἀναγνωστόπουλος Ἰωάννης.	43. * Δελιγιώργης Λεωνίδας.
13. Ἀναστασιάδης Ἀναστάσιος.	44. * Δεμερτζῆς Ἀλέξανδρος.
14. Ἀξελός Ἰωάννης.	45. Δέρβος Γεώργιος.
15. * Ἀποστολάκη Ἄννα.	46. Δέφνερ Μιχαήλ.
16. Ἀποστολάκης Δημήτριος	47. * Δηλιγιάννης Ἐπαμεινώνδας.
17. Ἀποστολίδης Χρῖστος.	48. Δημητριάδης Δημήτριος.
18. Ἀρβανιτόπουλος Ἀπόστολος.	49. * Δημητριάδης Χρῖστος.
19. Ἀσημακόπουλος Σαράντος.	50. Διαμαντόπουλος Ἀνδρέας.
20. * Βάσος Τιμολέων.	51. Διαμαντόπουλος Διονύσιος.
21. Βέλτσος Νικολ. Γεώργιος.	52. Διοσκορίδης Χαράλαμπος.
22. * Βερναρδάκης Γρηγόριος.	53. Δόσιος Κωνσταντῖνος.
23. Βερναρδάκης Κωνσταντῖνος.	54. * Dörpfeld Wilhelm.
24. * Βιζουκίδης Περικλῆς.	55. Λουκάκη Ἐθανθία.
25. Βογιατζίδης Ἰωάννης.	56. Δραγάτσης Ἀθανάσιος Ἰ.
26. * Βολονάκης Μιχαήλ.	57. * Δραγάτσης Ἰάκωβος Χ.
27. * Βορέας Θεόφιλος.	58. Δόσιος Κωνσταντῖνος.
28. Βουγιούκας Γεώργιος.	59. Δρόσος Ἰωάννης.
29. Βρυζάκης Ἀθανάσιος.	60. * Δυοβουνιώτης Γεώργιος.
30. Γαλανός Σπυρίδων.	61. Δυοβουνιώτης Κωνσταντῖνος.
31. * Γαρδίκας Γεώργιος.	62. Ἐμπεδοκλῆς Γρηγόριος.

63. * Ἐμπειρῖκος Μιχαήλ.
 64. * Ἐξαρχόπουλος Νικόλαος.
 65. Εὐαγγελίδης Δημήτριος.
 66. * Εὐαγγελίδης Μαργαρίτης.
 67. * Εὐταξίας Ἀθανάσιος.
 68. * Εὐταξίας Ἰωάννης.
 69. * Ζαΐμης Ἀλέξανδρος.
 70. * Ζέγγελης Κωνσταντῖνος.
 71. * Ζησίου Κωνσταντῖνος.
 72. * Ζυγομαλάς Ἀντώνιος.
 73. Ζωγράφος Γεώργιος.
 74. Ζωγράφος Ἰωάννης.
 75. Ζωγράφος Κωνσταντῖνος.
 76. Ἡλιόπουλος Βασίλειος.
 77. Ἡλιόπουλος Παναγιώτης.
 78. * Ἡλιόπουλος Χρῖστος.
 79. Θεοδότου Σόλων.
 80. * Θεοδωρακάκης Στυλιανός.
 81. * Θεοδωράκης Γεώργιος.
 82. Ἰωαννίδης Γ Ἰωάννης.
 83. Ἰωαννίδης Χρῖστος.
 84. * Καββαλεράτος Ἀννίνος Μιλτ.
 85. Καββαδίας Ἀλέξανδρος.
 86. * Καββαδίας Παναγῆς.
 87. * Καζάκης Νεοκλῆς.
 88. Καλαποθάκης Μιχ. Δημήτριος.
 89. Καλβοκορέσης Λεωνίδας.
 90. Καλιτσουνάκης Ἰωάννης.
 91. * Καλογερόπουλος Νικόλαος.
 92. Καλογερόπουλος Παναγιώτης.
 93. Καμπάνης Νικόλαος.
 94. Καντιάνης Νικόλαος.
 95. Καπερώνης Νικόλαος.
 96. * Καπετανάκης Νικόλαος.
 97. Καπρουλάς Γεώργιος.
 98. Καρακάλος Νικόλαος.
 99. Καρανδρέας Ἀπόστολος.
 100. * Καρκούλιας Ἡρακλῆς.
 101. * Καρολίδης Παῦλος.
 102. Καρόλου Νικόλαος.
 103. Καρούζος Χρῖστος.
 104. Κασσαβέτης Ἀλέξανδρος.
 105. * Καστόρχης Δημήτριος.
 106. * Καστριώτης Παναγιώτης.
 107. Κάτσανος Νικόλαος.
 108. * Κανταντζόγλου Ἰωάννης.
 109. * Κεραμόπουλος Ἀντώνιος.
 110. * Κλοντηρόπουλος Γεώργιος.
 111. Κοκόλης Σπυρίδων.
 112. Κολλιαβᾶς Γεώργιος.
 113. Κολλινιάτης Ἡλίας.
 114. Κολλινιάτης Σπυρίδων.
 115. Κολοκοτσᾶς Εὐάγγελος.
 116. Κοσμόπουλος Ἰωάννης.
 117. Κοτζιάς Νικόλαος.
 118. Κουγέας Σωκράτης.
 119. * Κουμανούδης Πέτρος.
 120. * Κουρουνιώτης Κωνσταντῖνος.
 121. Κρασιώτης Ἰωάννης.
 122. Κρητικός Εὐάγγελος.
 123. Κριεζῆς Ἀλέξανδρος.
 124. Κριεζῆς Ἀνδρέας.
 125. * Κριεζῆς Ἀντώνιος.
 126. Κριεζῆς Ἐμμανουήλ.
 127. Κριμπᾶς Ἀθανάσιος.
 128. Κριμπᾶς Βασίλειος.
 129. Κτενᾶς Κωνσταντῖνος.
 130. Κυπαρίσσης Νικόλαος.
 131. * Κύρης Μιχαήλ.
 132. Κυριαζῆς Σπυρίδων.
 133. Κυριακίδης Στίλπων.
 134. Κυριακός Ἰωάννης.
 135. Λαμπίκης Βασίλειος.
 136. * Λαμπρόπουλος Ἀλέξανδρος.
 137. Λεκός Γεώργιος.
 138. * Λεονάρδος Βασίλειος.
 139. * Λιβαδάς Μιχαήλ.
 140. Λιβαδάς Νικόλαος.

141. Λιβαδάς Παντελής.
 142. Λιβιεράτος Σπυρίδων.
 143. Λιμπερόπουλος Παναγιώτης.
 144. Λογοθέτης Κωνσταντίνος.
 145. * Λυκάκης Ἀλέξανδρος.
 146. Λυκούδης Ἐμμανουήλ.
 147. Λῶ Πειρουνάκη Αἰκατερίνη.
 148. Μαγιάσης Ἰωάννης.
 149. Μαγιάσης Σωτήριος.
 150. Μάζαρης Δημήτριος.
 151. Μακκά Ξανθίππη Π.
 152. * Μακκάς Δημήτριος.
 153. * Μακκάς Νικόλαος.
 154. Μακρῆς Γεράσιμος.
 155. Μαλαπέτσας Θεόδωρος.
 156. Μαλιτζέος Κωνσταντίνος.
 157. Μάμος Πιπίνος.
 158. * Μαντζάκος Χρῖστος.
 159. * Μαντζούφας Ἀνδρέας.
 160. Μαντούδης Μιχαήλ.
 161. * Μανωλίδης Σωκράτης.
 162. Μαργαρίτης Σπυρίδων.
 163. Μαρινᾶτος Σπυρίδων.
 164. Μαρκόπουλος Βασίλειος.
 165. * Μαρκόπουλος Ἰωάννης.
 166. Μανρούλιας Ἰωάννης.
 167. Μέλφος Δημήτριος.
 168. Μενάρδος Σίμος.
 169. * Μερκούρης Σπυρίδων.
 170. Μέρμηγκας Κωνσταντίνος.
 171. * Μεσολωρᾶς Ἰωάννης.
 172. Μεσολωρᾶς Παναγιώτης.
 173. Μηλιάδης Ἰωάννης.
 174. * Μητσόπουλος Χρῖστος.
 175. Μιαούλης Ἀνδρέας.
 176. Μιχαηλίδης Μιχαήλ.
 177. * Μούσης Ἰωάννης.
 178. Μουτσόπουλος Δημήτριος.
 179. Μουτσόπουλος Φώτιος.
 180. Μπαβαβέας Ἀδαμάντιος.
 181. Μπαλαῖνος Νικόλαος.
 182. * Μπάριτ Γουλιέλμος.
 183. Μπαχαρίας Στυλιανός.
 184. * Μπενάκης Ἀντώνιος.
 185. * Μπενάκης Ἐμμανουήλ.
 186. Μπένσης Βλαδίμηρος.
 187. Μπέρτος Νικόλαος.
 188. Μπουρνιάς Ἀντώνιος.
 189. * Μυστακίδης Βασίλειος.
 190. Ναισούλης Βασίλειος.
 191. * Νεγροπόντης Μιλτιάδης.
 192. Νικητόπουλος Ἀνδρέας.
 193. * Νικολαΐδης Ἰωάννης.
 194. * Νικολαΐδης Λουδοβίκος.
 195. Νομικὸς Δημήτριος.
 196. Νομικὸς Μᾶρκος.
 197. * Noack Ferdinand.
 198. * Ξανθοῦδίδης Στέφανος.
 199. Ξυγγόπουλος Ἀνδρέας.
 200. Οἰκονόμος Γεώργιος Π.
 201. * Οἰκονόμος Παναγιώτης Π.
 202. Οἰκονόμου Ἰωάννης.
 203. Οἰκονόμου Μιχαήλ.
 204. Ὁρλάνδος Ἀναστάσιος.
 205. * Παγανέλης Σπυρίδων.
 206. * Παγανέλης Στάμος.
 207. * Πάλλης Ἀγαμέμνων.
 208. * Παναγιωτόπουλος. Ἀνδρέας.
 209. Παναγιωτόπουλος Κων/τίνος.
 210. * Παντελίδης Ἐμμανουήλ.
 211. Παντερμαλῆς Στυλιανός.
 212. Παππαδάκης Κωνσταντίνος.
 213. Παππαδάκης Νικόλαος.
 214. Παππαδόπουλος Θωμᾶς.
 215. Παππαηλιού Χαράλαμπος.
 216. Παππαθανασίου Πάνος.
 217. Παππαϊωάννου Γεώργιος.
 218. Παππαϊωάννου Ἰωάννης.

219. Παππαϊωάννου Πάνος.
 220. Παππαμιχαήλ Γρηγόριος.
 221. * Παππαναστασίου Ἀλέξανδρος.
 222. Παππαναστασίου Σπυρίδων.
 223. Παππανδρέου Γεώργιος.
 224. Παππανδρέου Πάνος.
 225. Παππαντωνίου Ἀπόστολος.
 226. Παππαντωνόπουλος Νικόλαος.
 227. Παππασπυρίδου Σέμνη.
 228. Παππαφλέσσας Γρηγόριος.
 229. Παππαφλέσσας Ἰωάννης.
 230. Παππαφλέσσας Κωνσταντῖνος.
 231. * Παππούλιας Δημήτριος.
 232. Παππούλιας Κωνσταντῖνος.
 233. Παράσχος Γεώργιος.
 234. Πατσουράκος Ἰωάννης.
 235. Πεζᾶς Σταμάτιος.
 236. Πεζόπουλος Ἐμμανουήλ.
 237. Πελεκίδης Εὐστράτιος.
 238. Πεσματζόγλου Γεώργιος.
 239. Πετιμεζᾶς Θρασύβουλος.
 240. Πετροκόκκινος Δημήτριος.
 241. Πίππας Δημοσθένης.
 242. Πιτιδῆς Μιχαήλ.
 243. Πλυτᾶς Ἀμβρόσιος.
 244. Πολίτης Ἰωάννης.
 245. * Πολίτης Νικόλαος.
 246. * Πολυγένης Κωνσταντῖνος.
 247. Πολυχροنيᾶδης Κωνσταντῖνος.
 248. Πορτοκάλης Ἀλέξανδρος.
 249. Πουλίσσας Παναγιώτης.
 250. Πουλόπουλος Ἀπόστολος.
 251. Πουλόπουλος Ἡλίας.
 252. Πουρῆς Μιτιτιάδης.
 253. Πρινάρης Κίμων.
 254. * Πῶπ Γεώργιος.
 255. Ραγκαβῆς Ἀλέξανδρος.
 256. * Ράλλης Γεώργιος.
 257. * Ράλλης Κωνσταντῖνος.
 258. Ρεδιάδης Περικλῆς.
 259. Ρίζος Σταμάτιος.
 260. Ρινόπουλος Μιχαήλ.
 261. Ροζάκης Σταμάτιος.
 262. Ρουμπάνης Ἰωάννης.
 263. Ρούνιος Κωνσταντῖνος.
 264. Ροῦφος Λουκάς Κανακάρης.
 265. Ρωμαίδης Ἰωάννης.
 266. Ρωμαῖος Κωνσταντῖνος.
 267. * Ρωμᾶνος Ἀθῶς.
 268. * Ρώσσης Ζήκος.
 269. Σαδούκας Χρῖστος.
 270. Σακελλαριάδης Στέφανος.
 271. * Σακελλαρόπουλος Σωτήριος.
 272. Σαρσέντης Λυκοῦργος.
 273. Σεργόπουλος Ἰωάννης.
 274. * Σημαντήρας Κωνσταντῖνος.
 275. Σκάσσης Ἐρρίκος.
 276. Σκάσσης Θωμᾶς.
 277. * Σκλαβούνος Γεώργιος.
 278. Σκοτίδας Εὐάγγελος.
 279. * Σκουζῆς Ἀλέξανδρος.
 280. * Σκουλούδης Στέφανος.
 281. * Σκοῦφος Θεόδωρος.
 282. * Σοφούλης Θεμιστοκλῆς.
 283. Σπυρόπουλος Παναγιώτης.
 284. * Στάης Σπυρίδων.
 285. Σταθακόπουλος Παναγιώτης.
 286. Σταθαῦτος Ἀντώνιος.
 287. * Σταμελάτος Γεώργιος.
 288. * Σταμούλης Ἀναστάσιος.
 289. Στάμος Ἰωάννης.
 290. Στασινόπουλος Σύριος.
 291. Σταυρόπουλος Ἀγγελος.
 292. Σταυρόπουλος Σπυρίδων.
 293. * Στεργιόπουλος Δημήτριος.
 294. Στεργιόπουλος Παναγιώτης.
 295. * Στεφανόπουλος Ἀνδρέας.
 296. * Στρέϊτ Γεώργιος.

297. * Studniczka Franz.	313. Φίξ Ἰωάννης Καρ.
298. * Σφακιανᾶκης Παναγιώτης.	314. Φουρίκης Πέτρος.
299. Σφήκας Δημήτριος.	315. * Χαβιαρᾶς Νικήτας.
300. * Σωτηριάδης Γεώργιος.	316. Χαντέλης Ἰωάννης.
301. Σωτηρίου Γεώργιος.	317. Χαριτάκης Γεώργιος.
302. Τετανὲς Ὅθων.	318. Χαρίτος Ἰωάννης.
303. Τζηρὸς Κωνσταντῖνος.	319. Χαροκόπος Σπυρίδων.
304. * Τριανταφυλλάκος Νικόλαος.	320. * Χατζάκος Ματθαῖος.
305. Τρικούπης Σπυρίδων.	321. Χατζῆς Ἀντώνιος.
306. Τσακαλῶτος Ἀθανάσιος.	322. * Χατζιδάκης Γεώργιος.
307. Τσιπούρας Δημήτριος.	323. Χριστίδης Δημήτριος.
308. * Τσουντας Χρῖστος.	324. Χριστόπουλος Μιχαήλ.
309. Τσόχας Γεώργιος.	325. Χριστόπουλος Σπυρίδων.
310. * Fabricius Ernst.	326. Χρυσίφης Ἰωάννης.
311. * Φιλαδελφεὺς Ἀλέξανδρος.	327. Χρυσούλης Γκίκας.
312. * Φιλάρετος Γεώργιος.	

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1925

ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΗ ΓΕΝΙΚῃ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

ΤΗ 14^ῃ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1926

ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Γ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Κύριοι,

Πρὸ τῆς ἐκθέσεως τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ ἔτος 1925, κατ' ἐπικρατῆσαν ἀγαθὸν καὶ σεβαστὸν ἔθιμον, τὸ Δ. Συμβούλιον προσφέρει πρῶτον εὐλαβῆ τιμὴν πρὸς τοὺς ἀποθανόντας ἐταίρους καὶ συναδέλφους, τοὺς πιστῶς ἀφοσιωθέντας πρὸς τε τὸν σκοπὸν τῆς Ἑταιρείας καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν τῆς εὐγενεστάτης ἐπιστήμης.

Ἐκ τῶν ἐπιτίμων ἐταίρων ἀπώλεσεν ἡ Ἑταιρεία τὸν ἐπιφανῆ Γάλλον ἀρχαιολόγον Θεόφιλον **Homolle**, ἐπίτιμον διευθυντὴν τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων καὶ Ἀκαδημαϊκόν. Συνδεθεὶς μετὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὁ Homolle διὰ τῆς ἀνασκαφῆς ἐνδοξοτάτων ἑλληνικῶν τόπων, τῶν Λεμφῶν καὶ τῆς Δήλου, καὶ προαγαγὼν ἐξόχως τό τε ἔργον τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς καὶ τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην καθόλου, οὐδέποτε ἐλησμόνησεν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ τὴν γῆν, ἣτις ὑπῆρξεν ἡ τροφὸς τῆς δόξης του, πᾶσαν δὲ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ ἀπέτισεν ὁ Homolle δι' ἀνυποκρίτου καὶ θερμοτάτης ἀγάπης πρὸς τὴν Νέαν Ἑλλάδα.

Τὴν εὐλικρινῆ ταύτην στοργὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα δὲν περιορίσεν ὁ Homolle εἰς ἀπλᾶς ῥωμαντικὰς ἐκδηλώσεις, ἀλλ' ὑπῆρξε παντὸς ἑλληνικοῦ ζητήματος ἀκαταπόνητος ὑποστηρικτὴς καὶ τῆς φιλελληνικῆς ἐν Γαλλίᾳ κινήσεως πολυτιμότετος ὑφηγητὴς, ἐμψυχῶν καὶ ἐμπνέων τοὺς πάντας πρὸς ἀγαθὴν δρᾶσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Θεοφίλου Homolle ὀφείλεται ἡ ἐν ἔτει

1907 ἴδρυσίς τῆς «Ἐνώσεως πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων» ἐν Γαλλίᾳ, εἶναι δὲ γνωστόν, τίνας σημαντικὰς ὑπηρεσίας προσήνεγκεν εἰς τὸ ἡμέτερον Ἔθνος ἡ Ἐνωσις ἐκείνη καὶ διὰ διαλέξεων καὶ δι' ἄλλων ποικίλων μέσων προαγαγοῦσα τὸν Φιλελληνισμόν παρὰ τῇ Γαλλικῇ κοινῇ γνώμῃ. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία ἀντεπροσωπεύθη ἐν τῇ κηδεῖα τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρὸς διὰ τοῦ παρεπιδημοῦντος τότε ἐν Παρισίοις Γραμματέως αὐτῆς, ὅστις καὶ συλλυπητήρια γράμματα ἀπηύθυνε πρὸς τε τὴν οἰκογένειαν καὶ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν.

Τὸ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν μακρὸν συλλυπητήριον ἀνεγνώσθη ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ αὐτῆς, ὃ δὲ κόμης Delaborde ἐξέφρασε διὰ θερμοῶν ἐκφράσεων τὰς εὐχαριστίας τῆς Ἀκαδημίας πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν.

Δεύτερον ἀπώλεσεν ἡ Ἐταιρεία ἐκ τῶν ἐπιτίμων αὐτῆς ἐταίρων τὸν **Hans Pomtow**, ὅστις πολλὰς προσήνεγκεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ἰδίᾳ τὴν Δελφικὴν ἀρχαιολογίαν ὑπηρεσίας. Αἱ περὶ τὴν Δελφικὴν τοπογραφίαν, ἐπιγραφικὴν καὶ χρονολογίαν ἐργασίαι τοῦ Pomtow εἶναι σπουδαῖαι συμβολαὶ εἰς τὴν ὅλην ἱστορίαν τῶν Δελφῶν, θέλουσι δὲ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀναγνωρισθῆ ὡς τοιαῦται, οἰαδῆποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ πρόοδος τῶν νεωτέρων ἐπιστημονικῶν γενεῶν.

Βαθειᾶν θλίψιν ἠσθάνθη ἡ Ἐταιρεία καὶ ἐπὶ τῷ πολὺ προώρῳ θανάτῳ τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Κιέλου καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαιολογίας Αὐγούστου **Frickenhaus**

Διατρίψας κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἤλπιζε νὰ ἀναλάβῃ ἀπὸ τῆς ὑπόουλου νόσου, ἣτις εἶχε κλονίσει σοβαρώτατα τὴν ὑγίαν αὐτοῦ, δὲν προέλαβε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὑπέκυψε καθ' ὁδὸν εἰς νέαν προσβολὴν τῆς ἀσθενείας.

Ἀφορηθεὶς ἀπὸ ἀρτιωτάτης φιλολογικῆς μορφώσεως ἐπεξετάθη ὁ Frickenhaus εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἀρχαιολογίας ἔχων ὡς σπουδαῖα φυσικὰ ἐφόδια τὸν ἀκαταπόνητον αὐτοῦ ζῆλον καὶ τὴν μεγάλην αὐτοῦ οἰκονομίαν συνδεδεμένα πρὸς γενναίαν ψυχὴν.

Τὰς ἐργασίας αὐτοῦ διέκρινε πάντοτε ἡ ὀξύτης τῆς παρατηρήσεως καὶ ἡ πληθώρα τῶν ἐπινοιῶν. Καὶ ἔνθα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐρεῦνης αὐτοῦ δὲν ἐστοχάζετο τοῦ ὀρθοῦ, ἡ διαδρομὴ τῆς πραγματείας δεικνύει τὴν σφριγῶσαν διάνοιαν, ἣτις κυριαρχεῖ τῆς ὕλης, ἣν ἐξετάζει.

Αἱ τοπογραφικαὶ αὐτοῦ ἐργασίαι ἐν τῇ Ἀργολίδι καὶ ἡ συγκρότησις τῆς ἀρχαιολογικῆς γεωγραφίας τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης ἑλληνικῆς χώρας, βασιζομένη ἐπὶ ἀκριβεστάτης μελέτης τῶν τόπων ἐκείνων θὰ χρησιμεύσιν ἐπὶ μακρὸν ὡς ὁδηγὸς πάσης σχετικῆς σπουδῆς.

Σημαντικώταται εἶναι ὡσαύτως αἱ περὶ τῶν Ἀθηναϊκῶν ἀγγείων καὶ ἄλλων μνημείων συγγενῶν ἐργασίαι τοῦ Frickenhaus, δι' ὧν οὗτος σπουδαίως διεφώτισε τὴν γένεσιν τῆς τραγωδίας. Γνωστόταται δὲ εἶναι αἱ μελέται αὐτοῦ περὶ τοῦ Ἀγελάδα, τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Κολώτου ὡς καὶ περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς σκηνῆς.

Βαθεῖαν ὡσαύτως θλίψιν ἐνεποίησε καὶ ὁ θάνατος τοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Λυῶν καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαιολογίας **Herni Lechat** διακεκριμένου ἐρευνητοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς πλαστικῆς.

Σπουδαίας ἰδίᾳ παρέσχε συμβολὰς ὁ Lechat εἰς τὴν μελέτην τῆς προφειδιακῆς Ἀττικῆς πλαστικῆς καὶ μάλιστα τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως γλυπτῶν τῆς περιόδου ταύτης. — Ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς Ἐπιδαύρου συνέδεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Lechat δημοσιεύσας μετὰ τοῦ ἀρχιτέκνονος Defrasse διεξοδικὸν ἔργον περιέχον μετ' ἀναπαραστάσεων τῶν μνημείων τῆς Ἐπιδαύρου καὶ γλαφυρὰν αὐτῶν περιγραφὴν. Σημαντικὴ ὡσαύτως εἶναι ἡ διεξοδικὴ αὐτοῦ μελέτη περὶ τοῦ γλύπτου Πυθαγόρου τοῦ Ῥηγίνου ὡς καὶ περὶ τοῦ Φειδίου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πλαστικῆς κατὰ τὸν 5^{ον} π. Χ. αἰῶνα.

Καθ' ὅλου τὸν H. Lechat διακρίνει ἀκριβεστάτη περιγραφὴ καὶ ἀνάλυσις τῶν καλλιτεχνικῶν ἔργων, καὶ μεγίστη σωφροσύνη περὶ τὴν ἔκφρασιν εἰκασιῶν καὶ τολμηρῶν συνδυασμῶν.

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐταίρων αὐτῆς ἀπώλεσεν ἡ Ἐταιρεία τὸν ἐπιφανῆ φιλόλογον **Γρηγόριον Βερναρδάκην**, ὅστις διὰ τε τῶν

φιλολογικῶν αὐτοῦ ἐργασιῶν καὶ διὰ τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ διδασκαλίας σπουδαίως ὠφέλησε καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν καθόλου ἐπιστήμην.

Ἀπέθανεν ὡσαύτως κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἑταῖρος **Ἐμμανουὴλ Λυκούδης**, ὁ γνωστότατος νομικὸς καὶ γλαφυρότατος λογογράφος.

Ὅσαῦτως ἐξέλιπε καὶ ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἑταῖρος **Μαγιάσης**.

Μετ' εὐγνώμονος καὶ εὐλαβοῦς ἀναμνήσεως κλείοντες τὴν σειρὰν ταύτην τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἀφιέρωσαν τὸν βίον εἰς τὴν θεραπείαν καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης, χαιρετίζομεν θερμῶς τοὺς ἐορτάσαντας τὴν ἐξηκονταετηρίδα αὐτῶν ἐπιτίμους ἡμῶν ἑταίρους καὶ διαπρεπεῖς ἀρχαιολόγους τὸν **Walter Amelung**, διευθυντὴν τῆς ἐν Ῥώμῃ Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς καὶ τὸν **Ferdinand Noack**, καθηγητὴν τῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου, ἀμφοτέρους διὰ θαυμαστῆς ὄντως ἐργασίας συντελοῦντας εἰς τὴν τελείωσιν τῶν ἀρχαιολογικῶν μελετῶν καὶ εἰς τὴν προπαρασκευὴν ἀξίων μαθητῶν.

Ὅσαῦτως ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία χαιρετίζει εὐχαρίστως τὴν ἐν τῇ Διευθύνσει τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς ἐγκατάστασιν τοῦ κ. **Roussel** κρατίστου ἐπιγραφικοῦ καὶ ἀρχαιολόγου, εὐχεται δὲ ὀλοψύχως, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὴν ἔνδοξον τῆς Σχολῆς δρᾶσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὑπερόχου ἐπιστήμης, εἰς ἣν διάσημοι ἄνδρες παντὸς τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀφιέρωσαν τὴν ζωὴν αὐτῶν, παραδόντες τὴν δᾶδα εἰς τοὺς εὐγενῶς νῦν ἀγωνιζομένους τὸν κάλλιστον τῶν ἀγῶνων, τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἀληθείας.

Τοῦ ἀγῶνος τούτου γενναῖος σηματοφόρος ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ 1925 τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτῆς ἔργον, τό τε ἀνασκαφικὸν καὶ τὸ δημοσιευτικόν, προσέρχεται δὲ σήμερον, ὅπως κατὰ τὰ νεομισμένα δώση δημοσίᾳ λόγον περὶ τούτου.

1. Ἐν Ἀθήναις ἐξηκολούθησεν ἡ Ἑταιρεία τὰς ἀνασκαφικὰς αὐτῆς ἐργασίας ἐν τῷ Ὠδείῳ τοῦ Περικλέους διὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου κ. Π. Καστριώτου, ἀπεκαλύφθη δὲ διὰ τῆς σκαφῆς τοῦ 1925 ὁλόκληρος ὁ τοῖχος τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Ὠδείου. Ἡ πλευρὰ αὕτη τοῦ Ὠδείου ἐξηκριβώθη νῦν ὅτι εἶχε μῆκος 67 μέτρων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κτίριον ἦτο, κατὰ τὴν εἰκασίαν τοῦ Doerpfeld, τετράγωνον ἢ πλευρὰ αὕτη παρέχει ἀμέσως καὶ τῶν ἄλλων τὰς διαστάσεις, κατ' ἀκολουθίαν δὲ καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος.

Ὁ βορειοδυτικὸς οὗτος τοῖχος ἐτερματίζετο πλησίον τοῦ ἀνατολικοῦ ἀναλήμματος τοῦ Διονυσιακοῦ Θεάτρου, ἀφιεμένης μεταξὺ τῶν οἰκοδομημάτων στενῆς διόδου πλάτους 0.50 μ. — Ἡ δίοδος αὕτη ἐχρησίμευεν ὡς ὄχετὸς τῶν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως κατερχομένων ὑδάτων καὶ πρὸς προφύλαξιν τῶν οἰκοδομημάτων ἀπ' αὐτῶν. Ἀνάλογα προφυλακτικὰ κατασκευάσματα παρετηρήθησαν ἤδη καὶ ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς πόλεσι τῆς Μ. Ἀσίας, ἐκ δὲ τῆς μεγάλης ἀστυνομικῆς ἐπιγραφῆς τῆς Περγάμου ἐμάθομεν ὅτι οἱ ὄχετοὶ οὗτοι ἐκαλοῦντο *περιστάσεις*, τὸ δὲ πλάτος αὐτῶν καθορίζετο διὰ νόμου.

Ὁ ἄλλος βορειοδυτικὸς τοῖχος τοῦ Ὠδείου ἦτο ἐπενδεδυμένος διὰ μαρμαρίνων μεγάλων πλακῶν, αἵτινες διετηρήθησαν καλῶς ὑπὸ τὴν βαθεῖαν ὑπὲρ τὰ 7 μέτρα ἐπίχωσιν.

Ὡσαύτως μακρὰν σκαφὴν ἐξετέλεσεν ὁ κ. Καστριώτης παρὰ τὸ πρόπυλον τοῦ Ὠδείου καὶ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν νεωτέρων οἰκίσκων, ἀπεκάλυψε δὲ μέγα τεῖχος κροκαλοπαγῶν λίθων *breccia*, πάχους 1,50 μ., οὗ τὸ διάκενον ἦτο πεπληρωμένον διὰ μικρῶν λίθων. Περαιτέρω εὐρέθησαν τὰ θεμέλια ἡμικυκλικοῦ κτίσματος, ἴσως ἐξέδρας, κατασκευασμένης διὰ μικρῶν λίθων καὶ ἀσβέστου.

Τὸ στερεὸν ἔδαφος, μέχρις οὗ ἔφθασεν ἡ σκαφή, ἀπεδείχθη κατωφερές, τοῦτο δὲ συμφωνεῖ ἄριστα πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀνδοκίδου (περὶ τ. μυστ. 38), καθ' ἣν ὁ δοῦλος ὁ ἰδὼν τὰ γένομενα κατὰ τὴν νύκτα τῶν Ἐρμιοκοπιδῶν διηγείται ὅτι εἶδε τοὺς συνωμότας ἀπὸ τοῦ Ὠδείου εἰς τὴν ὄρχήστραν τοῦ θεάτρου *καταβαίνοντας*.

Περαιτέρω ἡ σκαφή συνήντησεν ἐφέτος τμήμα τοῦ ὕδραγωγείου τῆς ἐννεακρούνου, ὅπερ κατήρχετο ἀπὸ τῆς ΝΑ γωνίας τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἔφθανε μέχρι τῆς δυτικῆς κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως, ἔνθα ὁ Doerpfeld ἀνεῦρε τὴν ἐννεάκρουνον.

2. Δευτέρα ἐν Ἀθήναις ἐργασία ἐγένετο κατὰ τὴν νοτιοδυτικὴν γωνίαν τοῦ **Διονυσιακοῦ θεάτρου** διὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γουλιέλμου Doerpfeld, σκοπὸς δὲ ταύτης ἦτο ἡ ἐξακριβώσις τῆς ἡλικίας τῶν διαφόρων τοίχων τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ θεάτρου. Ὁ κ. Doerpfeld εἶναι, ὡς γνωστόν, ὁ πρῶτος μελετήσας ἀκριβέστατα καὶ δημιουργήσας τὴν οἰκοδομικὴν ἱστορίαν τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου. Διὰ τοῦτο δὲ ἡ Ἐταιρεία προθυμότερα ἀπεδέξατο τὴν συνεργασίαν αὐτοῦ. Ἡ ἐργασία αὕτη ἦτο πρὸς τούτοις πολύτιμον συμπλήρωμα τῆς πρὸς Α τοῦ θεάτρου ἐκτελουμένης ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας ἀνασκαφῆς τοῦ Ὠδείου.

Ἐν τῷ Διονυσιακῷ θεάτρῳ διακρίνονται, ὡς ἐδίδαξεν ὁ Doerpfeld, ἕξ οἰκοδομικαὶ περίοδοι: 1^η ἡ τοῦ Πεισιστράτου κατὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα, 2^α ἡ τοῦ Περικλέους κατὰ τὸν 5^{ον} αἰῶνα. 3^η ἡ τοῦ Λυκούργου κατὰ τὸν 4^{ον}. 4^η ἡ τοῦ Σύλλα πιθανῶς κατὰ τὸν 1^{ον} π. Χ. αἰῶνα, 5^η ἡ τοῦ Νέρωνος κατὰ τὸν 1^{ον} μ. Χ. αἰῶνα καὶ 6^η ἡ τοῦ ἄρχοντος Φαίδρου ἐν τῷ 3^ῳ μετὰ Χ. αἰῶνι. Ὅτι κατὰ τὰς διαφόρους ταύτας περιόδους οὔτε τὸ σχῆμα οὔτε αἱ λεπτομέρειαι τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου ἦσαν ὅμοιαι εἶχε καὶ πρότερον ἐξακριβωθῆ κατὰ τὰ κυριώτατα σημεῖα, ἀλλὰ δὲν ἦτο πάντων τῶν διαφαινομένων τοίχων καὶ οἰκοδομικῶν λειψάνων ἐντελῶς σαφῆς ἡ σημασία καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους σχέσις. Ἡ κατὰ τὸ 1925 γενομένη ἔρευνα ἐκύρωσε τὴν προτέραν γνώμην ὅτι τὸ κοῦλον τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, ὡς ἔχει σήμερον, ἐκτίσθη ἐν τῷ 4^ῳ αἰῶνι π. Χ. ὑπὸ τοῦ Λυκούργου. Ἐδίδαξε περαιτέρω ἡ ἔρευνα ὅτι πρὸ τοῦ Λυκούργου ὑφίστατο ἄλλο θέατρον, ὅπερ ἤρξατο οἰκοδομῶν ὁ Περικλῆς. Τὸ πρότερον τοῦτο θέατρον δὲν γινώσκομεν νῦν μέχρι τίνος σημείου ἐξετελέσθη. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι τὸ θέατρον τοῦτο δὲν εἶχεν ἀκόμη λιθίνην σκηνήν, διότι ἐν τῷ 5^ῳ αἰῶνι ἡ σκηνὴ ἦτο ξυλίνη.

Τοῦτο δὲ ἐμφαίνεται ἐκ τῶν σφζομένων μεγάλων ὀπῶν, αἵτινες ἐχρησίμευον πρὸς εἰσοδογὴν τῶν μεγάλων δοκῶν τοῦ σκελετοῦ τῆς ξυλίνης σκηνῆς. Κατὰ τὸν 4^{ον} αἰῶνα, ὅτε ὁ Λυκοῦργος κατεσκεύασε λιθίνην σκηνὴν καὶ προσέθηκεν ἐκατέρωθεν *παρασκήνια*, ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ σμικρύνῃ τὸ κοῖλον κατὰ τὰς παρόδους, ἵνα ἐκλίπη ἢ ἐκ τῆς προσθήκης τῶν παρασκηνίων δημιουργηθεῖσα κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα δυσχωρία καὶ ἀνοιχθῶσι πάλιν πόροδοι.

Τὸ θέατρον τοῦ Περικλέους μετὰ τοῦ Ὀδείου καὶ τοῦ νεωτέρου ναοῦ τοῦ Διονύσου, οὗ τὸ ἄγαλμα γινώσκομεν ὅτι ἐποίησεν ὁ μέγας καλλιτέχνης τοῦ 5^{ου} αἰῶνος Ἀλκαμένης — ἀνήκουσι πάντα εἰς ἓν μέγα καλλιτεχνικὸν συγκρότημα, ὅπερ κατὰ πᾶσαν βεβαιότητα συνέλαβεν ὁ Περικλῆς μετὰ τῶν συνεργαζομένων αὐτῷ καλλιτεχνῶν, μεθ' ὧν ἐσχεδίασε καὶ ἐξετέλεσε καὶ τὰ νέα ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως μνημεῖα.

Περαιτέρω ἡ ἀνασκαφὴ αὕτη ἔφερεν εἰς πλήρες φῶς καὶ λείψανα ἄλλου ἔτι ἀρχαιότερου θεάτρου, τὰ ὅποια ἦσαν μὲν καὶ πρότερον ὄρατά, ἀλλὰ δὲν εἶχον ἀκριβῶς ἐρευνηθῆ. Τὰ λείψανα ταῦτα εἶναι μέρος τῆς ἀρχαιοτάτης ὀρχήστρας, κατεσκευασμένης ἐκ πολυγώνων τιτανολίθων καὶ ἀνηκούσης πιθανώτατα εἰς ἄλλην μεγάλην οἰκοδομικὴν περίοδον τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος, ὅτε ὁ μεγαλεπήβολος Πεισίστρατος ἔκτισεν αὐτὴν παρὰ τὸ Διονυσιακὸν τέμενος.

Ἄλλους τινὰς τοίχους συγχρόνους τῇ ὀρχήστρᾳ ταύτῃ καὶ δύο παχεῖς τετραγωνικοὺς στύλους συνδέει ὁ κ. Dœrpfeld πιθανώτατα πρὸς τὸ ἀρχαιότατον Διονυσιακὸν θέατρον καὶ ἐρμηνεύει αὐτοὺς ἢ ὡς θεμέλια τοῦ ξυλίνου θεάτρου, τῶν περιμήμων *ἰσρίων*, τὰ ὅποια ἀρχομένου τοῦ 5^{ου} αἰῶνος κατέρρευσαν, ἢ ὡς στηρίγματα τοῦ μονιμωτέρου ξυλίνου θεάτρου τοῦ κατασκευασθέντος μετὰ τὴν κατάρρευσιν ἐκείνην.

Σημαντικὸν ἄρα πόρισμα τῆς σκαφῆς ταύτης τοῦ 1925 εἶναι πλὴν τῶν ἄλλων καὶ τὸ περὶ τοῦ θεάτρου τοῦ Περικλέους ἐξαχθέν, ὅπερ εἶχε προχωρήσει εἰς ἱκανὸν ὕψος, ὅτε ὁ Λυκοῦργος διὰ τὴν νέαν διαμόρφωσιν τῆς σκηνῆς καὶ τῶν παρασκηνίων ἠναγκάσθη νὰ κατεδαφίσῃ τὸ νότιον ἀντέρεισμα τοῦ κοίλου καὶ νὰ μεταθέσῃ αὐτὸ

2-3 μέτρα βορειότερον. Ἡ μικρὰ αὕτη σκαφή δεικνύει πόσον διδακτικά δύνανται νὰ ἀποβῶσι καὶ τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον μάλιστα ἄσημα καὶ ἄθλια τοιχάρια, ὅταν τύχωσι τῆς ὀφειλομένης ἐρμηνείας. Ἐν τῇ σκαφῇ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου ἔχομεν καὶ νέον παράδειγμα τῆς ἀριστοτεχνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἐρμηνείας.

3^η ἐργασία τῆς Ἐταιρείας ἐγένετο ἐν τῷ παρὰ τὸν Ὁρωπὸν Ἀμφιαρείῳ διὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου κ. Λεονάρδου, ὅστις ἀφιέρωσε μακροτάτην ἐργασίαν πρὸς ἀποκάλυψιν τοῦ τόπου.

Καὶ κατὰ τὸ 1925 ὁ κ. Λεονάρδος ἔσκαψεν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς καὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ χειμάρρου καὶ προπαρεσκεύασε μέγα μέρος τοῦ ὅλου χώρου δι' ἀνακαθάρσεως πρὸς ἐπικειμένην σχεδιογράφησιν καὶ φωτογράφησιν τοῦ Ἀμφιαρείου καὶ ἐξηκολούθησε νὰ συντάσῃ τὸν ἀπολογισμὸν τῆς μακρᾶς καὶ ὀφελιμοτάτης ταύτης ἀνασκαφῆς, ἣτις θέλει ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ δημοσιευθῇ ὑπὸ τοῦ κ. Λεονάρδου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἀρχαιολογ. Ἐταιρείας.

Ἐκ τῆς ἐφετινῆς σκαφικῆς ἐρεῦνης τοῦ κ. Λεονάρδου ἐν τῷ ἄρτι ἀγορασθέντι ἀγρῷ Λούπη προέρχοντα τέσσαρα μεγάλα δωμάτια οἰκοδομήματος ἐκ πωρολίθων μετ' ἐπιχρίσματος ἀσβέστου.

4^η ἀνασκαφὴ ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἐν Φεραῖς τῆς Θεσσαλίας ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διὸς Θανλίου διὰ τοῦ Ἐφόρου κ. Ἀρβανιτοπούλου, συμμετεχούσης πρὸς μελέτην τῶν ἀρχιτεκτονικῶν εὐρημάτων καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς διὰ τοῦ Ἐταίρου αὐτῆς κ. Béquignon.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην τοῦ 1925 ἐντὸς τοῦ ναοῦ καὶ εἰς ἱκανὸν βάθος εὐρέθησαν τάφοι τῆς προΐμου γεωμετρικῆς περιόδου, ἀμελέστατα πεποιημένοι ἐκ πλακῶν ἀκατεργάστων τιτανολίθου καὶ περιέχοντες ἐκτὸς τῶν νεκρῶν καὶ ἐλάχιστα μικρὰ ἀγγεῖα μετὰ κυκλικῶν γραπτῶν ζωνῶν, ὡσαύτως δὲ καὶ τεμάχια τινα σιδηρᾶ. Οἱ τάφοι ἀνήκουσι κατὰ τὸν ἀνασκάψαντα εἰς τοὺς ἀπὸ 900-800 π. Χ. χρόνους.

Ἐκτὸς τοῦ ναοῦ καὶ πρὸ τοῦ στερεοβάτου τῆς Ν-Α γωνίας εὐρέθησαν ὀλίγα μὲν, ἀλλὰ πλουσίως βεβαμ. τμήματα μυκηναϊκῶν ἀγγείων καὶ πηλίνων ἀγαλματίων.

Ἐκ τῶν εὐρημάτων τούτων ἐκφαίνεται ὅτι ὁ ναὸς τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, ὅστις διεδέχθη ἄλλον τοῦ 6^{ου} αἰῶνος, εὐρίσκετο ἐπὶ τεμένους ἱεροῦ παλαιότητας ἐποχῆς καὶ ἐπὶ νεκροπόλεως γεωμετρικῆς. Σημειωτέον ὅτι ἀπαντῶσι δύο τρόποι ἐνταφιασμοῦ, ὁ τῆς ἀπλῆς ταφῆς καὶ ὁ τῆς ἀτελοῦς καύσεως.

Ὡς πρὸς τὰ οἰκοδομήματα τὰ εὐρήματα μαρτυροῦσι περὶ τριῶν ναῶν.

α) Εἰς ἀρχαιότατος ναῖσκος τῶν χρόνων 700-650 π. Χ. εἰκάζεται ἐξ ἑνὸς τεμαχίου δωρικοῦ κιονοκράνου ἐντελῶς πρωτογενοῦς, φαίνεται δ' ὅτι ὁ ναῖσκος οὗτος ἦτο ξύλινος καὶ πλίνθινος, εἰς αὐτὸν δὲ ἀνήκουσι καὶ τὰ ἄφθονα χαλκᾶ εὐρήματα, ἅτινα ἐγένοντο ἐκεῖ καὶ ἀπόκεινται νῦν ἐν τῷ Ἀρχαιολογικῷ μουσεῖῳ τῶν Ἀθηνῶν.

β) Ὁ δεύτερος περὶ τὸ 550 ἰδρυθεὶς ἀρχαῖκός ναὸς συνάγεται ἐκ τῶν δωρικῶν ἀύλακωτῶν κίωνων, οἵτινες ἔχουσι κτισθῆ ἐν τῷ στερεοβάτῃ τοῦ νεωτέρου ναοῦ, καὶ ἐξ ἄλλων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν καὶ κιονοκράνων μετὰ γλυπτῶν κοσμημάτων εὐρεθέντων ἐκεῖ.—Εἰς τὸν ναὸν τοῦτον ἀνήκουσι πῆλινα ἀρχαῖκὰ ἀγάλματα, ποικίλων τύπων, γυναικεῖα. Χαλκᾶ ἀφιερῶματα τῆς περιόδου ταύτης ἐλπίζεται νὰ εὐρεθῶσι κατὰ τὴν προσεχῆ ἐπανάληψιν.

γ) Τρίτος εἶναι ὁ μέγας ναὸς τῶν περὶ τὸ 425 π. Χ. χρόνων, τοῦ ὁποίου σφύζεται ὀλόκληρος ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ μετὰ τοῦ πρώτου καὶ ἐν μέρει τοῦ δευτέρου ἀναβαθμοῦ, ἐλλείποντος τοῦ τρίτου τοῦ καὶ στυλοβάτου. Ἀλλαχοῦ σφύζονται τὰ θεμέλια ἐξ ἐγχωρίου πωρολίθου.

Σημαντικοὶ διὰ τὴν ἱστορικὴν ἐρμηνείαν τοῦ τόπου εἶναι πρὸς τούτοις δύο μεγάλοι βόθροι ἦτοι λάκκοι πλήρεις ἀναθημάτων.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀρχαιοτάτου ναῖσκου ὑπὸ πυρκαϊᾶς οἱ Φεραῖοι ἐπιθυμοῦντες νὰ κατασκευάσωσι νέον καὶ λαμπρότερον καὶ μεῖζονα ναόν, ἠναγκάσθησαν νὰ κατασκευάσωσι ἐκτεταμένον ἐπίπεδον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χώρου, τοῦτο μὲν χρησιμοποιοῦντες τὸ

ὑψιστάμενον στερεὸν ἔδαφος, τοῦτο δὲ διὰ προσχώσεως τοῦ ἐπικλινοῦς τοῦ τόπου ἰσοπεδοῦντες καὶ εὐρύνοντες τὸ οἰκοδομητέον γήπεδον. Ἡ γόμωσις τοῦ κενοῦ ἐγένετο διὰ τε τῶν λειψάνων τοῦ ἀρχαιοτάτου ναΐσκου καὶ διὰ τῶν ἐξ ἐκείνου προερχομένων ποικίλων χαλκῶν καὶ ἄλλων ἀναθημάτων.

Περαιτέρω τοῦ λάκκου τούτου ὑπάρχει δεύτερος βαθύτερος, πλήρης καὶ αὐτὸς ὁμοίων ἀναθημάτων ἐκ τοῦ αὐτοῦ ναΐσκου συσσωρευθέντων ἐκεῖ.

Ἐὰν παραιτέρω εὐρεθῇ καὶ τρίτος βόθρος περιέχων τὰ ἀπορρίμματα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ, τότε τὸ κέρδος τῆς ἀνασκαφῆς θὰ εἶναι μέγα.

Ἐκ τῶν κινητῶν εὐρημάτων τῆς σημαντικῆς ταύτης ἀνασκαφῆς κατὰ τὸ ἔτος 1925 μνημονεύομεν χαλκᾶς πόρπας, περόνας, ζφάρια, φιάλας καὶ ὄστρακα ποικίλων ἀγγείων γεωμετρικῶν, κορινθιακῶν καὶ ἀρχαῖα μελανομόρφου καὶ ἐρυθρομόρφου ῥυθμοῦ.

Ἄξια μνείας εἶναι καὶ εὗρεσις τεμαχίου βάρθρου ἀγάλματος φέροντος τὴν ἀβαθῆ ἐπιγραφὴν — ΟΝΜΕΠΟΙΕ, τὴν ὅποιαν ὁ ἀνασκάπτων συνεπλήρωσε τὸ πρῶτον μὲν **Μύρον μ' ἐποίησεν**, εἶτα δὲ ὀριστικώτερον **Στρογγυλίον μ' ἐποίησεν**. Οἱ χρόνοι τῆς ἐπιγραφῆς κείνται ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰῶνος.

Ἐκ πάντων τῶν εὐρημάτων τοῦ ἔτους τούτου ἐν συνδυασμῶ καὶ πρὸς τὰ τῶν προηγουμένων ἐτῶν, εἶναι προφανὲς τὸ συμπέρασμα περὶ τῆς ἰδίας σημασίας τῆς ἐργασίας ταύτης καὶ περὶ τῶν μεγάλων ἐλπίδων, τὰς ὁποίας δικαιούμεθα νὰ στηρίζωμεν ἐπ' αὐτήν.

5^η ἐργασία ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας ἐν **Ν. Ἀγχιάλῳ** διὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Σωτηρίου.

Κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ὁ κ. Σωτηρίου ἐξηκολούθησε τὴν ἔρευναν ἐν τῇ πέρυσιν ἀνακαλυφθεῖσῃ μεγάλῃ χριστιανικῇ βασιλικῇ.

Σκοπὸς τῆς ἐργασίας ἦτο ἐφέτος ἀποκλειστικῶς ἡ ἀποχωμάτωσις τοῦ *αἰθρίου* τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ ἔρευνα ἔφερεν εἰς φῶς μέρος τοῦ οἰκοδομήματος ἰδιόρρυθμον καὶ πρωτότυπον. Πρὸ τοῦ νάρθηκος ἐκτείνεται τετράγωνον κτίσμα (20×20 μ.), ὃπερ ἔχει ἐν τῷ μέσῳ περιστύλιον σχηματίζον τοξοειδῆ τὴν δυτικὴν πλευράν. Τὸ περιστύλιον ἔχει 14 κίονας καὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς τὴν *φιάλην*, ἣτοι κατασκευάσμα κτιστὸν περιέχον ὕδωρ πρὸς χειρονηψίαν, ἁγιασμὸν κ.τ.τ. Ὁ τύπος τῆς φιάλης ταύτης εἶναι ἐντελῶς ἰδιάζων καὶ διάφορος τῶν φιαλῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὸ σχῆμα τοῦ περιστυλίου ἀκολουθεῖ κατὰ τὴν δυτικὴν πλευράν καὶ ὁ τοῖχος τοῦ αἵθριου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνοίγονται τρεῖς θύραι. Ἐκατέρωθεν τοῦ αἵθριου ὑπάρχουσι πιθανώτατα δύο πύργοι, ὅπως καὶ ἐν ταῖς βασιλικαῖς τῆς Συρίας.

Πρὸ τοῦ αἵθριου ἔκειτο πιθανῶς ἐν συνεχείᾳ τὸ *βαπτιστήριον* τοῦ ναοῦ. Ἐκ τούτου δὲ εἶναι προφανές ὅτι δὲν πρόκειται περὶ μεμονωμένης τινὸς ἐκκλησίας, ἀλλὰ περὶ συμπλέγματος οἰκοδομημάτων περὶ τὸν ναὸν κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν διασωθεισῶν παλαιῶν ἀπεικονίσεων τοῦ ἁγίου Πέτρου τῆς Ῥώμης καὶ ἄλλων μεγάλων μνημείων τῆς Ἀνατολῆς.

Ἐκ τῶν διαφόρων εὐρημάτων τῆς ἐφετινῆς ἐργασίας ὁ κ. Σωτηρίου ἐξαίρει κορμούς κίωνων, κιονόκρανα, ἐπιθήματα, γεῖσα, περιθυσώματα, τμήματα θωρακίων κ. ἄ. μετὰ χαρακτηριστικῆς τοῦ 5^{ου} μετὰ Χρ. αἰῶνος διακοσμίσεως.

Καὶ ἐφέτος παρατηρήθησαν τὰ ἔχνη πυρκαϊᾶς καὶ ἄλλης βιαίας καταστροφῆς τοῦ ναοῦ ὑπὸ βαρβαρικῆς πιθανώτατα ἐπιδρομῆς τῶν μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν χρόνων.

6^η ἀνασκαφὴ τῆς Ἐταιρείας εἶναι ἡ διὰ τοῦ Ἐφόρου κ. Κυπαρίσση ἐκτελεσθεῖσα ἐν **Κάτω Γουμενίτση** τῶν Καλαβρυτών.

Σκοπὸς τῆς ἐργασίας ταύτης ἦτο ἡ ἐξερεύνησις ἐκτεταμένου Μυκηναϊκοῦ νεκροταφείου περιέχοντος πολλοὺς τάφους λαξευτοὺς ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τὸν τόπον ἐκεῖνον συστήματος λόφων καὶ ὑψωμάτων ἐξ ἀσβεστοβριδοῦς ψαμμίτου λίθου.

Οἱ τάφοι εἶναι σπηλαιώδεις, ἐνιαχοῦ δὲ ἔνεκα τῆς ἰσοπεδώσεως τῆς κορυφῆς τῶν λόφων, ὁ οὐρανὸς τῶν τάφων λεπτυνθεὶς κατέπεσε καὶ ἐσχηματίσθησαν ἤδη πρὸ πολλοῦ λάκκοι, εἰς τοὺς ὁποίους κατέφευγον διωκόμενοι οἱ Ἕλληνες κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Οἱ θαλαμοειδεῖς ἢ σπηλαιώδεις οὗτοι τάφοι ἔχουσιν ἴδιον λαξευτὸν δρόμον ἕκαστος καὶ λαξευτὴν θυρίδα κατὰ τὰ καὶ ἄλλοθεν γνωστὰ παραδείγματα.

Ἐξηρουνήθησαν δὲ κατὰ τὸ 1925 ὑπὸ τοῦ κ. Κυπαρίσση δέκα κατὰ σειρὰν παράλληλοι τάφοι, ὧν οἱ ὀκτὼ ἦσαν ἀθικτοί. Οἱ δρόμοι αὐτῶν ἔχουσι μῆκος ποικίλον μεταξὺ τριῶν καὶ ἑπτὰ μέτρων, τὸ δὲ ἐσωτερικὸν τῶν σπηλαίων ἔχει διάμετρον 3 ἕως 5 μέτρων καὶ ὕψος 2 ἕως 3 μέτρων. Αἱ θυρίδες εἶναι σχετικῶς μικραὶ ἔχουσαι ὕψος περίπου 1 μέτρου. Οἱ σκελετοὶ τῶν νεκρῶν εὐρέθησαν ἀδιτάρακτοι εἰς θέσιν πλαγίως ὀκλάζοντος.

Ἀγγεῖα ἀπαντῶσι τρίωτα λεβήτια, κρατηρίσκοι, μόνωτα κύπελλα, εἰς εὐμεγέθους ἀμφορεῖς, ἐν τυφλόστομον ἀμφορείδιον.

Σκεύη ἄλλα εὐρέθησαν δύο λίθινα διάτρητα ἐργαλεῖα ἐν σχήματι πελέκεως, αἰχμαὶ δοράτων χαλκαῖ, χαλκαῖ λεπίδες μαχαιριῶν, σφονδύλια ἐκ στεατίτου καὶ ἐξ ὀπτῆς γῆς, χάνδραι ἐξ ὑαλώδους μάζης καὶ ἐξ ἀγάλτου τοῦ συνήθους μυκηναϊκοῦ τύπου.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀγγείων τούτων καὶ τῆς διακοσμίσεως αὐτῶν γνωστῆς ἐξ ἄλλων ὁμοειδῶν μυκηναϊκῶν νεκροταφείων, συμπεραίνει ὁ κ. Κυπαρίσσης ὅτι τὸ νεκροταφεῖον ἀνήκει εἰς τοὺς περὶ τὸ 1100 π. Χ. χρόνους. Πλησίον δὲν ἀνευρέθησαν ἀκόμη ἔχνη συνοικισμοῦ ἢ ἀκροπόλεως.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει μετὰ τὴν Ἀγραπιδιὰν καὶ τὸ Λόπεσι εἶναι ἀξία προσοχῆς ἡ εὐρεσις καὶ τοῦ μυκηναϊκοῦ τούτου νεκροταφείου, δι' οὗ ἀποδεικνύεται ἡ εὐρεῖα διάδοσις τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἀχαΐα.

7^η ἀνασκαφὴ εἶναι ἡ ἀπὸ ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας ἐν τῇ Ἱερῶ Ἐπιδαύρῳ ἐκτελουμένη διὰ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Π. Καββαδία.

Κατὰ τὸ 1925 ὁ κ. Καββαδίας εἰργάσθη πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀποκαλύψεως τῶν μεγάλων καὶ πολυπλόκων Ῥωμαϊκῶν θερμῶν καὶ δὴ καὶ τῆς τρίτης ἐξ αὐτῶν. Τὸ βαλανεῖον τοῦτο κεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς βορειανατολικῆς γωνίας τοῦ ὄλου Ἱεροῦ καὶ εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ μεγάλης ἑλληνικῶν χρόνων Στοᾶς, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καθ' ὃν καὶ αἱ δύο πρῶται θέρμαι. Παρέχει καὶ τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο πλήρη εἰκόνα τῶν ἐν Ἑλλάδι Ῥωμαϊκῶν Βαλανείων μετὰ θαυμαστοῦ συστήματος ὑποκαύστων ἢ θερμοαγωγῶν, μετὰ πολυτελῶν πλακοστρώτων δαπέδων καὶ ἄλλης πλουσίας ἀρχιτεκτονικῆς διακοσμίσεως, ψηφιδωτῶν καὶ ὀρθομαρμαρώσεως.

Προχωρήσασα πρὸς νότον ἡ σκαφή ἔδειξεν ὅτι αἱ θέρμαι αὗται συνέχονται μετ' ἄλλων κτισμάτων δεξαμενῶν, ὑδραγωγείων καὶ κρήνης, εἰς ἃ κατέρρεον τὰ ὕδατα τοῦ Ἀραχναίου ὄρους καὶ διωχετεύοντο εἴτα ἀνὰ τὸ Ἱερόν.

Ἐκ τῶν κτισμάτων τούτων τὸ ἀξιολογώτατον εἶναι ἡ Κρήνη, ἣτις ἐτροφοδοτεῖτο παρὰ τριῶν δεξαμενῶν, μιᾶς ἑλληνικῆς, ἄλλης τῶν ὑστάτων μετ' Ἀλέξανδρον χρόνων καὶ τρίτης τῶν μεταγενεστέρων Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Ἐν ταῖς ἐργασίαις πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς κρήνης εὐρέθη σπουδαία ἐπιγραφὴ περιέχουσα ἀναγραφὴν *Θεαροδόκων* τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θεσσαλίας.

Αἱ θέρμαι αὗται καὶ αἱ συνεχόμεναι αὐταῖς ὑδραυλικαὶ ἐγκαταστασεῖς ἀποτελοῦσι συγκρότημα κτισμάτων, ὅπερ κατὰ τὴν πιθανωτάτην γνώμην τοῦ κ. Καββαδία, εἶναι ἀσφαλῶς αὐταὶ αἱ *ἄκραι* (aquae), αἱ ἀναφερόμεναι ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Μικρασιάτου Μάρκου Ἰουλίου Ἀπελλᾶ. Ἐκεῖ «εἰς τὰ νερά» ἐτελεῖτο καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν. Εἶναι δὲ διδακτικὴ, ὡς πρὸς τοῦτο, ἡ ἐπιγραφὴ ἐκείνη τοῦ Ἀπελλᾶ. Ὁ θεός, ἦτοι ὁ Ἀσκληπιός, διέταξε τὸν Ἀπελλᾶν «πρὸς ταῖς ἀκόαις ἐν βαλανεῖῳ προστρίβεισθαι τῷ τοίχῳ». Ἐν τῇ αὐτῇ, ὡς γνωστόν, ἐπιγραφῇ διηγεῖται ὡς ἐξῆς τὰ τῆς θεραπείας αὐτοῦ: «Ὁμην, λέγει, νάπτῃ καὶ ἄλοισιν κεχρημένος ὄλος, ἐξιέναι ἐκ τοῦ Ἀβάτου, παιδάριον δὲ ἠγεῖσθαι

θυμιατήριον ἔχον ἀτμίξον καὶ τὸν ἱερέα λέγειν «τεθαρᾶπευσαι, χρῆ δὲ ἀποδιδόναι τὰ ἱατρα».

Σκαφικὴν τινα ἔρευναν ἐξετέλεσεν ὁ κ. Καββαδίας καὶ ἐν ἄλλῳ τινὶ διαφαινομένῳ, συνεχεῖ δὲ πρὸς τὰς θέρμας, ἐρειπίῳ, τὸ ὁποῖον εἶχε κατασκευασθῆ ἀρχικῶς κατὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς χρόνους, ὑπέστη δὲ ἐπισκευὴν κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν περίοδον. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ὁ κ. Καββαδίας ταυτίζει πρὸς τὸ Ἐπιδότειον, ὑπολείπεται δὲ νὰ ἐξετασθῆ τοῦτο πληρέστερον ἐν προσεχεῖ ἐπαναλήψει τῆς ἐργασίας. Εὐχόμεθα μόνον ὅπως ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ μακρὸν ἔτι τὸ θαλερὸν γῆρας τοῦ ἀνασκάπτοντος, ὅπως ἔτι μᾶλλον προαγάγῃ τὸ ἤδη ἔνδοξον ἔργον τῆς Ἐπιδαύρου.

8^η ἐργασία ἐγένετο ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας διὰ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πολυτεχνείου κ. Ὁρλάνδου ἐν **Στυμφάλῳ**.

Ἡ ἐφετινὴ ἀνασκαφὴ ἐστράφη περὶ τὴν ἀκριβεστέραν ἔρευναν περὶ τοῦ πέρυσιν εὐρεθέντος προστύλου ναοῦ καὶ περὶ τὴν ἀποκάλυψιν νέων οἰκοδομημάτων.

Ἐκ τῶν ἐρευνητῶν τούτων προέκυψε πλήρες τὸ σχέδιον τῆς πέρυσιν ἀνακαλυφθείσης *Κρήνης*.

Τὸ κυκλοτερές κτίσμα ἐρευνηθὲν ἀκριβεστέρον ἀπεδείχθη πύργος τοῦ τείχους τῆς πόλεως, οὗτω δὲ ἀποκαθίσταται ἡ συνέχεια τοῦ περιβόλου τῆς πόλεως μέχρι τῆς ἀκροπόλεως τῆς Στυμφάλου.

Εὐρήματα νέα τῆς ἐφετινῆς ἐργασίας εἶναι:

1. Πύλη εἰσόδου εἰς τὴν πόλιν τῶν ἀπὸ Μαντινείας καὶ Φενεοῦ ἐρχομένων.

2. Ὁρθογώνιον κτίσμα πλησίον τοῦ ναοῦ, ἴσως περίβολος αὐλῆς προσηρημένης τῷ ἱερῷ.

3. Τρία τετράγωνα βᾶθρα *στοᾶς* ἐκ τετραγώνων πεσσῶν παρὰ τὴν Ν. γωνίαν τοῦ τείχους.

4. Μέγα ὀρθογώνιον ἀγνώστου χρήσεως οἰκοδομῶν ἐντὸς τῆς κατατομῆς. Ἡ ὀπισθία πλευρὰ τοῦ οἰκοδομήματος τούτου ἀπέχουσα τοῦ βράχου 0.90 ἀπετέλει τὴν ἑτέραν τῶν παρειῶν δεξαμενῆς, ἀποδεικνύεται δὲ ἐκ τοῦ ὑδραυλικοῦ ἐπιχρίσματος, ὑφ' οὗ καλύπτεται. Ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς ταύτης εὐρέθησαν διάφορα εἰδώλια

λίθινα καὶ πήλινα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερερουῖσι κατ' ἀριθμὸν, εἰ καὶ ἐν μόνον σφίζεται ἀκέραιον, εἰδώλια γυναικὸς βαινούσης πρὸς ἀριστερὰ καὶ κρατούσης διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς ἀσπίδα, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς τοὺς ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ὄμου καταπίπτοντας βοστρύχους τῆς κόμης.

Τὰ εἰδώλια ταῦτα φαίνεται πιθανώτατον ὅτι κατέπεσαν ἐκ τῆς ὑπεράνω κειμένης ἀκροπόλεως· ἐκεῖ κατὰ τὸν Πausanίαν (VIII 22), ὑπῆρχον ναοὶ Ἑρας καὶ Ἀρτέμιδος. Ἐπειδὴ δὲ μεταξὺ τῶν εἰδώλιων εὐρίσκειται καὶ εἰδῶλιον Ἑρας νομίζει ὁ ἀνασκάπτων ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως εὐρεθεὶς πέρυσι μικρὸς ναὸς μᾶλλον εἰς τὴν Ἑραν ἀνήκει, καθ' ὅσον ἡ λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος θὰ ἦτο πάντως λαμπροτέρα.

Περαιτέρω ἀνευρέθη ἐν Στυμφάλῳ ναόσχημον κτίριον καὶ παρ' αὐτὸ δύο τετράγωνοι βωμίσκοι, μέγα βᾶθρον ἀγάλματος πώρινον (3.42×2.45) καὶ ἐν τέλει πρωτοτύπου σχήματος βόθρος θυσιαῶν λελαξευμένος ἐν τῷ βράχῳ. Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀνασκαφὴν τῆς ἀγορᾶς τῆς Στυμφάλου ἐγένετο καὶ ἔρευνα τοῦ αὐτόθι σφρζομένου ἐρειπίου τοῦ Φραγκικοῦ ναοῦ, τοῦ ὁποίου ἀπεκαλύφθη ὀλόκληρον τὸ νοτίως τοῦ ἱεροῦ βήματος διαμέρισμα. Ἐν τῇ ἐπιχώσει ἀνευρέθησαν πλεῖστα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τοῦ ναοῦ, δι' ὧν θὰ κατορθωθῇ ἡ πλήρης ἀναπαράστασις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ἐκκλησίας. Ἐπὶ τόπου συνεκεντρώθησαν εἰς πρόχειρον συλλογὴν πάντα τὰ κινητὰ ταῦτα ἀρχιτεκτονικὰ εὐρήματα.

9^{ην} καὶ τελευταίαν κατὰ τὸ 1925 ἐργασίαν ἐξετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία ἐν **Μεσσήνῃ** διὰ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς.

Ἡ ἐργασία αὕτη ἐπανελήφθη μετὰ μακρὰν διακοπὴν, ἐσκόπει δὲ νὰ ἐξερευνήσῃ πλήρως τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Μεσσήνης ἀνακαλυφθὲν ἄλλοτε θεατροειδὲς **Συνέδριον**.

Ἡ ἀνασκαφὴ ἀπεκάλυψεν ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς λεπτομερεῖαις τὸ σπουδαιότατον τοῦτο οἰκοδόμημα καὶ ἔδειξεν ὅτι τὸ κοῖλον ἀπετελεῖτο ἐκ δύο μερῶν χωριζομένων, ὡς καὶ ἐν τοῖς θεάτροις, διὰ διαζώματος καὶ δρόμου. Τὸ κάτω μέρος ἀποτελεῖται ἐξ ἑνδεκα σει-

ρῶν ἐδωλίων, τῶν πλείστων ἄριστα σφῆζομένων, κατανεμομένων δὲ διὰ τεσσάρων κλιμάκων εἰς τρεῖς κερκίδας. Τοῦ ὑπὲρ τὸ διάζωμα μέρους τοῦ κοίλου σφῆζονται σποραδικῶς ὀλίγαι μεγάλαι πλάκες, βάθρα ὑπαρξάντων ποτὲ ἐκεῖ ἐδωλίων. Οὐδὲν τῶν ἐδωλίων τούτων ἐσώθη νῦν κατὰ χώραν, ἀλλ' οὐδὲ ἐν τοῖς πέριξ ἐγένετο δυνατὸν νὰ διακρίνωμεν λείψανόν τι ἐδωλίου λιθίνου δυναμένου νὰ ἀπονεμηθῆι πρὸς τὸ τμήμα τοῦτο τοῦ συνεδρίου ἢ βουλευτηρίου. Διὰ τοῦτο εἶναι πιθανὸν ὅτι τὰ ἐδώλια ταῦτα δὲν ἦσαν λίθινα, ἀλλὰ ξύλινα, διὸ καὶ κατεστράφησαν πάντα.

Ἡ ὀρχήστρα τοῦ Συνεδρίου εἶναι πλήρης κύκλος κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχαιοτέρου θεάτρου, τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Ὡσαύτως ἔχομεν καὶ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Μεσσηνίας ἀντίστοιχον πρὸς τὸ θεατρικὸν προσκηνίον τοῖχον ἔχοντα τρεῖς θύρας, τῶν ὁποίων ἡ μέση μεγαλειτέρα τῶν ἐκατέρωθεν δύο. Ὁ τοῖχος οὗτος προέρχεται, ὡς ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς φαίνεται, ἐκ μεταγενεστέρων χρόνων, ἐν ᾧ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ Συνεδρίου εἶναι μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας ᾠκοδομημένον καὶ ἀνήκει πιθανώτατα εἰς τοὺς μέσους μετ' Ἀλέξανδρον χρόνους. Τοῦτο δὲ συμπεραίνομεν ἀποβλέποντες εἰς ἄλλα συγγενῆ τῶν χρόνων ἐκείνων οἰκοδομήματα, τῶν ὁποίων ὁ οἰκοδομικὸς τρόπος εἶναι ὁμοιότατος. Τοιαῦτα οἰκοδομήματα εἶναι τὸ τε βουλευτήριον τῆς Μιλήτου καὶ τὸ ἐκκλησιαστήριον τῆς Πριήνης καὶ τὸ Γεροντικὸν τῆς Νύσης. Ἀνάλογον δὲ θεατρικὸν οἰκοδόμημα ἀπαντᾷ καὶ ἐν Θήρᾳ.

Ἡ ὄλη ὀρχήστρα τοῦ Συνεδρίου ἀπεκαλύφθη πλακόστρωτος διὰ πολυχρόμων τετραγώνων πλακῶν, παρατηροῦνται δὲ ἐνιαχοῦ ἴχνη μεταγενεστέρως ἐπισκευῆς.

Παρὰ τὴν ἑτέραν τῶν παρόδων, τὴν κλιμακωτὴν ἐκ τῆς ὁδοῦ κάθοδον εἰς τὴν ὀρχήστραν τοῦ συνεδρίου, ἀπεκαλύφθη μέγα βάθρον χαλκοῦ ἐφίππου ἀνδριάντος. Τὸ μέρος τῆς πλακὸς τὸ φέρον ποτὲ τὴν ἐπιγραφὴν δὲν σφῆζεται πλέον κατὰ χώραν, ὥστε νὰ μάθωμεν ἀμέσως, τίς ἦτο ὁ οὕτως ἐξαιρετικῶς τιμηθεὶς ἐν αὐτῷ τῷ χώρῳ τοῦ Συνεδρίου. Ἄλλ' ἡ παρατήρησις τῆς ἐξεργασίας τοῦ γείσου τῆς πλακὸς ἔφερεν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τεμάχιον βάρθρου ἐνεπίγραφον

εύρεθὲν ὑπ' ἐμοῦ πρὸ 15 ἐτῶν ἐν τοῖς πέριξ, ἀποκείμενον δὲ ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ συλλογῇ τῆς Μεσσήνης καὶ ἔχον ὁμοίαν ἐξεργασίαν ἐν τῇ κατατομῇ. Ἡ μετακόμισις τοῦ τεμαχίου καὶ ἡ προσαρμογὴ εἰς τὸ εὐρεθὲν βᾶθρον ἔδειξεν ὅτι τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸ βᾶθρον, ἐξασφαλίζεται δὲ δι' αὐτοῦ ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἀνδριάντος εἰς τὸν **Τιβ. Κλαύδιον Σαιθίδα** τὸν Ἑλλαδάρχην.

Περαιτέρω ἡ βραχυτάτη σκαφὴ ἐν Μεσσίῃ ἠρεύνησε τὸ οὐχὶ μακρὰν τοῦ Συνεδρίου εὐρισκόμενον «ἠρῶν» ἐκ τεσσάρων τάφων καὶ μιᾶς ἐν τῷ μέσῳ ἐσχάρας ἀποτελούμενον.

Παρὰ ταῦτα ἠργίσην ἡ τοπογραφίαις τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ ὅλου ἀρχαιολογικοῦ χώρου τῆς Μεσσήνης.

Ἡ Μεσσίγη εἶναι σπουδαιότατος ἀρχαιολογικὸς τόπος, τοῦ ὁποίου ἡ ἀποκάλυψις δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐνέχουσα οἴαν σημασίαν ὀλίγοι τῆς Ἑλλάδος τόποι ἔχουσιν. Ἄλλ' ἡ ἀποκάλυψις αὕτη δὲν συντελεῖται ταχέως διὰ τὸ μέγιστον ἐμπόδιον τῆς καλλιεργείας τοῦ τόπου ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν νεωτέρων περὶ αὐτὸν κομῶν. Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις, ἥτις μελετᾷ τὸ πρᾶγμα, θέλει προσεχῶς διευθετήσει τὸ ζήτημα τῶν ἀποζημιώσεων τῆς καλλιεργείας, ὥστε γοργότερον νὰ προχωρήσῃ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐργασία.

Τοιαύτη ὑπῆρξε κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἡ ἀνασκαφικὴ ἐργασία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἀξία κατὰ πάντα τῆς τῶν προηγουμένων ἐτῶν. Ἐδαπανήθησαν πρὸς τοῦτο δραχ. 66,538.

Εἰς τὴν σειρὰν ταύτην τῆς ἐκθέσεως ἀνήκει καὶ ἄλλο σπουδαιότατον ἀνασκαφικὸν ζήτημα, ὅπερ ἀνακινήθην κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπλησχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ ἀκόμη τὴν Ἀρχ. Ἑταιρείαν, εἶναι δὲ ὀρθὸν νὰ ἀνακοινωθῇ καὶ τοῖς κυρίοις Ἑταίροις, ἵνα καταστῶσιν ἐνήμεροι τῆς θέσεως τοῦ ζητήματος.

Πρόκειται, Κύριοι, περὶ τοῦ αὐτόρημα ἐθνικοῦ ἔργου τῆς ἀνασκαφῆς τῆς Ἀγορᾶς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

Τὸ ἔργον τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς ἤδη ἐβιβάσθη ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ὡς ἕνα

τῶν σπουδαιοτάτων σκοπῶν τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς, δύναται δὲ σήμερον νὰ καυχηθῆ ὅτι τὰ ἑννέα δέκατα τῶν ἐν Ἀθήναις ἀποκαλυφθέντων ἀρχαίων μνημείων, τῶν τε κατὰ γῶραν λειψάνων καὶ τῶν κινητῶν τῶν κοσμοῦντων σήμερον τὰ Ἀθηναϊκὰ μουσεῖα, προέρχονται ἐκ τοῦ μακροῦ καὶ ἐνδόξου τούτου ἔργου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ἄλλ' ἢ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἐταιρείας δὲν ἐπιτρέπει αὐτῇ, ὅπως ἐξακολουθήσῃ μόνῃ τὸ τεράστιον ἔργον. Οὐδὲ τὸ Κράτος θὰ ἠδύνατο, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ διεξαγάγῃ μόνον τὴν ἀνασκαφὴν. Εἶναι ἄρα ἠναγκασμένοι τὸ Κράτος ἕνεκα ἐπειγούσης κοινωνικῆς ἀνάγκης νὰ ἀναζητήσῃ οἰκονομικοὺς ἀρωγούς εἴτε ἐντὸς εἴτε καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος.

Μίαν οἰκονομικὴν διέξοδον, ἣτις ταυτοχρόνως περιλαμβάνει καὶ ἐπιστημονικὴν συνεργασίαν, ἀποτελεῖ ἡ ἀξία πάσης προσοχῆς προσφορὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, ἣτις ἐκπροσωποῦσα ἐν τῇ περιπτώσει αὐτῇ καὶ πλείονα παγκοσμίου φήμης Ἀμερικανικὰ πανεπιστήμια, προτείνει τὴν ὑπ' αὐτῆς ἀνασκαφὴν τῶν Ἀρχαίων Ἀθηνῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐν τῇ ζωνοῦ συναισθήσει τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἔργου καὶ τῶν μέχρι τοῦδε προσενεχθεισῶν ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας ὑπηρεσιῶν, προσεκάλεσεν ἐπισήμως τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν, ὅπως μετάσχῃ τῆς πολυθρυσλήτου ἐπιχειρήσεως συντρέχουσα αὐτὴν καὶ οἰκονομικῶς, εἰ δυνατόν.

Τὸ συμβούλιον, Κύριοι, ἀντλοῦν τὸ αἶσθημα τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀπαραγράπτου δικαιώματος, ὅπερ ἐπὶ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην ἔχει, προθύμως παρέσχε τὴν ὑπόσχεσιν τῆς τε ἐπιστημονικῆς συνεργασίας καὶ τῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς δυνάμεώς του οἰκονομικῆς ἀρωγῆς. Ἐχομεν δὲ ἀπόλυτον πεποίθησιν ὅτι ἡ συνεργασία αὕτη τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρείας, ἐὰν ἐπιτευχθῆ, θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν στενωτέραν πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο λαῶν, ἐν στιγμῇ, καθ' ἣν πανταχόθεν ἐκδηλοῦται ζωηρότατος ὁ πόθος πρὸς πνευματικὴν συνεργασίαν τῶν διαφόρων ἐθνῶν καὶ

πρὸς ἐξομάλυσιν τῶν μεγάλων πολιτικῶν ἀντιθέσεων διὰ τῆς εὐγενοῦς ἀμίλλης τοῦ πνευματικοῦ συναγωνισμοῦ. Ἴσως μάλιστα θὰ ἦτο τῆς εὐγενεστάτης ταύτης προσπαθείας ὑπηρετικώπατον, ἐὰν εὐρύτερα διεθνῆς συνεργασία ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τῶν Ἀθηνῶν καθίστα τὸ ἔνδοξον τοῦτο πεδίον ἐπιστημονικὴν τρόπον τινὰ κοινωνίαν τῶν ἐθνῶν καὶ φυτώριον τῆς παγκοσμίου εἰρήνης καὶ πραγματικῆς συναδελφώσεως.

Συμπληροῦσα τὸ ἀνασκαφικὸν αὐτῆς ἔργον ἡ Ἀρχ. Ἐταιρεία διὰ ἀξίου καὶ ἀπαρατήτου συμπληρώματος, ἄνευ τοῦ ὁποίου οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει ἡ τύχη τῆς σκαπάνης, προσέβη εἰς τὴν δημοσίευσιν ὀγκώδους τόμου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος (1923) περιέχοντος πολλὰς καὶ ἀξιολόγους πραγματείας, αἵτινες ἀσχολοῦνται περὶ τε εὐρήματα τῆς Ἐταιρείας καὶ περὶ ἄλλα ἀρχαιολογικὰ θέματα. Ἐδαπανήθησαν πρὸς τοῦτο δρ. 42.045.

Ἄν πρέπει νὰ λησμονῆται, Κύριοι, ὅτι ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς χρησιμεύει ἀπὸ μακροτάτων ἐτῶν ὡς ἀδαμάντινος κρῖκος ἐπιστημονικῆς ἐπικοινωνίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας μετὰ τῆς παγκοσμίου ἐπιστήμης καὶ συντελεῖ ἀθορύβως, ἀλλ' ἀσφαλῶς καὶ ἐδραίως εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος καὶ εἰς τὴν ἀγαθὴν περὶ τῆς Ἑλλάδος ὑπόληψιν παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις καὶ τιμῶσι τὴν ἐπιστήμην λαοῖς.

Ἀλλὰ καὶ τὴν βιβλιοθήκην αὐτῆς ἐπλούτισεν ἡ Ἐταιρεία δι' ἀγορᾶς ἱκανῶν ἀρχαιολογικῶν βιβλίων, ἐδαπάνησε δὲ πρὸς τοῦτο ἑβδομήκοντα πέντε χιλιάδας δραχμῶν. Ἐὰν εἰς τὰ ἕξ ἀγορᾶς νέα βιβλία προσθέσῃ τις καὶ τὰ ἕξ εὐμενῶν δωρεῶν, δι' ἃς εἴμεθα εὐγνώμονες, ὡς καὶ τὰ ἕξ ἀνταλλαγῆς τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἐταιρείας προερχόμενα βιβλία, θέλει εὐχαρίστως παρατηρήσει ὅτι ὁ πλουτισμὸς τῆς βιβλιοθήκης εἶναι σημαντικός.

Ἡ βιβλιοθήκη καὶ τὰ δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας, ἰδίᾳ δὲ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς, εἶναι οἱ πόλοι, περὶ οὓς στρέφεται ὁ ἐπιστημονικὸς ἄξων τοῦ ιδρύματος. Αἱ ἀνασκαφαὶ δὲν γίνονται μόνον πρὸς ἀποκάλυψιν τῶν ἀρχαίων μνημείων, ἀλλ' ἔχουσιν ὡς

ἀναγκαῖον καὶ ἀναπόφευκτον συμπλήρωμα τὴν μελέτην καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐρμηνείαν, ἄνευ τῆς ὁποίας τὸ ἔργον τοῦ ἐπιστήμονος ἀνασκαφῆως καταπίπτει ἄνευ οὐδεμιᾶς ὑπερβολῆς εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν ἀρχαιοκαπήλων. Διὰ τοῦτο δὲ πᾶσαν μέριμναν θὰ καταβάλλῃ τὸ Συμβούλιον, ὅπως καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τηρήσῃ σταθερὰν τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

Τοιοῦτο ὑπῆρξε, Κύριοι, τὸ ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ 1925. Ἔργον ὁμολογὸν πρὸς τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ 1837 μέχρι τοῦδε συντελεσθὲν ἔργον. Ἔργον ἐπιστημονικὸν παγκοσμίως ὁμολογούμενον καὶ ἔργον ἐθνικὸν πανελληνίως αἰσθητόν.

...

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1925

1: ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΩΔΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

Κατὰ τὸ ἔτος 1925 αἱ ἐν τῷ Ὁδείῳ τοῦ Περικλέους σκαφικαὶ ἡμῶν ἐργασίαι περιορίσθησαν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν μικροῦ ἔτι τεμαχίου (πέντε μέτρων), ὅπερ ὑπελείπετο ἐκ τοῦ τοίχου τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ Ὁδείου πρὸς ὀλοσχερῇ ἀποκάλυψιν τῆς πλευρᾶς ταύτης. Οὕτω διὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ τεμαχίου τούτου φθάσαντες εἰς τὸ τέρμα, γνωρίζομεν νῦν ἀκριβῶς τὸ μῆκος τῆς πλευρᾶς ταύτης, ὅπερ μετρηθὲν ἔχει μῆκος 67 μέτρων.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Dörpfeld καὶ τὸ πλάτος τοῦ κτιρίου θὰ ἔχη τὰς αὐτὰς διαστάσεις, ἐπομένως θεωρεῖ αὐτὸ τετράγωνον, ὡς ἦν τὸ Θεοσίλειον τῆς Μεγαλόπολεως κτισθὲν, ὡς γνωστόν, καὶ τοῦτο κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Περικλείου Ὁδείου.

Ἐτερματίζετο δέ, ὡς βλέπομεν νῦν, ὁ τοῖχος οὗτος μέχρι σχεδὸν τοῦ ἀνατολικοῦ ἀναλήμματος τοῦ θεάτρου, ἀφιεμένης ὀπισθεν στενωτάτης διόδου, πλάτους 0,50 τοῦ μέτρου, μεταξὺ τῶν δύο οἰκοδομημάτων.

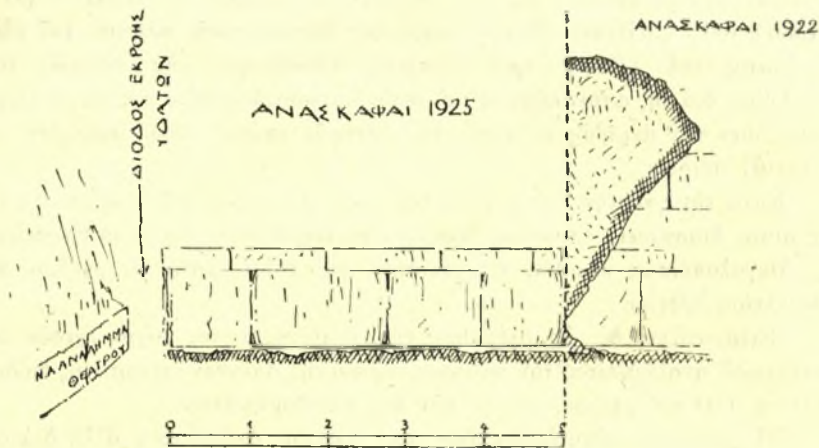
Ἡ στενωτάτη αὕτη διόδος ἦτο οὐχὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ διὰ τὴν ῥοὴν τῶν ὑδάτων τῶν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως κατερχομένων, ὡς τοῦτο παρατηρήθη καὶ εἰς τὰ ἐν Περγάμῳ οἰκοδομήματα τῆς Ἀγορᾶς.

Τὸν προορισμὸν τῆς στενωτάτης ταύτης διόδου ἐμάθομεν ἐξ ἐπιγραφῆς ἀστυνομικῆς εὐρεθείσης ἐν Περγάμῳ καὶ δημοσιευθείσης ἐν *Mittheilungen* τοῦ 1902 σελ. 47 καὶ ἐφ' ἐξῆς ὑπὸ ν. Prött καὶ W. Kolbe. Καλεῖται δὲ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἡ στενὴ αὕτη διόδος περιστάσις ἔχουσα πλάτος 0,50 τοῦ μέτρου, ὡς ὁ νόμος ὥριζε. Τὴν πληροφορίαν ταύτην ὀφείλω εἰς τὸν καθηγητὴν κ. Dörpfeld, ὅστις μετὰ πολλοῦ διαφέροντος παρηκολούθησε καὶ ἐρέτος τὰς ἐν τῷ Ὁδείῳ ἀνασκαφικὰς ἡμῶν ἐργασίας.

Οἱ δημοσιεύσαντες καὶ σχολιάσαντες τὴν ἀστυνομικὴν ταύτην ἐπιγραφὴν σοφοὶ ἀρχαιολόγοι ἀναφέρουσιν ὅτι κατὰ τοὺς ἑλληνιστικοὺς μόλις χρόνους ἐγένετο χρῆσις τοιαύτης στενῆς διόδου μεταξὺ τῶν οἰκοδομημάτων τῆς Περγάμου ἀναφέρουσι δὲ ὅτι καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας εὐρέθησαν τοιαῦται στεναὶ ὁδοὶ ὡς λ. χ. ἐν Πριήνῃ, ἀλλ' ἐκεῖ ἐπειδὴ ἡ πόλις ἐκτίσθη εἰς τὰς ὑπωρεῖας τοῦ βραχέως λόφου τῆς πόλεως καὶ δὲν ὑπῆρχε φόβος

πλημμύρας, ἢ στενωτάτη αὕτη διόδος ἐγένετο οὐχὶ χάριν ἐκροῆς τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ χάριν προφυλάξεως ἀπὸ τῆς ὑγρασίας.

Ἐν Ἀθήναις ἀναφέρουσιν ὅτι παρατηρήθη ὡσαύτως εἰς τὴν Στοὰν τοῦ Εὐμένους κατὰ τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους. Ἡ εὐρεσις νῦν ὑφ' ἡμῶν τῆς στενῆς ταύτης διόδου ἐν τῷ Ὁδείῳ τοῦ Περικλέους ἔχει μεγάλην σημασίαν, διότι τὸ πρῶτον νῦν μανθάνομεν ὅτι κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα ἦτο ἐν χρῆσει ἡ ἀστυνομικὴ αὕτη διάταξις καὶ ἡ χρῆσις τῆς στενῆς ταύτης διόδου πρὸς διέξοδον τῶν ὑπετίων ὑδάτων. Περίστασις ἐγνωρίζομεν μέχρι τοῦδε ὅτι ἐλέγετο τὸ ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ σηκοῦ μέχρι τῆς ἐξωτερικῆς κιονοστοιχίας τοῦ ναοῦ διάστημα ἤδη διὰ τῆς μνημονευθείσης ἐπιγραφῆς μανθάνομεν ὅτι ἐλέγετο καὶ ἡ μεταξὺ δύο

Εἰκ. 1. ΒΔ τοίχος Ὁδείου Περικλέους.

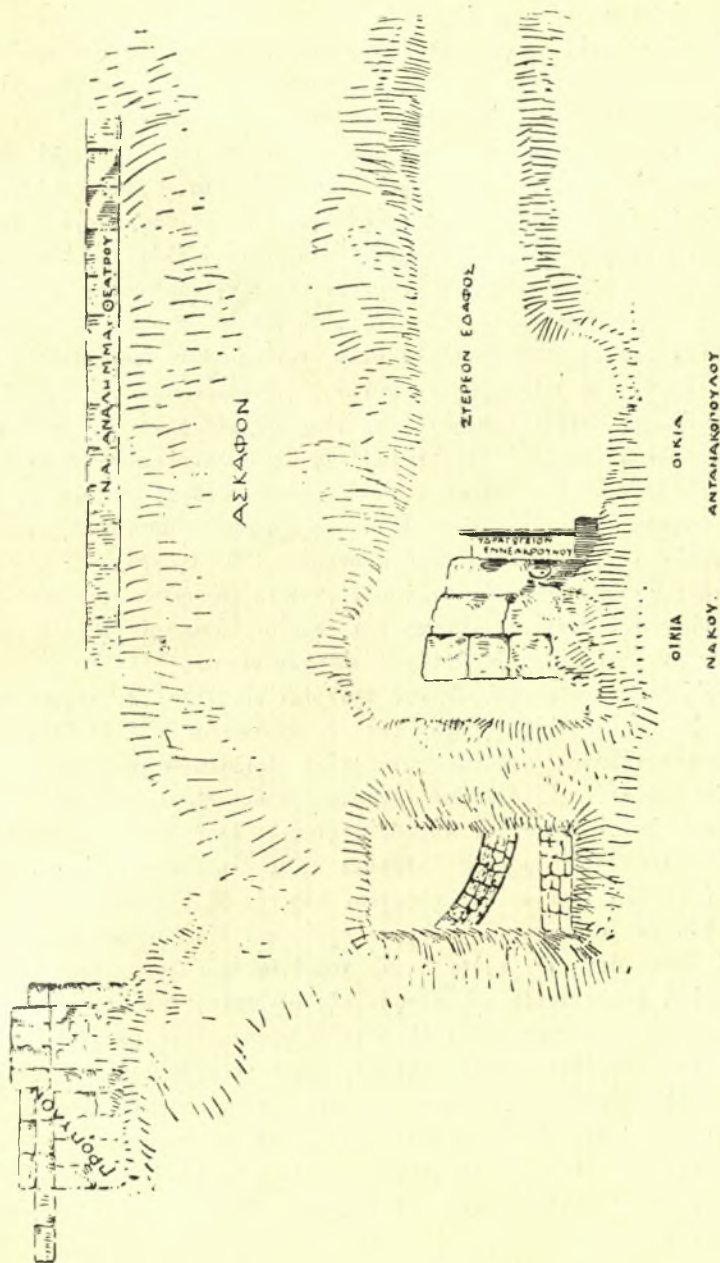
οἰκοδομημάτων στενὴ διόδος πλάτους 0.50 τοῦ μέτρου, ὡς ὁ νόμιος αὐστηρῶς ὤριζε, πρὸς διέξοδον τῶν ὑπετίων ὑδάτων χρησιμεύουσα.

Καὶ τοῦ ἀποκαλυφθέντος ἐφέτος μικροῦ τεμαχίου τοῦ τοίχου τούτου διατηρεῖται ἐν καλῇ καταστάσει ἢ διὰ μαρμαρίνων πλακῶν ἐπένδυσις (εἰκ. 1).

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ μέρους ἐκεῖ εὑρομεν θεμέλιον οἰκιῶν τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας χρόνων, ὡς καὶ μεγάλους πίθους δι' οἰκογενειακὰς ἀνάγκας. Εὑρομεν ἐπίσης τέσσαρας τάφους μικρῶν παιδῶν κεραμοστεγεῖς, οἵτινες περιεῖχον μόνον τοὺς σκελετοὺς ἄνευ κτερισμάτων.

Ἡ ἐπίχωσις ἐνταῦθα ἦν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἶπομεν, μεγάλη, ὑπὲρ τὰ 7 μέτρα.

Ἦδη ὑπολείπεται νὰ ἀνασκαφῇ τὸ ἐμβαδὸν τοῦ μεσημβρινοανατολικοῦ μέρους τοῦ Ὁδείου, ἀλλ' ὁ τεράστιος ὄγκος τοῦ καλύπτοντος αὐτὸ χώματος, ἔνεκα τῆς μεγάλης ἐπιχώσεως, θέλει ἀπαιτήσῃ καὶ χρόνον μακρὸν καὶ δαπάνην οὐ μικράν, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑψώσεως τῶν ἡμερομισθίων τῶν ἐργα-

Εικ. 2. Λεπτομέρεια ανασκαφής του 'Ωδείου του Περικλέους.

τῶν, διὰ τοῦτο ἀνεβάλομεν τὴν ἐργασίαν ταύτην δι' εὐθετώτερον χρόνον ὁπότε καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία διὰ γενναιοτέρας ἐπιχορηγήσεως θέλει βοηθήσει ἡμῖν εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ὠδείου ἡμῶν.

Ἡμεῖς ἐπειγόμεθα νῦν νὰ ἀνακαλύψωμεν τὰς ἐξωτερικὰς πλευρὰς τοῦ οἰκοδομήματος, ἵνα γνωρίσωμεν τὸ ταχύτερον τὴν ἔκτασιν τούτου.

Περαιτέρω ἐξηρευνήσαμεν τὸν μεταξὺ τοῦ προπύλου (πρβ. σχέδιον **εἰκ. 2**) καὶ τῶν οἰκιῶν Ἀντωνακοπούλου καὶ Νάκου χώρον (ΑΕ 1922 σελ. 26 εἰκ. 1.) ἀνορύξαντες τάφρους ὀριζοντίως καὶ καθέτως μῆκ. 6 μέτρων καὶ πλάτους 2 μέτρων, φθάσαντες δὲ μέχρι τοῦ στερεοῦ ἐδάφους. Ἐν τοῖς ἄνω στρώμασι τούτων εὔρομεν ἐπίσης θεμέλια τῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας χρόνων, ἔνθα, ὡς γνωστόν, ἦσαν καταφικημένα τὰ μέρη ταῦτα, λόγῳ τῆς λυμαιομένης τὴν χώραν πειρατείας, βαθύτερον δὲ ἄλλα κτίσματα τῶν τελευταίων ῥωμαϊκῶν χρόνων, ὡς καὶ τείχος κροκαλοπαγῶν εἰργασμένων ὀγκολίθων ἰσοδομικοῦ συστήματος (Brescia) πάχους $1\frac{1}{2}$ μέτρ., οὗ τὸ διάκενον ἦν πεπληρωμένον διὰ μικροτέρων λίθων. Ἐπίσης εὔρομεν θεμέλιον ἄλλου κτίσματος ἐκ μικρῶν λίθων μετ' ἀσβέστου ἠμικυκλικῶν σχήματος, ὡσεὶ ξέδρας (;) (**εἰκ. 2**).

Τὸ στερεὸν ἔδαφος, ὡς εἶδομεν, εἶναι κατωφερές, οὕτω δὲ συμφωνεῖ μετὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀνδοκίδου (περὶ μυστηρίων 38) λέγοντος: ὅτι ὁ δοῦλος, ὅστις κατὰ τὴν νύκτα τῶν Ἑρμοκοπιδῶν ἰδὼν τὰ γενόμενα διηγεῖται ὅτι ἐκ τοῦ περιβόλου τοῦ Διονύσου εἶδε τοὺς συνωμότας ἀπὸ τοῦ Ὠδείου εἰς τὴν ὀρχήστραν τοῦ θεάτρου (τοῦ Διονύσου) **καταβαίνοντας**.

Ἐγγὺς ἐκεῖ νοτιοανατολικῶς τοῦ προπύλου εἰς βάθος 2 μέτρων συνητήσαμεν ἐκ νέου τὸ ὕδραγωγεῖον τῆς Ἐννεακρούνου (**εἰκ. 1**) ἤτοι τετραγώνων ὀχετὸν πῆλινον, καλυπτόμενον ἄνω δι' ὀριζοντίων πλακῶν ὑψ. 0.46 πλάτ. 0.30 πάχ. 0.05. Εἶναι τοῦτο συνέχεια τοῦ εὐρεθέντος κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου διὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Dörpfeld γενομένης ἀνασκαφῆς ἐν ἔτει 1902 (πρβλ. F. Graeber «Die Enneakrunos» AM 1905 σελ. 23) ὅπερ τότε ἀνεῦρον ὅτι κατήρχετο ἀπὸ τῆς Μ.Α. γωνίας τῆς Ἀκροπόλεως διὰ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου· πρβλ. καὶ Κουρουνηώτην ΑΕ 1903 σελ. 107, ὅστις ἀναφέρει τοῦτο ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου πρὸς τὴν ΝΔ ἄκρην αὐτοῦ, οὗ μακρὰν τῆς σφζομένης γωνίας τοῦ ἀρχαιότερου ναοῦ τοῦ Διονύσου, ἐκ τυχαίας ἐκεῖ καθιζήσεως τοῦ ἐδάφους, ὡς συνέχεια τοῦ ἑπονόμου, ὅστις φέρει εἰς τὴν ἐννεάκρουστον πρὸς Δ τῆς Ἀκροπόλεως.

Τὸ αὐτὸ ὕδραγωγεῖον εὔρομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐνάρξεως τῶν ἀνασκαφῶν ἡμῶν ἐν ἔτει 1914 κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ὠδείου διερχόμενον κάτωθεν τοῦ βαλεριανείου τείχους (ΑΕ 1914, σ.153 εἰκ. 8).

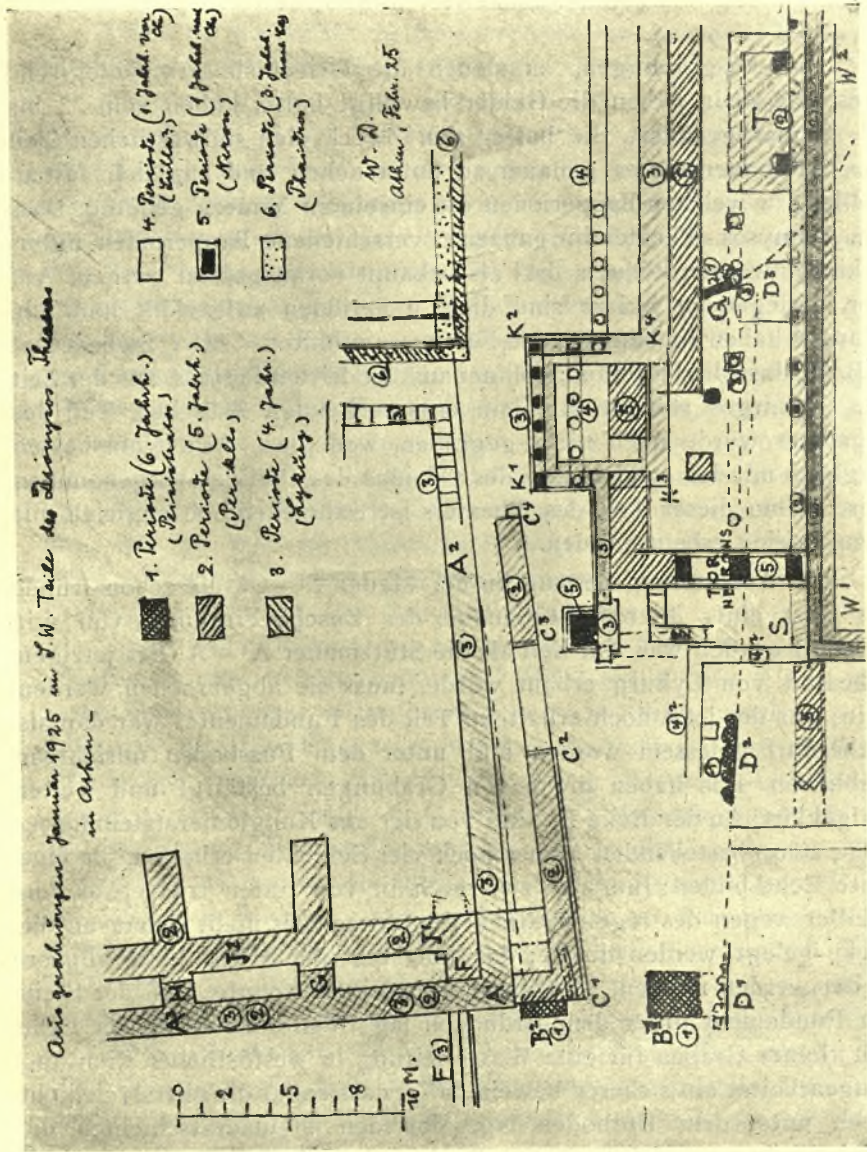
Τὰ ἀνωτέρω δημοσιευόμενα δύο σχέδια ἐξεπονήθησαν ὑπὸ τοῦ κ. E. Gilliéron.

Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ

2. DIE IM JANUAR 1925 IM DIONYSOS-THEATER IN ATHEN UNTERNOMMENEN GRABUNGEN

Die Ausgrabungen, zu denen die Griechische Archäologische Gesellschaft in Athen die Gelder bewilligt hatte, haben vom 22. bis 31. Januar gedauert. Sie hatten den Zweck, den südwestlichen Teil des Zuschauerraumes genauer zu untersuchen und zugleich festzustellen, zu welchen Bauperioden die einzelnen Mauern gehören. Dass am Dionysos-Theater im ganzen 6 verschiedene Bauperioden unterschieden werden können, darf als bekannt vorausgesetzt werden. Auf der beiliegenden Skizze sind diese 6 Perioden aufgezählt und alle Mauern haben die betreffenden Nummern erhalten. (*Abb. 1*) So bedeutet z. B. (3), dass die betreffende Mauer aus der dritten Periode, aus der Zeit des Lykurgos stammt. An dem entsprechenden östlichen Teil des Theaters wurde noch nicht gegraben, weil diese Arbeit am besten zugleich mit der Aufdeckung des Odeions des Perikles vorgenommen wird. Denn dieser Teil des Theaters ist wahrscheinlich zugleich mit dem Odeion erbaut worden.

Die Ausgrabung begann an der Mauer C¹—C³, die schon früher als Rest einer älteren Stützmauer des Zuschauerraumes von mir erkannt worden war. Zur Zeit als die Stützmauer A¹—A² des jetzigen Theaters von Lykurg erbaut wurde, muss sie abgebrochen worden sein; nur der jetzt noch erhaltene Teil des Fundamentes war damals unberührt gelassen worden und unter dem Fussboden unsichtbar geblieben. Das haben die neuen Grabungen bestätigt und weiter aufgeklärt. An der Ecke C¹ sind von der aus Konglomeratstein (ἀγορᾶτος λίθος) bestehenden Mauer noch vier Schichten erhalten, die eine gute Ecke bilden; (nur der zweite Stein von unten tritt etwas vor, weil er wegen des regelmässigen Fugenwechsels nicht genau an die Ecke gelegt werden durfte; das überstehende Stück hätte abgearbeitet werden müssen, was aber unterbleiben konnte, weil der Stein im Fundament unter dem Erdboden lag). Von oben ist an der Ecke ein kleiner Graben für eine Wasserleitung in westöstlicher Richtung eingearbeitet ein sicherer Beweis dafür, dass sogar die oberste Schicht noch unter dem Erdboden lag. Von den 4 Quaderschichten, die abwechselnd aus Läufern und Bindern bestehen, tritt die unterste sockelartig nach Süden vor. Sie hört ebenso wie die zweite Schicht nach Osten bei C² allmählich auf, weil der Fels dort höher erhalten

1. Planskizze des SW Teiles des Dionysos - Theaters.

ist. Von C³ – C⁴ liegt nur die dritte Schicht und endet bei C⁴ mit einem kleineren blauen Kalksteine. Auch in diesem Stück ist eine

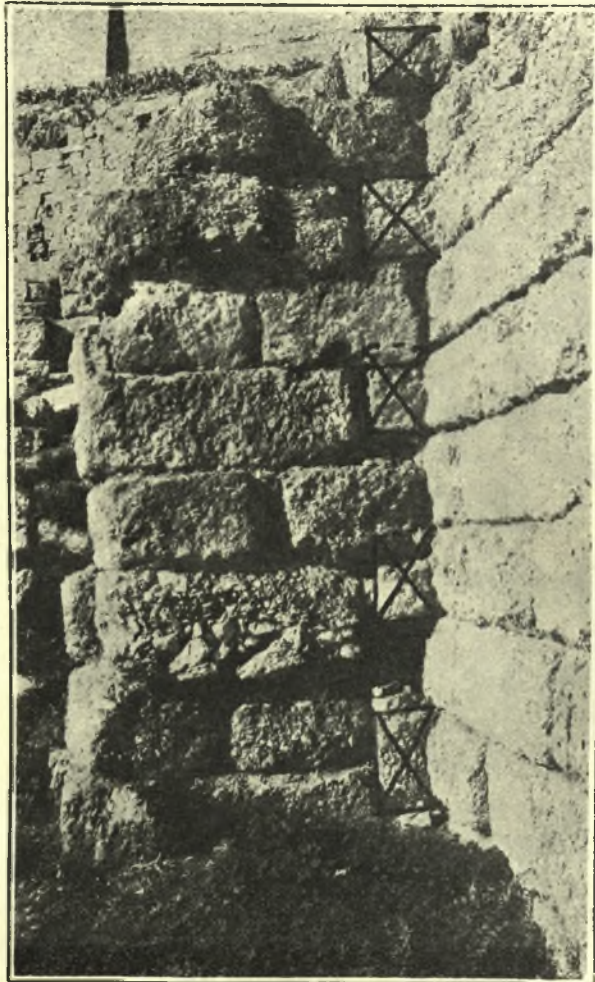

2. Westl. Stützmauer des Dionysos - Theaters.

Wasserrinne eingeschnitten, wodurch die allein vorhandenen Bindersteine in zwei Teile zerlegt sind.

Von der Ecke C¹ läuft die Mauer auch nach Norden. Hier hat sie zunächst einen aus hellem weissen Stein erbauetn älteren Pfeiler

B² abgeschnitten, den wir sogleich als Rest eines noch älteren Theaters kennen lernen werden, und ist dann bei Errichtung der Ecke A¹ des lykurgischen Theaters zum Teil abgebrochen worden. Weiter

3. Westl. Stützmauer des Dionysos-Theaters.

nach Norden ist sie noch als Konglomerat-Fundament unterhalb der aus Piräusstein erbauten Aussenmauer A¹—A³ erhalten. Die ihr parallele östliche Mauer J¹—J² gehört derselben 2. Periode an und

besteht auch aus denselben Konglomerat-Quadern; sie ist aber mehrere Meter hoch erhalten und hat nach Westen Ausätze für mehrere Strebepfeiler (z. B. für G und H), die aber erst in der folgenden dritten Bauperiode (im 4. Jahrhundert) wirklich gebaut worden sind. Sie passen daher zu den älteren Ansätzen nicht, wie die beiliegende Photographie zeigt, in der die älteren Ansätze mit (XX) bezeichnet sind (Abb. 2. u. 3). Da die Mauer J¹-J² in der zweiten Periode schon viele Schichten hoch gebaut war, so muss auch die Mauer C¹—C¹ schon hoch gewesen sein, als sie behufs Verschiebung der südlichen Stützmauer abgebrochen und durch die neue Mauer A¹—A² ersetzt wurde.

Warum diese Verschiebung des Theaters um mehrere Meter nach Norden erfolgt ist, lässt sich noch deutlich erkennen. Die Skene des 4. Jahrhunderts sollte zwei weit vorspringende Paraskenien erhalten, von denen das westliche auf unserer Skizze mit den Buchstaben K¹—K⁴ bezeichnet ist. Zwischen diesem mit Säulen ausgestatteten Bau und der alten (XX) Stützmauer wäre kein Platz für den Zugang zum Theater geblieben; daher musste die Stützmauer um fast 2.50 m. nach Norden verschoben und die neue Mauer A¹—A² gebaut werden. Besonders wichtig ist die Ecke A¹ dieser Mauer der dritten Periode, weil dort ein besonders grosser quadratischer Eckstein aus Piräuskalk von c. 1,50 m. Breite als Fundament gelegt ist, für den die ältere Mauer, wie man an Ort und Stelle sieht, zum Teil entfernt und abgearbeitet worden ist. Genau datiert ist die neue Mauer durch die neben A¹ verbaute ältere Inschrift ΒΟΛΗΣ ΥΠΗΡΕΤΟΝ, die jetzt auf dem Kopf steht und durch die Marken OX an demselben Stein, die zu zwei anderen Marken OΩ an derselben Mauer weiter östlich gehören. Denn da die erstere Inschrift zu einem Theater aus dem ende des 5. Jahrhunderts gehört, kann die Mauer A¹—A² erst in 4. Jahrhundert erbaut sein. Dazu passt die Marke Ω.

Die Grabungen haben also bestätigt, dass der jetzige Zuschauer-raum erst von Lykurg im 4. Jahrhundert erbaut worden ist. Sie haben gelehrt, dass schon vorher ein Zuschauerraum bestand, der in unserer weiter Skizze mit XX bezeichnet ist. Aus welcher Zeit stammt dieser Bau? Ich glaube, dass es von Perikles begonnen worden ist. Wie weit er im 5. Jahrhundert schon fertig gebaut war, wissen wir nicht. Es ist aber wegen der vorher erwähnten Paraskenien sicher, dass zu ihm noch kein steinernes Skenengebäude gehörte. Die Skene pflegte damals noch aus Holz errichtet zu werden. Einige Löcher für ihre starken Holzpfeiler sind noch erhalten.

Dass Perikles schon beim Bau des Theaters und des ganzen Dionysos-Heiligtums beteiligt war, hatten andere und ich früher schon vermutet, weil der jüngere Tempel des Gottes, in dem Alkamenes das Kultbild gemacht hatte, aus diesem Grunde noch dem 5. Jahrhundert angehören musste, und weil das Odeion, das den Namen des Perikles trug, offenbar ein Teil des grossen neuen Planes des Dionysos-Heiligtums war, den Perikles ebenso mit seinen Künstlern entworfen hatte, wie den Plan der neuen Akropolis. Die Auffindung des Odeions hat gezeigt, dass dieses überdeckte Theater zugleich mit dem grossen offenen Theater gebaut worden ist. Das letztere scheint unter Perikles nicht fertig geworden zu sein; jenes muss dagegen damals schon sein spitzen Dach gehabt haben, damit man, wie Plutarch überliefert hat, sagen konnte, das Perikles das Odeion auf dem Kopfe trage.

Die Ausgrabungen haben endlich auch noch Reste eines noch älteren Theaters zu Tage gebracht, die zwar früher schon sichtbar waren, aber nicht genauer untersucht worden sind. Allgemein bekannt war schon längst das Stück einer runden Mauer aus polygonalen Kalksteinen im östlichen Teile der Skene (Dörpfeld - Reisch, D. griech. Theater, S. 27). Es gilt als Rest der alten Orchestra, die wahrscheinlich unter Peisistratos im 6. Jahrhundert bei der Anlage des Dionysos-Bezirks erbaut worden ist. Zu demselben Orchesterkreise scheint der auf unserer Skizze bei Q gezeichnete, unter dem Fundament einer Innensäule des lykurgischen Skenengebäudes gelegene Rest zu sein; er besteht aus hochkantigen, weichen Kalksteinplatten, die mit Stücken von Burgkalkstein hintermauert sind. Dass der weiche Stein bei Bauten des 6. Jahrhunderts neben dem harten Kalkstein vorkommt, werden wir sogleich sehen. Warum er hier als hochkantige Platte verwendet ist, wissen wir nicht. Ich hatte vermutet, dass weicher Stein genommen werden durfte, weil die Mauer unter der Erde lag. Denn südlich von Q bei D³ schien die alte polygonale Kalksteinmauer D² an die alte Orchestra anzustossen. Wir haben dort jetzt gegraben, aber leider von einem Abschluss nichts gefunden. Alle Mauern sind dort zerstört. Unter der Mauer fanden wir den gewachsenen Fels, der nach Süden stark abfällt.

Die Stützmauer D² habe ich früher (D. griech. Theater, S. 28) entweder für die Stützmauer der westlichen Parodos, d. h. des westlichen Zugangsweges zur Orchestra, oder aber für die Stützmauer des westlichen Zuschauerraumes erklärt und mich mehr für das

erstere entschieden, weil die Mauer für einen hohen Sitzraum nicht dick genug sei. Diese Frage ist auch jetzt noch nicht entschieden. Ihre Beantwortung hängt von der Erklärung der beiden über zwei Meter starken Pfeiler B¹—B² ab, von denen ich den letzteren oben bei der Ecke C¹ schon erwähnte. Beide Pfeiler bestehen aus Quadern weichen Piräuskalkes und aus kleinen Kalksteinen der Burg, die auch das Fundament D¹ bilden. Der Pfeiler B¹ ist auf 3 Seiten beendet, aber nach Süden abgebrochen, wo er bis zur Polygonal-Mauer D¹—D² gereicht zu haben scheint. Am nördlichen Ende des Pfeilers B¹ sind oben noch Reste einer 5. Quadratschicht erhalten. Der Pfeiler B², der in derselben Weise gebaut ist, scheint bei Errichtung der Mauer C des 5. Jahrhunderts abgeschnitten worden zu sein, wie oben schon gesagt wurde. Ursprünglich wird er wohl dieselbe Breite wie B¹ gehabt haben.

Was mögen diese beiden Pfeiler bedeuten? Zunächst scheint es mir sicher, dass sie nur Fundamente, keine sichtbaren Bauteile waren, denn ihr Material ist so weich, dass es an der Luft bald verwittert. Vielleicht waren sie Fundamente für ein hölzernes Theater, also für jene berühmten ἔξοια (Gerüste), die nach der Überlieferung für die Zuschauer aufgeschlagen wurden, aber im Anfange des 5. Jahrhunderts einmal zusammengebrochen waren (bei Suidas unter dem Wort Pratinas). Möglicherweise gehören sie aber auch zu dem festen Zuschauerraum mit hölzernen Sitzen, der nach diesem Unglück errichtet worden war. Hier können nur weitere Ausgrabungen Aufschluss geben. Es scheint mir deshalb wünschenswert, dass der ganze Platz zwischen dem Pfeiler B¹ und der alten Orchestra bei Q ausgegraben wird. Dort können noch weitere Stücke der Stützmauer D² oder auch noch weitere Pfeiler wie B¹ in Resten zum Vorschein kommen, die uns über die Bedeutung dieser ältesten Reste des Theaters weiter aufklären würden.

Dass die Pfeiler aus dem weichen Stein noch dem 6. Jahrhundert angehören können, ist dadurch gesichert, dass dasselbe Steinmaterial als Fundament der Fussbodenplatten in der von Peisistratos erbauten Ringhalle des Hekatompedons auf der Akropolis vorkommt. Sie können aber auch aus dem Anfang des 5. Jahrhunderts, aus der Zeit des Pratinas stammen.

Während unsere Grabungen zwar mehrere Reste eines Theaters des 6. Jahrhunderts aufgedeckt, seine Gestalt aber noch nicht ganz aufgeklärt haben, sind wir durch sie über ein Theater aufgeklärt

worden, das zwischen dem Theater des 6. und dem des 4. Jahrhunderts bestanden hat, nämlich über das von Perikles geplante und begonnene Theater des 5. Jahrhunderts. Wir haben die südliche und westliche Stützmauer seines Sitzraums oben kennen gelernt und erkannten aus der Höhe der letzteren Mauer, dass der Zuschauerraum schon bis zu einer gewissen Höhe vollendet war, als seine südliche Stützmauer abgebrochen und durch eine neue 2—3 m. nach Norden verschobene Stützmauer des Lykurgos ersetzt wurde.

Das Theatron des 5. Jahrhunderts ist, ebenso wie der jüngere Tempel des Dionysos und die wahrscheinlich aus derselben Zeit stammende Säulenhalle neben dem alten Tempel, aus Konglomeratstein erbaut, also aus einem Material das bei den Bauwerken des 5. Jahrhunderts auf der Akropolis noch nicht vorkommt, aber bei denen des 4. und der folgenden Jahrhunderte für Fundamente fast ausschließlich gebraucht wurde. Es wird, wie wir jetzt schliessen dürfen, im letzten Drittel des 5. Jahrhunderts für Fundamente üblich geworden sein.

Zu dem Theater vom Ende des 5. Jahrhunderts gehört natürlich auch eine Orchestra, die weder mit der des 6., noch mit der des 4. Jahrhunderts gleich sein kann. Sie war gegen die älteste Orchestra um etwa 8 m. nach Norden verschoben, weil nördlich von der damals entworfenen Säulenhalle des Dionyson-Bezirks ein Platz für die hölzerne Skene und weiter eine kreisrunde Orchestra als Spielplatz angelegt werden musste. Auf die hölzerne Skene des 5. Jahrhunderts und ihren Platz weisen noch die beiden Arten von Löchern hin, die in der Hintermauer der Säulenhalle W^1 - W^2 und in dem viereckigen Bau T in der Skene neben derselben Mauer erhalten sind. Von der Orchestra des 5. Jahrhunderts ist nichts mehr zu bemerken. Vielleicht können aber Grabungen im nördlichen Teile der lykurgischen Orchestra noch Spuren ihres Wasserkanals zu Tage fördern, weil sie etwa 2 m. südlicher als diese jüngere Orchestra gelegen haben muss. Lykurg hatte seine Orchestra noch um weitere 2 m nach Norden verschoben. Der Grund für diese Verschiebung des jüngeren Theaters wurde oben schon erwähnt. Die steinerne Skene Lykurgs sollte ausser dem Skenensaal noch zwei weit vorspringende Paraskenien erhalten, für die der Platz nur dadurch geschaffen werden konnte, dass der ganze Zuschauerraum noch etwas nach Norden verschoben wurde. Bei den späteren Umbauten hat die Orchestra ihren Platz nicht mehr verändert.

WILHELM DÖRPFELD

3. ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΝ (1925)

Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ χειμάρρου ὄχθης ἐγένετο ἀνακάθαρσις καὶ μικρὰ σκαφικὴ ἔρευνα νοτόθεν τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ χειμερινοῦ καταγωγίου (ΑΕ 1917 ²³⁹ εικ. 1 1919 ¹⁰⁰ εικ. 2, Ν26—Ν28) καὶ δυσμόθεν τοῦ διπύλου (ΑΕ 1923 ¹⁶⁴ εικ. 2), ἔνθα καὶ παχίστη ἢ ἐπίχωσις. Τὰ νοτόθεν καὶ δυσμόθεν τῆς στοᾶς τοῦ χειμερινοῦ καταγωγίου μένουσι ἡμισκαφῆ.

Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ἢ ἐν τῷ ναῶ μεγάλης βάσις ΠΑΕ 1884 πίν. Ε α'' ἔφερεν, ὡς εἰκάσας, τὸ ἀγαλμα τοῦ Ἀμφιαρέου, ἰδρυμένον ἐπὶ τῆς εὐρεθείσης μεγάλης λιθίνης πλίνθου, ἣτις φέρει εὐρὸν κοίλωμα χάριν κολοσσικοῦ ἀγάλματος.

Ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης ἀνεκαθάρθησαν τὰ τοῦ ἀνδρείου λουτρῶνος (ΑΕ 1923 ³⁶), ἐξεκαλύφθη δὲ μήκιστον μάρμαρον τῆς κρήνης (μ. 220, ὕψ. 0485, πᾶχ. 039) πλησίον δεξαμενῆς (πρβ. περὶ τῆς σκαφῆς τοῦ 1924 ἄ. σ...) καὶ δύο πυάλων (πυρρῆς καὶ μαρμαρινῆς) ἐπὶ δαπέδου πλακῶν, αἵτινες φέρουσι παραλλήλους ἐντομὰς ποιηθείσας ὅπως εὐχερέστερος ἦ ὁ βαδισμὸς καὶ μὴ ὀλισθάνωσιν οἱ λουόμενοι.

Ἄλλαι ἐργασίαι καὶ διευθετήσεις ἐγένοντο πολλαχοῦ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης. Ἄνωρθώθησαν κίωνων σφόνδυλοι καὶ ἄλλοι μεγάλοι λίθοι εἰργασμένοι μετεκινήθησαν, ἔτι δὲ ἀνακάθαρσις ἐγένετο ἄλλοθι τε καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ μάλιστα ἐν τῇ στοᾷ, ἣς δυσμόθεν τε καὶ βορροᾶθεν ἠρευνήθησαν οἱ ὄχεοι. Καὶ ἐν μὲν τῷ δυσμικῷ διαδρόμῳ (πλ. 265) τὸ δάπεδον ὅλον εἶνε πλαξίν ἐστρωμένον μεγάλαις, ὧν αἱ δυσμικαὶ εἰσιν ἅμα τοῦ δυσμικοῦ τῆς στοᾶς τρίχου ὑπόστρωσις, ἧγουν εὐθυντηρία τῶν τούτου ὀρθοστατῶν, διὰ μέσου δὲ τοῦ διαδρόμου τούτου αὐλαξ στενὴ ἐπὶ τῶν λίθων, βορρονότιος ἐκανόνιζε τὸν ροῦν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, ἅτινα μετὰ τοῦτο διὰ βορρονοτίου ὑπονόμου ἐφέροντο πρὸς τὸν χεῖμαρον. Ἐν τῷ βορείῳ ἄκρῳ τοῦ διαδρόμου τὸ δάπεδον εἶνε καὶ διὰ παχέος κονιάματος ἐστρωμένον. Ἐν τῷ διαδρόμῳ κείνται μεγάλοι τινὲς λίθοι κυρτὴν ἔχοντες τὴν ἄνω στενὴν ἐπιφάνειαν, πεπτωκότες ἐκ τοῦ δυσμόθεν ἀνατολικοῦ θωρακείου τῆς εἰς τὸ θέατρον ἀναβάσεως.

Ἐσαύτως ἠρευνήθη ὁ μεταξὺ τῆς νοτόθεν τοῦ θεάτρου κλιμακωτοῦ ἀναλήμματος καὶ τῆς στοᾶς κείμενος καὶ μετὰ τοῦ δυσμικοῦ συνεχόμενος βόρειος διάδρομος. Οἱ τοῦ ἀναλήμματος ἀναβασμοὶ ἦσαν ἀριθμὸν 10, ἔχουσι δὲ ἕκαστος ὕψ. 045, πλ. 025—028. Τοῦ βορείου διαδρόμου τὸ πλάτος δυσμόθεν μὲν, ἧγουν νοτόθεν τοῦ θεάτρου, ἔνθα τὸ ἀνάλημμα, εἶνε 210, ἀνατολόθεν δὲ ἔνθα στενοῦται ἔνεκα τοῦ βορροᾶθεν διήκοντος βράχου, 160. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ διαδρόμου ἀνατολόθεν τοῦ θεάτρου ἀνοίγεται τὸ στόμιον τοῦ ἐκ τοῦ θεάτρου κατιόντος ὑπονόμου, ἐντεῦθεν δὲ τὰ ὀμβρία ὑδάτα δι' ὄχετοῦ λατο-

μητοῦ ἐπὶ τοῦ βράχου (διάρρου πλ. 0 45) ἀπωχεύοντο κατὰ μῆκος τῆς βορείου τοῦ διαδρόμου πλευρᾶς καὶ μετὰ τοῦτο διὰ τοῦ μεταξὺ τῆς στοᾶς καὶ τῶν θερμῶν διαδρόμων εἰς τὸν χεῖμαρρον. Τὸ δάπεδον τοῦ τε βορείου διαδρόμου καὶ τῆς στοᾶς κατὰ τὰ ἀνατολικά εἶνε ἰσόπεδον εἰργασμένον. Τῶν ἐσωτερικῶν τῆς στοᾶς βατήρων (□ 0 79), ἐφ' ὧν ἴσταντο οἱ κίονες (Ἴωνικοί), οἱ μὲν ἴδρυντο ἐπὶ τοῦ βράχου, οἱ δὲ ἐπὶ ἰδίων ὑποβάσεων, δύο, πῶρον παρ' ἀλλήλους κειμένων πλάτος μὲν ἐχόντων 0 64, μῆκος δὲ διπλάσιον, 1 28, καὶ ἡ μὲν ἐκ δυσμῶν πρώτη ὑπόβασις ἔχει τοὺς πῶρους κατὰ πλάτος κειμένους, ἡγουν τὸν μὲν βορροῦθεν τὸν δὲ νοτόθεν, ἡ δὲ 3^η καὶ ἡ 4^η καὶ ἡ 5^η καὶ καὶ ἡ 8^η τὸν μὲν ἔχει δυσμόθεν, τὸν δὲ ἀνατολόθεν.

Ἐν τῷ ἀνατολικῷ τῆς στοᾶς δωματίῳ τὸ βόρειον μέρος τοῦ δαπέδου ἀποτελεῖ ὁ ἐκ βορρᾶ προεκτεινόμενος βράχος, ἐπὶ τούτῳ ἰσοπέδως, ὡς εἴρηται, εἰργασμένος. Ἐν τῇ βορροανατολικῇ γωνίᾳ τοῦ δωματίου σφίζονται ἐπὶ μαρμαρίνων ποδῶν ἔρειδόμενα δύο ἐπιμήκη μαρμάρινα τμήματα θρανίου (πλ. 0 445), ἐπὶ τῆς δυσμικῆς ἐπιφανείας τοῦ αὐτόθι ἄνωθεν τῶν ὀρθοστατῶν ἕξ ὦμων, τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου ὡς εἰκάσαι, πλίνθων συγκειμένου μέρους διεσώθησαν λείψανα χρίματος ἐφ' οὗ ἔγνη γραπτοῦ σπειρομαϊάνδρου, ἐρυθροῦ καὶ πρασίνου (ΠΑΕ 1887 ⁶²). Ἐμπροσθεν δὲ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τοῦ θρανίου κεῖνται δύο λίθιναι βάσεις (0 89 × 0 405), ἐφ' ὧν ἴδρυνται διὰ καθέτων πλακῶν, λεοντοπόδων ὡς εἰκάσαι, ἔρειδομένη τράπεζα κεῖνται δὲ αἱ βάσεις αὗται ἐν τῷ βράχῳ ἐπιτηδὲς πρὸς τοῦτο τετμημένῳ· παρὰ τὰς βάσεις ταύτας ὁ βράχος εἶνε καὶ ἔμπροσθεν τοῦ βορείου μαρμαρίνου τμήματος λατομητός, ἐκ τούτου δὲ συνάγεται ὅτι πρότερον ἢ τράπεζα ἔμελλε νὰ σταθῇ ἢ καὶ ἐσταθῇ ἔμπροσθεν τῆς βορείου πλευρᾶς, εἶτα δὲ ἰδρύθη ἔμπροσθεν τῆς ἀνατολικῆς. Τοιαύτη τράπεζα ὡς ἕξ ἄλλων δύο ὁμοίων βάσεων δηλοῦται, ἴστατο καὶ παρὰ τὸ νότιον τῆς ἀνατολικῆς τοῦ δωματίου πλευρᾶς. Ὅμοιοι δὲ τράπεζαι, ὡς ἕξ ἄλλης βάσεως (0 89 × 0 43, ὕψ. 0 26), οὐ κατὰ χώραν εὐρεθείσης, συνάγεται, ὑπῆρχον καὶ ἐν τῷ ἀντιστοίχῳ δωματίῳ, τῷ δυσμικῷ. Τοῦ προσώπου τῆς στοᾶς εὐρεθέντες οἱ σφόνδυλοι (Δωρικοὶ) νῦν εἰσι τεταγμένοι ἐπὶ τοῦ στυλοβάτου, τὰ δὲ κίονα καὶ τὰ ἐπιστύλια καὶ τὰ τούτων ἀντιθήματα καὶ τὰ τρίγλυφα καὶ τὰ γείσα ἐν τῇ στοᾷ παρὰ τὴν βορείου καὶ τὴν νοτίαν πλευράν· σφίζονται δὲ καὶ τινες ἄλλοι πῶροι, ὕψ. ὡς 0 425, πᾶχ. 0 305. Ἰσως κανονίδες (τοῦ τριγλύφου). Τῆς δὲ μέσης κιοστοιχίας (Ἴωνικῆς) οἱ σφόνδυλοι εἰσι νῦν τεταγμένοι ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῶν οἰκείων βάσεων. Ἐπὶ τοῦ Δωρικοῦ κιοκρανίου κεχάραται γράμμα Σ, ἐπὶ ἄλλου δὲ ΤΜ, ἐπὶ ἀντιθήματος ἐπιστυλίου Κ, ἐπὶ γείσου Κ. ἐπὶ δὲ μετόπης μέγα Θ (διαμ. 0 18), ἰσομέγεθες τοῖς ἐν IG VII 495 καὶ σ. 745 καὶ AE 1892 ⁵³ (82) γράμμασι προστεθῆτω ὅτι τὸ ἐπιστύλιον καὶ τὸ τούτου ἀντίθημα καὶ ἄλλου ἀντίθημα ἔχουσι πάχος ποδός (0 305).

Νοτόθεν τῆς στοᾶς κατὰ μῆκος σφίζονται ἐνιαχοῦ λείψανα τοῦ μαρμαρίνου ὄχετοῦ, δι' οὗ καὶ τὰ τῆς στέγης τῆς στοᾶς ὕδατα ἀπωχετεύοντο· τὰ μαρμάρινα τμήματα ἔχουσι πλάτος μὲν 0 755, διάρρουν δὲ 0 53, κατὰ τόπους δὲ (μετὰκεντρον 9 20) φέρουσιν ἐνεγλυμμένην βαθεΐαν πύαλον. Νοτόθεν τοῦ μαρμαρίνου ὄχετοῦ σφίζονται λείψανα πηλίνου ὄχετοῦ πειοειδοῦς, ἀρχαιοτέρου, νοτόθεν δὲ τούτου λείψανα πωρίνου μετὰ πυάλων, προστεθήτω δὲ ὅτι ὁ ὄχετος οὗτος νοτόθεν τῆς ἐκ δυσμῶν 6^{ης} Ἰωνικῆς βάσεως τῆς στοᾶς δὲν φέρει πώρινον τμήμα, ἀλλ' αὐτὸς ὁ βράχος εἶνε ἐνιαυθα πρὸς τοῦτο ἐνεγλυμμένος.

400 κέ. Ἐν τῷ βορρᾶθεν τοῦ μουσείου ἀγρῷ, ὃν ἡ Ἀρχαιολογικὴ εἰταιρεία ἠγόρασε τῷ 1925 παρὰ τῶν κληρονόμων Δ. Λούπη, ἡ σκαφὴ ἐχώρησε βορρᾶθεν τοῦ τῷ 1924 ἀναφανέντος ἐπιμήκους βορρανατολικοῦ χώρου, ὅστις ἔφερεν ἐν διστοιχίᾳ ὀρθοστάτας, ὧν εἷς ἔχει ὕψ. 0 69, πλ. 1 30, παχ. 0 26, ἀποκαλύπτονται δὲ τέσσαρα δωμάτια, ὧν δύο μὲν ἐν τῷ μέσῳ (βόρειον καὶ νότιον, πλ. ἔνδον 4 71), κοινοῦντα διὰ θυρώματος (πλ. 1 20), ἐν δὲ ἑκατέρωθεν (ἔνδον μῆκος βορρονότιον 5 75, πλ. 4 90). Τῶν εἰρημένων μέσων δωματίων τὸ μὲν νότιον ἔχει ἔνδον μῆκος βορρονότιον 4 75, τὸ δὲ βόρειον (ἔνδον μῆκος βορρονότιον 3 μ) εἶνε φκωδομημένον διὰ πωρίνων ὀγκολίθων ἰσοδομικῶς (σφίζονται τρεῖς δόμοι, ὕψ. 1 50), ἐπικεχρισμένων διὰ κονιάματος καλῶς σφισμένου, καὶ διὰ τοίχων ἐνιαχοῦ λιθίνων μονοστοίχων ἢ διστοιχίων. Ἄλλα ἐν τῷ αὐτῷ ἀγρῷ οἰκοδομήματα μένουσιν ἄσκαφα.

Νομίσματα ἐκ τοῦ Ἀμφιάρειου κομισθέντα κατετέθησαν ἐν τῷ Νομισματικῷ μουσείῳ τὰ μὲν 1770 (1768 χαλκᾶ καὶ δύο ἀργυρᾶ) ἐκ προτέρων σκαφείων, τὰ δὲ 1793, ὧν 23 (χαλκᾶ) ἐκ τῆς τοῦ 1925.

B. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

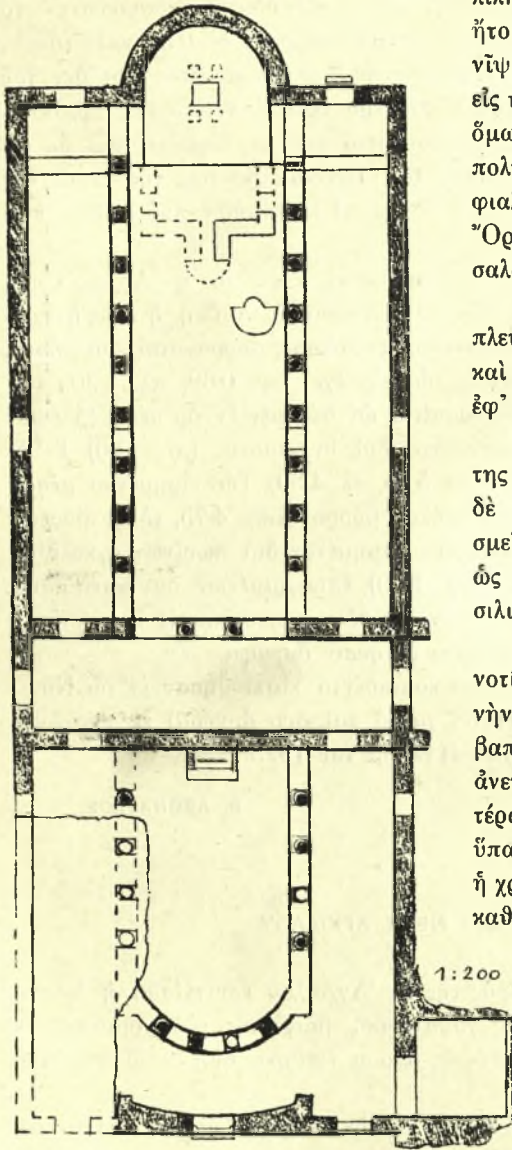
4. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΕΑΣ ΑΓΧΙΑΛΟΥ

Κατὰ τὰς ἐφετεινὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ν. Ἀγχιάλου ἐσυνεχίσθη ἡ ἔρευνα τῆς ἀνευρεθείσης πέρυσι μεγάλης χριστιανικῆς βασιλικῆς τῶν χριστιανικῶν Θεσσαλικῶν Θηβῶν, τὴν σημασίαν τῆς ὁποίας ἐξέθηκα ἤδη ἐν τῇ περυσινῇ ἐκθέσει μου.

Ἐφέτος περιορίσθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀποχωμάτωσιν τοῦ αἰθρίου τοῦ ναοῦ, ὅπερ εἶχε καὶ τὴν μεγαλυτέραν ἐπίχωσιν (μέχρι δύο μέτρων).

Ἡ ἔρευνα τούτου ἔφερεν εἰς φῶς οἰκοδόμημα ἰδιόρρυθμον καὶ πρωτότυπον. Ἐκτείνεται δηλαδὴ πρὸ τοῦ νάρθηκος τετραγώνον κτίσμα (20×20 μ), ὅπερ ἔχει ἐν τῷ μέσῳ περιστύλιον σχηματίζον τοξοειδῆ τὴν δυτικὴν αὐτοῦ

πλευράν. Τὸ περιστύλιον τοῦτο ἔχει 14 κίονας καὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀνατο-

Διάγραμμα βασιλικῆς Ν. Ἀγχιάλου
κατὰ τὸ 1925.

λικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς τὴν φιάλην, ἥτοι κτίσμα προωρισμένον διὰ τὴν νῦσιν τῶν χειρῶν πρὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὸν ναόν, δι' ἁγιασμὸν κλπ., ὅπερ ὅμως ἔχει ἰδιάζοντα τύπον κατὰ πολὺ διαφέροντα τοῦ τῶν γνωστῶν φιαλῶν τῶν Καθολικῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὸ τοξοειδὲς σχῆμα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ περιστυλίου ἀκολουθεῖ καὶ ἡ δυτικὴ τοῦ αἵθριου πλευρά, ἐφ' ἧς ἀνοίγονται τρεῖς πύλαι.

Κατὰ τὰ ἄκρα τῆς πλευρᾶς ταύτης ὁ τοῖχος συνεχίζεται, φαίνεται δὲ ὅτι ἡ πρόσοψις τοῦ ναοῦ ἐκοσμεῖτο ἐκατέρωθεν διὰ δύο πύργων, ὡς παρατηρεῖται τοῦτο καὶ εἰς βασιλικὰς τῆς Συρίας.

Ὅμοιως ἢ συνέχισις τῶν τοίχων νοτίως τοῦ νάρθηκος καθιστᾷ πιθανὴν τὴν ὑπόθεσιν ἀναζητήσεως τοῦ βαπτιστηρίου τοῦ ναοῦ, ὅπως καὶ ἀνευρεθεῖσαι πέρουσι κλίμακες ἐκατέρωθεν τῆς ἀψίδος ὑποδηλοῦσι τὴν ὑπαρξιν ἐτέρων οἰκοδομημάτων, ὧν ἡ χρῆσις δὲν δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ καθορισθῇ.

Αἱ ἀνασκαφαὶ δηλονότι ἀπέδειξαν, ὅτι δὲν ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν μεμονωμένην τινὰ ἐκκλησίαν, ἀλλὰ σύμπλεγμα οἰκοδομημάτων περὶ τὸν ναόν, ὡς δύναται τις νὰ φαντασθῇ τὸ τοιοῦτον ἐκ τῶν διασωθεισῶν παλαιῶν ἀπεικονίσεων τοῦ ἁγίου Πέτρου

τῆς Ρώμης καὶ μεγάλων μνημείων τῆς Ἀνατολῆς.

Τὰ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα ἐρμηνεύει ἡ συνημμένη κάτωφιν τοῦ ναοῦ.

Κατὰ τὴν ἐφετεινὴν ἀνασκαφὴν ἀνευρέθησαν τὰ πλείιστα τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τῶν κοσμοῦντων τὸ αἶθριον τοῦ ναοῦ, ἤτοι κυλινδρικοὶ κορμοὶ κιόνων, κιονόκρανα, ἐπιθήματα, γείσα, περιθυρώματα, τμήματα θωρακίων κλπ. μετὰ ἐπιμελῶς ἐργασμένων ἀναγλύφων διακοσμήσεων χαρακτηριστικῶν τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐγένοντο, τὸν Ε' δηλ. μ. Χ. αἰῶνα.

Κατὰ χώραν διεσώθησαν αἱ βάσεις τῶν κιόνων, τινὲς μάλιστα τῶν ὁποίων εἶχον μετατοπισθῆ. Παρατηρήθη δὲ καὶ ἐφέτος, ὅτι κατὰ τὴν περυσινὴν ἀνασκαφὴν, ἤτοι ἀσβεστοποιήσις πολλῶν μαρμάρων ἔνεκα πυρκαϊᾶς καὶ συντριβῆ διὰ πελέκεων κιόνων καὶ ἄλλων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν.

Τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀσφαλὲς τεκμήριον τῆς πυρπολήσεως καὶ καταστροφῆς τοῦ Ναοῦ ὑπὸ βαρβάρων ἐπιδρομέων κατὰ τοὺς μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν χρόνους.

Ἡ παρασχεθεῖσά μοι πίστῶσις λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῶν ἡμερομισθίων δὲν ἐπῆρκεσε δυστυχῶς εἰς τὸν τελικὸν καθαρισμὸν τοῦ αἰθρίου, ὡς ὑποδηλοῦται ἐν τῷ συνημμένῳ σχεδίῳ. Ἐλπίζομεν κατὰ τὰς προσεχεῖς ἀνασκαφὰς νὰ συντελεσθῆ ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἀποχωμάτωσις τοῦ ἀξιολογωτάτου τούτου μνημείου διὰ τὴν χριστιανικὴν καθόλου τέχνην ἐν Ἑλλάδι.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

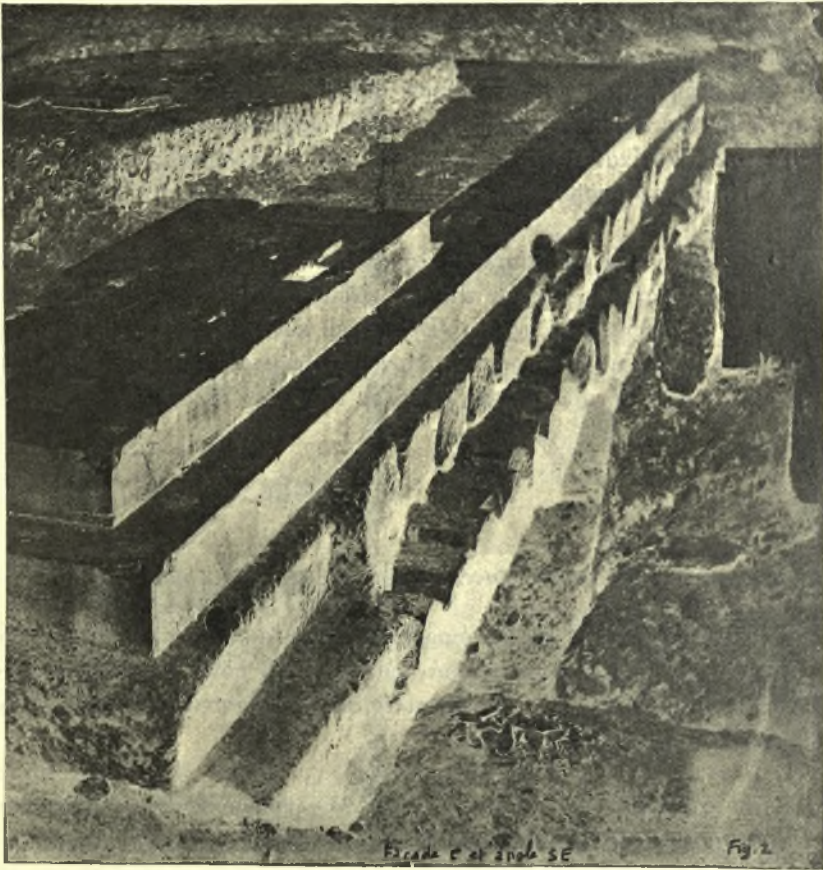
5. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΙΕΡΟΥ ΘΑΥΛΙΟΥ ΕΝ ΦΕΡΑΙΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐδόθη ὀπωσδήποτε γενναιοτέρα τις πίστῶσις ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ διὰ πρώτην φοράν ἠδυνήθη νὰ ἀνασκάψω ἐπὶ εὐρύτερου προγράμματος. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφετεινῆς ἐργασίας ἔχουσιν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὡς ἑξῆς:

1) Γεωμετρικῆς περιόδου νεκροταφεῖον. Ἠρεύνησα ἐφέτος τὸ πλείστον τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ μέχρι τοῦ φυσικοῦ ἐδάφους· τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ συμπαγοῦς χώματος ἐρυθροκιτρίνου, ἔφερε δ' ἐνιαχοῦ τομάς (κοψιές), τὰς ὁποίας παρακολουθήσας κατέληξα βαθύτατα εἰς εὗρεσιν τάφων τῆς πρωίμου γεωμετρικῆς περιόδου, ἀμελέστατα πεποιημένων ἕξ ἀκατεργάστων λεπτῶν πλακῶν ἐκ τιτανολίθου, δύο ἢ τριῶν σπανίως μιᾶς ἐκατέρωθεν εἰς τὰς μακρὰς πλευρὰς καὶ μιᾶς εἰς τὰς στενάς, πολλῶν δὲ ὡς πώματος εὐρέθησαν ἑπτὰ μὲ νεκροὺς Ἰσαριθμούς, τεθαμμένους, πτωχοτάτους· ἐλάχιστα καὶ μικρὰ τινὰ ἀγγεῖα εὐρέθησαν συντετριμμένα ἐκ τῆς πώσεως τῶν πωμάτων καὶ ἐφθαρμένα, μὲ ζώνας γραπτὰς κυκλικὰς, καὶ σιδήριά τινὰ κατιωμένα. Ἀνήκουσι πιθανῶς τῷ 900 - 800 π. Χ. Τοῦναντίον τὰ πρὸ τοῦ ὑπάρχοντος στερεοβά-

του τῆς ΝΑ γωνίας τοῦ μεγάλου ναοῦ εὑρεθέντα ὀλίγα μυκηναϊκὰ τμήματα ἀγγείων καὶ ἀγαλματίων πηλίνων εἶναι ὄψαιότατα καὶ πλουσίως βεβαμμένα.

2) Τρεῖς ναοί, τῶν δύο οὐδὲν ἕχνος. Δὲν ἐνεφανίσθη οὐδὲν ἕχνος θεμελίου παλαιότερου ναοῦ κατὰ τὸ ὡς ἄνω ἀνασκαφὴν μέγα τμήμα οὐδὲ ἕχνη τομῶν θεμελιώσεως· διὸ ἐπέχωσα πάλιν αὐτό. Ἴσως ἐν μόνον ἐκ τῶν

Εἰκ. 1. Θεμέλια ναοῦ Διὸς Θαυλίου.

(φωτογραφία κ. Βέκκινσον).

ἔξ εὑρεθέντων κτισμάτων ἔξω τοῦ μεγάλου ναοῦ, ἔξ ὧν τὸ ἐν ἀπεκαλύφθη καίτοι οὐχὶ πλήρως ἐφέτος, δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς στερεοβάτης ναοῦ· ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι οὐχὶ μετὰ βεβαιότητος. Τὰ εὐρήματα ὅμως ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὑπῆρξαν ἐκεῖ τρεῖς ναοί:

α' Ὁ ἀρχαιότατος ναῖσκος, τοῦ ὁποίου ἐν μόνον ἀρκούντως ἀσφαλὲς σημεῖον εὐρέθη, ἦτοι τμήμα δωρίου, ὅπως πρωτογενοῦς κιονοκράνου με ἐλαχίστην ἀπόκλισιν πρὸς δῆλωσιν ἐχίνου καὶ προχείρως γεγλυμμένας ταινίας· χρόνοι περὶ τὸ 700 - 650 π. Χ. Εἰς τὸν πρῶτον αὐτὸν ναῖσκον, ἴσως ξύλινον καὶ πλίνθινον κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀνήκει ἡ σωρεία τῶν χαλκῶν, ἐξ ὑαλομάζης καὶ ὁμοίων ὄλων ἀφιερωμάτων πρωτογόνου τέχνης, ἐκτεθειμένων ἤδη ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ἀρχαιολ. Μουσείῳ Ἀθηνῶν.

β' Ὁ ἀρχαῖος ὠραιότατος ναός, τοῦ ὁποίου κίονες μὲν πώρινοι, δώριον, ἠθλακωμένοι, ἀρκούντως μεγάλοι, ἔχουσι κτισθῆ ὑπὸ τὴν ΝΑ. γωνίαν τοῦ στερεοβάτου τοῦ μεγάλου ναοῦ (εἰκ. 1), τμήματα δὲ κιονοκράνων μετὰ γλυπτῶν κοσμημάτων καὶ ἄλλων ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν εὐρέθησαν πολλά· ἐποιήθη ἐν τοῖς περὶ τὸ 550 - 500 π. Χ. χρόνοις. Εἰς τοῦτον ἀνήκουσιν ἀγαλμάτια πῆλινα ἀρχαῖκὰ γυναικείου τύπου ποικίλων ἐμφανίσεων· τούτου τὰ χαλκᾶ καὶ μαρμάρινα ἀφιερώματα δὲν εὐρέθησαν εἰσέτι· πιθανῶς εἶναι σεσωρευμένα ἐν τινὶ ἀποθέματι ἢ βόθρῳ (βλ. κατωτέρω ἀριθ. 3).

γ' Ὁ μέγας ναός τῶν περὶ τὸ 425 πρὸ Χ. χρόνων, τοῦ ὁποίου σφύζεται ὀλόκληρος ἡ Ἀνατ. πλευρὰ μετὰ τοῦ πρῶτου καὶ ἐν μέρει μετὰ τοῦ δευτέρου ἀναβαθμοῦ (εἰκ. 1), ἐλλείποντος ἐντελῶς τοῦ τρίτου, ἦτοι τοῦ στυλοβάτου, καὶ μέρος τῶν παρακειμένων πλευρῶν μετὰ τοῦ πρῶτου ἀναβαθμοῦ ἢ μόνον μετὰ τῶν θεμελίων ἐξ ἐγχωρίων μεγάλων παραλληλεπιπέδων ὀγκολίθων πωρίων.

3) Δύο ἀποθέματα ἀφιερωμάτων ἐν βόθροις. Αἱ προγενέστεραι ἀνασκαφαὶ παρουσίασαν ἐν μέγα ἀπόθεμα ἀφιερωμάτων, τὸ ὁποῖον, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ ἐφετεινὰ ἐργασίαι, ἐποίησαν οἱ κτίσαντες τὸν β', ἦτοι τὸν ἀρχαῖκόν ναόν. Οὗτοι δηλ. καέντος τοῦ ἀρχαιοτάτου ναῖσκου, κατεσκεύασαν ἐκ ξηροτοίχου ἀρκούντως παχέος καὶ ὑψηλοῦ, εἰδός τι ἀναλήμματος κατὰ τὰ ἔξω τῆς δυμικῆς πλευρᾶς τοῦ ναοῦ, ὅπου τὸ ἔδαφος ἦτο ἐπικλινὲς καὶ ὀπότεν σήμερον διέρχεται τὸ βαθὺ ποτάμιον, Μαχαλιόρρεμα καλούμενον· εἰς τὸ οὕτω σχηματισθὲν διάκενον ἔρριψαν πρὸς γόμωσιν κατωτάτω μὲν τὰ πυρρίκανστα ὑπολείμματα τοῦ ἀρχαιοτάτου ναῖσκου, ἦτοι τὰ ἄπειρα μικρὰ χαλκώματα ἀφιερωμάτων καὶ ἐκ πάσης ἄλλης ὕλης φύρδην μίγδην μετὰ χωμάτων καὶ κοινῶν λίθων, ἀνωτάτω δὲ ἄλλα χῶματα, βεβαίως τοῦ ἀνοίγματος τῶν θεμελίων τοῦ ἀρχαῖκοῦ ναοῦ· ὁ βόθρος οὗτος εὐρέθη ἔχων βάθος ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους μέχρι τριῶν μέτρων.

Ἐφέτος ὅμως εὐρέθη βορειότερον καὶ περαιτέρω τοῦ βόθρου τούτου ἕτερος συνεχῆς, ὡς φαίνεται ἐν τῷ παρόντι, ὅστις ἐσηματίσθη ἐκ βαθύτερας εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο κλίσεως τοῦ ἐδάφους· παρηκολούθησα λοιπὸν καὶ τὸ ἀπόθεμα τοῦτο, ὅπερ βαίνει βαθύτατα καὶ ἐπικλινῶς εἰς τρία ἔτι καὶ πλεόν μέτρα· ἀλλ' ὑπερβάντος τοιουτοτρόπως τοῦ ὀλικοῦ βάθους τὰ ἔξ μέτρα καὶ δυσχερανομένης τῆς ἐργασίας, ἦτις ἀπέβαινε καὶ ἐπικίνδυνος ἐκ τῶν ὑπερ-

κειμένων ὄγκων ἀσταθῶν χωμάτων, ἀπέσχον τῆς ἐρεῦνης. Κατὰ τὴν μικρὰν ἀνασκαφεῖσαν ἔκτασιν εὐρέθησαν τὰ ἴδια ἀρχαῖκα χαλκώματα ἐλεφάντινα καὶ λοιπῶν ὑλῶν, καὶ ὑποθέτω ὅτι ὁ νεωστὶ εὐρεθεὶς οὗτος βόθρος εὐρημάτων θὰ καταστῇ «Ἀλκίμου ἀπόλογοι» καὶ ἀτελεῦτητον ἔργον, ἐκτὸς ἂν σημαντικαὶ χρηματικαὶ δαπάναι τελευτήσωσι καὶ τοῦτο· διότι ἀπαιτεῖται ν' ἀπομακρυνθῇ ἐκ τῶν ἄνω ὄγκος χωμάτων ἐξ μέτρων βάθους. Δυνατὸν ὅμως εἶναι κατὰ τὴν μέλλουσαν ταύτην ἔρευναν νὰ ἀποζημιωθῶμεν, συναντῶτες ἐπὶ τέλους καὶ τὸ περιπόθητον τρίτον ἀπόθεμα, τὴν θέσιν δηλαδή, ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ ποιήσαντες τὸν μέγαν ναὸν ἔρριψαν τὰ χαλκᾶ καὶ λίθινα πλούσια ἀφιερῶματα τοῦ ἀρχαίου λαμπροῦ ναοῦ. Τὸ ἀπόθεμα τοῦτο ἀναμένομεν ἰσάζιον τοῦ τῶν κορῶν τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν.

4) Νέα εὐρήματα· ἐν ἔργον τοῦ Μύρωνος. Εὐρήματα ἔσχομεν ἐφέτος τὰ συνήθη χαλκώματα, πόρπας, κρίκους, περώνας, ζαφείρια τινὰ καὶ σκευὴ φιάλας σπονδικᾶς, τύπου χρυσῆς Κυψελιδῶν, ἔτι δὲ τμήματα πηλίνων ἀγαλματίων καὶ ἀγγείων γεωμετρικῶν, κορινθιακῶν καὶ ἀρχαϊκῶν μελανομόρφου καὶ ἐρυθρομόρφου ὕφους (ἐκ τῶν ὑπερκειμένων χωμάτων) ἐλεφάντινα τινὰ χάνδρας ἐξ ἠλέκτρον, ὑαλομάζης κλπ. Σημειωτέον ὅτι τοιαῦτα ἀρχαῖα, ἰδίως πόρπας καὶ ἱπάρια καὶ ζῶα, εἶδον ἀπὸ τριετίας ὑπάρχοντα παρ' ἰδιώταις καὶ χρυσοχοῖς ἐν Βόλῳ, ἐξ αὐτῶν δὲ ἢ ἄλλως καὶ ἀνὰ τὰ ἐμπορικὰ τῶν ἐν Ἀθῆναις ἀρχαιοπωλῶν καὶ ὑποθέτω ὅτι κατὰ τὴν βιαίαν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἀπομάκρυνσίν μου (1917-1921) οἱ ζητηταὶ τῶν τοιούτων ἠρεῦνησαν κυρίως τὸν μὴ ἐντελῶς τότε ἐρευνηθέντα βόθρον, εὐκόλον ἔργον, οὔσης δυσφυλάκτου τῆς θέσεως καὶ τῆς ἐργασίας παραμεληθείσης. Ἀρχοῦντως σημαντικὰ εὐρήματα ἔσχομεν ἐφέτος, τμήματα περὶκαυστα ἀγαλμάτων μαρμαρίνων περὶ τὸ ἥμισυ τοῦ φυσικοῦ μεγέθους, λαμπρᾶς ἐργασίας τῶν περὶ τὰ Μηδικὰ καὶ ἐπέκεινα χρόνων, ἐν οἷς καὶ ἄκρος ποῦς γυμνὸς καὶ μέρος κορμοῦ γυναικείου μετ' ἐνδύματος ὄραιοτάτων πτυχώσεων τῆς τέχνης τοῦ ὄριμου προφειδιακοῦ ἀρχαῖσμοῦ. Ἄλλ' ἔτι σημαντικώτερον εὐρημα ἔσχομεν μικρὸν ἀπόσχιμα βόθρου περὶκαύστου ἐκ μελανολίθου, ἄνω ἀκέραιον, ἐκ πασῶν τῶν λοιπῶν πλευρῶν ἀποκεκομμένον· ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει ἐπιγραφὴ διὰ μικρῶν καὶ λίαν ἀβραθῶς κεχαραγμένων γραμμάτων λόγῳ τῆς εὐλαβείας καὶ μετριοφροσύνης τοῦ πλάστου, ἣ αἰτία τῆς συγκαταβάσεως τοῦ ἀγοραστοῦ τῶν περὶ τὸ 450 π. Χ. χρόνων.... ΟΝΜΕΠΟΙΕ. Ἐπειδὴ πρὸ τοῦ Ο ὑπάρχει ἄνω ἀριστερὰ ἐμφανὲς καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον σωθὲν ἕτερον μικρὸν Ο, προερχόμενον ἐκ τοῦ γράμματος Ρ' (ἦτιον R) προφανῶς θεωρῶ τὴν ἀνάγνωσιν:

ΜΥΡ]ΟΝ ΜΕΠΟΙ[ΕΞΕΝ

ὡς ἀσφαλῆ. Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἄλλου ἐπὶ πάντων τῶν ἐκ μελανολίθου βόθρων τῶν μέχρι τοῦδε εὐρεθέντων ἐν Θεσσαλίᾳ, ὑπῆρχον χαλκοὶ ἀνδριάντες, πρόδρολοι ἐκ τῶν βαθύνσεων τῶν ἄκρων ποδῶν πρὸς ἔγχυσιν μολύβδου καὶ στε-

ρέωσιν τοῦ χαλκώματος, εἶναι φανερόν ὅτι ἐπὶ τοῦ βάρθρου τούτου ἔκειτο χαλκοῦν ἔργον τοῦ Μύρωνος. Τέλος δέ, ἐπειδὴ τὸ σχίσμα τοῦτο εὐρέθη κατὰ τὴν ἀρχὴν πρὸ τοῦ δευτέρου, τοῦ βαθυτέρου βάρθρου, εἶναι εὐλογον νὰ θεωρήσωμεν ὅτι τὸ ὡς ἄνω εὐρεθέν (ἀριθ. 3) ἤδη ἀπόθεμα ἢ ἄλλο συνεχές περαιτέρω θὰ ἀποβῆ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα λίαν εὐχάριστοι «Ἀλκίνου ἀπόλογοι», ἀνασκαπτομένου προσηχῶς.

2) Συμπέρασμα. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐργασιῶν προκύπτει ὅτι:

α) Ἐπὶ τοῦ χώρου, ἔνθα εὗρομεν τὸ ἱερόν τοῦ Διὸς Θαυλίου Φερῶν ὑπῆρχον ἀρχῆθεν οἰκημάτα τινα πτωχὰ τῆς νεολιθικῆς περιόδου (ἴσως καὶ τῆς χαλκῆς) ἔτι δὲ πλοῦσιόν τι οἶκημα ἢ τάφοι τῆς ἀκμαίας μυκηναϊκῆς, καὶ πτωχότατοι ἀσήμαντοι τάφοι τῆς πρώτου γεωμετρικῆς περιόδου.

β) Περὶ τὸ 700 πρὸ Χ. ἐποιήθη ἐκεῖ πρόχειρός τις ναῖσκος ξύλινος καὶ πλινθόκτιστος μὲ τινα ὑποστηρίγματα ἐγχωρίου μαρμάρου, ὅστις, συγκρατούμενος καὶ ἐπισκευαζόμενος, διτηρεῖτο μέχρι πρὸ τοῦ 550 πρὸ Χ. Εἰς τὸν ναῖσκον τοῦτον, θερμότητα λατρευόμενον, ἀνετίθετο σωρεία μικρῶν χαλκῶν ἀφιερωμάτων, χρυσῶν τινων, ἀργυρῶν, ἐξ ἐλεφαντοστοῦ, ἠλέκτρον καὶ ἄλλων ὕλων, τῶν ὁποίων τὸ πλῆθος καὶ ἡ ποικιλία ὑπερβαίνει πάντα ἄλλον μέχρι τοῦδε ἐξερευνηθέντα τόπον τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, ἔτι δὲ καὶ αὐτὰ τὰ μεγάλα κέντρα, Ὀλυμπίαν, Δελφούς, Δωδώνην κλπ. Προσφέρονται δὲ ταῦτα εἰς γυναικεῖαν θεότητα τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἀντιπροσωπεύεται ἐξ ἑνὸς μικροῦ χαλκοῦ πλάσματος ἀνθρωπομόρφου.

γ) Καέντος τοῦ ναῖσκου τούτου περὶ τὸ 550 πρὸ Χ. ἀνηγέρθη ἐκεῖ λαμπρότατος ἀρχαῖος ναός, δώριος, εὐμεγέθης, παρουσιάζων διὰ πρώτην φορὰν, ὡς πρὸς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, δῶρια κιονόκρανα, τινὰ μετὰ γλυπτῶν διακοσμήσεων, καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη ὄραιότατα καὶ λεπτότατα ἐξεργασμένα διὰ ποικίλων κοσμημάτων. Καίτοι εἶναι προφανές ὅτι θὰ ἐλατρευέτο καὶ οὗτος θερμότητα ὑπὸ τῶν πλουσιωτέρων καταστάντων κατοίκων, μόνον ὀλίγα τινὰ τμήματα ἀφιερωμάτων καὶ γλυπτῶν μελῶν τῆς ζωοφόρου καὶ τῶν μετοπῶν αὐτοῦ εὐρέθησαν, διότι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα οἱ ἐν ἔδαφ. δ' ποιήσαντες μεγαλύτερον ναόν, ἀπέκρυσαν ταῦτα καὶ κατέχασάν που ἐκεῖ ἐξ εὐλαβείας πάντως ὑπῆρχεν ἐν τῷ ναῷ τούτῳ ἀφιέρωμα χαλκοῦν, ἔργον τοῦ Μύρωνος, τῶν περὶ τὸ 450 πρὸ Χ. χρόνων δι' ἐπιγραφῆς μαρτυρούμενον.

δ) Περὶ τὸ 425 πρὸ Χ. καέντος καὶ τοῦ ὄραιου τούτου ναοῦ, ἐκτίσθη ἕτερος μέγας, ἐξάστλος, περίπτερος, τοῦ ὁποίου ἐσώθη κατὰ χώραν ἢ Ἀνατολικῆ πλευρὰ καὶ μέρος τῶν παρακειμένων, ἀρχιτεκτονικὰ τινα μέλη, σπόνδυλοι δῶριοι πῶρινοι, ὧν πλεῖστοι διεσπαρμένοι εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἀνὰ τοὺς πέριξ ἀγρούς καὶ κήπους. Ἐξ αὐτοῦ προέρχονται πολλαὶ ἐπιγραφαὶ ἐπὶ μαρμαρίνων βάρθρων καὶ στηλῶν, μετ' ἀφιερώσεων εἰς τὸν Δία Θαύλιον καὶ τὴν Ἐννοδίαν (ἀναγραφομένην καὶ ἐπὶ νομισμάτων τινῶν τῶν Φερῶν)

κατ' ἀναλογίαν δὲ πλεῖσται χαλκαὶ πλάκες, τινὲς εἰς προευκλείδειον γραφήν, ἀναγράφουσαι ψηφίσματα προξενίας κυρίως καὶ ἄλλα, ἔτι δὲ ὀλίγα τινὰ χαλκῶματα, ἰδίως ἐκ λίαν μεγάλων πορπῶν, ἀγαλματίων πηλίνων μικρῶν καὶ μεγάλων τμήματά τινὰ, μικραὶ τινες μαρμάρινα κεφαλαί, παρόμοια. Ὁ ναὸς οὗτος φαίνεται ἐκ θραυσμάτων ἀγγείων ὅτι ὑφίσταται μέχρι πού τοῦ ἔτους 200 μ.Χ.

ε) Περὶ τὸ 200 μετὰ Χ. ἐκάη καὶ ὁ ναὸς οὗτος ἐπίτηδες καὶ συνετριβήσαν τὰ ἐν αὐτῷ καὶ περὶ αὐτὸν μετὰ μανίας καὶ φανατισμοῦ ὑπὸ εἰσβαλόντων σιφῶν ἢ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἢ καὶ ὑπ' ἀμφοτέρων. Ἐκ τῶν ἔρειπίων αὐτοῦ ἐλιθεύοντο κυρίως οἱ κάτοικοι, ποιοῦντες οἰκίας, μάνδρας, φράγματα ἀγρῶν καὶ κήπων. Ἀπὸ τοῦ 1000 περίπου μετὰ Χ. ἐθάπτοντο ἐπ' αὐτοῦ ἄνθρωποι πολλοί, τῶν θαπτῶν ἀγνοούντων τὰ ὑποκείμενα καὶ μεταχειριζομένων ὡς πλάκας ταφικὰς τὰς ὑπαρχούσας στήλας καὶ τὰ πρόσφορα μέλη τοῦ ναοῦ. Ἀπὸ τοῦ 1500 μετὰ Χρ. κατόκησάν τινες ἄνθρωποι ἐκεῖ, διότι εὗρέθησαν τμήματα Τουρκοπερσικῶν ἀγγείων καὶ πίθοι πρὸς ἐναπόθεσιν ὑγρῶν χρησίμων, κατόπιν δὲ πάλιν ἐτάφησαν ἄλλοι ἄνθρωποι. Ἀπὸ τοῦ 1800 μετὰ Χ. ὁ χώρος μετεβλήθη εἰς ἀγρὸν ἰσόπεδον καὶ σὺν τῷ χρόνῳ οὐδὲν ἔχνος ὑπελείφθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπερ ἀφωμοιώθη ἐντελῶς μὲ τοὺς παρακειμένους ἀγρούς· μόνον οἱ μακρὰν κείμενοι φράκται καὶ μάνδραι τινές, ἔτι δὲ σπόνδυλοι ἐπίσης μακρὰν κατεσπαρμένοι ἐπὶ ἔρειπίων οἰκιῶν καὶ καλυβῶν ἀσβεστοκτίστων, ὑπεδήλουν τὴν ἐν τοῖς πέριξ πού ὑπαρξίν ναοῦ, τοῦ ὁποῦ πενταετεῖς ἐπίμονοι ἔρευναί μου (1912-1917) δὲν ἐνεφάνιζον τὴν ἀκριβῆ θέσιν, ἕως ὅτου τῷ 1921 εὗρον τέλος αὐτῆν.

Ἀναγκαία συμπλήρωσις. Εἰς τὴν πρώτην ἐκθεσί μου ἔγραψα ὅτι τὸ τμήμα βάρου χαλοῦ ἀνδριάντος τὸ φέρον ἐπιγραφὴν καλλιτέχνου ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῇ «Μύρων μ' ἐποίησεν», ὡς σφζομένου ἔχρους τοῦ Ρ. Ἀκριβεστέρα ὅμως ἐξέτασις τῆς ἐπιγραφῆς, γενομένη ὑπ' ἐμοῦ νεωστὶ, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ γράμμα δὲν ἦτο Ρ. ἀλλὰ ἀσφαλῶς Ι. Κατὰ ταῦτα καθίσταται πιθανωτέρα ἡ ἐξῆς συμπλήρωσις.

ΣΤΡΟΓΓΥΛ]ΙΟΝ ΜΕΠΟΙΕΣ[ΕΝ

Οἱ χρόνοι δὲ αὐτῆς κεῖνται ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τῆς Ε' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βάρου τοῦ χαλοῦ δουρείου ἵππου τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, περὶ ἧς Πausanias Α' 23, 8

*Χαιρέδემος Ἐθαγγέλο ἐκ Κοίλε·
ἀνέθεκεν/ Στρογγυλίον ἐποίησεν».*

Οἱ χρόνοι ἀμφοτέρων τῶν ἐπιγραφῶν δὲν ἀπέχουσι πολὺ ἀλλήλων· τῆς δευτέρας κεῖνται περὶ τὸ 412 π. Χ. τῆς δὲ ἐκ Φερῶν εἶναι ὀλίγον προγενέστεροι τοῦ ἔτους τούτου ἕνεκα τῆς ἀρχαιωτέρας προσθήκης τοῦ ΜΕ.

A. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

6. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΚΑΤΩ ΓΟΥΜΕΝΙΤΣΗ ΤΩΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Το πογραφία. Τὴν προσοχὴν τοῦ ταξειδεύοντος ἀπὸ Πατρῶν εἰς Καλάβρυτα διὰ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ μόλις φθάσῃ εἰς τὸ 70 χιλ. ἀποσπᾶ σειρὰ λόφων παλλεύκων συνεχομένων καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἐκτεινομένων μέχρι τοῦ 72 χιλ. ἔξωθι δηλ. τοῦ χωρίου τῆς κάτω Γουμενίτσης τῶν Καλαβρυτῶν καὶ εἰς ἀπόστασιν δέκα λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπ' αὐτοῦ.

Ἡ σύστασις τῶν λόφων τούτων εἶνε ἐξ ἀσβεστοβριθοῦς ψαμμίτου λίθου (ἀσπρόγεια κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν χωρικῶν), λίαν μαλακοῦ καὶ εὐκόλως τριβομένου) κατὰ συνέπειαν καταλληλοτάτου διὰ τὴν κατασκευὴν λαξευτῶν σπηλαιωδῶν τάφων, ὡς συνείθιζον νὰ κατασκευάζωσιν αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ.

Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἀρχαιολογικὴν αὐτὴν περιοχὴν μετέρχεται εἰς τὸ 72 χιλ. τῆς δημοσίας ὁδοῦ εἰς τὴν θέσιν «κουδουνόμυλος» καταβαίνει εἰς μίαν χαράδραν καὶ ἀνέρχεται εἶτα εἰς τοὺς ἐκεῖθεν λόφους καὶ εἰς 10 λεπτῶν ἀπόστασιν φθάνει εἰς αὐτήν. Εἶναι μέγας λευκὸς λόφος, οὔτινος ἢ κορυφὴ ἔχει ἰσοπεδωθῆ πρὸ πολλοῦ χρόνου, ἵνα χρησιμοποιηθῇ εἰς παλαιότεραν μὲν ἐποχὴν διὰ τὴν φύτευσιν ἀμπελῶν, εἶτα δὲ τῶν ἀμπελῶν μὴ εὐδοκιμησασῶν, δι' ἄλωνα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου μέχρι σήμερον.

Ὅταν τις σταθῇ εἰς τὸν χῶρον αὐτὸν βλέπει σχεδὸν ὀλόκληρον τὸν ὀμαλώτατον δῆμον τῶν Λαπαθῶν, εἰς τὸ βάθος δὲ καὶ ἐγγύτατα τὸ χωρίον κάτω Γουμενίτσα, ἄνωθι τοῦ ὁποίου πρὸς ἀνατολὰς ὑψοῦνται τὰ ὑψώματα σκεπαστό, κάκαβο καὶ μαῦρο κούτσουρο.

Πρὸς βορρᾶν ὑψοῦται λόφος Παληομονάστηρο καλούμενος, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου ἀναφαίνονται αἱ κορυφαὶ ἄλλου βουνοῦ «Ρακίτα» ὀνομαζομένου, ὅπισθεν τῆς ὁποίας διακρίνονται αἱ ὑψίσται κορυφαὶ τοῦ Παναχαϊκοῦ ὄρους.

Πρὸς δυσμὰς διακρίνει τις ὑψωμα καὶ δάσος καλούμενον «Κάνισκα», ἀριστερότερον δὲ καὶ εἰς τὸ βάθος ἔξέχει μεγαλοπρεπῆς ἢ ὑψίστη κορυφὴ τοῦ Ἑρμάνθου, «ἅγιος Ἥλιος» καλουμένη, ἐκτεινομένη καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς δύσεως.

Πρὸς νότον ἐγγύτατα ὑπάρχει ὁ λόφος «Ἁγιοὶ Θεόδωροι» συνεχόμενος πρὸς τὸ χωρίον Σαραδῆ, ἀριστερότερον ἐν συνεχείᾳ τὰ ὑψώματα Κοκορέτσα, Ἄετοφωλῆ καὶ Μάρκα, ὅπισθεν τῶν ὁποίων καὶ εἰς ἀπόστασιν ὥρας ἀπ' αὐτῶν ὑψοῦται λόφος Κάστρον ὀνομαζόμενος, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ὑπάρχει φρούριον Φραγκικόν, ἔτι δὲ ἀριστερότερον ὁ λόφος Τοῦρλα, ὅπισθεν τοῦ ὁποίου καὶ εἰς τὸ βάθος διακρίνεται ὁ λόφος τῆς Ἁγ. Λαύρας.

Ἡ ἀρχαιολογικὴ αὕτη περιοχὴ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ χαραδρῶν χωριζουσῶν τὰς ποικίλας λοφοσειράς, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὡς καὶ ἐντὸς τῶν

χαραδρῶν ἀναβλύζουσιν ἄφθονοι πηγαὶ ἀρίστων καὶ καθαρωτάτων ὑδάτων.

Οὕτω πρὸς Ν. ἐν ἀρχῇ ὀνομάζεται ἡ χαράδρα Κούβελος καὶ προχωροῦσα πρὸς Ν.Δ. ἐν συνεχείᾳ συναντᾷ τὰς πηγὰς «Τρανὴν βρύσιν, Ράϊκο καὶ Πλῦτρες, Κρύαν βρύσιν, Κορρίταν, Κουδουνόμυλον, Λειβάδια (πέντε - ἕξ βρύσες), καὶ τὰς θέσεις Γολέμο, Καρπὸς καὶ Κενεβέζα.

Πρὸς Α. τοῦ χωρίου εἶναι αἱ πηγαὶ Τουρλίδι, Κάκαβο, Βασιλικόβρυσι, Βρυσάρι (τὸ κάλλιστον τῶν ὑδάτων τῆς περιφερείας, ἀπέχον μόλις 1500 μέτρα

Εἰκ. 1. Ἄγγεϊα Κάτω Γουμενίτσας.

τοῦ χωρίου) τὰ Χανδάκια, τὸ Κεραμιδάκι, τὰ Νεράγκαθα καὶ οἱ Βρυσούλες.

Κάτωθι τῆς θέσεως Παληομονάστηρο εἶναι ὁ κάτω μῦλος, ὀλίγον ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ἔχει εὐρεθῆ μαρμαρινὴ παραστάς ἀπολήγουσα εἰς ἡμικίονα, ἀνήκουσα εἰς οἰκοδόμημα πιθανώτατα ῥωμαϊκῶν χρόνων.

Πρὸς Δ. τοῦ ὄροπέδιου τῶν ἀνασκαφῶν εἶναι ἕτερον ὑψωμα ὀνομαζόμενον Πόβλες ἐξ ἀββεστοβριθοῦς ψαμίτου λίθου χωριζόμενον ἀπὸ τὸν ἀγρὸν

τοῦ χωρίου καί πρὸς τὴν Μ.Α. διεύθυνσιν τῶν ἀνασκαφῶν ἕτερος ὁμοίως συστάσεως λόφος «πρινάκια» καλούμενος, ἐν ᾧ διέκρινα ἴχνη ὁμοίων λαξευτῶν τάφων, ὧν τὴν ἔρευναν ἀνέβαλον διὰ τὸ μέλλον.

Οἱ τάφοι καὶ τὰ εἰρηγήματα. Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ὄροπεδίου εἶναι λελαξευμένοι τάφοι.

Ἐνεκα δ' ὅμως τῆς ἰσοπεδώσεως τῆς κορυφῆς αὐτοῦ καὶ διὰ φυσικοὺς λόγους καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν χωρικῶν, ὡς εἶπον, ἐλεπτιύνθη τοσοῦτον ὁ οὐρανὸς τῶν τάφων τῆς ἀνωτάτης σειρᾶς, ὥστε κατέπεσεν οὗτος εἰς τινὰς τάφους σχηματισθέντων οὕτω λάκκων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὄροπεδίου.

Εὗρον γέροντας τοῦ χωρίου ὑπὲρ τὰ ἐνεηκόντα ἔτη γεγονότας, οἵτινες καλῶς ἐνεθυμοῦντο τὴν ὑπαρξίν τῶν λάκκων τούτων λέγοντες συγχρόνως ὅτι ἐκεῖ κατέφευγον κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 21 οἱ Ἕλληνες, φεύγοντες τὴν δῖωξιν τῶν Τούρκων καὶ ἐφύλαττον τὰ σπαθιά των.

Προφανῶς θὰ εἶχεν ἐρευνηθῆ εἰς ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν λάκκος τις καὶ θὰ ἦλθεν εἰς φῶς Μυκηναϊκόν τι ξίφος.

Οἱ τάφοι οὗτοι εἶναι ἐκ τῶν γνωστῶν τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐντὸς τοῦ βράχου λαξευτῶν θαλαμοειδῶν σπηλαιωδῶν μετὰ ἰδίου λαξευτοῦ δρόμου καὶ λαξευτῆς θυρίδος. Ἀνεῦρον κατὰ σειρὰν 10 τοιούτους τάφους. Τούτων ὁ εἰς εἶχε βυθισθῆ ἀνωθεν. Ἰδὼν δὲ τοῦ τάφου τούτου τὴν θυρίδα ἔσωθεν κεκλεισμένην κατενόησα τὴν διεύθυνσιν τῶν εἰσόδων καὶ ἀκολουθήσας αὐτὴν ἀνεῦρον εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν καὶ κατὰ σειρὰν 10 τάφων τοὺς δρόμους, οὓς κενώσας ἔφθασα μέχρι τῶν θυρίδων, δι' ὧν εἰσῆλθον εἰς τοὺς θαλάμους.

Δύο ἐκ τῶν τάφων τούτων εἶχον μὲν τὰς θυρίδας ἀθίκτους, ἃς ἦνοιξα, ἀλλ' ἦσαν βυθισμένοι καταπεσόντος τοῦ θόλου αὐτῶν καὶ ἔνεκα τούτου ἦτο ἀδύνατος ἡ ἔρευνα αὐτῶν. Ἠρεύνησα ὅμως τοὺς λοιπούς, οἵτινες ἦσαν ὅλως ἀνέπαφοι. Οὐδὲν εἶχε διαταράξει ἐπὶ 30 αἰῶνας τὴν ἡσυχίαν τῶν νεκρῶν, οὐδ' ὕδωρ εἶχε διεισδύσει εἰς αὐτούς, διότι οἱ σκελετοὶ τῶν νεκρῶν εὐρέθησαν ἐν τῇ θέσει, ἐν ἣ εἶχον τοποθετηθῆ ἀδιατάρακτοι καὶ πάντες εἰς θέσιν πλαγίως ὀκλαζόντος.

Τὸ μῆκος τῶν λελαξευμένων δρόμων τῶν τάφων ἦτο σχεδὸν τὸ αὐτὸ ἔχον διάμετρον ἀπὸ τριῶν μέχρι 4 ἢ 5 μέτρων καὶ ὕψος μέχρι 2 ἢ 3 εἰς τοὺς μεγαλυτέρους ὥστε νὰ ἴσταται τις ὄρθιος εἰς ὅλους τοὺς τάφους.

Αἱ θυρίδες ἦσαν μικραὶ, ἔχουσαι ὕψος καὶ πᾶχος περίπου ἐν μέτρον καὶ πλάτος κατὰ τι ὀλιγότερον, ὥστε νὰ εἰσέρχεται τις πρηνῆς.

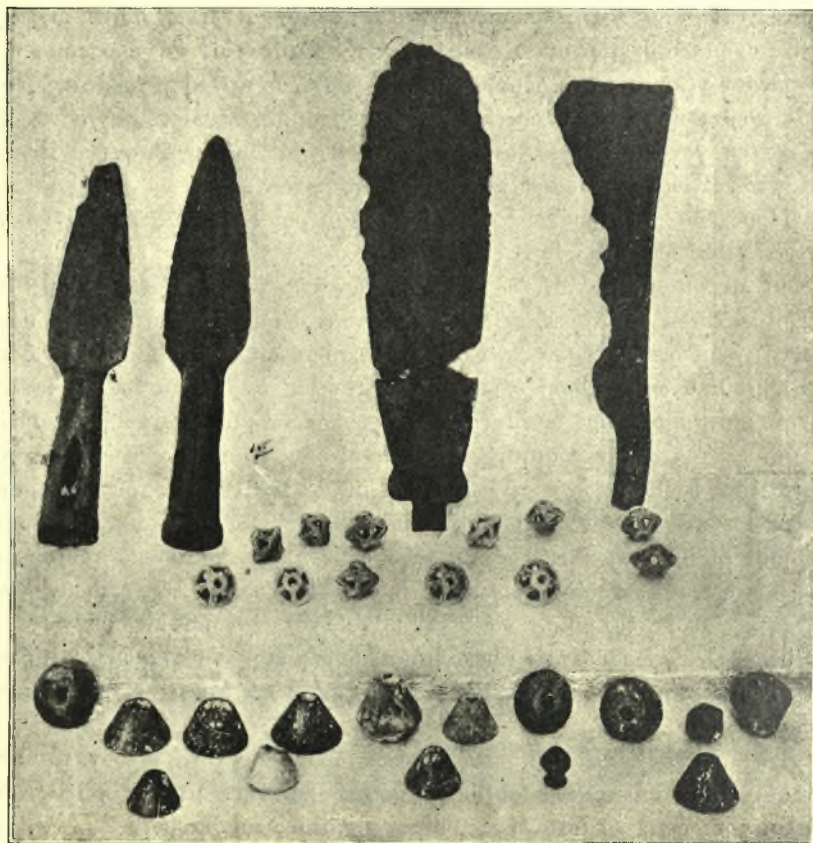
Εἰρηγήματα εἰς ὅλους τοὺς τάφους ἦσαν σχεδὸν τὰ αὐτὰ, μικρὰ δηλαδὴ ἀγγεῖα τῶν γνωστῶν Μυκηναϊκῶν τύπων ἦτοι

- τρίωτα λεβήτια
- » κύπελλα
- μόνωτα κύπελλα

εἰς εὐμεγέθους ἀμφορεὺς
τυφλόστομον ἀμφορείδιον μόνον ἐν (εἰκ. 1).

ἔτι δὲ:

δύο λίθινα διάτρητα ἐργαλεῖα ἐν σχήματι μᾶλλον μικροῦ πελέκεως
δύο αἰχμαὶ δοράτων χαλκαῖ, ἐντὸς μιᾶς τῶν ὁποίων σφύζεται ἡμισεσηπῶς
καὶ ὁ κοντὸς τοῦ δόρατος

Εἰκ. 2. Εὐρήματα Κάτω Γουμενίτης.

χαλκαῖ λεπίδες μαχαιρίων
χαλκοῦς πέλεκυς
σφονδύλια ἐκ ποικιλόχρου στεατίτου καὶ ἐξ ὀπτῆς γῆς
χάνδρα μικραὶ ἐκ πρασινοκίανου θαλώδους μάξης.
» ἐξ ἀγάλτου

κομβία διπλῶς κωνοειδῆ διάτρητα
καὶ τεμάχιον ὄψιανου λίθου (εἰκ. 2).

Πάντα ταῦτα ἐκομίσθησαν εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν συλλογὴν Πατρῶν.

Ἐπὶ τῶν ἀγγείων, καίτοι δὲν ἐκαθαρίσθησαν εἰσέτι, ἐπικρατοῦσι τὰ γραμμικὰ κοσμήματα, κύκλοι, δικτυωτὰ τρίγωνα καὶ τὰ παρόμοια, ἀπαράλλακτα ὅπως εἰς τὰ Κεφαλληνιακὰ ἀγγεῖα ὡς καὶ εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ Λόπεσι καὶ τῆς Ἀγραπιδιάς τῶν Συχενῶν καὶ τὰ τῆς νῦν Πύλου.

Τὰ εἰρηθῆματα ἐπομένως ταῦτα ἀνάγονται εἰς τὸ τέλος τῆς μυκηναϊκῆς περιόδου (περὶ τὸ 1100 π. Χ).

Ἴχνη μυκηναϊκοῦ συνοικισμοῦ ἢ ἀκροπόλεως δὲν ἠδυνήθην νὰ εὑρω καίτοι περιηγήθην τὰ σπουδαιότατα τῶν πέριξ μερῶν.

Λαμβάνοντες τοῦτο ὑπ' ὄψιν ὡς καὶ τὸ ὕψος, εἰς ὃ εὐρίσκεται τὸ μυκηναϊκὸν αὐτὸ νεκροταφεῖον (850 μέτρα περίπου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης) δικαιοῦμεθα πιθανῶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ παραθεριζόντων κατοίκων νοτιωτέρων μερῶν.

Μετὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Λόπεσι καὶ τῆς Ἀγραπιδιάς τῆς Ἀχαΐας ἡ εὑρεσις καὶ αὐτοῦ τοῦ νεκροταφείου τῆς κάτω Γουμένισσας ἄγει πλέον εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Μυκηναϊκὸς πολιτισμὸς τῆς ἐποχῆς ταύτης τοῦλάχιστον ἦτο εὐρύτατα διαδεδομένος καθ' ἅπασαν τὴν Δυτικὴν Πελοπόννησον καὶ δὴ ἐν Ἀχαΐᾳ, ὅπου ὑπῆρχε μέχρι σήμερον ἰδέα ὅτι δὲν θὰ εὐρίσκοντο ἴχνη αὐτοῦ.

Ἐλπίζω ὅτι προσεχῶς καὶ ἀλλαχοῦ θὰ ἀναγγείλω τὴν ἀνακάλυψιν ἑτέρου μυκηναϊκοῦ νεκροταφείου.

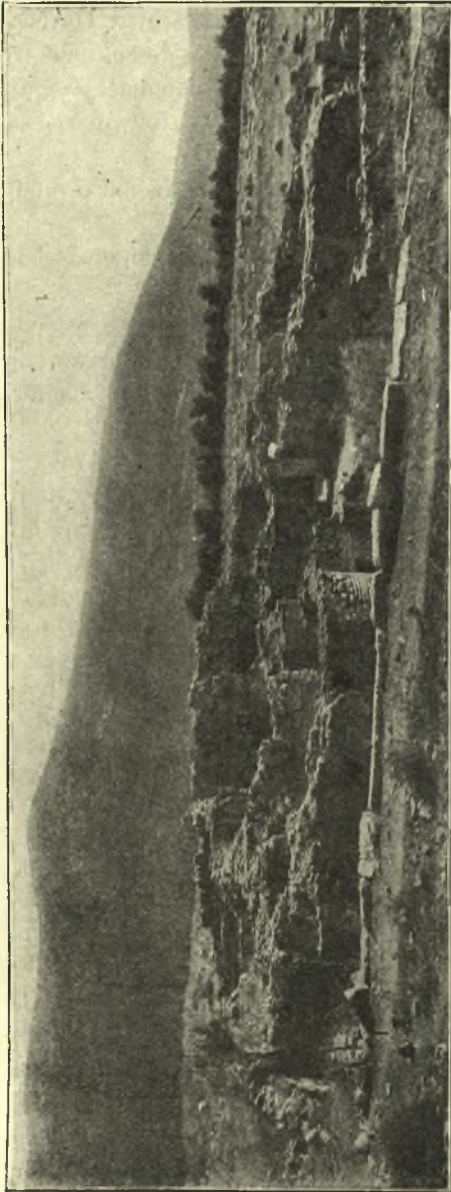
Ν. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

7. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟΥ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Ὁ περὶ τῶν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1925 ἀνασκαφῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ λόγος, μὴ στηριζόμενος ἐπὶ ἀφθόνων ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων καὶ ἐπὶ φωτογραφικῶν ἀπεικονίσεων, εἶνε ἀτελής· διὰ τοῦτο διὰ βραχέων ἐκθέτω τὰ κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας.

Παρὰ τὴν μεγάλην ἐν τῷ Ἱερῷ δεξαμενὴν καὶ πλησίον τῶν δύο κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἀνακαλυφθέντων ρωμαϊκῶν λουτρῶν (θερμῶν) ἀνεκαλύφθησαν διὰ τάφρων οἱ τοῖχοι μεγάλου καὶ ὄχιρου κτίσματος κειμένου κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τοῦ ὄροπεδίου τοῦ Ἱεροῦ. Τὸ πολυδαίδαλον καὶ παράδοξον τοῦτο κτίσμα, ὅπερ κεῖται ἀκριβῶς ἀπέναντι τῶν Προπυλαίων τοῦ Ἱεροῦ, ἀπέναντι δηλ. τῆς μόνης ἀπὸ τῆς πόλεως Ἐπιδαύρου εἰς τὸ Ἱερὸν ἀγοῦσης ὁδοῦ, φαίνεται ὅτι ἦτο, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, ὄχι ρωμαϊκὸν ἔργον, χρησιμεῦον πρὸς ἄμυναν τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ κατὰ πολεμίων καὶ ἰδίως κατὰ τῶν ἀπὸ

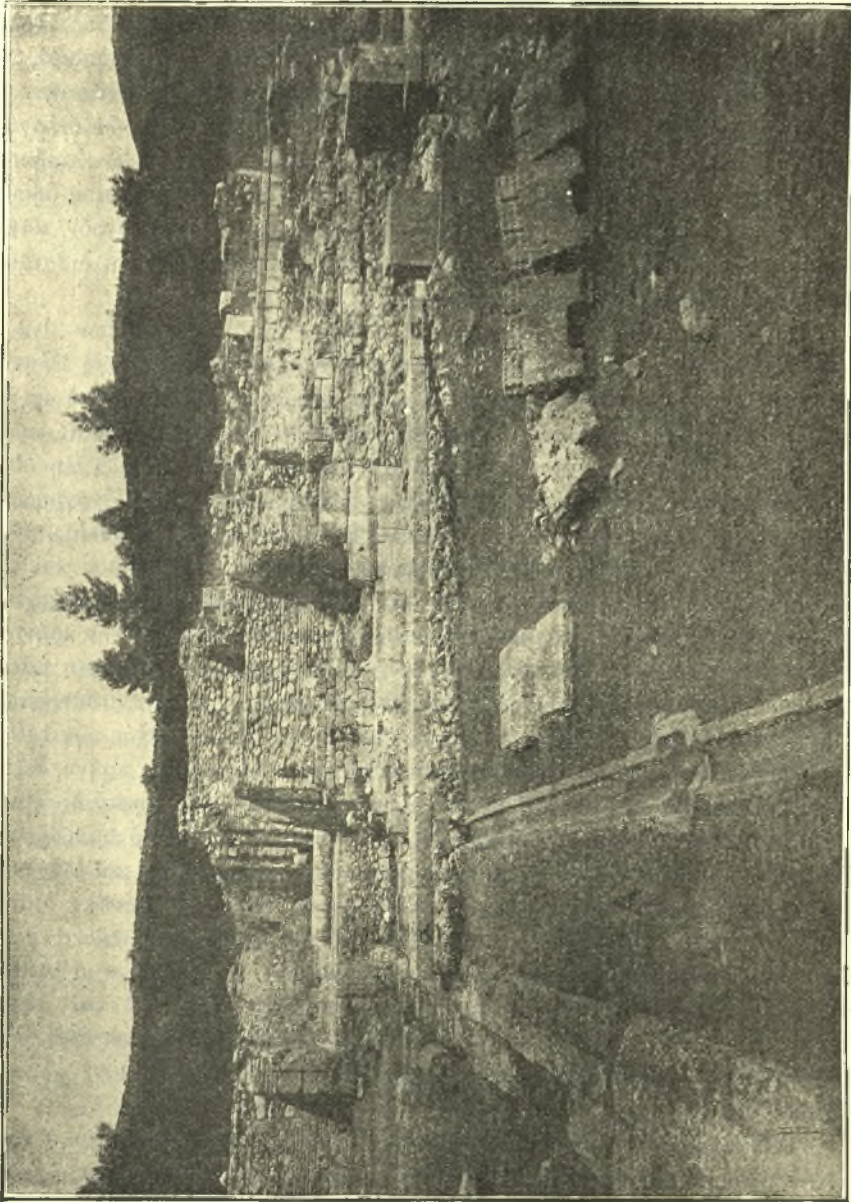
θαλάσσης ἐρχομένων πειρατῶν, οἵτινες πολλὰς ἐπήνεγκον τῷ Ἱερῷ συμφορὰς.

Εἰκ. 1. Θέρμαι τοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπείου.

Ἄλλ' ἡ κυρία ἐργασία τοῦ ἔτους ἦτο ἡ περάτωσις τῆς ἀνασκαφῆς καὶ ἐρεύνης τοῦ ἀπὸ τῶν παλαιότερων ἀνασκαφῶν ἐν μέρει ἀνεσκαμμένου τρίτου ρωμαϊκοῦ βαλανείου, ὅπερ κεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς βορειοανατολικῆς γωνίας τοῦ Ἱεροῦ καὶ εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ μεγάλης ἐξ ἑλληνικῶν χρόνων προερχομένης Στοᾶς. Εἶχε καὶ τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, ὑπόκαυστα, ἦτο ἄρα θέρμαι καὶ ὁμοιάζει ἐν τοῖς πλείστοις πρὸς τὰς δύο ἀνωτέρω μνημονευθείσας θέρμας, διατηρεῖται ὅμως κάλλιον ἐκείνων, εἶνε ἀρχαιότερον καὶ παρέχει ἡμῖν πολλὰς περὶ τῶν καθ' ἕκαστα εἰδήσεις, δι' ὧν μέγαν συμβάλλεται πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν κατὰ τοὺς μ. Χ. χρόνους Ρωμαϊκῶν ἐν Ἑλλάδι λουτρῶν. Ἰδίως παρέχει ἡμῖν ἀκριβῆ, πλήρη καὶ λεπτομερῆ εἰκόνα τῶν ὑποκαύστων διὰ τῆς καλῆς τούτων διατηρήσεως, διότι ἐνιαχοῦ σφίζονται καὶ οἱ κιονίσκοι οἱ ὑποβαστάζοντες τὰ δάπεδα τῶν δωματίων καὶ αἰθουσῶν. Πολυτελὴς δ' εἶνε ἡ διακόσμησις τοῦ ἀνωγαίου. Τὴν μεγάλην αἰθουσαν ἐκόσμουσαν τέσσαρες μονόλιθοι ἐκ πορφυρίτου λίθου κίονες. Τὸ δάπεδον αὐτῆς καὶ τὰ τῶν παρακειμένων αὐτῇ

δωματίων εἶνε ἐπεστρωμένα διὰ μωσαϊκῶν. Τῶν ἄλλων δὲ διαμερισμάτων

Εικ. 2. 'Η πρό τῶν Θεμῶν τῆς 'Επιδάυρου στοά.

τὰ δάπεδα εἶνε ἐπεστρωμένα τὰ μὲν διὰ μαρμαρίνων πλακῶν, τὰ δὲ διὰ τετραγώνων πλίνθων. Οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐπενδεδυμένοι διὰ μαρμαρίνων πλακῶν, ὧν αἱ ἐπενδύουσαι τὸ κάτω μέρος αὐτῶν, ἔφερον καὶ γραμμικὰς γλυφάς. Πρὸς τοῖς μετὰ μωσαϊκῶν δωματίοις, ἐφάνη ἐφέτος ὅτι καὶ ἄλλο ἔχει μωσαϊκόν, ἐν ᾧ ἀπαντᾷ τὸ πρῶτον ἐν τῷ προκειμένῳ οἰκοδομήματι καὶ χρῶμα κίτρινον.

Προχωρήσασα δὲ ἡ σκαφή πρὸς νότον ἔδειξεν ὅτι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος θέρμαι συνέχονται μετ' ἄλλων κτισμάτων, δεξαμενῶν, ὑδραγωγείων, κρήνης καὶ παντοίων κατασκευασμάτων, εἰς ἃ κατέρρεον τὰ ἐκ τοῦ Ἄραρχαίου ὄρους ὕδατα, ἅτινα ἀπὸ μεγάλου ὑδραγωγείου διωχετεύοντο ἀνὰ τὸ Ἴερόν, κατὰ παντοίας διευθύνσεις, διὰ πολλῶν ὑποκειμένων, ὑπερκειμένων καὶ διασταυρουμένων λιθίνων καὶ χαλκῶν σωλήνων.

Περισπούδαστον δὲ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος κατασκευασμάτων εἶνε ἡ κρήνη, ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν δεξαμενῶν, ὧν ἡ μὲν προέρχεται ἐξ ἑλληνικῶν, ἡ δὲ ἐξ ἑλληνιστικῶν πιθανῶς ἢ ἐκ Ρωμαϊκῶν π. Χ. χρόνων, ἡ δὲ ἐκ μεταγενεστέρων, ὡς φαίνεται, Ρωμαϊκῶν χρόνων. Ἐκ τῆς ἐργασίας πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς κρήνης εὐρέθη τριακοντάστιχος ἐπιγραφὴ, ἥς μεγάλη εἶνε ἡ σπουδαιότης ὑπὸ γεωγραφικὴν ἔποψιν. Περιέχει δηλ. αὕτη ἀναγραφὴν θεαροδόκων τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν πόλεσι τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης καὶ τῆς Θεσσαλίας. Εἰς τὰ ὑδραυλικά ταῦτα εἰς τὰς θέρμας καὶ εἰς τὴν κρήνην ἦγε μεγάλη στοά, ἣτις ἀρχομένη ἀπὸ τῆς στοᾶς Κότυος ἀνήρχετο εἰς μῆκος 40μ. ἔκαμπε εἶτα κατ' ὀρθὴν γωνίαν καὶ ἔβαινε πρὸς τὴν κρήνην, ἐφ' ἧς ἀνερχόμενός τις διὰ κλίμακος ἐκ 5 ἢ 6 βαθμίδων κατήρχετο πάλιν δι' ὁμοίας σφζομένης ἐν τῇ ἀντικειμένη πλευρᾷ κλίμακος εἰς τὴν στοᾶν ἐκτεινομένην κατὰ μῆκος τῶν θερμῶν. Μῆκος εἶχεν ἐν ὅλῳ ἡ στοά πλέον τῶν 140 μ

Αἱ θέρμαι καὶ τὰ συνεχόμενα αὐταῖς ὑδραυλικά ἔργα, κρήνη, δεξαμεναὶ καὶ ὑδραγωγεῖα, ἀπετέλουν σύνολον κτισμάτων, ὅπερ ἀσφαλῶς εἶναι αὐταὶ αἱ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Μικρασιάτου Μ. Ἰουλίου Ἀπελλά ὀνομαζόμεναι *ἀκραι* (= aquae). Ἐκεῖ, «εἰς τὰ νερά» ἐποιοῦντο τὰς διατριβάς καὶ ἐλούοντο ἐν ταῖς θέρμαις οἱ ἐν τῷ ἱερῷ περιδιαβάζοντες καὶ οἱ ὑπὸ θεραπείαν διατελοῦντες ἀσθενεῖς. Τὸν Ἀπελλᾶν διέταξεν ὁ θεὸς «*πρὸς ταῖς ἀκραις ἐν βαλανείῳ προστρίβεσθαι τῷ τολχῷ*». Παρακατιῶν δ' ἀφηγγεῖται ὁ Ἀπελλάς πῶς ἐθεραπεύθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ: «*ῥῆμην*», λέγει, *(νά)πυῖ καὶ ἀλσιν κεχρημένος ὄλος, ἐξιέναι ἐκ τοῦ Ἀβάτου, παιδάριον δὲ ἡγεῖσθαι θυμιατήριον ἔχον ἀτμίσο[ν] καὶ τὸν ἱερέα λέγειν «τεθεραπεῦσαι», χρεὴ δὲ ἀποδιδόναι τὰ ἱατρα*» (F. d'Epidaur. σ. 33 ἀρ. 5).

Τοῖς εἰρημένοις προσθέτω ὅτι ὑπὲρ τὰς θέρμας καὶ ἐν συνεχείᾳ μετὰ τούτων, ἐγένοντο ὡσαύτως σκαφικαὶ ἔρευναι ἐν οἰκοδομήματι ἑλληνικῆς ἢ ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς, οἰκοδομηθέντι καὶ διασκευασθέντι κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους. Αἱ ἐργασίαι αὐταὶ ἄγουσί με εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ οἰκοδόμημα

εἶνε ἴσως τὸ Ἐπιδότειον, οὗτινος ἔχω εὐρεῖ πρὸ ἐτῶν ἐπιγραφὴν ἀναγράφουσαν τὰς δαπάνας τῆς τοιχοδομίας. Ἄλλ' ὁ Πausanias παραδίδει (II 27) ὅτι ὁ Ἄντωνῖνος ᾠκοδόμησεν ἐν τῷ ἱερῷ σὺν τοῖς ἄλλοις ἱερὸν θεῶν Ἐπιδώ(sic)των, συνάγεται δ' ἐκ τούτου, ὅπερ καὶ ὡς πρὸς τὴν στοᾶν Κότυος συμπεράσμα, ὅτι δηλ. κατεστραμμένον ὄν τὸ Ἐπιδότειον ἀνωκοδόμησε καὶ διεσκεύασεν ὁ Ἄντωνῖνος. Ἡ τοιχοδομία δὲ τῆς στοᾶς τοῦ Κότυος εἶνε ἀκριβῶς ὁμοία τῇ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος οἰκοδομήματος.

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ

8. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΣΤΥΜΦΑΛΩΙ (1925)

Αἱ κατὰ τὸ ἔτος 1925 ἐνεργηθεῖσαι ἐν Στυμφάλῳ ἀνασκαφαὶ ἐστράφησαν ἀφ' ἑνὸς μὲν περὶ τὴν τελειοτέραν διευκρίνησιν τῶν περὶ τὸν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀποκαλυφθέντα πρόστυλον ναὸν (ΠΑΕ 1924) κτισμάτων τῆς ἀγορᾶς, ἀφ' ἑτέρου δὲ περὶ τὴν ἀποκάλυψιν νέων οἰκοδομημάτων, συνταχθέντος καὶ τοῦ παρατιθεμένου ἐνταῦθα γενικοῦ τῆς ἀγορᾶς τοπογραφικοῦ διαγράμματος (παρένθετος πίν. 1).

Καὶ ἐκ μὲν τῶν κατὰ τὸ 1924 ἀποκαλυφθέντων κτιρίων ἠρευνήθη ἐφέτος λεπτομερέστερον:

1) Ἡ κρήνη, ἥς εὐρέθη καὶ δευτέρα, συμμετρικὴ κλίμαξ καθόδου εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ὑδροληψίας ὡς καὶ ἡ ἀρίστης ἐργασίας εὐθυντηρία τοῦ κρουνοφόρου παραφράγματος τῆς δεξαμενῆς, (εἰκ. 1), στοιχεῖα δι' ὧν καθωρίσθη τελείως τὸ σχέδιον τῆς κρήνης, τοῦλάχιστον ἐν κατόψει (εἰκ. 2).

2) Τὸ πρὸς Δ τῆς μεγάλης κατατομῆς κυκλοτερές κτίσμα, ὅπερ ἀπεδείχθη, ὅτι ἀπετέλει πύργον τοῦ περιβάλλοντος τὴν πόλιν τείχους, οὗτινος οὕτως ἀποκατέστη ἡ συνέχεια μέχρι τῆς συναντήσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ περιβάλλοντος τὴν ἀκρόπολιν φρουρίου (ᾄρα γενικὸν διάγραμμα πίν. 1).

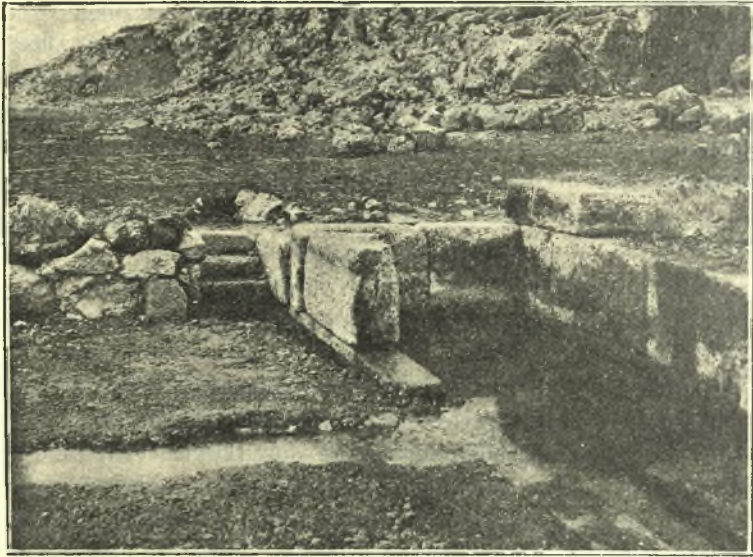
Νέα δ' εὐρήματα ἤγαγεν εἰς φῶς ἡ ἐφετινὴ σκαφὴ τὰ ἑξῆς:

1^{ον}) Τὴν πύλην εἰσόδου εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἀπὸ Μαντινείας καὶ Φενεοῦ ἐρχομένων (πίν. 1).

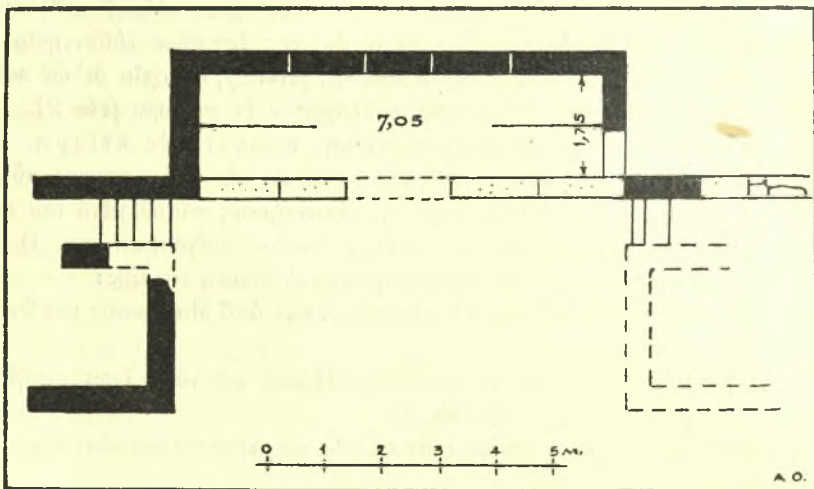
2^{ον}) Ὁρθογώνιον κτίσμα παραπλεύρως τοῦ ναοῦ, ἴσως περίβολον αὐτῆς προσηρημένης τῷ ἱερῷ (πίν. 1).

3^{ον}) Τρία τετράγωνα βάρθρα στοᾶς ἐκ τετραγώνων πεσσῶν, παρὰ τὴν Ν. γωνίαν τοῦ τείχους (πίν. 1).

4^{ον}) Μέγα ὀρθογώνιον, ἀγνώστου χρήσεως, οἰκοδόμημα, ἐντὸς τῆς μεγάλης κατατομῆς (πίν. 1). Ἡ ὀπισθία πλευρὰ τοῦ κτίσματος τούτου, ἀπέχουσα τοῦ βράχου 0.90 ἀπετέλει τὴν ἑτέραν τῶν παρειῶν δεξαμενῆς, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὑδραυλικοῦ ἐπιχρίσματος, ὑφ' οὗ καλύπτεται. Ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς

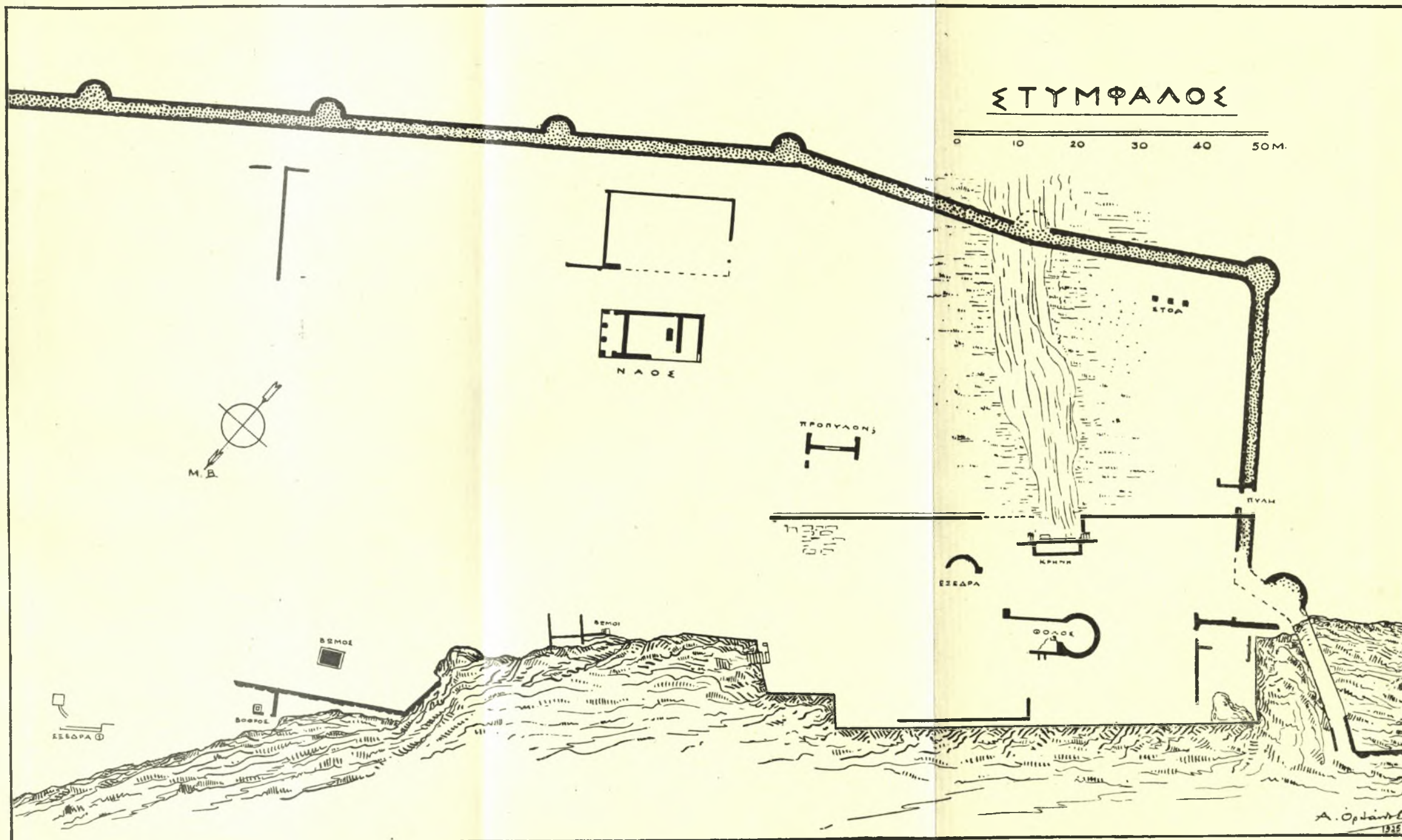

Εἰκ. 11. Ἡ κρήνη τῆς ἀγορᾶς ἀπ' ἀνατολῶν.

Εἰκ. 2. Κάτοπις τῆς κρήνης τῆς ἀγορᾶς.

ταύτης εὐρέθησαν α) κεφαλὴ λιθίνου ἀρχαῖζοντος εἰδωλίου, ἐγχωρίου ἀξέ-
στου ἐργασίας (εἰκ. 3 δεξιὰ κάτω) β) πήλινον εἰδῶλιον Ἀρτέμιδος βαι-

ΠΑΡΕΝΘΕΤΟΣ ΠΙΝΑΞ 1. Τοπογραφικὸν διάγραμμα τῆς ἀγορᾶς τῆς Στυμφάλου περιλαμβάνον τὰ κατὰ τὰ ἔτη 1924 καὶ 1925 ἀποκαλυφθέντα κτίρια.

νούσης πρὸς τ' ἀριστερὰ καὶ κρατούσης διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς τόξον, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς, κεκαμμένης πρὸς τὰ ἄνω, ἀνελκούσης βέλη ἀπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ράχεως ἀνηρημένης φαρέτρας (εἰκ. 3 ἀριστερά)· γ) κεφαλὴ πηλίνου εἰδωλίου Ἥρας (;) μετὰ πόλου (εἰκ. 3 κάτω ἐν τῷ μέσῳ)· δ) δύο κεφαλαι εἰδωλίων γυναικῶν τῶν ρωμακίων αὐτοκρατορικῶν χρόνων, ὡς μαρτυρεῖ ἡ διάταξις τῆς κόμης (εἰκ. 3 ἐν τῷ μέσῳ) καὶ τέλος ε) πλήθος θραυ-

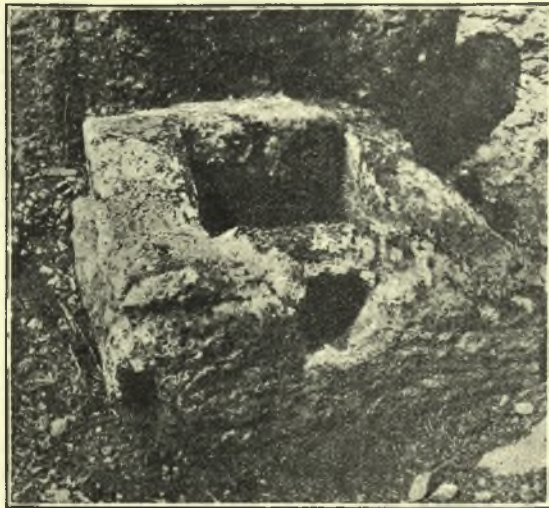
Εἰκ. 3. Πήλινα καὶ λίθινα εἰδώλια εὐρεθέντα ἐν τῇ κατατομῇ.

σμάτων εἰδωλίων τοῦ ὑπὸ στοιχείῳ β περιγραφέντος τύπου Ἄρτεμιδος.

Τὰ εἰδώλια ταῦτα πιθανότατα κατέπεσον ἐκ τοῦ ὑπερθεῖν τῆς κατατομῆς ὑψώματος τῆς ἀκροπόλεως, ἔνθα ὑπάρχουσι θεμέλια ναῶν καὶ λαξεύματα μικροτέρων ἱερῶν. Λόγῳ δὲ τῆς μεταξὺ τῶν εἰδωλίων ὑπάρξεως καὶ μορφῆς Ἥρας, κρατύνεται καὶ ἡ γνώμη, ὅτι ὁ πέρυσιν ἀποκαλυφθεὶς ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ναὸς ἀνήκει τῇ Ἥρᾳ λόγῳ καὶ τῶν μικρῶν του διαστάσεων, καθόσον ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐν Στυμφάλῳ τιμωμένη Ἄρτεμις θὰ εἶχε ναὸν μέγαν, οἷον περιγράφει αὐτὸν ὁ Πausanias.

Εἰκ. 4. Μέγα πώρινον βάθρον.

Εἰκ. 5. Βόθρος θυσιαῶν.

5^{ον}) Ναόσχημον κτίριον κατὰ τὸ κράσπεδον τῆς πρὸς τὴν κατατομὴν ἀγούσης ὁδοῦ καὶ παρ' αὐτὸ δύο τετραγώνους βωμίσκους.

6^{ον}) Μέγα βάθρον πιθανῶς συμπλέγματος ἀγάλματος, πώρινον,

(*εἰκ. 4*) διαστάσεων $3.12 \times 2.25 \times 0.58$ μετὰ ἐξεχούσης μονοβάθμου κρηπίδος ὕψους 0.40 καὶ τέλος ὀλίγον περαιτέρω τοῦ βάθρου.

7^{ον}) Τετράγωνον βόθρον θυσιῶν (*εἰκ. 5*), ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ βράχου λελαξευμένον.

Παραλλήλως δὲ πρὸς τὴν ἀνασκαφὴν τῆς ἀγορᾶς ἔβαινε καὶ ἡ τοῦ κατὰ τὸ Β. ἄκρον τῆς περιοχῆς τῆς πόλεως κειμένου Φραγκικοῦ ναοῦ, οὐτινος ἀπεκαλύφθη ὀλόκληρον τὸ βορείως τοῦ ἱεροῦ βήματος διαμέρισμα καὶ τμῆμα τοῦ βορείου κλίτους. Ἐντὸς τῆς καλυπτοῦσης τὸ κλίτος ἐπιχώσεως εἰρήθη ἕν τορνέσιον καὶ μέγας ἀριθμὸς ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν — πολυμερῶν πεσσῶν, κιονίσκων, βάσεων, κιονοκράνων, πλαισίων παραθύρων, βεργίων (*pergures*) κλειδῶν σταυροθολίων κλπ.— δι' ὧν θὰ κατορθωθῆ ἡ ἀκριβὴς ἀναπαράστασις τοῦ ἑσωτερικοῦ τῆς ἐκκλησίας, ἐν κατόψει τε καὶ τομῇ. Τὸ ἀνασκαφὴν διαμέρισμα διεσκευάσθη εἰς πρόχειρον μουσεῖον, ἐν ᾧ ἀπετέθησαν μετ' ἐπιμελείας τὰ εὐρεθέντα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη.

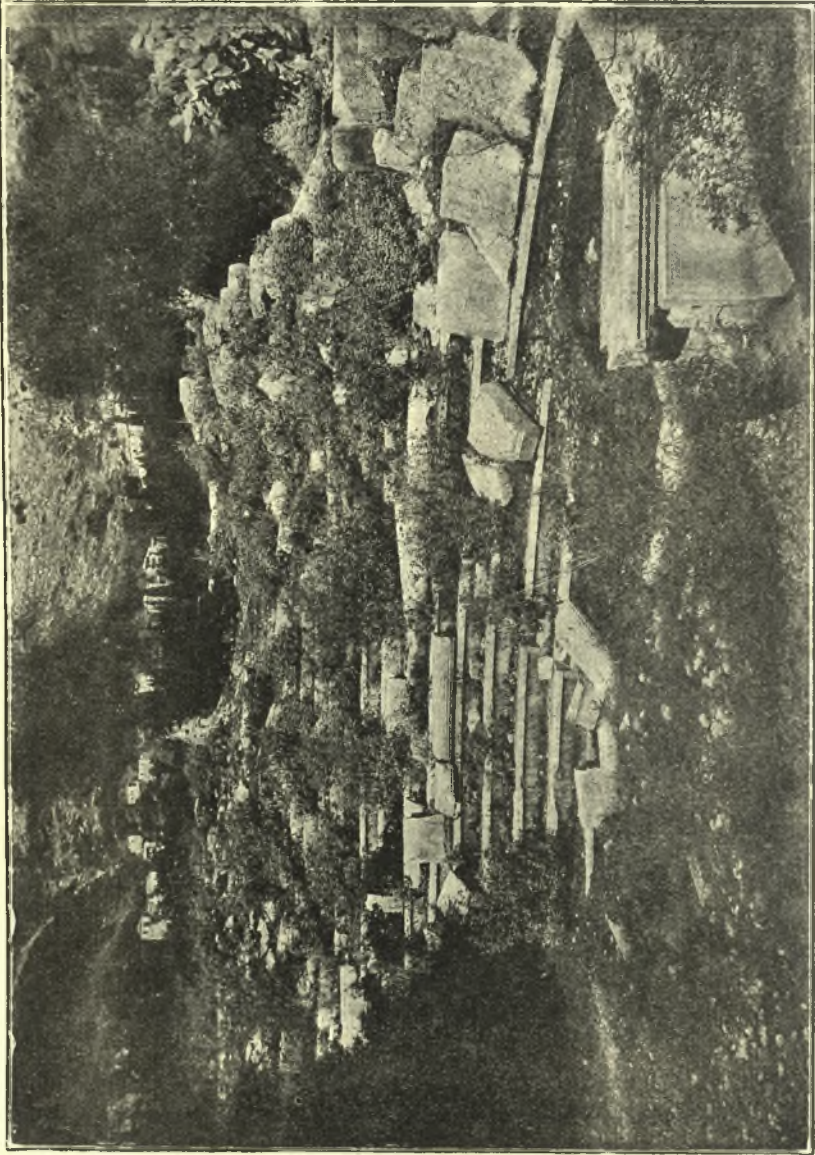
AN. K. ORLANDOS

9. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΜΕΣΣΗΝΗΙ

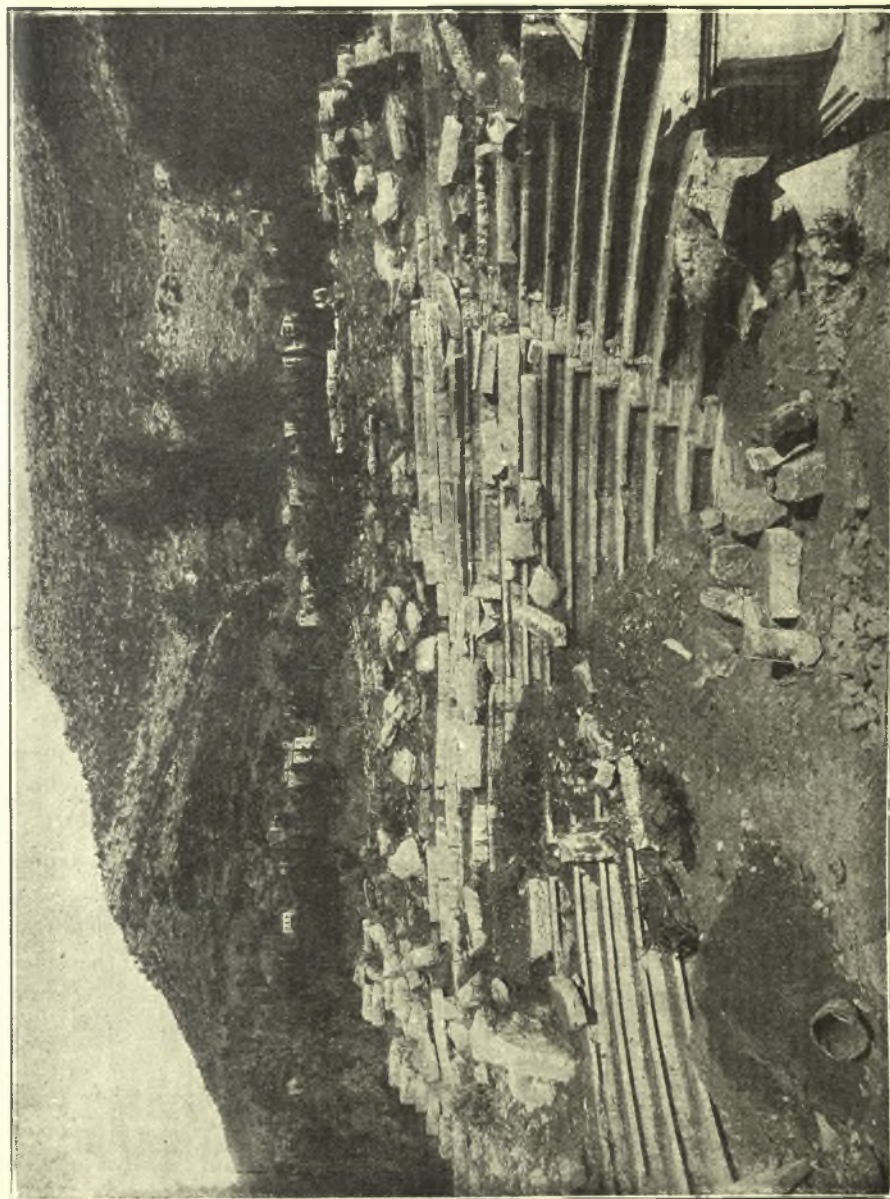
Αἱ κατὰ τὸ ἔτος 1925, μετὰ μακροτέραν ἀπὸ τοῦ 1909 διακοπήν, ἐπαναληφθεῖσαι ἐν Μεσσηνίᾳ ἀνασκαφικαὶ ἐργασίαι, σκοπὸν εἶχον τὴν ἀκριβεστέραν ἐξερεύνησιν τοῦ συνεδρίου καὶ δὴ τοῦ κυρίου αὐτοῦ θεατροειδοῦς διαμερίσματος, τοῦ χρησιμεύοντος ὡς τόπου συνεδριάσεων τῶν συνέδρων τῆς Μεσσηνίης. Ὅτε τὸ 1909 ἐπανέλαβεν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία δι' ἑμοῦ τὰς ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ τούτῳ ἀρχαιολογικῷ τόπῳ ἐρεῦνας, ἡ ἐργασία εἶχε πρὸ αὐτῆς ἀνεωγμένον τὸ πεδῖον τῆς ἀνασκαφικῆς ἐξερευνησεως διὰ τῶν δοκιμαστικῶν σκαφῶν τοῦ Θ. Σοφούλη, τῶν γενομένων τῷ 1895 (Πρβ. Πρακτ. Ἀρχ. Ἑταιρείας 1895, 27 καὶ 1909, 201 ἔ.).

Μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1909 ἐξερεύνησιν τῶν συνεχομένων πρὸς τὸ θεατροειδὲς διαμέρισμα ἄλλων δύο διαμερισμάτων τοῦ ὅλου συγκροτήματος, τοῦ ἀπαρτίζοντος τὸ συνέδριον, ὑπελείπετο νὰ ἐξακριβωθῆ ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτοῦ αὐτὸ τὸ θεατροειδὲς ἐκκλησιαστήριον.

Τὸ διαμέρισμα τοῦτο ἱκανῶς ἐκφαινόμενον τοῦ ἐδάφους καὶ πρὸ τῶν πρώτων δοκιμαστικῶν σκαφῶν, παρέχον δὲ ἀσφαλῆ ἀφειρητρίαν τῆς ἀνασκαφικῆς ἐργασίας τοῦ 1895, φαίνεται ὅτι εἶχε τύχει ἐρεῦνης τινός. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀνασκαφὴ δὲν εἶχε προχωρήσει πολὺ — εἶχον δὲ παρῆλθει ἔκτοτε πολλὰ ἔτη, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἡ συμφόρησις τῶν χωμάτων καὶ ἡ ἀγρία βλάστησις κατεκάλυψαν τὰ ἀρχαῖα λείψανα (*εἰκ. 1*), παρέστη ἀνάγκη, ὅπως ἀναλαμβανομένη ἡ σκαφὴ ἀποκαλύψῃ ὀλοσχερῶς τὸ ἀρχαῖον οἰκοδόμημα καὶ καταστήσῃ τοῦτο προσιτὸν εἰς ἀκριβῆ μελέτην (*εἰκ. 2*). Τοῦτο δὲ καθί-

Εἰκ. 1. Κατάστας τοῦ συνεδρίου πρὸ τῶν ἐργασιῶν τοῦ 1925.

Εἰκ. 2. Ὀψις τοῦ συνεδρίου μετὰ μερικὴν ἀποκάλυψιν τῆ 1925.

στατο τοσούτω μᾶλλον ἐπιτακτικόν, καθ' ὅσον δὲν ὑπῆρχε σαφῆς εἰκὼν τοῦ κτίσματος, ἀπορρέουσα ἐκ τῶν προγενεστέρων ἐργασιῶν.

Ἡ κατὰ τὸ 1925 παρουσία ἐν Μεσσήνῃ τοῦ σχεδιαστοῦ Γ. Εὐγενίου καὶ τοῦ φωτογράφου Πετρίτση διηκούλυε τὴν ἀποτύπωσιν καὶ διάσωσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μηνιαίας ταύτης ἀνασκαφῆς.

Κατὰ τὸ 1925 ἡ ἀποχωμάτωσις προέβη εἰς τὴν σχεδὸν ὀλοσχερῇ ἀποκάλυψιν τοῦ κοίλου, τῆς ὀρχήστρας καὶ τοῦ σκηνικοῦ διαμερίσματος τοῦ οἰκοδομήματος ὡς καὶ τῶν ἑκατέρωθεν εἰς αὐτὸ προσόδων, αἱ ὁποῖαι, διὰ τὰ διάφορα ἐπίπεδα, εἶναι τοῦτο μὲν ἀπλῶς ἐπίπεδοι, τοῦτο δὲ κλιμακωταί

Ἡ ὅλη ὄψις τοῦ οἰκοδομήματος εἶναι πλήρως θεατροειδῆς, μόνον δὲ ἐν τῷ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου ἀντιστοιχοῦντι διαμερίσματι ἑλλείπουσι τὰ παρασκήνια.

Κατὰ ταῦτα δὲν εἶναι ἀπρόσφορος ἡ χρῆσις τῶν ὄρων τῶν εὐχρηστούντων διὰ τὰ διάφορα μέρη τοῦ θεάτρου.

Τὸ κοῖλον τοῦ συνεδρίου, ὡς ἀπεκαλύφθη διὰ τῆς τελευταίας ταύτης σκαφῆς, διαιρεῖται διὰ διαζώματος καὶ στενωτέρου τινὸς δρόμου εἰς δύο μέρη, εἰς τὸ κατώτερον καὶ εἰς τὸ ἀνώτερον (εἰκ. 3). Τὰ δύο ταῦτα μέρη εἶναι διάφορα κατὰ τὸ μήκος τῆς ὑποτεινούσης, εἶναι δὲ τὸ μὲν κατώτερον μεγαλύτερον, τὸ δὲ ἀνώτερον μικρότερον.

Τὸ κατώτερον μέρος πρὸς τούτοις περιλαμβάνει ἐδώλια, ἐν ᾧ τὸ ἀνώτερον οὐδὲν παρουσιάζει λείψανον καθισμάτων. Ἐξ ἐνδείξεων τινῶν ὀρμώμενος πιστεύω ὅτι τὸ ἀνώτερον τοῦτο διαμέρισμα εἶχε πιθανῶς ξύλινα θρανία, ἐπιφυλάσσομαι δὲ νὰ διαλάβω περὶ αὐτοῦ ἐν λεπτομερεστέρα πραγματεία.

Τὸ κατώτερον μέρος, διατηροῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ἀρτίαν τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, εἶναι περίπου ἡμικυκλικόν, ἔχει ἔνδεκα σειρὰς λιθίνων ἐδωλίων καὶ διαιρεῖται διὰ δύο κλιμάκων εἰς τρεῖς κερκίδας. Κατὰ τὰ πέρατα τοῦ κοίλου ὑπάρχουσιν ἄλλαι δύο κλίμακες πλασιοῦσαι αὐτὸ καὶ διευκολύνουσαι τὴν κυκλοφορίαν.

Ἡ πρὸς τὴν ὀρχήστραν πρόσσδος ἐπραγματοποιεῖτο ἐκ δυσμῶν μὲν, ὅπου τὸ ἐπίπεδον τῆς ὀρχήστρας ἦτο τὸ αὐτὸ περίπου πρὸς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἔξω τοῦ συνεδρίου χώρου, δι' ἀπλῆς θύρας πλάτους περίπου 2.00 μ. καὶ παρόδου, ἔξ ἀνατολῶν δέ, ὅπου τὸ ἐπίπεδον τῆς ἔξωθεν διερχομένης ποτὲ ὁδοῦ εἶναι ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῆς ὀρχήστρας, διὰ θύρας καὶ κλίμακος, πλάτους περίπου 2.35, ἐχούσης δέκα βαθμίδας καὶ ἐπιμελῶς κατεσκευασμένας τὰς παρειάς (εἰκ. 4).

Εἰκ. 3. Διάζωμα, δρόμος καὶ ἄνω μέρος τοῦ κοίλου τοῦ συνεδρίου κατὰ τὸ 1925.

Ἡ εἰς τὸ ὑπὲρ τὸ διάζωμα ἀνώτερον ἡμισυ τοῦ κοίλου εἴσοδος συνετελείτο ἀπ' ἀνατολῶν μὲν δι' ἀπλῆς θύρας, καθ' ὅσον τὸ ἐπίπεδον τῆς ἔξωθεν ὁδοῦ συνέπιπτε πρὸς τὸ ἐπίπεδον τοῦ δρόμου τοῦ διαζώματος— ἀπὸ δυσμῶν δὲ διὰ κλίμακος ἐσωτερικῆς ἀρχομένης ἀπὸ τῆς δυτικῆς παρόδου καὶ κατεσκευασμένης ἐντὸς τοῦ σώματος τοῦ κοίλου καὶ κατὰ τὰ δυτικὰ αὐτοῦ κρᾶσπεδα (εἰκ. 5). Παρὰ τὰς προσβάσεις ταύτας φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε κατὰ τὸ ΒΔ πέρασ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ συνεδρίου καὶ ἕτερα ἔξωτερικὴ κλίμαξ, ἄγουσα εἰς τὸ ἀνώτερον ἡμισυ τοῦ κοίλου. Ἄλλ' ἡ λεπτομέρεια αὕτη δὲν ἐξηκριβώθη ἀκόμη ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ, ἔνεκα τῆς ἐν τῷ σημείῳ ἐκείνῳ συσσωρεύσεως μεγάλων ὀγκολίθων.

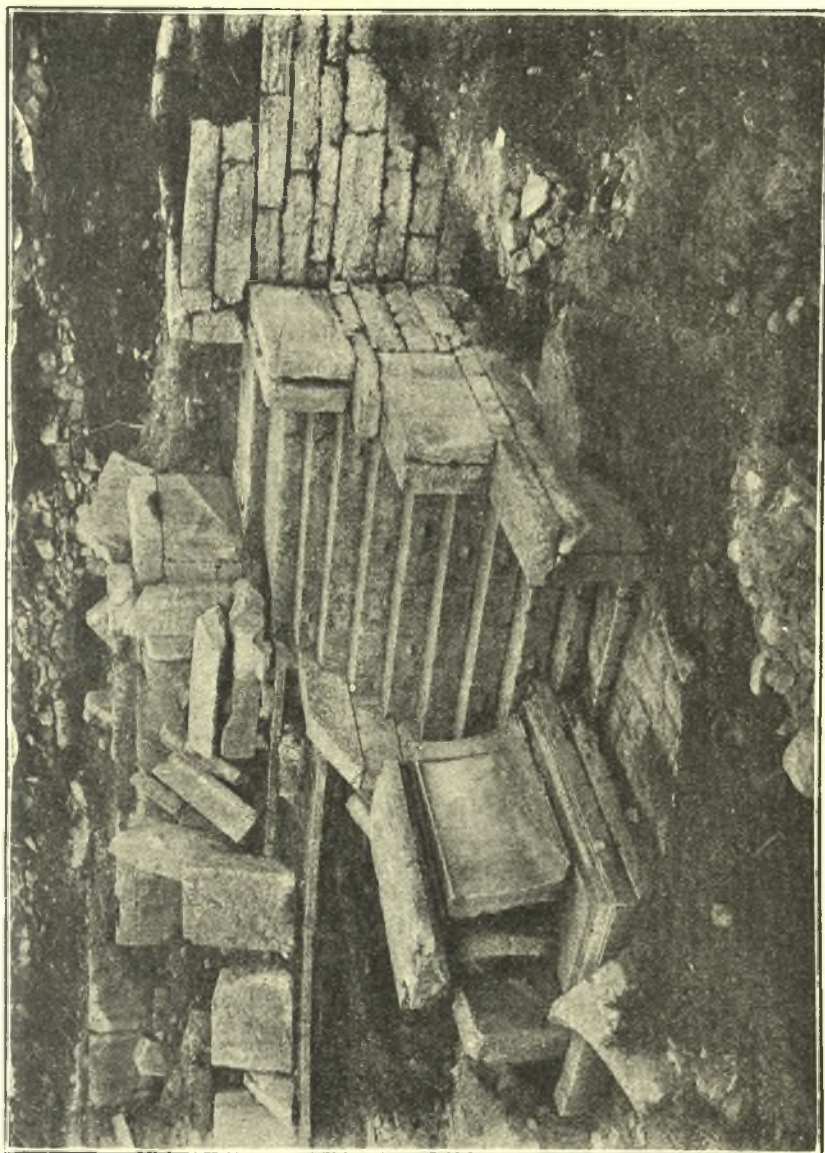
Ἡ ὀρχήστρα εἶναι τέλειος κύκλος, τοῦ ὁποίου ἡ περιφέρεια ἐφάπτεται τοῦ τοίχου τῆς σκηνῆς. Ἡ διάμετρος τῆς ὀρχήστρας εἶναι μ. 9.70. Τὸ δάπεδον αὐτῆς εὐρέθῃ ἐπεστρωμένον διὰ τετραγώνων πλακῶν λευκῶν, ὑπερύψθων καὶ ὑποκυάνων, κανονικῶς ἐναλλασσομένων, διαστάσεων δὲ ἐκάστης 0.39 μ.

Ἡ «σκηνή» χωρίζεται ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας διὰ προσκηνικοῦ τοίχου, ἀργολίθου κατασκευῆς, ἔχοντος τρεῖς θύρας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν μεσαία ἔχει πλάτος 1.35 αἱ δὲ ἑκατέρωθεν ταύτης ἄλλαι δύο 0.05.

Ἡ κατασκευὴ τοῦ προσκηνικοῦ τούτου τοίχου εἶναι οὕτω πρόχειρος, ὥστε δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἐπιμελῆ κατασκευὴν τοῦ ὑπολοίπου συνεδρίου. Ἄλλ' ἔὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ τε ἔξωτερικὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου ἦτο πάντως κεκαλυμμένη δι' ἐπιχρίσματος, τότε δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ἡ ὄψις αὐτοῦ δὲν θὰ εὐρίσκετο εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἄλλην παράστασιν τοῦ οἰκοδομήματος. Ὅτι τὸ προσκηνιον τοῦτο ἦτο ἐν τῷ ἀρχικῷ σχεδίῳ τοῦ συνεδρίου καὶ δὲν προσετέθη μεταγενεστέρως, ὥστε ἐκ τούτου νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὴν πρόχειρον αὐτοῦ οἰκοδομίαν, ἐμφαίνεται καὶ ἔκ τινος ἐξέχοντος λίθου τοῦ ἔξωτερικοῦ δυτικοῦ τοίχου τοῦ συνεδρίου, συνδέοντος τοῦτον μετὰ τοῦ πρῶσκηνικοῦ τοίχου, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀρχῆθεν ὑπάρξεως ἰδίως κλίμακος κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ συνεδρίου, ἡ ὁποία ὠδήγει ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν σκηνήν.

Κατὰ τὰς ἐργασίας τοῦ 1925 ἀπεκαλύφθη ὡσαύτως ὀλοσχερῶς καὶ μέγα βάθρον ὑστερογενῶς, ὡς εἶναι προφανές, προσιδρυθὲν κατὰ τὴν κάτω δεξιὰν παρεῖαν τῆς ἀνατολικῆς κλιμακωτῆς προσόδου εἰς τὴν ὀρχήστραν (πρβ. ἀνωτέρω τὴν εἰκ. 4).

Ὡς ἐκ τῶν σφζομένων κοιλωμάτων στερεώσεως ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῆς πλίνθου ἐξάγεται ὁ ἐπὶ τοῦ βάθρου ἀνιδρυμένος ἀνδριὰς ἦτο ἔφιππος, ἡ δὲ θέσις τῆς ἀνιδρύσεως δεικνύει ὅτι περὶ ἐπιφανοῦς προσώπου πρόκειται.

Εἰκ. 4. Ἀνατολική πρόσοδος εἰς τὴν δρχήστραν τοῦ σινεδρίου.

Ἡ προσθία ἐπιφάνεια τῆς πλίνθου εἶναι ὀλόκληρος ἀποκεκομμένη, ὥστε δὲν ἐσφίξετο οὐδὲν ἕλκος τῆς πιθανώτατα ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης εὐρισκομένης

ποτέ ἀναθηματικῆς ἐπιγραφῆς. Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων ἀρμοδίων πρὸς τοῦτο ἐπιφανειῶν τοῦ βάρθρου δὲν εὐρέθη ἕχνος τι ἐπιγραφῆς. Ἀπὸ τῆς λυπηρᾶς ταύτης ἐλλείψεως μὲ ἀπήλλαξεν ἐν μέρει ἡ ἀνάμνησίς μου ὅτι κατὰ τὰς ἐργασίας τοῦ 1909 εἶχον ἀνεύρει πρὸς Α. τοῦ συνεχομένου διαμερισματος τοῦ συνεδρίου τεμάχιον παρεμφεροῦς γείσου μετὰ λειψάνων ἐπιγραφῆς (ΠΑΕ 1909, 204). Ἡ προσκόμισις τοῦ λίθου ἐκ τοῦ μουσείου Μεσσηνίας μᾶς παρέσχε τὴν εὐχάριστον ἐπικύρωσιν τῆς ὑπονοίας ὅτι τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο προήρχετο ἐκ τοῦ βάρθρου, διότι προσαρμοσθὲν ἀκριβῶς ἐδείχθη ἀνήκον εἰς τὴν δεξιὰν γωνίαν τῆς πλίνθου. Κατὰ ταῦτα ὁ ἔφιππος ἀνδριᾶς τοῦ συνεδρίου σχεῖζεται πρὸς τὸν *Τιβέριον Κλαύδιον Σαιθίδα* τὸν Ἑλλαδάρχη. Τὸ σφζόμενον τεμάχιον φέρει τὸ ὄνομα κατ' ὄνομαστικῆν, εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι ὁ Σαιθίδας εἶναι ὁ ἀναθέσας τὸν ἔφιππον ἀνδριάντα. Ὁ ἐκδότης τῶν Μεσσηνιακῶν ἐπιγραφῶν W Kolbe ἐν IG V 1, 1455a συμπλήροί τὰ ἐλλείποντα κατὰ τὴν παρὰ τῷ Κυριακῷ τῷ ἔξ Ἀγκῶνος εὐρισκομένην Μεσσηνιακὴν ἐπιγραφὴν (IG V 1, 1455) ὡς ἔξης :

[Τιβ.] Κλαύδιος [Σαιθίδας ἀρχιερεὺς τῶν σεβαστῶν]
[καὶ] Ἑλλαδάρχης [ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἀχαιῶν].

Ἐξακριβωθείσης νῦν τῆς θέσεως τοῦ τεμαχίου ἐν τῷ δεξιῷ πέρατι τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας ἐξάγεται ὅτι μετὰ τὸ Ἑλλαδάρχης ἡ οὐδὲν ὑπῆρχεν ἀναγεγραμμένον ἢ ἐλάχιστόν τι συμπλήρωμα οἷον π. χ. ἀνέστησεν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων, ὅτι δὲ τοῦ ὀνόματος τοῦ Σαιθίδα Τιβ. Κλαύδιος προηγεῖτο πιθανώτατα ἢ δὴλωσις τοῦ δι' ἀνδριάντος τιμωμένου προσώπου. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ ἔφιππος οὗτος ἀνδριᾶς παρίστα ἢ Ρωμαῖόν τινα αὐτοκράτορα ἢ καὶ πρόγονόν τινα τοῦ Σαιθίδα.

Περὶ τοῦ Σαιθίδα εἶναι ἀξία λόγου ἡ ἔξης πληροφορία τοῦ Πausανίου IV, 32, 2 :

Σαιθίδα δὲ ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ὄντα εὕρισκον, γενομένῳ δὲ οἱ χρήμασιν οὐκ ἀδυνάτω τιμαὶ παρὰ Μεσσηνίων ὑπάρχουσιν ἅτε ἡρωϊ. *Εἰσι* δὲ τῶν Μεσσηνίων οἱ τῷ Σαιθίδα χρήματα μὲν γενέσθαι πολλὰ ἔλεγον, οὐ μέντοι τοῦτόν γε εἶναι τὸν ἐπιεργασμένον τῇ στήλῃ, πρόγονον δὲ καὶ ὁμώνυμον ἄνδρα τῷ Σαιθίδα. Σαιθίδα δὲ τὸν πρότερον ἠγήσασθαι τοῖς Μεσσηνίοις φασίν, ἠνίκα ἐν τῇ νυκτὶ Δημήτριός σφισιν ὁ Φιλίππου μηδαμῶς ἐπέλασιν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ λανθάνουσιν εἰσελθόντες ἐς τὴν πόλιν.

Σημειωτέον ὅτι παρὰ τῷ Πausανίᾳ ἡ γραφὴ τοῦ ὀνόματος εἶναι *Αἰθίδας*, ἀποκατέστησε δέ, ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν (CIG 1318 = IG V 1, 1451) ὀδηγούμενος, τὴν ὀρθὴν γραφὴν Σαιθίδας ὁ Hitzig ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Πausανίου

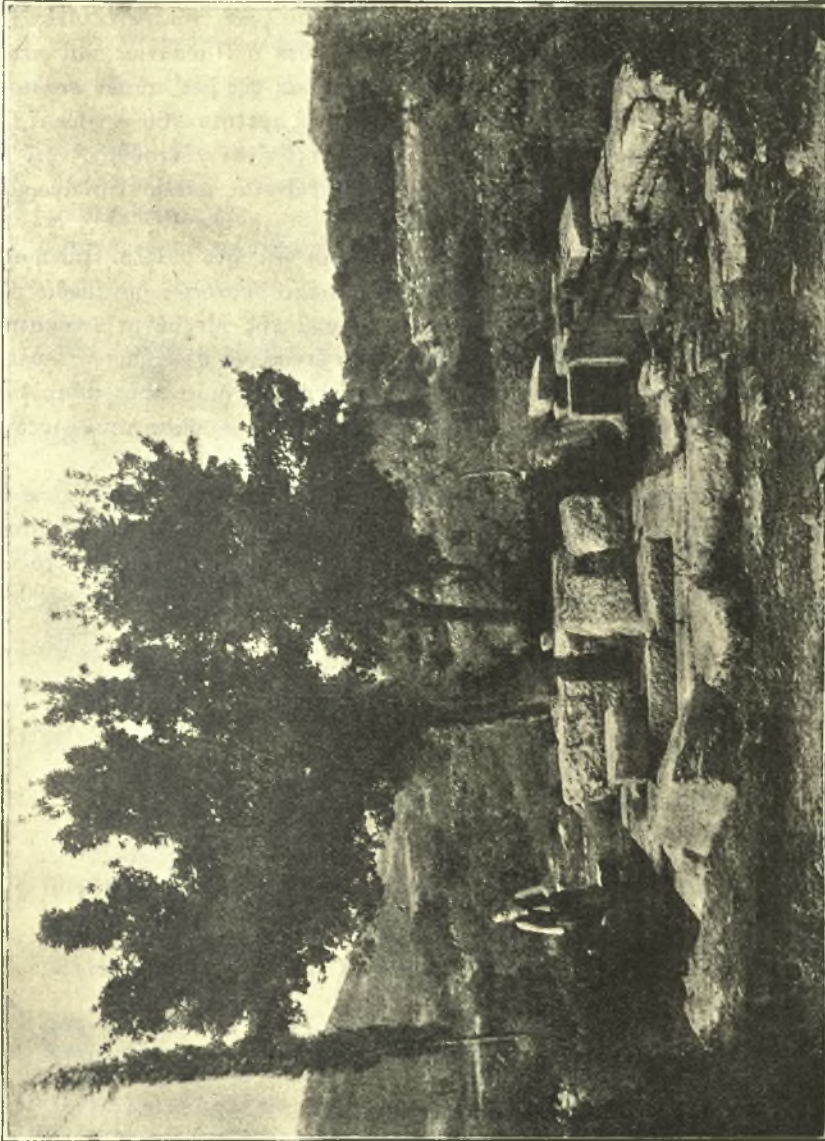
Εἰκ. 5. Κλίμαξ ἀπὸ τῆς δυτικῆς παρόδου εἰς τὸ ἀνώτερον ἤμισυ τοῦ κοίλου.

ΠΙ 1,172. Ἐὰν ὁ ἔφιππος ἀνδριᾶς ἀνῆκεν εἰς τὸν πρότερον Σαιθίδα τὸν στρατηγόν, τότε πάντως τὸ μνημεῖον τοῦτο τοῦ συνεδρίου εἶναι διάφορον τοῦ παρὰ τῷ Πausanία μνημονευομένου, διότι, καὶ ἐὰν δεχθῶμεν ἐκεῖ σύγγχυσιν βάρθρου καὶ στήλης, ἀπομένει ἀσυμβίβαστος ὁ τόπος, καθ' ὅσον ὁ Pausanias ἀναφέρει τὸ ἱεροθέσιον ὡς τόπον ἰδρύσεως τῆς στήλης, ἢ ἦτο ἐπιγεγραμμένος ὁ Σαιθίδας ἐκεῖνος.

Τὸ μῆκος τοῦ σωζομένου ἐπιγεγραμμένου τεμαχίου εἶναι 0.23. Τὸ δὲ ὄλον μῆκος τῆς προσθίας πλευρᾶς, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἦτο ἡ ἐπιγραφή, ἦτο ὅσον καὶ τὸ ὀλικὸν πλάτος τῆς πλίνθου ἦτοι 9.07. Τὸ σωζόμενον ἄρα τεμάχιον εἶναι περίπου τὸ $\frac{1}{4}$ τοῦ ὅλου ἐπιγεγραμμένου μήκους. Ἐπειδὴ δὲ εἰς μῆκος 0.23 ὑπάρχουσιν ὀκτὼ γράμματα (Κλαύδιος), εἰς μῆκος 0.97 ὑπολογιζομένων καὶ τῶν ἑκατέρωθεν τῶν περάτων τῆς ἐπιγραφῆς πιθανῶν περιθωρίων 0.02 περίπου, ἀνάγκη νὰ ὑπῆρχον 31 περίπου γράμματα ἢ δὲ ἐπιγραφή, ὡς θὰ εἶπω προσεχῶς ἀλλαχοῦ, εἶχεν ἄλλην σύνθεσιν.

Κατὰ τὰς ἐργασίας τοῦ 1925 ἐξηρένησα ὡσαύτως καὶ τι τετρατάφιον περὶ τὰ ἑκατὸν μέτρα ἀπὸ τοῦ θεατροειδοῦς συνεδρίου, πρὸς τὰ ΝΔ, κείμενον (εἰκ. 6). Καὶ ἡ θέσις καὶ ἡ κατασκευὴ ἐξαιρουσι τὸ μνημεῖον τοῦτο εἰς σημαντικὸν τῆς πόλεως τόπον, διότι βεβαίως ἡ ταφὴ ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς τῆς Μεσσηνίας δὲν δηλοῖ ἀναξίαν λόγου, ἀλλὰ τοῦναντίον σπουδαιότατην τὴν αἰτίαν τῆς ταφῆς καὶ τὰ τεθαμμένα ἐκεῖ πρόσωπα ὅλως ἐξαιρετικῆς σημασίας. Εἶναι δὲ προφανὲς ὅτι καὶ τὸ μνημεῖον θὰ ἔλαβε τὴν ἔννοιαν τοῦ ἡρώου μετὰ τῆς συνήθους εἰς τὰ τοιαῦτα μνημεῖα ἡρωϊκῆς λατρείας.

Τὸ προμνημονευθὲν χωρίον τοῦ Pausanίου IV 32,2 λέγει ὅτι «*Σαιθίδα δὲ ἐμαυτοῦ πρεσβύτερον ὄντα εὕρισκον, γενομένῳ δὲ οἱ χρήμασιν οὐκ ἀδυνάτω τιμαὶ παρὰ Μεσσηνίων ὑπάρχουσιν ἅτε ἥρωι κλπ.*». Κατωτέρω παρατηρεῖ, ὡς εἶδομεν, ὁ Pausanias ὅτι ὁ ἐπιγεγραμμένος τῇ στήλῃ ἦτο πρόγονος καὶ ὁμώνυμος τοῦ Σαιθίδα γενόμενος στρατηγὸς τῶν Μεσσηνίων. Εἰς τοῦτον ἄρα πιθανώτερον ἀναφέρονται καὶ αἱ ἡρωϊκαὶ τιμαί. Ἀλλὰ δὲν ὁμιλεῖ ὁ Pausanias περὶ τάφου τοῦ Σαιθίδα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ἡ παράλειψις θὰ μᾶς ἐξέπληττεν ἂν ὁ Pausanias ἐν τῇ ὅλῃ περιγραφῇ τῆς Μεσσηνίας ἦτο ἀκριβέστερος καὶ πληρέστερος, ὥστε νὰ μὴ ἦτο δυνατόν νὰ διαφύγη αὐτὸν ἡ λεπτομέρεια αὕτη. Μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι ὁ Pausanias οὐδὲ τὸ συνέδριον ἀναφέρει. Ζήτημα εἶναι ἂν τὸ συνέδριον εἶναι νεώτερον τῆς περιγησεως τοῦ Pausanίου, ὥστε νὰ ἐρμηνεύσωμεν οὕτω τὴν παράλειψιν. Δὲν ἀποκλείεται ἄρα ἡ πιθανότης ὅτι τὸ περὶ τοῦ ὁ λόγος μνημεῖον ἀνήκει εἰς τὰ ἐπισημότερα μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Σαιθιδῶν, εἰς τὰ ὅποια ἀπενέμοντο ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων ἡρωϊκαὶ τιμαὶ διὰ τε ἄλλας αἰτίας καὶ διὰ τὴν γενναίαν ὑπὲρ τῆς πόλεως διάθεσιν τῆς μεγάλης αὐτῶν περιουσίας.

Εικ. 6. Τάφος έν τή άγορῃ της Μεσσήνης.

Ἄλλὰ καὶ τάφος τοῦ Ἀριστομένους μνημονεύει ὁ Πausanias IV 32, 3 ὡς ἔξῃς: *Καὶ Ἀριστομένους δὲ μνημεῖά ἐστιν ἐνταῦθα· οὐ κενὸν δὲ εἶναι τὸ μνημα λέγουσιν, ἀλλ' ἐρομένου μου τρόπον τε ὄντινα καὶ ὁπόθεν Ἀριστομένους κομίσαιτο τὰ ὄστᾶ, μεταπέμψασθαι μὲν ἐκ Ῥόδου φασί, τὸν δὲ ἐν Δελφοῖς θεὸν τὸν κελεύσαντα εἶναι. Διηγείται δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Pausanias καὶ περὶ τῶν εἰς τὸν Ἀριστομένη τελουμένων ἑναγισμῶν καὶ τῆς μετ' αὐτῶν συνδεομένης μαντείας (πρβ. Pfister Reliquienkult im Altertum 206 ἔ. 519.578).*

Λέγων δὲ ὅτι τὸ μνημα τοῦ Ἀριστομένους εἶναι «ἐνταῦθα» νοεῖ ὁ Pausanias, ὡς ἐκ τῆς ὅλης συνεχείας τοῦ λόγου φαίνεται, μᾶλλον τὴν ἀγορὰν ἢ τὴν Μεσσήνην καθ' ὅλου.

Ἄλλὰ τὸ μνημα τοῦ Ἀριστομένους φαίνεται ὅτι ἦτο μᾶλλον μονήρης τάφος, οὐχὶ δὲ πολυτάφιον οἰκογενειακόν. Διὰ τοῦτο δυσκόλως δυνάμεθα νὰ ταυτίσωμεν πρὸς αὐτὸ τὰ εὑρεθέντα ἐν τῇ ἀγορᾷ τῆς Μεσσήνης μνηματα. Ἀποκλείων ὅμως τὸ Ἀριστομένους μνημα, δὲν ἐννοῶ νὰ θεωρήσω τὸ εὑρεθὲν μνημεῖον ὡς ἀναμφισβήτητον ἤρωφον τοῦ Σαιθίδα, διότι πρὸς τοῦτο θὰ ἀπλητοῦντο πλείονα τεκμήρια, τῶν ὁποίων, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, στερούμεθα.

Ἄνάλογον παράδειγμα τάφου ἐπισήμου εὑρεθέντος ἐν ἀγορᾷ πόλεως ἔχω πρόχειρον τὸ τῆς Μιλήτου, ἔνθα πρὸ τοῦ βουλευτηρίου καὶ εἰς ἀπόστασιν 7.50 μ. ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς εὑρέθησαν τὰ λείψανα πολυτελοῦς τιμητικοῦ μνηματος (πρβ. Milet II Das Rathaus von Milet (1908) σ. 62. 73).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Δωρεαί. Εὐχαρίστως ἀναγράφοντες κατωτέρω τὰ πρὸς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἑταιρείας εἴτε ὑπ' αὐτῶν τῶν συγγραφέων εἴτε ὑπ' ἄλλων φίλων τῆς Ἑταιρείας ἀποσταλέντα κατὰ τὸ 1925 βιβλία, καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν καὶ ἐνταῦθα πρὸς πάντας τοὺς φιλόφρονας δωρητὰς τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

1. **Ἀλεξοπούλου, Ν. Κ.:** Ἡ ἀρχαία Μεσσηνία. Ἐν Καλάμῃς 1925.
2. **Ἑλληνικὰ Ἀνέκδοτα.** Περισυναχθέντα καὶ ἐκδιδ. ὑπὸ Κ. Ν. Σάθα. Τ. 1 - 2. Ἀθήνησι 1867. (Δ. Παππούλιας).
3. **Ἴόνιος Ἀνθολογία.** Φάκελ. 1 (-3). 4 (-5). Κερκύρα Ἰανουάρ. 1834 - Ἰανουάρ. 1835. (Δ. Παππούλιας).
4. **Arvanitakis, G. L.:** Golgotha et le Sépulcre. Alexandrie 1923. (Δ. Παππούλιας).
5. **Athanasiaides, A.:** Die Begründung des orthodoxen Staates. Leipzig 1902. (Δ. Παππούλιας).
6. **Besant, Annie.:** Ἡ ἀρχαία σοφία. (Ἀθήναι) 1925.
7. **Βολονάκη, Μ. Δ.:** Ἡ Σαλαμίς τῆς Κύπρου διὰ τῶν αἰώνων. Ἐν Ἀθ. 1917. (Δ. Παππούλιας).
8. **Buschor, E.:** Grössenverhältnisse attischer Porosgiebel. Athen 1924.
9. **Χατζῆ, Ἀντ. Χ.:** Ἀθηναϊκὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα. Ἀθήναι 1925.
10. » » : Νεαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐν τῷ Ν. Ἑλληνομνήμονι, τ. 16, 1922, σ. 39 - 59 ἐκδοθέντα ἱαμβικὰ ποιήματα, 1925.
11. » » : Συμπλήρωσις ἀττικῆς ψηφίσματος. Ἀθήναι 1925.
12. **Dalleggio, A.:** Beiträge zur Psychologie J. J. Rousseau's. Jena 1902. (Δ. Παππούλιας).
13. **Δασκαλάκη, Ἀπ. Β.:** Ἡ Μάνη καὶ ἡ Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία 1453 - 1821. Ἐν Ἀθ. 1923. (Δ. Παππούλιας).
14. **Δέλος.** VII (1). VIII (2). VIII (Planches). Paris 1923 - 4. (Γαλλ. Ἀρχ. Σχολή).
15. **Δελτίον** τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Τ. 8. Ἐν Ἀθ. 1922. (Δ. Παππούλιας).
16. **Δέφνερ, Μιχ.:** Ἡ σπηλιὰ τοῦ Ἀνδρειώτη. Ἐν Ἀθ. 1925.
17. **Διαγράμματα** τῆς ἐπιτροπῆς ἐκπονήσεως νέου σχεδίου Ἀθηναίων. 1924. (Ἐπιτροπὴ ἐκπον. ν. σχ. Ἀθ.).
18. **Dörpfeld, W.-Rüter, H.:** Homers Odyssee. Bd 1 - 2. München (1925).
19. **Δραγάτση, Ἰακ. Ν.:** Ἀθηνᾶ ἢ πρὸς τὸ Βαρβακείω. Ἀθήνησι 1881. (Δ. Παππούλιας).
20. » » » Τὸ θέατρον τοῦ Πειραιῶς καὶ ὁ κωφὸς λιμὴν. Ἐν Ἀθ. 1882. (Δ. Παππούλιας).

21. **Eitrem, S.**: Papyri Osloenses. Fasc. 1 Oslo : 1925.
22. **Ἐκθεσις** τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκπονήσεως νέου σχεδίου Ἀθηνῶν. 1924. (Ἐπιτροπή ἐκπον. ν. σχ. Ἀθ.).
23. **Ἐδρωπαϊκὸς Ἑραριστής.** Ἔτ. 1: Τ 1 (—3). Ἔτ. 2: Τ. 1 (—2). Ἐν Ἀθ. 1840. (Δ. Παππούλιας).
24. **Errera, Isabella**: Dictionnaire répertoire des peintres καὶ Suppl. Paris 1923 - 24.
25. » » : Collection d'anciennes étoffes égyptiennes. Bruxelles 1916.
26. » » : Le tissu de Modène. Bruxelles 1903.
27. » » : Les tissus reproduits sur les tableaux italiens du XIV au XVII siècle. Paris 1921.
28. » » : Répertoire des peintures datées. T. 1 - 2. Bruxelles 1920 - 21.
29. **Expedition Ernst von Sieglin.** Bd 2, T. 2. Κεῖμ. καὶ Πίν. Leipzig 1924. (Ernst v. Sieglin).
30. **Fouilles de Delphes.** T. 2, Fasc. 1. Texte καὶ Pl. (Γαλλ. Ἀρχ. Σχολή).
31. **Hellenismus.** Jg 1, H, 1 - 4. Leipzig Oktober 1908 — Januar 1909. (Δ. Παππούλιας).
32. **Hiller V. Gärtringen F.-Klaffenbach, G.**: Das Münzgesetz des ersten athen. Seebundes. (Ἀπ: Zeitschr: f. Num. 1925).
33. **Χίλλερ, Φρ.**: Ἀττικὸς νομισματικὸς νόμος ἐκ Σύμης. 2. Εἰς ἐπίγραμμα Ἀρχ. Ἐφημερίδος. 1925.
34. **Καβαλιεράτου, Μιλτ. Ἀννίεου**: Ἀγορεύσεις ἐπὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν νομοσχεδίων 1918 - 24. Ἐν Ἀθ. 1924.
35. **Καλιτσουνάκι, Ι. Ε.**: Ἐπταδικαὶ ἔρευναί. Ἐν Ἀθ. 1922. (Δ. Παππούλιας).
36. **Καλογεροπούλου, Διον. Π.**: Ἡ Ἄνδρος κατὰ τὸν Τουρνεφόρτειον. Ἐν Ἀθ. 1925.
37. **Κανδηλάπτου, Γ. Δ.**: Ποντιακὰ ἱστορικὰ ἀνάλεκτα. Ἐν Ἀλεξανδρουπόλει 1925.
38. **Κανδηλῶρος, Τάκης Χ.**: Ὁ ἀρματωλισμὸς τῆς Πελοποννήσου 1500 - 1821. (Δ. Παππούλιας).
39. **Kasasis N**: Griechen u. Bulgaren im 19. u. 20. Jahrh. Leipzig 1908. (Δ. Παππούλιας).
40. **Καστριώτου. Π.**: Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀποστάτου κεφαλή. 1925. (Ἀπ. Α Ε 1923).
41. **Κατάλογος** τῶν φροντιστηριακῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθ. 1914. (Δ. Παππούλιας).
42. **Κωνσταντινίδου, Κ. Α.**: Καλλιόπολις. Ἐν Ἀθ. 1907. (Δ. Παππούλιας).
43. **Κουρουνιώτου, Κ.**: Ἐλευσινιακά. (Ἀπ.: Ἀρχ. Δελτ. 1923).
44. **Λεβίδου, Ν. Δ.**: Ὀμιλία Α' κατὰ τῆς Γερουσίας. Β' κατὰ τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας. Ἐν Ἀθ. 1925.
45. **Λεονάρδου, Β.**: Ἡ Ὀλυμπία. Ἀθήνησι 1901. (Δ. Παππούλιας).
46. **Λεξικὸν** τῶν δήμων, κοινοτήτων καὶ συνοικισμῶν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπογραφῆς 1920. Ἐν Ἀθ. 1921. (Ἐπιτροπὴ Ἐθνικῆς Οἰκονομίας).
47. **Λούβαρι, Ν. Ι.**: Εἰσαγωγή εἰς τὰς περὶ Παῦλον σπουδὰς. Θεσσαλονίκη 1919. (Δ. Παππούλιας).
48. **Μυλωνᾶ, Κ. Δ.**: Ἀντώνιος Οἰκονόμου ὁ ἐψηφισμένος καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας ὑπὸ Κ. Δ. Μυλωνᾶ, 1887. (Δ. Παππούλιας).

49. **Μυθογράφοι**. Ed. Anton. Westermann. Brunsvigae 1843. (Δ. Παππούλιας).
50. **Negrus, Ph.** : *Glaciers et Atlantes*. Athènes [1925].
Νέγρη, Φ. : Παγετώνες καὶ Ἀτλάνται. Ἀθήναι 1925.
51. **Jules Nicole**, 1842-1921. Genève. (Δ. Παππούλιας).
52. **Οικονόμου, Α. Δ.** : Ἀπάντησις πρὸς τὸν λίβελλον τοῦ ὑπουργοῦ Βλάχου. Ἐν Ἀθ. 1895. (Δ. Παππούλιας).
53. **Οικονόμου, Γ. Π.** : Ἐκθεσις περὶ τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1924 ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας πεπραγμένων. Ἐν Ἀθ. 1925.
54. **Ὀρλάνδου, Α. Κ.** : Αἱ Βλαχέρναι τῆς Ἡλείας. Ἀπ. : Α Ε 1923.
55. **Παπαμιχαήλ, Γρ.** : Ὁ Ἄγ. Γρηγόριος Παλαμᾶς. Πετρούπολις 1911. (Δ. Παππούλιας).
56. » » : Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὡς ἱστορικὸν πρόσωπον. Ἔκδ. 2. 1923. (Δ. Παππούλιας).
57. **Παπανδρέου Γ.** : Ἡ ἱστορία τοῦ Σκουπιῶν... Ἐν Ἀθ. 1925.
58. **Παρέργων Ἑλλήν. Βιβλιοθήκης**. Τ. 2 : Μύθων Αἰσωπειῶν συναγωγή (Ἐκδ. Α. Κοραῆς). Ἐν Παρισίοις 1801. (Δ. Παππούλιας).
59. **Pascal, Th.** : Τὸ Α. Β. Γ. τῆς Θεοσοφίας (Μετάφρ. ἐκ τῆς 2^{ας} γαλλ. ἐκδ.) ὑπὸ Ἡβῆς Κούγια. 1925,
60. **Πασχάλη, Δ. Π.** : Ἡ ἄνδρος. Τ. 1. Ἐν Ἀθ. 1925.
61. » » : Ἡ ἐν Κάτω Κάστρῳ τῆς Ἄνδρου σχολὴ ἑλλην. γραμμάτων. Ἐν Ἀθ. 1925.
62. » » : Τζίας καὶ Θερμίων Νικόδημος Ροῦσσος. Ἐν Ἀθ. 1925.
63. » » : Νομικὰ ἔθιμα τῆς νήσου Ἄνδρου. Ἐν Ἀθ. 1925.
64. **Pausaniæ Descriptio Græciæ**. Recogn. I. H. Chr. Schubart. V. 1-2 : Lipsiæ 1862. (Δ. Παππούλιας).
65. **Πλάτων**. Ἐξ ἔρμηνείας καὶ διορθ. Σπ. Μωραΐτου. Τ. 1-3. Ἀθήνησι 1905-13 (Δ. Παππούλιας).
66. **Platons Philebos**. Griech. u. deutsch... hrsg v. N. Naguer. Leipzig 1857. (Δ. Παππούλιας).
67. **Γενικαὶ πληροφορίαι** ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920. Ἐν Ἀθ. 1923 (Ἐπιμετρεῖται Ἐθν. Οἰκονομίας).
68. **Πληθυσμὸς τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος** κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τῆς 19^{ης} Δεκεμβρίου 1920. Ἐν Ἀθ. 1921 (Ἐπιμετρεῖται Ἐθν. Οἰκονομίας).
69. **Φιλαδελφέως, Ἀλεξ.** : Ἡ Ἀρχαιολογία ἐν Ἑλλάδι. Ἀπ. : «Πανελλήνιον Λεύκωμα».
70. » » : Ἡ γραφικὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησι. Ἐν Ἀθ. 1896. (Δ. Παππούλιας).
71. **Pindari carmina**. Rec. F. G. Schneidewin. Lipsiæ 1862. (Δ. Παππούλιας).
72. **Πολυλά, Ἄντ.** : Ἡ Αἰσώπειος φιλοσοφία παρ' Ἑλλησι. Μέρ. Α', τμ. Α' : Βαβρίας. Κερκύρα 1859. (Δ. Παππούλιας).
73. **Putorti, N.** : Di un pavimento in mosaico scop. in Reggio di Calabria. Laureana 1919.
» Mosaici di Reggio-Calabria. 1917.
74. **Rados, C. N.** : La bataille de Salamine. Paris 1915. (Δ. Παππούλιας).
75. **Σάββα, Δ. Γ.** : Παρατηρήσεις εἰς τὸ »Βιβλίον καὶ Βιβλιοθήκη» (1922) Δ. Κ. Μάργαρη. Τχ. 2. Ἀθήν. 1924.

76. **Σβορώνου, I. N.**: Φῶς ἐπὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν σκανδάλων. Ἀθήνησι 1896. (Δ. Παππούλιας)
77. **Φιλοσοφικὴ σχολή** τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου. Ἐκθέσεις τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ πρακτικά τῆς Σχολῆς περὶ τῆς πληρώσεως τῆς ἔδρας δημοσίου καὶ ἰδιωτ. βίου. 1923 (Δ. Παππούλιας).
78. **Φιλοσοφ. σχολή** τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου. Ἐκθέσεις τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ πρακτικά τῆς Σχολῆς περὶ τῆς πληρώσεως τῆς ἔδρας ἀρχαίας ἑλλην. φιλολογίας. 1923 (Δ. Παππούλιας).
79. **Seligmann, B.**: Der böse Blick und verwandtes. Bd. 1-2. Berlin 1910. (Δ. Παππούλιας).
80. **Νέα Σιών**. Ἔτ. IB', 1920, τχ. α', β', δ'-ζ'. Ἔτ. IG', 1921, τχ. γ' (Ἀπρίλ.) - κα' (Δεκ.). Ἔτ. ID'. 1922. IE', 1923. IST' 1924, τχ. α' - στ'. (Δ. Παππούλιας).
81. **Σκιᾶ, A. N.**: Ὁ ἀληθὴς χαρακτὴρ τοῦ λεγομένου γλωσσικοῦ ζητήματος. Ἐν Ἀθ. 1904. (Δ. Παππούλιας).
82. **Storia della R. Università di Napoli**. Napoli 1924. (Δ. Παππούλιας).
83. **Στρατῆ, E. Γ.**: Ἡ Δράμα καὶ ἡ Δράβησκος. Σέφραι 1924.
84. **Στρατοκόπου, Χρ.**: Ἡ Κεραταία τῆς Ἀττικῆς. Ἐν Ἀθ. 1925. (Δ. Παππούλιας).
85. **Strinopoulos, G. P.**: Hippolyt's philosophische Ansschauungen. Leipzig 1903. (Δ. Παππούλιας).
86. **Struck, Ad.**: Vier byzantinische Kirchen des Argolis. Athen 1919. (Δ. Παππούλιας).
87. **Studniczka, Fr.**: Συμπλήρωσις τῆς ἕκτης νοτίας μετόπης τοῦ Παρθενῶνος. Ἀθήναι 1925.
88. **Thunell, K.**: Sitologen - Papyri ans dem Berliner Museum. Uppsala 1924.
89. **Vernadskij, G. V.**: O Znaceni naučnoj dejatel'nosti N. P. Kondakova. Praga 1924.
90. **Walston, Ch.**: The establishment of the classical type in greek art. 1924.
91. » » : Finger - prints as identification marks in ancient Greece. 1925.
92. **Watzinger, K.**: Griech. Vasen in Tübingen. Reutlingen 1924.
93. » » : Griech. Holzarkophage. Leipzig 1905.
94. **Ξενοπούλου Στεφ.**: Ψηφιδωτὴ φορητὴ εἰκὼν «Ἡ Ἐπίσκεψις». Ἀθήναι 1925.
94. **Byzant. Zeitschrift**. Bd 21 - 22. Leipzig 1912 - 13. (Δ. Παππούλιας).
96. **Ζερβεῦ, Σκ.**: Ἱστορία τῆς ἰατρικῆς. Τ. 1. Ἐν Ἀθ. 1914. (Δ. Παππούλιας).

Β'. Δωρεὰ Πανεπιστημίου Σμύρνης.

97. **Abhandlungen** der histor. - philol. Klasse d. königl. Preuss. Akademie d. Wiss. 1818 - 19.
98. **Anderson, W. I.** — Spiers, R. Ph.: Die Architektur von Griechenland u. Rom. Leipzig 1905.
99. **Antiquités du Bosphore Cimmérien**. Bd 1 - 2 καὶ Planches. St Petersburg 1854.
100. **Wiener Ausstellung** 1906. T. 1 - 2. Leipzig 1906.
101. **Birt, Theod.**: Die Buchrolle in der Kunst. Leipzig 1907.
102. **Blau, O.**: Die Elymaeischen Pyraethen u. ihre Münzen. (Ἄπ.).

103. **Blau, E. O. F. H.** : De numis Achaemenidarum aramaeo - persicis. Lipsiae 1855.
104. **Bleibtreu, J.** : Persien. Freiburg im Breisgau 1894.
105. **Bode, W.** : Altpersische Knüpfteppiche. Aufl. 2. Berlin 1904.
106. **Bose, Kurt.** : Über arabisch - byzantinische Münzen. Grimma 1840.
107. **Brandt, P.** : Sehen und Erkennen. Stuttgart 1921.
108. **Bruns, Jvo.** : Vorträge u. Aufsätze. München 1905.
109. **Buisson, E. W.** : Die äolisch - jonische Westküste Kleinasiens in Strabos Erdbeschreibung. Bonn. Leipzig 1917.
110. **Byvanck, A. W.** : De magnae Graeciae historia antiquissima. Hagae 1912.
111. **Cole, Erma E.** : The Samos of Herodotus (1912).
112. **Collections** scientifiques de l'Institut des banques orientales du Ministère des affaires étrangères. 2: 1877.
113. **Collignon, M.** : Histoire de la sculpture grecque. T. 1 - 2. Paris 1892 - 97.
114. **Déchy, M.** : Kaukasus. Bd 1 - 3. Berlin 1905 - 7.
115. **Delbrück, Rich.** : Antike Porträts. Bonn 1912.
116. **Diehl, Ern.** : Inscriptiones latinae. Bonnae 1912.
117. **Diez, E.** : Churasanische Baudenkmäler. Bd 1. Berlin 1918.
118. **Dorow** : Die assyrische Keilschrift. Wiesbaden 1820.
119. **Ebert, Max.** : Südrussland im Altertum. Bonn. Leipzig 1921.
120. **Ewerbeck, Fr.**—Neumeister, A. : Die Renaissance in Belgien u. Holland. H. 1 : Leipzig 1883.
121. **Falke, Otto von** : Kunstgeschichte der Seidenweberei. Berlin 1921.
122. **Fechheimer, H.** : Kleinplastik der Ägypter. Berlin 1921.
123. **Frauberger, H.** : Antike und frühmittelalterl. Fussbekleidungen. Düsseldorf.
124. **Friedländer, L.** : Darstellungen aus der Sittengeschichte Roms. Aufl. 9 Bd. 1 - 4. Leipzig 1919 - 21.
125. **Frobenius, L.** : Völkerkunde. Bd. 1 (-2). Hannover 1902.
126. **Furtwängler, Ad.** : Die antiken Gemmen. Bd 1 - 3. Leipzig 1900.
127. **Gardthausen, V.** : Handbuch der Wissenschaftl. Bibliothekskunde. Bd 1 (- 2). Leipzig 1920.
128. **Gerkan, Armin v.** : Das Theater von Priene. München 1921.
129. **Ginzrot, J. Chr.** : Die Wägen und Fahrwerke der Griechen und Römer. Bd 1 - 4. München 1217 - 30.
130. **Grässe, J. G. Th.** : Handbuch der alten Numismatik. Leipzig 1854.
131. **Grævii, J. G.** : Thesaurus antiquitatum et historiarum Italiae. T. 2, 1 : Lugduni Batav. 1704.
132. **Grothe, H.** : Meine Vorderasien Expedition 1906 u. 1907. Bd 1 - 2. Leipzig 1911 - 12.
133. **Gurlitt** : Ueber die Mosaik. Magdeburg 1798.
134. **[Guteusohn - Knapp]** : Die Basiliken des christl. Roms. München.
135. **Hehn, V.** : Kulturpflanzen u. Haustiere. Aufl. 8. Berlin 1911.
136. **Heideloff, C.** : Die Ornamentik des Mittelalters. Bd 1 (-2), 3 (-4). Nürnberg 1844 - 52.
137. **Hofmann, Fr. H.** : Geschichte der bayer. Porzellan - Manufaktur Nymphenburg. Buch 1 - 2. Leipzig 1921 - 22.

138. **Hofmeister, Ad. - Stübe, Rud.** : Quellenkunde zur Weltgeschichte. Leipzig 1910.
139. **Kaufmann, K. M.** : Die Menasstadt... Bd 1. Leipzig 1910.
140. **Kiepert, H.** : Atlas antiquus. Berlin 1892.
141. **Kisa, A.** : Das Glas im Altertume. T. 1 - 3. Leipzig 1908.
142. **Koch, K.** : Die Bäume u. Sträucher des alten Griechenlands. Stuttgart 1879.
143. **Kolbenheyer, E.** : Motive der hausindustriellen Stickerei in der Bukowina. (1912).
144. **Kusejr Amra**. 1 - 2. Wiln 1907.
145. **Langenegger, F.** : Beiträge zur Kenntnis der Baukunst des Irak. Dresden 1911.
146. **Leidinger, G.** : Miniaturen aus Handschriften. München.
147. **Leonhard, Rich.** : Paphlagonia. Berlin 1915.
148. **Lepsius, C. R.** : Königsbuch der alten Ägypter. Berlin 1858.
149. **Lepsius, Rich.** : Die chronologia der Ägypter. Einleitung und 1er Theil. Berlin 1849.
150. **Lepsius, Rich.** : Älteste Texte des Tottenbuchs. Berlin 1867.
151. **Allgem. Lexikon** der bild. Künstler ... herg v. H. Thieme u. F. Becker. Bd 1 - 14. Leipzig 1907 - 14.
152. **Lüer, H. - Creutz, M.** : Geschichte der Metallkunst. Bd 1 - 2. Stuttgart 1904 - 09.
153. **Meyer, A. G.** : Tafeln zur Geschichte der Möbelformen. Text καὶ Taf. 1 - 2. Leipzig 1905 - 20.
154. **Meyer, Ed.** : Reich und Kultur der Chetiter. Berlin 1911.
155. **Miller, K.** : Itineraria romana. Stuttgart 1916.
156. **Morgenländische Motive**. Plauen i. V.
157. **Müller, H. A. - Singer, H. W.** : Allgem. Künstler-Lexikon. Aufl. 5. Bd 1-5. Frankfurt a. M. : 1921.
158. **Neugebauer-Graul** : Handbuch der oriental. Teppichkunde. Leipzig. 1920.
159. **Pote, R. G.** : Nineveh. Ed. 4. London.
160. **Potterus, J.** : Archæologia græca. T. 1 - 2. Venetiis. 1738.
161. **Programm** des Gymnasiums zu Ploen. 1871.
162. **Promis, Dom.** : La zacca di Scio. Torino 1865.
163. **Reimpell, W.** : Geschichte der babylonischen u. assyr. Kleidung. Berlin (1916).
164. **Riegl, A.** : Altorientalische Teppiche. Leipzig 1891.
165. **Ropers, H.** : Morgenländische Teppiche, Berlin 1920.
166. **Rüdell, Alex.** : Die Kahrie - Dschamisi in Constantinopol. Berlin 1908.
167. **Salis, A. v.** : Die Kunst der Griechen. Aufl. 2. Leipzig 1922.
168. **[Salvator]** : Zante. Allgem. T. καὶ Speciel. T. Prag 1904.
169. **Salzenberg, W.** : Alt-christliche Baudenkmale von Constantinopol. [Κεῖμ. καὶ Πίμ.] Berlin 1854-55.
170. **Sammlung von Abbildungen** türkischer, arab., pers. Metallobjekte. Wien 1895.
171. **Sammlung Henri Moser**. Leipzig 1912.

172. **Sarre, Fr.**: Sammlung F. Sarre, Erzeugnisse islamischer Kunst. T. 1. Berlin 1906.
173. **Sarre, Fr.-Herzfeld, E.**: Archaeol. Reise im Euphrat- u. Tigris - Gebiet, Bd 1 - 4. Berlin 1911-1920.
174. **Sarre, Fried.**: Die Keramik im Euphrat- und Tigris - Gebiet, Berlin 1921.
175. **Schweiger - Lerchenfeld, A. v.**: Kulturgeschichte. Bd 1 - 2. Wien 1907.
176. **Schweitzer, B.**: Herakles. Tübingen 1922.
177. **Seunig, V.**: Die kretisch - mykenische Kultur. Graz : 1921.
178. **Sonnini, C. S.**: Voyage en Grèce et en Turquie. T. 1 - 2. Paris 1801.
179. **Steinwender, Th.**: Die Marschordnung des röm. Heeres. Danzig 1907.
180. **Orientalische Studien.** Theodor Nöldeke z. 60. Geburtstag gewidmet. Bd 1 - 2. Giessen 1906.
181. **Thraemer, Ed.**: Pergamos. Leipzig 1888.
182. **Toepffer, J.**: Beiträge zur griech. Altertumswissenschaft. Berlin 1897.
183. **Vasari, G.**: Leben der ausgezeichnetsten Maler. Bd 1 - 5 Stuttgart 1832 - 37.
184. **Visconti, E. Q.**: Iconographie grecque. T. 1 - 3: 1808.
185. **Werlhof, A. C. E. von**: Handbuch der griech. Numismatik. Hannover 1850.
186. **Willers, H.**: Studien zur griech. Kunst. Leipzig 1914.
187. **Winter, F.**: Die Kämme aller Zeiten. Leipzig 1906.
188. **Wroth, W.**: Catalogue of the greek coins of Galatia. London 1899.
189. **Zenker, J. Th.**: Ein Ausflug nach Kleinasien und Entdeckungen in Lycien. Leipzig 1853.

Ἀγοραὶ καὶ ἀνταλλαγαί. Δι' ἀγορᾶς ἐπρομηθεύθη ἡ βιβλιοθήκη 329 τόμους, δι' ἀνταλλαγῆς δὲ ἠδξήθη κατὰ 96 τόμους.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1926

ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΗ ΓΕΝΙΚῃ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

ΤΗ 14^ῃ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1927

ΥΠΟ ΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ Γ. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Κύριοι Ἐταῖροι,

Κατὰ κρατῆσαν καλὸν καὶ σεβαστὸν ἔθιμον, πρῶτον ἔργον τοῦ λογοδοτοῦντος ἐκάστοτε συμβουλίου εἶναι ἡ εὐλαβῆς ἀνάμνησις τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες, ἀρχαιολόγοι τε καὶ φιλάρχαιοι, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως συνδεθέντες πρὸς τὸ ἔργον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἐξέλιπον κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος.

Τὸ μνημόσυνον τοῦτο ἐγκώμιον δὲν εἶναι μόνον ἐκπλήρωσις καθήκοντος τῶν ἐπιζώντων συναγωνιστῶν πρὸς τοὺς ἀναλώσαντας τὴν ζωὴν ἐν τῷ τιμῷ ἀγῶνι τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' εἶναι καὶ πολῦτιμος ἀφορμὴ διδασκαλίας ἐκ τοῦ μεγάλου παραδείγματος τῶν ἐκλείπόντων ἐκάστοτε ἐπιφανῶν συναδέλφων.

Ἐκ τῶν ἐπιτιμίων αὐτῆς ἐταίρων ἀπώλεσεν ἡ Ἐταιρεία τὸν κορυφαῖον Γάλλον ἐπιγραφικὸν καὶ ἄλλοτε Διευθυντὴν τῆς ἐν Ἀθῆναις Γαλλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς **Παῦλον Foucart**, καθηγητὴν τοῦ Κολλεγίου τῆς Γαλλίας καὶ μέλος τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιγραφῶν.

Ἀποθανὼν ἐν ἡλικίᾳ ἐνενήκοντα περίπου ἐτῶν ὁ Foucart καταλείπει ὡς μνημεῖον ἐπιζήλον τὴν φωτεινοτάτην αὐτοῦ δρᾶσιν ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν γονιμοτάτην διδασκαλίαν ἐν τῷ ἀνωτάτῳ διδακτηρίῳ τῶν Παρισίων ὡς καὶ τὰς σοφὰς αὐτοῦ ἀνακοινώσεις ἐν τοῖς δημοσιεύμασι τῆς Ἀκαδημίας. Εὐτυχῆσας νὰ δρᾶσῃ

ἐν τῇ Γαλλικῇ Σχολῇ ἐν οἷς ἀκόμη χρόνοις δὲν εἶχεν αὐστηρῶς παγιωθῆ ἢ κατεύθυνσις αὐτῆς, ἠδυνήθη διὰ τῆς αὐστηρῶς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ ῥοπῆς καὶ τῆς ἰσχυρᾶς θελήσεως νὰ καθορίσῃ ὀριστικῶς τὸν δρόμον τῆς Σχολῆς τὸν φέροντα πρὸς τὴν ἄοκνον ἐργασίαν καὶ τὴν σεμνὴν καὶ ἀθόρυβον ἀρχαιολογικὴν ἔρευναν. Τὸ χεῖριστον ἔν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἐν τῇ καθόλου μορφώσει εἶναι ἡ συγκεχυμένη δραστηριότης καὶ τὸ σύστημα τοῦ ἀπτεσθαι τῶν πάντων. Εἰς τὸν Παῦλον Foucart παρ' ὅλην τὴν ἀποκλειστικότητα αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπιγραφικῆς, ἡ Γαλλικὴ Σχολὴ ὀφείλει ὅτι τὴν συνεκράτησε μακρὰν τῆς κατωφερείας ἐκεῖνης.

Τί δὲ ὀφείλει ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη καθ' ὅλου εἰς τὸν ἐπιφανέστατον ὄντως ἄνδρα παρὰ τὰς σοφὰς αὐτοῦ πραγματείας τὰς ἐρμηνευούσας νέας ἐπιγραφὰς ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς, γινώσκει πᾶς ὅστις ἀσχολεῖται περὶ τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, περὶ τὰς ἐν Θράκῃ Ἑλληνικὰς ἀποικίας, περὶ τοὺς θερησκευτικοὺς θιάσους, περὶ τὸν Δίδυμον τὸν γραμματικόν, περὶ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν Δελφῶν, περὶ τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφικὴν καθ' ὅλου καὶ ἰδίᾳ τὰς ἐπιγραφὰς ἐκεῖνας, τὰς ὁποίας ἐκδεδομένας ἤδη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Le Bas ἐσχολίασεν ἔπειτα πλουσιώτατα ὁ Παῦλος Foucart.

Ὁ μακρότατος ἐπιστημονικὸς καὶ διδακτικὸς βίος τοῦ Foucart ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν οὐχὶ μόνον νὰ γράψῃ ὁ ἴδιος πολῦτιμα συγγράμματα, ἀλλὰ νὰ παρασκευάσῃ καὶ ἄλλους ἱκανοὺς πρὸς τοῦτο δι' ἀμφοτέρω δὲ εἶναι ἡ μνήμη αὐτοῦ ἀξία πάσης εὐλαβείας.

Ἄλλὰ καὶ δεύτερον πλῆγμα ὑπέστη ἡ Γαλλικὴ Ἐπιγραφικὴ καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἀπολέσασαι τὸν δεύτερον ἐπιφανῆ ἐργάτην τοῦ κύκλου τούτου, προσφιλῆ δὲ ὅπως καὶ ὁ πρῶτος διδάσκαλον, κύριον **Βερνάρδον Haussoullier**, παλαιὸν μαθητὴν τοῦ Foucart ἐν τῇ Γαλλικῇ Σχολῇ καὶ πιστὸν αὐτοῦ φίλον καὶ συνάδελφον ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ.

Ἡ διδακτικὴ δρᾶσις τοῦ Haussoullier περιλαμβάνεται ἐν τῇ μακροχρονίῳ αὐτοῦ διδασκαλίᾳ ἐν τῇ προσηρητημένῃ εἰς τὴν Σορβόννην Σχολῇ τῶν ἀνωτέρων σπουδῶν. Ἡ Σχολὴ αὕτη καὶ τὸ

Κολλέγιον τῆς Γαλλίας παρασκευάζουσιν ἐναμίλλως πρὸς τὴν Σορβόννην καὶ τὴν Σχολὴν τοῦ Λούβρου τοὺς μέλλοντας ἀρχαιολόγους τῆς Γαλλίας. Ἐκεῖ δὲ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸν Foucart εἰσηγεν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐπιγραφῶν ὁ ἀείμνηστος Haussoullier ὅσους ἠτύχησαν νὰ ἀκούσωσι τὰ μαθήματα αὐτοῦ περὶ τῆς Ἑλλην. ἐπιγραφικῆς καὶ περὶ τῶν ἀρχαίων πολιτευμάτων, ἐλκύων διὰ τε τῆς ἐμβριθείας τῆς διδασκαλίας καὶ διὰ τῆς πραότητος τῶν τρόπων.

Ἡ συγγραφικὴ παραγωγή τοῦ διακεκριμένου ἀνδρὸς ὑπῆρξεν ἀνταξία τῆς διδακτικῆς αὐτοῦ ἰκανότητος. Δεῖγμα τῆς γενικωτέρας αὐτοῦ ἀρχαιολογικῆς μορφώσεως ὑπῆρξεν ἤδη ἡ πρώτη αὐτοῦ Λατινικὴ πραγματεία περὶ τῆς διακοσμήσεως τῶν τάφων τῆς Τανάγρας. Σημαντικὴ δὲ ἠκολούθησεν ἔπειτα μελέτη περὶ τῆς ὀργανώσεως τῶν Ἀττικῶν δήμων, ἱστορικὴ τε καὶ ἐπιγραφικὴ ἔρευνα συγχρόνως.

Ἄλλ' ἐκ τῶν ὠφελιμοτάτων καὶ σπουδαιοτάτων ἐπιγραφικῶν δημοσιευμάτων τῆς παγκοσμίου ἐπιστημονικῆς παραγωγῆς ὑπῆρξεν ἡ Συναγωγὴ τῶν νομικῶν ἐπιγραφῶν τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ πολλοῦ νομικοῦ Dareste καὶ τοῦ Th. Reinach ἐδημοσίευσεν ὁ Haussoullier.

Τὸ τρίτομον τοῦτο σύγγραμμα εἶναι οὕτω πολύτιμον εἰς πάντα περὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ δικαίου διατρέβοντα, καὶ οὕτω γνωστόν, ὥστε περιττεῖται πᾶς εὐρύτερος περὶ αὐτοῦ λόγος.

Ἀξία πάσης τιμῆς εἶναι ἡ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος Pontremoli ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Haussoullier μεγάλη δημοσίευσις τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1895 καὶ 1896 γενομένων ἀνασκαφῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Διδυμαίου Ἀπόλλωνος.

Ἐκ τῶν ἐργασιῶν τούτων τοῦ Haussoullier περὶ τὰ Δίδυμα ἀπέρρευσε καὶ ἡ σημαντικὴ μελέτη αὐτοῦ *Etudes sur l'histoire de Milet et du Didymeion* ἡ ἐκδοθεῖσα ἐν ἔτει 1902.

Παρὰ τὰς ἀξιολόγους ταύτας πρὸς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην ἀτομικᾶς συμβολάς, σπουδαίαν προσήνεγκεν εἰς τὴν καθόλου φιλολογίαν ὑπηρεσίαν ὁ Βερνάδος Haussoullier ἐπὶ μακρὰν σει-

ρὰν ἐτῶν διευθύνας μετὰ τοῦ Chatelain τὴν Revue de Philologie καὶ συντηρήσας καὶ διὰ τῆς πείρας καὶ διὰ τῶν γνώσεων αὐτοῦ πολὺ ὑψηλὰ τὴν φήμην τῆς ἐπιστημονικῆς ταύτης παλαιστρας.

Τρίτον ἐκ τῶν ἐπιτιμιῶν αὐτῆς ἐταίρων ἀπώλεσεν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία τὸν Ἐδουάρδον Naville, τὸν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Γενεύης καρποφόρος ἄλλοτε διδάξαντα καὶ μεγάλης φήμης Ἑλβετὸν Αἰγυπτολόγον, ὅστις ἀπέθανεν ἐν Malagny ἐν ἡλικίᾳ 82 ἐτῶν. Τοῦ Naville τὸ ὄνομα εἶναι σταθμὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐξερευνήσεως τῆς Αἰγύπτου, διότι ἐπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἄγγλου Αἰγυπτολόγου Flinders Petrie κορυφοῦται ἡ διὰ μεγάλων ἀνασκαφῶν ἐξερεύνησις τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἐδάφους. Μεταξὺ δὲ τῶν ἔργων αὐτοῦ προέχει ἡ μεγάλη ἀνασκαφὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Deir - el - Bahari ἢ δημοσιευθεῖσα εἰς ἑπτὰ τόμους τῷ 1894, εἰς δύο δὲ τόμους τῷ 1905. Ἐκ τῶν ἄλλων αὐτοῦ δημοσιευμάτων ἄξια μνείας ἐνταῦθα εἶναι τὰ Textes relatifs au mythe d'Horus, La litanie du Soleil, La destruction des hommes par les dieux κ. ἄ.

Ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐταίρων ἐξέλιπε κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ὁ Θρασύβουλος Ἀγγελόπουλος Ἀθάνατος, παλαιὸς τοῦ ἡμετέρου ιδρύματος φίλος καὶ ὑποστηρικτῆς, διακεκριμένος δὲ νομικός, τιμῆσας τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιστήμην καὶ ἐξαιρέτως προαγαγὼν τὴν περὶ τὴν δικονομίαν ἀσχολίαν διὰ τοῦ πολυτίμου αὐτοῦ περιοδικοῦ «Θέμιδος», ἐφ' οὗ χαρακτηριστικῶς ἐπέγραψεν ὡς ἔμβλημα τὸ διὰ τὸν βίον αὐτοῦ σημαντικὸν ῥητόν: *vitam impendere vero* (ἀναλίσκετε τὴν ζωὴν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας).

Ὁ Τιμολέων Ἀμπελαῖς, ἐφέτης ἐν Ἀθήναις, διακριθεὶς ἐν τῷ δικαστικῷ κλάδῳ διὰ τὴν πρὸς τὸ καθῆκον προσήλωσιν καὶ τὸν ἀκραιφνῆ ζήλον περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς γενικωτέρας αὐτοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀποστολῆς. Ἀλλὰ καὶ ὡς λογοτέχνης καὶ ποιητῆς διεκρίθη ὁ Τιμολέων Ἀμπελαῖς καταλαβὼν ἰδιάζουσαν θέσιν κατὰ τὴν παρελθούσαν περίοδον τῆς Λογοτεχνίας τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

Ὁ Ἀλέξανδρος Λυκάκης ἀρχιτέκτων καὶ ἀπὸ τοῦ 1890

ἀφωσιωμένος ἑταῖρος τοῦ ἰδρύματος, παρέσχε συχνότατα πολυτίμους εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς ἐρεῦνας τῆς Ἑταιρείας ὑπηρεσίας διὰ τῆς συντάξεως πολλῶν τοπογραφικῶν σχεδίων τῶν διαφόρων ἀνασκαφῶν.

Ὡσαύτως ἐξέλιπε καὶ ὁ **Στυλιανὸς Παντερμαλῆς** ἐκ τῶν νεωτέρων ἑταίρων ἡμῶν.

Τελευταῖον ἀναφέρω, ἵνα ἐξάρω αὐτὸν περισσότερον, τὸν **Ἰωάννην Μαρκόπουλον**. Ἐκλεχθεὶς ἑταῖρος τῷ 1876 διετέλεσεν ἔκτοτε εἰλικρινὴς καὶ πιστὸς φίλος τοῦ ἰδρύματος, ἀνελλιπῶς παριστάμενος εἰς τὰς σενελεύσεις καὶ τὰς διαλέξεις αὐτοῦ, οὐδεμίαν δὲ παραλείπων εὐκαιρίαν, ὅπως δεικνύη τὸ ζῶηδόν αὐτοῦ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἑταιρείας. Γεννηθεὶς ἐν Σμύρῃ τῷ 1837 ἐσπούδασεν ἐν τῇ Παρισινῇ Σχολῇ τῶν γεφυροποιῶν μηχανικῶν, ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσῆλθεν εἰς τὴν στρατιωτικὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ὡς ἀνθυπολοχαγὸς τῷ 1862. Τῷ 1878 ὁ Μαρκόπουλος μετέστη εἰς τὸ τότε συσταθὲν σῶμα τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, ἔκτοτε δὲ παρέμεινεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν δημοσίων ἔργων ἀνελθὼν μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ. Τῇ 24^ῃ Μαρτίου 1926 ὁ Μαρκόπουλος ἔκλεισε τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς του ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα ἑννέα ἐτῶν, βιβλίον περιέχον πολλὰς καλὰς σελίδας. Ἀλλὰ τὴν λαμπροτάτην δι' ἡμᾶς σελίδα τοῦ βιβλίου τούτου ἐπεφυλάχθη νὰ προσθέσῃ ὁ ἀείμνηστος ἑταῖρος μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ κατέστησε τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν κληροδόχον τεσσάρων χιλιάδων ὁμολογιῶν τοῦ ἀναγκαστικοῦ δανείου τοῦ 1922, ἵνα ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν ἐκτελῶνται ἀνασκαφικαὶ ἐργασίαι ἐν Ἀθήναις.

Πᾶσα τιμὴ καὶ εὐλάβεια πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Ἰωάννου Μαρκοπούλου. Ἡ γενναία αὐτοῦ προᾶξις ἔταξεν αὐτὸν εἰς τοὺς εὐεργέτας τῆς Ἑταιρείας, ἀποτελεῖ δὲ τίτλον τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ.

Κλείοντες τὸ μνημόσυνον τοῦτο ἐπὶ τῶν νεοσκαφῶν τάφων τῶν εὐεργετῶν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην δυνάμεθα ἐφέτος νὰ προσθέσωμεν τὴν βαθεῖαν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην καὶ πρὸς τὴν μνή-

μην τοῦ αἰοιδίου Μακεδόνα Βαρόνου **Κωνσταντίνου Μπέλιου**, ὅστις, γνωστότατος ἄλλως διὰ τὰς πρὸς τὸ ἔθνος μεγάλας αὐτοῦ δωρεάς, συμφώνως πρὸς πρόσφατον ἀνακοίνωσιν τοῦ συναδέλφου κ. Χατζῆ, φαίνεται ὅτι εἶναι ὁ σχὼν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ιδρύσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ἀπὸ τῆς 6^{ης} Ἰανουαρίου 1837 μέχρι τῆς 6^{ης} Ἰανουαρίου 1927 διέρρευσαν ἐνενήκοντα ὅλα ἔτη, ἔτη ἀγώνων καὶ ἐργασίας, συντελεσθείσης διὰ μέσου ἀντιθέσεων καὶ προσκομμάτων οὐχὶ σμικρῶν καὶ προσενεγκούσης ἱκανὰ πρὸς τε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν διεθνῆ ἐπιστήμην. Τὸ παραχθὲν καὶ εὐτυχῶς ἀκόμη παραγόμενον σημαντικὸν ἔργον τοῦ ιδρύματος τούτου εἶναι ὁ κάλλιστος στέφανος τῶν εὐγενεστάτων προσπαθειῶν τοῦ **Κωνσταντίνου Μπέλιου** καὶ τῶν προθυμώτατα μετ' αὐτοῦ συνεργασθέντων ἐπιφανεστάτων Ἑλλήνων τῶν χρόνων ἐκείνων.

Τὸν διὰ τοῦ θανάτου ἀραιωθέντα κατάλογον τῶν ἐπιτιμίων ἐταίρων συνεπλήρωσε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὸ Συμβούλιον ἐκλέξαν δύο ἐπιφανεῖς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἄνδρας, τὸν Οὐλερίχον **Wilcken** καὶ τὸν Ὀθωνα **Kern**, οὓς μάλιστα εἶχομεν τὴν τιμὴν νὰ φιλοξενήσωμεν ἐπὶ μακρότερον ἐν Ἑλλάδι.

Ἐκ τούτων ὁ μὲν **Wilcken**, καθηγητῆς τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου, ἐγένετο ἰδρυτῆς τῆς παπυρολογικῆς ἐρεῦνης ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἀξιολογώτατος προβιβαστῆς τῶν παπυρολογικῶν μελετῶν ἐν τῇ διεθνεῖ ἐπιστήμῃ, ὁ δὲ **Kern**, καθηγητῆς τῆς ἀρχαίας φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Χάλλης, παρέσχε μέχρι τοῦδε σημαντικὰς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιγραφικὴν ὑπηρεσίας, ἐκορύφωσε δὲ τὸ ὅλον αὐτοῦ ἔργον διὰ πολυτιμοτάτου συγγράμματος περὶ τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας. Τιμήσασα τοὺς ἄνδρας τούτους ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἠθέλησε νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην καὶ τὸν θαυμασμόν, ὅστις ὀφείλεται πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς κοινῆς ἐπιστήμης ἀκαμάτως ἐργαζομένους καὶ φωτίζοντας τὸν δρόμον τῶν ἐπερχομένων διὰ τοῦ πυρσοῦ τῆς ἀληθείας.

Τὴν αὐτὴν ἀνάπτυξιν ὁδὸν τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς μελέτης τῶν ἐθνικῶν μνημείων ὀδεύουσα πάντοτε καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία προσεπάθησε καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος νὰ φανῇ ἀξία τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς. Ἐξακολουθοῦσα τὸ σημαντικώτατον ἀνασκαφικὸν αὐτῆς ἔργον ἢ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία ἐξετέλεσε πέρυσιν τὰς ἐξῆς ἀνασκαφάς:

1. Ἐν Ἀθήναις ἐξηκολούθησεν ἡ ἐξερεύνησις τοῦ Ὁδείου τοῦ Περικλέους διὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου κυρίου Παν. Καστριώτου. Ἡ σκαφὴ εἶχε περιορισθῆ πέρυσιν εἰς τὴν μερικὴν ἀποκάλυψιν τοῦ τοίχου τῆς Β. πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος ἐξικνουμένης μέχρι σχεδὸν τοῦ βορειανατολικοῦ ἀναλήματος τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου. Κατὰ τὸ 1926 ἐγένετο τοῦ τόπου τούτου ἐντελὴς ἀποκάθαρσις, ἀπεκαλύφθη δὲ ὁλόκληρος ὁ τοῖχος τῆς Β. πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος, ὥστε δυνάμεθα νῦν νὰ ἔχωμεν ἀσφαλῆ μίαν τῶν διαστάσεων τοῦ Ὁδείου. Τὸ μῆκος αὐτῆς ἦτο 61 μέτρων.

Ἡ ἐκσκαφὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ Ὁδείου διὰ τὸ ὑπερβαῖνον τὰ 7 μέτρα βάθος τῆς ἐπιχώσεως δὲν εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος δυνατὴ, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἀπολύτως ἐπιίγουσα. Ὅτι προέχει σήμερον εἶναι ἡ ἐξακρίβωσις τοῦ μήκους καὶ τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς, ἵνα φανῇ σαφέστερον τὸ διάγραμμα τοῦ Ὁδείου. Εἰς τοῦτο δὲ καὶ ἀσχοληθεῖς ὁ κ. Καστριώτης ἀπεκάλυψε κατὰ τὸ 1926, εἰ καὶ οὐχὶ ἐν συνεχείᾳ, ἀλλὰ κατὰ διαστήματα, μέγα τοῦ τοίχου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, ὅστις ἔχει ὡσαύτως τὴν κατωτάτην σειρὰν ἐκ λίθων Καρᾶ, ἀνάγεται ἄρα εἰς τὴν Περίκλειον περίοδον, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηρίχθη κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν καὶ ὁ Ἀριοβαρζάνης ἐν ἔτει 54 π. Χ. — Ὁ ἀποκαλυφθεὶς δυτικὸς τοῖχος τοῦ Ὁδείου μέχρι τοῦ προπύλου ἔχει μῆκος μέτρων 47, 50. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Πausanias διδάσκει ὅτι τὸ Ὁδεῖον ἦτο τετράγωνον, φαίνεται πιθανὸν ὅτι ὁ δυτικὸς τοῖχος ἐξηκολούθει καὶ πέραν τοῦ προπύλου μέχρι συμπληρώσεως τοῦ μήκους τῶν 61 μέτρων. Εἰς τοῦτο θὰ ἀποβλέψῃ ἡ προσεχὴς ἔρευνα. Ἐκ τῶν κινητῶν εὗρημάτων ἀξίος μνείας εἶναι ἀνάγλυφος μικρὸς μαρμαρινὸς βωμὸς φέρων τὴν ἐπιγραφὴν: Φιλιστείδης εὐχὴν ἀνέθηκεν

Ἀσκληπιῷ Σωτήρι. Ἡ ἐπιγραφὴ ἀνήκει εἰς τὸν 2^{ον} μ. Χ. αἰῶνα, κατέπεσε δὲ ἀσφαλῶς ἐκεῖ ἐκ τοῦ πλησίον κειμένου Ἀσκληπιείου, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ ἀνασκάπτων.

2. Ἐν τῷ Ἀμφιαρείῳ τοῦ Ὁρωποῦ ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου κ. Βασίλειος Λεονάρδος, εἰργάσθη δὲ κυρίως ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐν τῇ στοᾷ μετὰ τῶν δεκατεσσάρων στύλων, ἀποβλέπων εἰς τὴν ἀνακάθαρσιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀνασκαφέντος σημαντικωτάτου ἱεροῦ τοῦ Ἀμφιαράου, ἵνα καταστή εὐχερῆς ἡ τελειωτικὴ αὐτοῦ σχεδιογράφησις. Παρὰ τὴν πολὺν χρόνον ἀπαιτοῦσαν κάθαρσιν τοῦ χώρου, συντελεῖ ὁ κ. Λεονάρδος καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν τακτοποιήσιν καὶ ἔκθεσιν τῶν ἀξιολόγων ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων ἐκάστου κτίσματος τοῦ ἱεροῦ.

Καὶ ἐν μὲν τῷ θεάτρῳ ἀνεκαθάρθη ἡ ὀρχήστρα καὶ ἐξετέθησαν ἐν αὐτῇ τὰ σφζόμενα πολύτιμα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τοῦ προσκηνίου καὶ τῆς σκηνῆς. Εἶτα ἐκαθάρθη ἐξ ὀλοκλήρου ὁ ὑπόνομος τοῦ θεάτρου καὶ κατέστη δυνατὴ ἡ μελέτη τῆς οἰκοδομίας αὐτοῦ, ἦν καὶ περιγράφει λεπτομερῶς ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ὁ κ. Λεονάρδος.

Ἐν δὲ τῇ δεκατετραστύλῳ στοᾷ ἐξηκολούθησεν ἡ κάθαρσις τῶν διαμερισμάτων αὐτῆς, κατὰ δὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην εὐρέθη μέγα χαλκοῦν σάθμιον, ὀγκῆς 850 γραμμαρίων, φέρον δὲ δι' ἐκτύπων γραμμάτων τὴν ἐπιγραφὴν Ἀμφιαράου.

Ἐκ τε τοῦ σταθμίου τούτου καὶ ἐκ τοῦ ἄλλοτε ἐν τῇ αὐτῇ στοᾷ εὐρεθέντος ὁ κ. Λεονάρδος εἰκάζει πιθανώτατα ὅτι τὸ οἰκοδόμημα ἦτο τὸ ἀγ ο ρ α ν ὀ μ ι ο ν, ὅπερ πλείονες ἐπιγραφαὶ τοῦ ἱεροῦ ἀναφέρουσιν.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς σημαντικῆς ταύτης ἀνασκαφῆς εἵμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀναφέρωμεν τὴν δυσκολίαν, τὴν ὁποίαν συναντᾷ τὸ Συμβούλιον περὶ τὴν ἐξεύρεσιν καταλλήλου σχεδιαστοῦ πρὸς σύνταξιν τοῦ γενικοῦ σχεδίου τοῦ Ἀμφιαρείου. Ἐλπίζομεν ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἔχωμεν εὐρυτέραν τὴν ἐν τούτῳ συνεργασίαν τῶν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ἀρχιτεκτονικῶν ὑπηρεσιῶν.

3. Ἐν Νέα Ἀγχιάλω ἐξηκολούθησεν ἡ ἀνασκαφή τῆς μεγάλης χριστιανικῆς βασιλικῆς διὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Σωτηρίου.

Σκοπὸς τῆς ἐργασίας τοῦ 1926 ἦτο ἡ ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐπιχώσεως ἐκκαθάρισις τοῦ αἰθρίου τῆς βασιλικῆς καὶ ἡ ἔρευνα τῶν κατὰ τὴν νοτίαν πλευρὰν αὐτῆς προσκτισμάτων.

Ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ αἰθρίου διηυκρίνησε τελείως τὰ πράγματα, ἐφάνη δὲ σαφῶς τὸ διάγραμμα αὐτοῦ. Εἶναι δηλ. τοῦτο μεγαλοπρεπὲς διαμέρισμα τετράπλευρον περιθεόμενον ὑπὸ στοῶν καταλειπουσῶν τό μέσον ὑπαιθρον. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ὑπάρχει ἡ φιάλη, ἡ ὁποία ἐν ἄλλοις ὁμοίοις οἰκοδομήμασι κατέχει τὸ κέντρον τοῦ αἰθρίου. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ εἶναι τοξοειδής, κατὰ δὲ τὸ ἀριστερὸν αὐτῆς ἄκρον εὐρέθη φρέαρ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ἐκτισμένον. Ἡ μερικὴ κάθαρσις τοῦ φρέατος τούτου ἐπιτρέπει νὰ εικάσωμεν ὅτι κάτωθεν ὀλοκλήρου τοῦ αἰθρίου ὑπῆρχε δεξαμενὴ, ἐκ τῆς ὁποίας ἠντλεῖτο τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ φρέατος.

Κατὰ τὴν ἐκσκαφὴν τοῦ αἰθρίου ἀνευρέθησαν πάντα σχεδὸν τὰ τεμάχια, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ ἀναπαραστήσωμεν ἀκριβῶς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν διάρθρωσιν καὶ τὴν διακόσμησιν τοῦ αἰθρίου. Κιονόκρανα, ἄνευ τρυπάνου κατειργασμένα, ἔχουσι ποικίλας μορφὰς καὶ διάφορα κεντρικὰ θέματα ἢ ἀμφορία μετ' ἐκφυομένης ἀκάνθης ἢ ἔλικα μετὰ ἡμιφύλλων ἀκάνθης ἢ τρίφυλλα ἢ ἄλλα τοιαῦτα διακοσμητικὰ θέματα. Τὰ ἐπιθήματα εἶναι ἀπλᾶ, φέρουσι δὲ ἐν τῷ μέσῳ τὸν οὐχὶ ὀρθῶς λεγόμενον λατινικὸν σταυρόν. Ὡσαύτως εὐρέθησαν καὶ πολλὰ τεμάχια θωρακίων διατρήτων ἢ ἀκεραίων, ἀναγλύφων πλαισίων εἰκόνων καὶ περιθρωμάτων, ἅτινα πάντα ἐταξινομήθησαν ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηρίου ἐν τῷ σχηματιζομένῳ κατὰ μικρὸν ἀξιολόγῳ χριστιανικῷ μουσεῖῳ Ν. Ἀγχιάλου.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισεν ἡ διευκρίνησις τῶν νοτίων προσκτισμάτων τῆς βασιλικῆς.

1) τετράγωνον διαμέρισμα συγκοινωνοῦν διὰ μιᾶς θύρας μετὰ τοῦ αἰθρίου. Τοῦτο εἶναι πιθανώτατα ὁ δεξιὸς πύργος τοῦ ναοῦ.

2) Ἐπιμήκης αἶθουσα ἀπολήγουσα εἰς ἡμικύκλιον καὶ ἐπικοι-

ωνοῦσα μετά τε τοῦ αἰθρίου καὶ τοῦ νάρθηκος. Τὸ διαμέρισμα τοῦτο εἶναι πιθανῶς σκευοφυλάκιον.

4) Πρὸς Δ. τῆς πύλης τοῦ νάρθηκος εὐρέθη αὐτὴ μετὰ ψηφιδωτοῦ δαπέδου, ὁμοίου πρὸς τὸ τοῦ ἀριστεροῦ κλίτους τοῦ ναοῦ.

Μικρὸν τετράγωνον διαμέρισμα δεξιὰ τῆς πύλης ἔχει μορφήν χωνευτηρίου.

Κατὰ ταῦτα περὶ τὴν Βασιλικὴν ἔχομεν ὀλόκληρον συγκρότημα κτισμάτων, ἅτινα πάντα, ἐκ τοῦ 5^{ου} αἰῶνος ἀπορρέοντα, δὲν παρουσιάζουσι μεταγενεστέρας ἐπισκευὰς καὶ ἀλλοιώσεις, ἀποτελοῦσι δὲ διὰ τοῦτο σπουδαιότατον ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ μνημεῖον πρὸς μελέτην τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς τέχνης.

4. Ἐν Φεραῖς ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς Θαυλίου ὁ καθηγητὴς κ. Ἀρβανιτόπουλος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἐταίρου τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Βέκνιγνοι ἀναλαβόντος τὴν μελέτην τῶν ἀρχιτεκτονικῶν εὐρημάτων.

Σκοπὸς τῆς ἐργασίας ἦτο κατὰ τὸ 1926 ἡ εὐρεσις τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ χώρου. Κατὰ τὴν πρὸς τοῦτο νοτίως τοῦ ναοῦ γενομένην σκαφὴν ἀνευρέθη μέγας ἀποθέτης ἦτοι λάκκος, ἐπίτηδες κατασκευασθεὶς ὑπὸ τῶν κτισάντων τὸν τελευταῖον ναὸν τοῦ 4^{ου} αἰῶνος. Ἐντὸς τοῦ ἀποθέτου τούτου, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος ἦτο 20 μέτρων, τὸ βάθος 2 μέτρων, τὸ δὲ μῆκος ὑπὲρ τὰ εἴκοσι μέτρα — εὐρέθη γόμωσις ἀνάμικτος ἐκ μικρῶν καὶ μεγάλων λίθων, ἀργῶν ἢ κατεργασμένων καὶ προερχομένων ἐκ τοῦ λαμπροῦ ἀρχαϊκοῦ ναοῦ τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν πολυάριθμα θραύσματα ἀγγείων ἀπὸ τῆς νεολιθικῆς περιόδου μέχρι τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος. Ὡσαύτως εὐρέθησαν ἐκεῖ πολλὰ χαλκώματα τῶν γεωμετρικῶν χρόνων, ἐλάχιστα δὲ τῶν ἱστορικῶν — ἦτοι πόρπαι, βελόνας, περόνας, δακτύλιοι, μικρὰ κάτοπτρα, ζφάρια, σπονδικαὶ φιάλαι κ. ἄ. πάντα προερχόμενα ἐκ τοῦ πρώτου ναοῦ ἦτοι τοῦ ναοῦ τοῦ 7^{ου} αἰῶνος πλὴν ὀλίγων προερχομένων ἐκ τοῦ δευτέρου ναοῦ τοῦ 5^{ου} αἰῶνος. Μεταξὺ τῶν δευτέρων τούτων ἐξαίρει ὁ κ. Ἀρβανιτό-

πouλος ὠραῖον χαλκοῦν ἀγαλμάτιον ὀπλίτου ἢ Ἄρεως τῶν ἀρχῶν τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, ἐξαιρετοῦ ἀρχαϊκῆς τέχνης, καὶ κεφαλὴν γρουπὸς χαλκῆν τῶν αὐτῶν χρόνων. Ὡσαύτως εὐρέθη ἀκεραία ἀσυνήθους πάχους στήλη, φέρουσα ὀλίγα μεγάλα καὶ ἀρχαϊκώτατα γράμματα.

Σκοπὸς τοῦ ἀποθέτου τούτου εἶναι κατὰ τὸν ἀνασκάπτοντα οὐχὶ μόνον ὅπως δεχθῆ τὴν εὐρεθεῖσαν γόμωσιν, ἀλλὰ καὶ ὅπως στερεωθῆ τὸ περὶ τὸν ναὸν ἔδαφος. Ἄλλὰ καὶ τὸν πρὸς δυσμᾶς μέγαν ἀποθέτην ἐξηκολούθησεν ἐρευνῶν ὁ κ. Ἀρβανιτόπουλος, ἐξηκρίβωσε δὲ καὶ τὴν κατὰ τρία στρώματα διάταξιν αὐτοῦ ἀνταποκρινομένην πρὸς τὰς περιόδους τοῦ ἱεροῦ. Καὶ τοῦ ἀποθέτου τούτου ἡ μελέτη εἶναι διδακτικὴ καὶ διὰ τὴν διάταξιν αὐτοῦ καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον καθ' ἑαυτὸ λαμβανόμενον.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπάρχουσιν ἀκόμη δύο ἀποθέται κατὰ τὴν βορείαν καὶ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ ναοῦ, μόνον ὑπὸ χριστιανικῶν τάφων ἴσως βλαβέντες. Πρὸς τούτοις ὑπάρχει ἐλπίς νὰ εὐρεθῶσιν ἐκεῖ ὑπὸ τὸ κατώτατον στρώμα καὶ ἄλλοι γεωμετρικοὶ τάφοι, ὅποιοι εὐρέθησαν κατὰ τοὺς ἄλλους ἀποθέτας, ἄθικτοι. Σημειώσεως ἀξία εἶναι ὡσαύτως καὶ ἡ εὐρεσις μικροῦ θολωτοῦ τάφου κοινοῦ Θεσσαλικοῦ τύπου, γνωστοῦ ἐκ Σέσκλου, Λεστιάνης καὶ ἄλλων τόπων.

Οὕτω κατὰ μικρὸν συμπληροῦται ἡ ἱστορία τοῦ σημαντικοῦ τούτου ἱεροῦ, αἱ δὲ λεπτομέρειαι αὐτοῦ προσεκτικῶς μελετώμεναι καὶ ἀνασκαπτόμεναι θέλουσι διαφωτίσει οὐχὶ μόνον τὴν τοπικὴν Θεσσαλικὴν ἀρχαιολογίαν, ἀλλὰ πιθανώτατα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν καθ' ὅλου.

5. Ἐν Σέρραις ἐνεκαίνισε κατὰ τὸ 1926 ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία σκαφικὰς ἐρεῦνας Βυζαντινῶν μνημείων διὰ τοῦ Ἐφόρου τῶν Μεσαιωνικῶν μνημείων τῆς Μακεδονίας κ. Ἀνδρέου Ξυγγοπούλου.

Ὁ κ. Ξυγγόπουλος ἐξηρεῦνησε τὸν ἐπὶ τοῦ Κάστρου τῶν Σερρῶν ναῖσκον τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τὴν ἐν τῇ πόλει Μητρόπολιν.

Ὁ ἡρειπωμένος ναῖσκος τοῦ Ἁγίου Νικολάου διασφῶζει μὲν

τὴν βορείαν, τὴν νοτίαν ἐν μέρει καὶ τὴν ἀνατολικὴν πλευράν, ἀλλὰ δὲν ἦτο τελείως διηυκρινισμένον τὸ διάγραμμα αὐτοῦ, οὐδὲ ἡ ὑπ' αὐτὸν κρύπτη.

Ἡ ἐξέτασις ἔδειξεν ὅτι ὁ ναὸς ἦτο τρουλλωτὸς καὶ ἔφερε τρεῖς ἀψίδας ἡμιεξαγωνικὰς κατὰ τὰς τρεῖς πλευράς, βορείαν, ἀνατολικὴν καὶ νοτίαν συμφώνως πρὸς τὸ Ἀγιορειτικὸν σύστημα. Διαφέρει ὅμως ὁ Ἅγιος Νικόλαος τῶν Σερρῶν ἀπὸ τῶν Ἀγιορειτικῶν ναῶν ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς στηριξέως τοῦ τρούλλου. Ὁ τρούλλος αὐτοῦ στηρίζεται ἐπὶ τυφλῶν τόξων εὐρισκομένων εἰς τὰς τέσσαρας πλευράς τοῦ ναοῦ, ἐν ᾧ ὁ τρούλλος τῶν ἁγιορ. ναῶν στηρίζεται ἐπὶ τεσσάρων κίονων. Ἡ σκαφή ἔδειξεν ὡσαύτως τὸ πρὸς δυσμὰς μῆκος τοῦ ναοῦ καὶ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ νάρθηκος στεγαζομένου διὰ τριῶν θολίσκων. Ὁ καθαρισμὸς τῆς κρύπτῃς ἀπεκάλυψεν αὐτὴν τῶν αὐτῶν καὶ ὁ ναὸς διαστάσεων καὶ ἔχουσαν τρία θολωτὰ διαμερίσματα ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸ ἱερόν, τὸν κυρίως ναὸν καὶ τὸν νάρθηκα. Κατὰ τὴν Β καὶ τὴν Ν πλευράν ἠνοίγοντο τάφοι σήμερον κατεστραμμένοι. Καὶ ἐκ τούτου καὶ ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἀνθρωπίνων ὀστέων εἶναι σαφὲς ὅτι ἡ κρύπτη ἐχρησιμοποιεῖτο ὡς νεκροταφεῖον. Ἡ ὄλη ἐκκλησία, ὡς ἐκ πολλῶν ἀσφαλῶν δεδομένων συνάγεται, ἐκτίσθη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ 14^{ου} αἰῶνος.

Ἡ δευτέρα ἐν Σέρραις ἔρευνα ἐγένετο ἐν τῇ μητροπόλει τῶν Ἀγίων Θεοδώρων, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1913 γενομένην μεγάλην πυρκαϊάν ἔπαθε μεγίστας βλάβας, νῦν δὲ εὐρίσκεται ἐν ἐρειπιώδει σχεδὸν καταστάσει. Εἶναι ἤδη γνωστὸν τὸ πολύτιμον ψηφιδωτὸν τῆς ἀψίδος τῆς μητροπόλεως τὸ παριστῶν τὴν μετάληψιν τῶν Ἀποστόλων. Ἡ ὄλη μητρόπολις ἔχει σχῆμα τρικλίτου ξυλοστέγου βασιλικῆς, ἡ δὲ ἔρευνα ἐσκόπει νὰ ἐξακριβώσῃ, ἂν τὸ μνημεῖον ἐκτίσθη ἐξ ὀλοκλήρου ἐν τῇ βυζαντινῇ περιόδῳ ἢ μήπως ἐπεσκευάσθη ἀπλῶς ἐν βυζαντινοῖς χρόνοις, ἦτο δὲ ἀρχῆθην κτίσμα παλαιοχριστιανικόν. Ἡ μέχρι τῶν θεμελίων φθάσασα ἐνιαχοῦ σκαφή ἔδειξεν ἀναμφισβητήτως ὅτι ἡ μητρόπολις τῶν Ἀγίων Θεοδώρων ἀνήκει πράγματι εἰς τὴν βυζαντινὴν περίοδον, ἐκτίσθη δὲ περὶ τὰ τέλη τοῦ 11^{ου} ἢ κατὰ τὸν 12^{ον} αἰῶνα, ὡς νομίζει ὁ ἐρευνησας.

Ῥσαύτως ἐμελετήθη ἡ βυζαντινὴ ὀχύρωσις τοῦ κάστρου, ἰδίᾳ δὲ ὁ πύργος «ὄν ἔκτισεν Ὁρέστης» κατὰ τὴν κεραμοκτιστον ἐπιγραφὴν, φαίνεται δὲ ὅτι ὁ πύργος ἐκτίσθη κατὰ τὸν 14^{ον} αἰῶνα ὡς καὶ ὁ ναῦσκος τοῦ Ἀγ. Νικολάου. Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ εὐθιῶνος αὕτη ἔναρξις συστηματικῆς μελέτης τῶν μνημείων τῶν βυζαντινῶν Σεργῶν θέλει ἐξακολουθήσει ἐν εὐρυτέρῳ κλίμακι κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

Ἡ Μακεδονία εἶναι σημαντικώτατος ἀρχαιολογικὸς τόπος ἐλάχιστα μέχρι τοῦδε ἐξερευνηθεῖς, τοῦ ὁποίου εἴτε ἀνασκαφικὴ εἴτε ἄλλη μελέτη θέλει ἀποδώσει γενναίαν ἀμοιβήν. Ἡ ἐξερεύνησις βεβαίως αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν οὔτε ἐν βραχεῖ νὰ συντελεσθῇ οὔτε δι' ὀλίγων μέσων. Θεμελιῶδες ζήτημα εἶναι καὶ ἐν προκειμένῳ νὰ προβαίη σταθερῶς ἡ ἔρευνα ἔστω καὶ κατὰ μικρόν, ἀλλὰ κατὰ σύστημα καὶ ἐπιμονήν. Μέγα πρὸς τοῦτο εὐτύχημα εἶναι ἡ ἴδρυσις ἀνωτάτης πνευματικῆς ἐστίας ἐν τῇ περιβλέπτῳ Θεσσαλονίκῃ. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, ὡς ἐπιστημονικὸν κατ' ἐξοχὴν ἴδρυμα, χαιρετίζει τὴν ἴδρυσιν τοῦ δευτέρου Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου μετὰ εὐλικρινοῦς χαρᾶς καὶ πέποιθεν ὅτι προστίθεται εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἐπιστημονικὸν ἀγρὸν ἀγαθὸς συνεργάτης λατρεύων τὰ αὐτὰ ιδεώδη καὶ ἐπιδιώκων τοὺς αὐτοὺς ἐθνικοὺς σκοπούς. Ἐπιθυμοῦν δὲ τὸ Συμβούλιον νὰ παράσχη καὶ ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ τούτων πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης ὁμοθύμως ἀπεφάσισεν, ὅπως ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸ ὀλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν δημοσιευμάτων τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

6^{ην} ἀνασκαφὴν ἐξετέλεσεν ἡ Ἐταιρεία ἐν Νικοπόλει ἐξακολουθοῦσα τὰς πρὸ ἐτῶν ἀρχαμένας ἐκεῖ ἀξιολογωτάτας ἐργασίας. Κατὰ τὸ 1926 συνειργάσθησαν ἐν Νικοπόλει μετὰ τοῦ κ. Ἀλεξ. Φιλαδελφῆος καὶ οἱ κύριοι Γ. Σωτηρίου καὶ Ἀ. Ὁρλάνδος, ἡ δὲ συντελεσθεῖσα ἐργασία ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ὁ μὲν κ. Ὁρλάνδος ἐμελέτησε καὶ ἐσχεδίασε τὰ βυζαντινὰ τεῖχη τῆς Νικοπόλεως, ὁ δὲ κ. Φιλαδελφῆος καὶ ὁ κ. Σωτηρίου ἠσχολήθησαν περὶ τὸ ἀνασκαφικὸν μέρος. Ἡ ἀνασκαφικὴ ἐργασία ἐστράφη πρῶτον πρὸς τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ πρὸ τῆς βασιλικῆς τοῦ

Δουμετίου χώρου καὶ ἀπεκάλυψεν ὁλόκληρον τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς βασιλικῆς μετὰ τοῦ πυλῶνος τοῦ αἵθρου, καὶ σειρᾶς δωματίων ἐν εἴδει καταστημάτων, εὔρε δὲ καὶ τὴν πρὸς τὴν βασιλικὴν ἄγουσαν μεγάλην ὁδόν, ἣ ὁποία κατέληγεν ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν νοτιὰν πύλην τοῦ τείχους, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν πρὸς Β. κειμένην δεξαμενήν. Πέραν τῆς ὁδοῦ εὑρέθησαν διάφορα διαμερίσματα ἐν συμπλέγματι ἀνήκοντα εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ ἄλλοτε ἀνασκαφέντος μεγάλου κτίσματος, τοῦ ἴσως μὲν ἀρχῆθεν χριστιανικοῦ, οὐχὶ δὲ ἀπιθάνως μᾶλλον ῥωμαϊκοῦ, μετατραπέντος εἰς χριστιανικόν.

Μετὰ ταῦτα ἡ ἀνασκαφὴ ἐστράφη εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου ἐν τῷ μεγάλῳ κτίσματι, ἔνθα ἡ ψηφιδωτὴ ἐπιγραφὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου Ἀλκίσονος.

Κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ αἵθρου ἢ περιστυλίου εὑρέθησαν πολλὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἐπιμήκης πλάξ μετ' ἀναγλύφων κοσμημάτων, ὡσαύτως δὲ ἐν δευτέρῳ χρήσει στομίου φρέατος ἀρχαῖος ἑλληνικὸς βωμὸς κυλινδρικός καθιερωμένος εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ ὑπ' αὐτὸν βαθῦ φρέαρ. Ἐκ τῶν ποικίλων κινητῶν εὐρημάτων ἐξαίρουσιν οἱ ἀνασκάπτοντες 1) Ὁρειγάλκινον σταυρὸν φέροντα δι' ἀναγλύφων γραμμάτων τὸ ἐπιγραφ. σύμπλεγμα ΦΩΣ ΖΩΗ. 2) Μολυβδόβουλλον μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς *Michaelia illustriu* καὶ 3) Χαλκᾶ νομίσματα τεσσαρακοντανούμια τῶν παλαιῶν βυζαντινῶν χρόνων.

Ὁ ὁρειγάλκινος σταυρὸς, ὅστις εἶναι καὶ τὸ πολυτιμότερον τῶν εὐρημάτων τούτων, ἔχει ὕψος 0,16 καὶ πλάτος 0,105, ἔχει δὲ ἀλύσεις ἄνωθεν μὲν πρὸς ἀνάρτησιν αὐτοῦ, κάτωθεν δὲ πρὸς ἐξάρτησιν πολυκανδήλου. Οἱ σταυροὶ οὗτοι εἶναι σπανιώτεροι, ἀνήκουσι δὲ εἰς παλαιοχριστιανικοὺς χρόνους.

Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ὁ χώρος ἐφάνη ἔχων σχῆμα αἵθρου, τοῦ ὁποίου ἐκτὸς τῆς βορείας καὶ ἡ κατὰ τὸ 1925 ἀποκαλυφθεῖσα δυτικὴ πλευρὰ εἶχε ψηφιδωτὸν δάπεδον μετὰ γεωμετρικῶν διακοσμήσεων. Ἄλλο ἐπίμηκες διαμέρισμα ἔχον κατὰ τὸ μέσον τῆς δυτ. πλευρᾶς ἡμικυκλικὴν ἀψίδα εὐρίσκεται πρὸς Α τοῦ αἵθρου. Παρὰ

τὴν ἡμικυκλ. ἀψίδα ὑπάρχει τετράγωνον διαμέρισμα μετὰ φρέατος καὶ ἀπέναντι τῆς ἀψίδος τοῦ παρεκκλησίου ὑπάρχει ὑπόγειος στοά, ἣ ὁποία φαίνεται ὅτι ἦτο δεξαμενὴ. Πάντα τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα ἀναδεικνύουσι τὸ κτίσμα τοῦτο ὡς χριστιανικὸν βαπτιστήριον ἀξιολογώτατον, θὰ ἦτο δὲ πολύτιμος ἡ μελέτη τῶν λειψάνων πρὸς ἀναπαράστασιν πολυτιμοτάτου μνημείου τοῦ εἴδους τούτου. Παρὰ τὰς σημαντικὰς ταύτας ἀνασκαφικὰς ἐργασίας ἐγένετο ἐν Νικοπόλει καὶ ἄλλη τις σπουδαία ὑπὲρ τῶν μνημείων αὐτῆς ἐργασία. Εἶναι δὲ αὕτη ἡ ἔναρξις τῆς στερεώσεως τῶν ψηφιδωτῶν διὰ τοῦ κ. Στεφ. Ξενοπούλου. Ὅφείλομεν δὲ νὰ ἐξάρωμεν ἐνταῦθα τὴν ὑπὸ τοῦ δήμου Πρεβέζης γενομένην πρὸς τοῦτο δωρεὰν 10000 δραχ. καὶ τὴν ἐκ δώδεκα χιλ. δραχ. δωρεὰν ἀνωνύμου ἐκ Πρεβέζης. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι παρὰ τὸ καθῆκον τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἀρχαίων μνημείων μέγιστον εἶναι τὸ καθῆκον τῆς μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν συντηρήσεως αὐτῶν εἴτε κατὰ χώραν εἴτε ἐν μουσείοις. Προκειμένου δὲ ἐνδεχομένως νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ δευτέρου καθήκοντος, ἔχομεν ἐπιτακτικὸν καθῆκον νὰ ἐμπιστεύωμεν τὴν φύλαξιν εἰς τοὺς φιλοσόφους κόλπους τῆς γῆς, μέχρις οὗ καταστῶμεν ἱκανοὶ νὰ συντηρῶμεν τὰ ἀνευρισκόμενα.

Διὰ τοῦτο χαιρετίζομεν τὴν ἐν Νικοπόλει γενομένην δευτέραν ἐργασίαν εὐγνώμονες πρὸς τοὺς ἐπιτοπίους χορηγούς, οἵτινες προθύμως ἐπεκούρησαν εἰς τὸ μέγα ἔργον τῆς Νικοπόλεως.

7. Ἐν Πελοποννήσῳ ἡ Ἄρχ. Ἐταιρεία ἐξετέλεσε καὶ κατὰ τὸ 1926 ἀνασκαφὰς ἐν **Κάτω Γουμενίτση** διὰ τοῦ Ἐφόρου κ. Νικ. Κυπαρίσση.

Εἰς τοὺς δώδεκα κατὰ τὸ παρελθὸν εὐρεθέντας σπηλαιώδεις λαξευτοὺς τάφους προσετέθησαν κατὰ τὸ 1926 ἄλλοι δέκα, τῶν ὁποίων δύο ἦσαν κατεστραμμένοι. Ἐν ἐνὶ τῶν ὑπολοίπων ὁκτὼ ὁ κυρίως τάφος ἦτο κατεσκευασμένος ἀριστερὰ τοῦ σπηλαίου διὰ μεγάλων πλακῶν, εἶχε δὲ μέρος τῆς μιᾶς τῶν μακρῶν αὐτοῦ πλευρῶν ἐκτισμένον διὰ μικρῶν ἀργῶν λίθων ἐν εἴδει θυρίδος. Διὰ τῆς θυρίδος ταύτης ἐρευνήθεις ὁ τάφος ἀπέδωκε μίαν μόνον ὑψίπουν μυκηναϊκὴν κύλικα.

Καὶ τῶν ἄλλων τάφων τὰ κινητὰ εὐρήματα ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἤτοι ἀγγεῖα πηλίνα: λεβήτια, τυφλόστομα ἀμφορείδια, κρατηρίσκοι, ἔτι δὲ χάνδραι ἐξ υἰαλώδους μάξης ἢ ἀγάτου καὶ αἰχμὴ δόρατος, πελέκεως καὶ λεπίς ξίφους.

Καθ' ὅλου ἡ περίοδος τοῦ νεκροταφείου τούτου φαίνεται ὅτι ἀνάγεται εἰς τοὺς ὑστάτους Μυκηναϊκοὺς χρόνους.

8. Ἐν **Στυμφάλῳ** ἐξηκολούθησε τὰς ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἐκτελουμένας ἐκεῖ ἐρεῦνας ὁ καθηγητὴς κ. Α. Ὁρλάνδος.

Πρῶτον πόρισμα τῆς σκαφῆς τοῦ 1926 εἶναι ὅτι προσδιωρίσθη ἀκριβῶς μέγα τμῆμα τοῦ ἀρχαίου περιβόλου πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς, εὐρέθη δὲ καὶ ἡ ἀνατολικὴ πύλη τῆς πόλεως, ὁμοιάζουσα πολὺ πρὸς τὴν ἀρκαδικὴν πύλην τῆς Μεσσηνίας, ἀλλ' ἔχουσα μικροτέρας ἐκείνης διαστάσεις. Παραπλεύρως τῆς πύλης ἀνευρέθη οἴκημα Ῥωμαϊκῶν χρόνων ἔχον τὸ δάπεδον ἐστρωμένον διὰ σκληροτάτου κονιάματος ἐξωγραφημένου, διαστάσεων 8 × 15.00 μ. Περαιτέρω δὲ πρὸς Β. ἀπεκαλύφθη στωϊκὸν οἰκοδόμημα ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν κατὰ χώραν σφζόμεναι δύο Ἴωνικαὶ βάσεις. Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως συνεπλήρωσεν ὁ κ. Ὁρλάνδος τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ νομιζομένου ναοῦ τῆς Ἥρας, ἡ δὲ σκαφή τοῦ ὑπολειφθέντος ἄλλοτε μικροῦ μέρους παρὰ τὴν κατοικίαν τῶν ἱερέων, ἀπέδωκε καλὸν εὖρημα, ὀρόσημον λίθινον φέρον διὰ ὠραίων γραμμάτων τοῦ 4^{ου} αἰῶνος τὴν ἐπιγραφὴν ΠΟΛΙΑΔΟΞ. Δὲν ὑπάρχει ἄρα πλέον ἀμφιβολία περὶ τῆς ἐν τῷ ναῷ τιμωμένης θεᾶς.

Ἡ ἐν τῇ ἀγορᾷ κρήνη ἀπεκαλύφθη ὀλοσχερῶς, ἐν μέρει δὲ καὶ ἀνεστηλώθη.

Τῆς φραγκικῆς ἐκκλησίας ἀνεσκάφη καὶ ἕτερον τμῆμα τοῦ βορείου κλίτους, ἀνευρέθησαν δὲ ἐν αὐτῷ πολλὰ τεμάχια γοθθικῶν κιονοκράνων, παραθύρων, τόξων, σταυροθολίων καὶ ἄλλων ἀρχιτεκτ. μελῶν. Παρὰ τὴν φραγκικὴν μητρόπολιν ἀνευρέθη ἀρχαῖον ἑλλην. βᾶθρον ἀνδριάντος φέρον τὴν ἐπιγραφὴν:

Ὁ Δᾶμος Στυμφαλίων | Ἔργιππον Λυσιμάχου.

Εἶναι δὲ ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἡ τετάρτη γνωστὴ ἐκ Στυμφάλου.

9. Ἐν τῇ Ἱεροῦ Ἐπιδαύρῳ ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ 1926 τὰς ἐργασίας ὁ καθηγητὴς κ. Καββαδίας, ἀνεσκάφη δὲ κατ' αὐτὰς ὁ χώρος ὁ πρὸς βορρᾶν τοῦ Σταδίου καὶ ἀπεκαλύφθη ἐν αὐτῇ ὀλοσχερῶς καὶ ἐξηρευνήθη διπλῆ στοὰ μήκους 27 περίπου μέτρων καὶ 9 μ. πλάτους. Ἐν τῇ προόψει εἶχεν ἡ στοὰ αὕτη ἕνδεκα πιθάνως δωρικοὺς κίονας, ἐσωτερικῶς δὲ ἄλλην σειρὰν Ἰωνικῶν κίωνων, τῶν ὁποίων σφύζονται αἱ βάσεις ἔχουσαι τὴν σπεῖραν ὁμοίαν τῇ ἰδιορρυθμῷ σπεῖρᾳ τῶν Ἀθηναϊκῶν προπυλαίων. Κατὰ τὰ ἄλλα ἡ στοὰ αὕτη εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν στοάν, ἡ ὁποία εὐρέθη ὑπὸ τὰς θέρμας. Πλατεῖα δὲ καὶ στοὰ φαίνεται ὅτι ἀπετέλουν παλαιστραν, ἐν ᾗ ἐτελοῦντο πάντα τὰ ἄλλα ἀγωνίσματα πλὴν τοῦ δρόμου, ὅστις διεξήγετο ἐν τῷ ἀμέσως συνεχομένῳ σταδίῳ.

Ὡσαύτως ἐξηρεύνησεν ὁ κ. Καββαδίας τὴν στοάν ἢ τὸν κικλιδωτὸν δρόμον, ὅστις ἦγεν ἀπὸ τοῦ μεταξὺ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς στοᾶς τοῦ Κότυος χώρου εἰς τὰς θέρμας, ἐφάνη δὲ ὅτι διὰ τεσσάρων ἢ πέντε ἀναβαθμῶν, ὧν δύο σφύζονται, ἀνήρχετο τις εἰς τεχνητὸν ὀριζόντιον δάπεδον, εἶτα δὲ μετὰ τι διάστημα δι' ἄλλων τεσσάρων ἢ πέντε βαθμίδων ἐφθανεν εἰς ἄλλο ἐπίπεδον, δι' οὗ ἔβαινε πρὸς τὴν κρήνην καὶ ἐκεῖθεν κατήρχετο διὰ τεσσάρων βαθμίδων πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῶν θερμῶν.

Ἐκ τῶν κινητῶν εὐρημάτων ἐξαίρει ὁ κ. Καββαδίας καὶ ἄλλο τεμάχιον ἐπιγραφῆς θεαροδόκων, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναφέρονται θεαροδόκοι τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Μεγάροις, ἐν Θήβαις, ἐν Θεσπιαῖς καὶ ἄλλαχού. Ἐλπίζομεν ὅτι προσεχῶς αἱ σπουδαῖαι αὗται ἐπιγραφαὶ θέλουσι δημοσιευθῆ ἔν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι ἐν ἐκτενεστέρᾳ πραγματείᾳ τοῦ κ. Καββαδία περὶ τῶν τριῶν θερμῶν.

10. Δεκάτην ἀρχαιολογικὴν ἔρευναν ἐξετέλεσεν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Πύλῳ διὰ τοῦ τμηματάρχου κ. Κ. Κουρουγιώτου.

Πρὸς νότον τοῦ χωρίου Ὀσμάναγα τῆς Πύλου καὶ εἰς ἀπόστασιν 10' περίπου, μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως παρὰ τὴν ῥίζαν τοῦ λοφίσκου, ἐφ' οὗ κεῖται τὸ χωρίον,

εἶχεν ἀνακαλυφθῆ τυχαίως ὑπόγειος θολωτὸς μυκηναϊκὸς τάφος. Ἡ θέσις ἐσημειοῦτο δι' ἐλαφρᾶς ἐξάρσεως τοῦ ἐδάφους, ἣτις ἦτο ὑπόλειμμα τοῦ τεχνητοῦ τύμβου, ὅστις καὶ ἐπὶ τῶν ὑπογείων θολωτῶν τάφων ἐξεῖχε πάντοτε καλύπτων τὴν κορυφὴν αὐτῶν. Παρὰ τὰς ἀρχικὰς ἐλπίδας ἡ σκαφή δὲν εὔρε τὸν τάφον ἀσύλητον, μόνον δὲ ἐλάχιστα ὑπολείμματα τῶν κτερισμάτων αὐτοῦ ἀνευρέθησαν. Ὁ τάφος εἶναι κατεσκευασμένος διὰ μικρῶν ἀκατεργάστων πλακωδῶν λίθων, ἔχει δὲ διάμετρον 6 μ. περίπου. Δρόμος, κτιστὸς τοῦλάχιστον, δὲν διακρίνεται. Τὸ ὕψος ἦτο περίπου ἴσον πρὸς τὴν διάμετρον. Ἡ εἴσοδος ἐκ ΒΑ ἔχει μῆκος 1,50 μ. πλάτος 1,95 καὶ ὕψος 2,75, καλύπτεται δὲ διὰ τριῶν ἀνωφλίων, μεγάλων διαστάσεων, ἀκατεργάστων. Εὐρέθη αὕτη καλῶς ἐκτισμένη διὰ μικρῶν ἀργολίθων. Ἡ σύλησις ἐγένετο ἄνωθεν. Τὸ ἔδαφος τῶν ταφῶν ἐσημειοῦτο διὰ λεπτοῦ στρώματος ὑπολειμμάτων πυρᾶς, ἦτο δὲ 1 περίπου μέτρον ὑψηλότερον τοῦ δαπέδου τοῦ τάφου.

Ἐκ τῶν τεμαχίων ἀγγείων, ἅτινα εὐρέθησαν ἐν σχετικῇ ἀφθονίᾳ, κατορθώθη νὰ συγκολληθῶσιν ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ δύο μεγάλοι ἀμφορεῖς, ὀλίγον ἀσυνήθων σχημάτων μετὰ γραμμικῆς διακοσμητικῆς, μία πρόχους μεγάλη γνωστοῦ παλαιομυκηναϊκοῦ σχήματος καὶ μία κύλιξ μετὰ ἰδιορρυθμοῦ λαβῆς. Ὁ πηλὸς καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας ὁμοιάζουσι πρὸς τὸν τῶν μυκηναϊκῶν ἀγγείων τοῦ Θέρμου. Ὅλιγα μικρὰ τεμάχια ἀργυρῶν σκευῶν καὶ τεμάχια μεγάλης γραπτῆς πυξίδος ἐξ αἰγυπτιακῆς πορσελάνης δεικνύουσιν ὅτι ὁ τάφος περιεῖχε πρὸ τῆς συλήσεως καὶ πολυτιμότερα κτερίσματα.

11. Ἐν Κρήτῃ εἰς Νίρου χάνι ἐξηκολούθησε τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ἐταιρείας ἀντὶ τοῦ μέχρι τοῦδε διευθύνοντος τὰς ἐργασίας καὶ ὑπὸ ἀσθενείας ἐμποδισθέντος Διευθυντοῦ τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου κ. Στεφ. Ξανθουδίδου ὁ ὑπὸ τούτου ἐκθύμως συσταθεὶς Ἐφορος Κρήτης κ. Σπυρίδων Μαρινᾶτος.

Κατὰ τὸ 1926 αἱ ἐργασίαι ἐγένοντο ἐν τῇ τοποθεσίᾳ Ἁγιοθεόδωροι, ἔνθα ἀπεκαλύφθησαν ὀλοσχερῶς τὰ παρὰ τὴν θάλασ-

σαν διαφαινόμενα σποραδικῶς ἐν τῇ ἄμμω λείψανα οἰκοδομημάτων, τῶν ὁποίων μέρος εἶχεν ἀνασκάψει ὁ κ. Ξανθουδίδης.

Τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα ἀπέχουσι περὶ τὰ 500 μέτρα ἀπὸ τοῦ γνωστοῦ Μινωϊκοῦ Μεγάρου, τὸ ὁποῖον ἀνεσκάφη πρότερον ὑπὸ τοῦ κ. Ξανθουδίδου.

Αἱ ἐργασίαι τῶν ἁγίων Θεοδώρων εἶχον νὰ παλαίσωσι καὶ κατὰ ἐκτάκτου τινὸς δυσκολίας προερχομένης ἐκ τῆς ἄμμου, ἣτις ὑπὸ σφοδρῶν ἀνέμων κινουμένη κατεκάλυπτεν ἐνίοτε διαρκούσης τῆς νυκτὸς τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας ἀποκαλυπτόμενα. Ἡ ἐπιτυχία ὅμως τῆς ἀνασκαφῆς ὑπῆρξε μεγάλη, διότι ἀνευρέθη ὀλόκληρον συγκρότημα παραθαλασσίων κτισμάτων.

Πρῶτον ἀπεκαλύφθη εἶδός τι ὑποστέγου, ἐπεστρωμένου διὰ μεγάλων πωρίνων λίθων. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθησαν πολλὰ ὑστερομινωϊκὰ ἀγγεῖα καὶ διάτρητα πήλινα σφαιροειδῆ ἀντικείμενα. Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ὑποστέγου τούτου εὐρέθησαν λείψανα δωματίων, ἀπέναντι δὲ αὐτῶν ἀνεκαλύφθη τὸ φρέαρ τοῦ συνοικισμοῦ μετὰ στρογγύλου εὐρέος στομίου καὶ τετραγώνου πέριξ λιθίνης ἐπιστρώσεως κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον σφζομένης. Τὸ φρέαρ, ἀναδίδον γλυκύτατον ὕδωρ, ἐξυπηρέτησε μετὰ τινος χιλιάδας ἐτῶν καὶ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ 1926.

Πρὸς Α τῶν κτισμάτων τούτων ἀπεκαλύφθη μέγιστος χῶρος, ὀρθογωνίου πιθανώτατα σχήματος, περικλειόμενος ὑπὸ 3 τοίχων ἐκ μεγάλων τιτανολίθων, πάχους 1 μέτρου. Ὁ τέταρτος τοῖχος εὐρίσκεται ἐντὸς γειτονικοῦ ἀγροῦ, ὅστις δὲν ἠδύνατο νῦν νὰ σκαφῆ. Μία τῶν πλευρῶν τοῦ τετραγώνου εἶχε μῆκος 35 μέτρων, ἡ δὲ ἀνατολικὴ αὐτοῦ γωνία εὐρίσκεται σήμερον εἰς βάθος 50 ἑκατ. ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἔνεκα τῆς ἐπελθούσης ἐκεῖ καθιζήσεως τοῦ ἐδάφους. Κατὰ μῆκος τοῦ δυτικοῦ τοίχου τοῦ περιβόλου τούτου εὐρέθησαν ἱκανὰ διαμερίσματα, ἔχοντα ἐπίστρωσιν διὰ σχιστολίθου. Μεταξὺ τῶν εὐρεθέντων ἐνταῦθα τεμαχίων πίθων, ἐν ἑκ χεῖλους πίθου προερχόμενον φέρει καὶ Μινωϊκὴν ἐπιγραφὴν.

Βορειότερον ἢ ἔξερευνησιν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ὕδατος ἀπεκάλυψε λείψανα, τὰ ὁποῖα συνδυαζόμενα ἀποδίδουσι μέγα πώρι-

νον οἰκοδόμημα πλάτους 18 περίπου μέτρων μετ' ἐσωτερικῆς κιο-
νοστοιχίας, τῆς ὁποίας σφύζονται δύο βάσεις.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Μαρινᾶτος ἠρεύνησε τὸ περὶ τὰ 100 μέτρα
εἰς τὴν θάλασσαν εἰσδῦον ἀκρωτήριο, ὅπερ σχηματίζον φυσικὸν
κυματοθραύστην καὶ παρέχον ἄσυλον κατὰ τῶν βορείων καὶ βορειο-
δυτικῶν ἀνέμων ἦτο ἡ κυρία αἰτία τοῦ ἐνταῦθα ἰδρυθέντος παρα-
λίου συνοικισμού. Ὑπὸ μικρὰν ἐπίχωσιν ἀνεκαλύφθησαν καὶ
ἐνταῦθα λείψανα οἰκιῶν, ὧν μία διετηρεῖτο ὁπωσδήποτε καλῶς.
Καθ' ὅλον δὲ τὸ ἀκρωτήριο ὑπάρχουσι τετράγωνα λαξεύματα,
σημεῖα ὑπάρξεως καὶ ἄλλων ἐνταῦθα οἰκιῶν.

Μεγάλην δ' ὅμως σπουδαιότητα ἐνέχει μέγα λάξευμα εὐρι-
σκόμενον κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ ἀγκῶνος, ὃν σχηματίζει ἡ παραλία
μετὰ τῆς χερσονήσου. Τὸ ὀρθογώνιον τοῦτο κανονικὸν λάξευμα
ἔχει μῆκος 40 περίπου μέτρων καὶ πλάτος 12, διαιρεῖται δὲ διὰ
τοίχου κατὰ μῆκος εἰς δύο ἄνισα μέρη.

Τὸ ὅλον εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης εἰς
βάθος 1.80 μ., ὃ δὲ πυθμὴν αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ ἄμμου. Τίς ὁ
προορισμὸς τοῦ λαξεύματος δὲν εἶναι ἀμέσως σαφές, ἂν δὲν ἐξα-
κριβωθῆ πρότερον ὁ βαθμὸς τῆς καθιζήσεως τοῦ ἐδάφους. Ἄν
μὲν ἦτο ὑψαλον πρέπει νὰ ἐρμηνευθῆ, ὡς ἀγκυροβόλιον λέμβων,
ἂν δὲ ἦτο ἐκτὸς τῆς θαλάσσης ὀφείλει νὰ θεωρηθῆ κατὰ τὸν κ.
Μαρινᾶτον ὡς Μινωϊκὸν νεώριον.

Ἐκ τῆς ὅλης ἐξετάσεως τῶν πορισμάτων τῆς ἀνασκαφῆς ταύ-
της διαφαίνεται ἡ μεγάλη σημασία τοῦ τόπου, διότι εἶναι οὗτος
ὁ πρῶτος εὐρισκόμενος Μινωικὸς λιμὴν, καὶ δὴ λιμὴν ἔχων
πιθανώτατα ἄμεσον σχέσιν μετὰ τῆς Κνωσοῦ.

12^{ην} σκαφικὴν ἔρευναν ἐξετέλεσεν ἡ Ἐταιρεία ἐν Λέσβῳ
διὰ τοῦ ἐφόρου κ. Εὐαγγελίδου.

Ἡ Λέσβος εἶναι σπουδαῖος ἀρχαιολογικὸς τόπος, οὗτινος ἡ
μέχρι τοῦδε σποραδικὴ καὶ κατ' ἀρχαῖα χρονικὰ διαστήματα γενο-
μένη ἐξερεύνησις ἀπέδωκε μὲν ἀξιόλογα ἐπιγραφικὰ καὶ ἄλλα εὐρή-
ματα, μαρτυροῦντα περὶ τοῦ ἀκμάσαντος ἐκεῖ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ δὲν
ἔχει νὰ ἐπιδειξῆ εὐρείαν καὶ λεπτομερῆ τούτου εἰκόνα.

Διὰ ταῦτα σκοπὸς τῶν κατὰ τὸ 1926 γενομένων ἐν Λέσβῳ σκαφῶν ἦτο ἡ κροῦσις τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἐπιλογή τῶπων πρὸς ἐνδεχόμενον ἐντοπισμὸν εὐρυτέρας καὶ συστηματικωτέρας ἐρεῦνης.

Ἐν αὐτῇ τῇ πόλει Μυτιλήνῃ, ὅπου εἶναι δύσκολον νὰ γίνωσιν ἀρχαιολογικαὶ ἐρευναι, διότι ἡ νέα πόλις καλύπτει τὴν ἀρχαίαν, μόνον ἡ οἰκοδομία ἢ ἄλλαι συναφεῖς εὐκαιρίαι δύνανται νὰ προσφέρωσι τυχαῖα εὐρήματα. Ἐκ τοιαύτης τινὸς εὐκαιρίας, ἐν τῷ προσφυγικῷ συνοικισμῷ Μυτιλήνης παρουσιασθείσης, ἀνεσκάφη μικρὸν Ῥωμαϊκὸν οἰκοδόμημα, οὗ ἔξωθεν εὐρέθη μαρμάρινον ἀγαλμάτιον γυναικὸς παριστωμένης κατὰ τὸν τύπον περιπόου τῆς λεγομένης Εὐτέρπης τοῦ Μουσείου τῆς Νεαπόλεως, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνεγνωρίσθη ἀσφαλῶς ἄλλοτε παράστασις Ἀφροδίτης, ἠκάσθη δὲ πρὸ ὀλίγου χρόνου ἡ περίφημος Ἀφροδίτη ἢ ἐν Κήποις τοῦ Ἀλκαμένου.

Μικρὰ σκαφή ἔξωθεν τοῦ φρουρίου Μυτιλήνης ἀπέδωκε κυλινδρικοὺς ἐπιτυμβίους βωμούς, ἐπιχωριάζοντας ἐν Λέσβῳ.

Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Μηθύμνῃ δοκιμὴ ἔφερεν εἰς φῶς κατεστραμμένον συνοικισμὸν εἰς ἐλάχιστον ἀπὸ τοῦ ἐδάφους βάρθις, ἐν δὲ πρὸς Ν. πεδιάδι τάφους τῶν τελευταίων μετ' Ἀλέξανδρον καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Κατὰ τὸ ἀνατολ. μέρος καὶ εἰς ἱκανὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασιν εὐρέθη σαρκοφάγος τῶν Κλαζομένων εἰς τεμάχια μετὰ ἀπλῆς διακοσμήσεως γραμμικῆς, ἐκτὸς δὲ αὐτῆς σφραγιδόλιθος ἐπιμήκης μετὰ δύο ἀντιμετώπων περωτῶν δαιμόνων.

Ἐν Ἐρέσῳ πλὴν σαρκοφάγων τινῶν καὶ τάφων τῶν μετ' Ἀλέξανδρον χρόνων τὸ κυριώτατον εὑρημα ἦτο ἡ διαπίστωσις μεγάλης παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς, τῆς ὁποίας τὸ δάπεδον εἶναι διὰ ψηφιδωτῶν κεκοσμημένον, ἀπαιτεῖ δὲ συσταματικὴν ὑπὸ ἐιδικοῦ ἐφόρου ἐξερεύνησιν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν Ἐρέσῳ σφίζονται καὶ πολλὰ ἄλλα λείψανα παλαιοχριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, ἄξια ἰδίας ἐρεῦνης. Ἐλπίζομεν ὅτι ὁ κ. Εὐαγγελίδης θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τὰς προσπαθείας αὐτοῦ πρὸς ἐξεύρενησιν τῆς Λέσβου

Ἐν Ἀμοργῷ δὲν ἠδυνήθη κατὰ τὸ ἔτος 1926 νὰ ἐργασθῇ ὁ σεβαστὸς συνάδελφος κ. Ἰάκωβος Δραγάτης, διότι καίπερ μετα-

βὰς ἐκεῖσε ὑπέστη ἅμα τῇ ἀποβιβάσει αὐτοῦ σοβαρὸν ἀτύχημα, δι' ὃ βαθύτατα ἐθλίβη τὸ συμβούλιον. Εὐχόμεθα ὀλοψύχως τῷ σεβαστῷ φίλῳ ταχίστην ἀποκατάστασιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἡμῶν ἐργασιῶν.

Τοῦτο ὑπῆρξε, κυρίαι καὶ κύριοι, τὸ ἀνασκαφικὸν ἔργον τῆς ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τὰ ἀξιολογώτατα αὐτοῦ πορίσματα.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνη ἡ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα ἢ πληροῦσα τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἰδρύματος τούτου, οὐδ' ἔχει μόνον σκοπὸν ἡ Ἑταιρεία νὰ πληρώσῃ τὰ Μουσεῖα εὗρημάτων καὶ νὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὴν δόξαν ταύτην.

Διὰ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν ἡ ἀνασκαφὴ εἶναι μόνον τὸ κυριώτατον μέσον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἄλλης σπουδαίας αὐτῆς ἀποστολῆς, τῆς μελέτης τῶν εὗρημάτων καὶ τῆς ἐντάξεως αὐτῶν ἐντὸς τοῦ συνόλου τῶν ἤδη κεκτημένων. Καλῶς γενομένη ἀνασκαφὴ ἀπὸλλυται διὰ παντὸς διὰ τὴν ἐπιστήμην, ἐὰν δὲν ὑποστῇ τὴν βάσανον τῆς μελέτης καὶ δὲν φθάσῃ εἰς τὴν λελογισμένην καὶ εὐσυνείδητον δημοσίευσιν. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπεξεργασία εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ σημαντικὸς σκοπὸς παντὸς ἐπιστημονικοῦ καθιδρύματος, εἶναι δὲ καὶ ἡ ἀναγκαία παλαιστρα πρὸς προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν πραγματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἰκανότητος ἐκάστου.

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ ἤρξατο δρῶσα ἡ ἀρχαιολογικὴ ἑταιρεία εὐθύς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς. Ἐν πνεύματι δηλαδὴ καθαρῶς ἀκαδημαϊκῷ. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐθεωρήθη Ἀκαδημία ὁ Σύλλογος ἐκεῖνος τῶν βουλευομένων μελῶν τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας, ἦτοι τῶν εἰδικῶν ἀρχαιολόγων, ὑπὸ τοῦ πολυτιμοτάτου ἐθνικοῦ ἀνδρὸς Ἀλεξάνδρου Παγκαβῆ, ὅστις ἐν τούτοις ὑπέστη διωγμὸν, διότι ὠνευροπόλησε τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν ὡς πυρῆνα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας.

Τῷ πνεύματι τούτῳ πιστῶς στοιχοῦσα καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ Ἑταιρεία ἐξέδωκε καὶ ἄλλον τόμον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος ὀφειλόμενον εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν κυρίων Studniczka, Ὁρλάνδου, Λεονάρδου, Χατζῆ, Οἰκονόμου, Χίλλερ,

Καστριώτου, Ἀρβανιτοπούλου καὶ Λέφνεο. Ἐντὸς μηνὸς δὲ θὰ ἔχη, ὡς ἐλπίζομεν, ἐκδοθῆ καὶ ἄλλος τόμος περιέχων πραγματείας τῶν κυρίων Σωτηρίου, Οἰκονόμου, West καὶ Meritt, Εὐαγγελίδου, Wilhelm, Ζέγγελη, Λέφνεο, Παπαδάκη, Ἀρβανιτοπούλου, Καραχάλιου, Γερογιάννη, Χατζῆ καὶ. Ἐκ παραλλήλου προχωρεῖ ἡ ἐκτύπωσις τῶν καθυστερούντων πρακτικῶν τῆς Ἑταιρείας.

Ἀλλὰ καὶ τὸ σπουδαιότατον κέντρον τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῆς ἐργασίας, τὴν βιβλιοθήκην αὐτῆς, ἐπλούτισεν ἡ Ἑταιρεία διὰ πλείστων νέων καὶ παλαιότερων βιβλίων προσπαθοῦσα νὰ τηρῇ αὐτὴν ἐνήμερον τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κινήσεως. Παρὰ τὴν δαπάνην 80000 περίπου δραχμῶν, σπουδαίως συνετέλεσαν εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς βιβλιοθήκης καὶ αἱ δωρεαὶ τῶν ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν φίλων τῆς Ἑταιρείας καὶ αἱ διὰ τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν συντελούμεναι ἀνταλλαγαί.

Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐπετέλεσε, Κυρίαι καὶ Κύριοι, τὸ καθήκον αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑταιρείαν τὸ Συμβούλιον. Ἔχει δὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἔπραξε πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ, ὃν ἐπιδιώκει τὸ ἴδρυμα τοῦτο, σκοποῦ, ὅστις δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς τὰς εὐγενεῖς βλέψεις μικρᾶς τινος ομάδος ζώσης ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ σκοποῦ, ἐξ οὗ ἐκπορεύεται καὶ ὀφείλει νὰ ἐκπορεύηται φῶς ἐπὶ σύμπαν τὸ ἔθνος, σκοποῦ, ὅστις δικαιούται νὰ ἀξιοῖ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μέριμναν πάντων τῶν Ἑλλήνων, διότι καὶ εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας ἀνήκει ἡ ἱστορία, περὶ ἣν ἀσχολεῖται ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, ἱστορία, ἣτις λαμπρὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία, ἐλάμπρυνε καὶ λαμπρύνει καὶ πάντα, ὅστις εἰς τὴν μελέτην αὐτῆς ἀφοσιούται. Ἡ Ἑλλὰς ὑπὲρ πάντα ἄλλον ὀφείλει νὰ ἔχη ἀφετηρίαν τοῦ μεγαλείου αὐτῆς τὴν ἱστορίαν ταύτην. Ἡ Ἑλλὰς τότε μόνον θὰ γίνῃ κοσμοπολίτις, ὅταν ὁ κόσμος ὅλος γίνῃ Ἑλλὰς.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1926

1. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΤΩΙ ΩΔΕΙΩ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

Αἰ ἀπὸ 12^{ετίας} ἀρξάμεναι ἀνασκαφαὶ ἡμῶν ἐν τῷ ᾠδείῳ τοῦ Περικλέους κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος περιωρίσθησαν εἰς τὴν ἐν μέρει ἀποκάλυψιν τοῦ τοίχου τῆς Β. πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος ἐξικνουμένης μέχρι σχεδὸν τοῦ βορειανατολικοῦ ἀναλήματος τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου. Ἐφέτος δὲ προέβημεν εἰς τὴν ἐντελῆ τούτου ἀποκάθαρσιν.

Τοῦ θεάτρου χωρίζεται, ὡς εἶδομεν, διὰ μικροῦ μόνον κενοῦ διαστήματος, ἤτοι στενωτάτης διόδου πλάτους 0,50 τοῦ μέτρου, τῆς λεγομένης περιστάσεως.

Ἡ στενωτάτη αὕτη διόδος, ὡς ἐδείξαμεν ἐν δημοσιευθέντι ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι (ΑΕ 1922 σελ. 25 ἔ.) ἀρθρῳ, ἐχρησίμευεν οὐχὶ πρὸς διόδον ἀκροατῶν ἢ θεατῶν, ὡς θὰ ὑπέθετέ τις, ἀλλὰ πρὸς διέξοδον τῶν ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως κατερχομένων ὀμβρίων ὑδάτων, διὰ τὸ ἐπικλινὲς τοῦ ἐδάφους.

Ἡ διόδος αὕτη ἦτο ὑποχρεωτικὴ τοῖς οἰκοδομοῦσιν, ἀστυνομικῇ μάλιστα διατάξει, ἐπιβληθείση, ὡς μανθάνομεν ἐξ ἐπιγραφῆς διὰ τὰ ἐν Περγάμῳ τῆς Μ. Ἀσίας οἰκοδομήματα τῆς Ἀγορᾶς (πρβλ. Mittheilungen 1902 σελ. 47 καὶ ἐφεξῆς).

Ἡ ἀστυνομικὴ αὕτη διάταξις κατὰ τοὺς ἑλληνιστικούς χρόνους ἔσχυε καὶ ἐν Πριήνῃ ὡς καὶ ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ Στοᾷ τοῦ Εὐμένους. Νῦν δὲ βλέπομεν τὸ πρῶτον διὰ τῶν ἀνασκαφῶν ἡμῶν, ὅτι καὶ ἐν τῷ ᾠδείῳ τοῦ Περικλέους ἀπὸ τοῦ Ε' ἡδὴ αἰῶνος π. Χ. φαίνεται ὅτι εἶχεν ἐπιβληθῆ διὰ νόμου ἢ ἀστυνομικῇ αὕτη διάταξις, ἣτις μέχρι τοῦδε ἡγνοεῖτο.

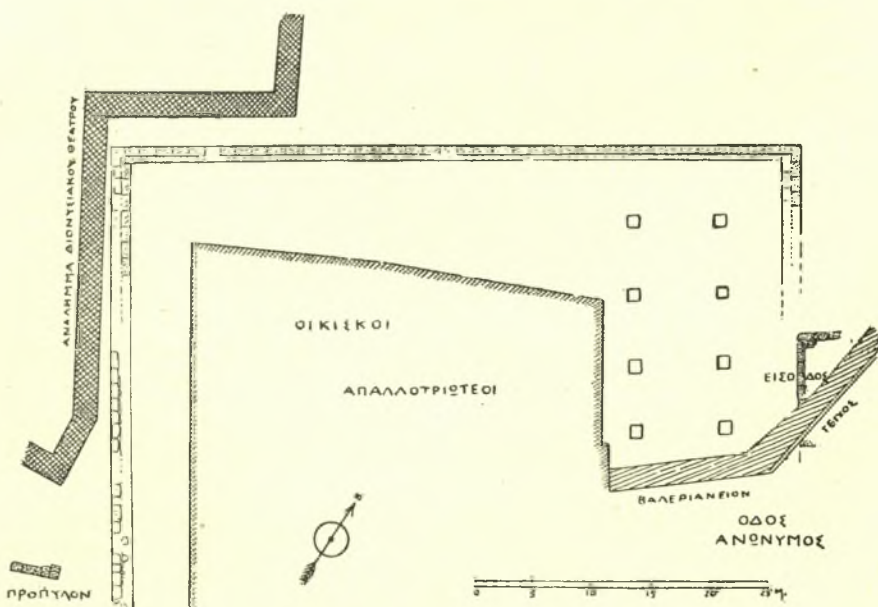
Ἡ ἀνασκαφὴ ἡμῶν ἐνταῦθα ἀπεκάλυπεν ἐφέτος ὀλόκληρον τὸν τοῖχον μέχρι πέρατος τῆς Β. πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος καὶ οὕτως ἐμάθομεν νῦν μίαν τῶν διαστάσεων τοῦ ᾠδείου, ἣτις εἶχε μῆκος 65 μέτρ.

Τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ ἐμβαδοῦ τοῦ κτιρίου λόγῳ τῆς μεγάλης ἐπιχώσεως (ὑπερβαίνουσης τὰ 7 μέτρα), ἀλλὰ καὶ τῆς μεγάλης δαπάνης ἕνεκα τῆς ὑπερτιμῆσεως τῶν ἡμερομισθίων, ἀναβάλλομεν καὶ πάλιν εἰς ἄλλην περιστάσιν, περιοριζόμενοι ἐφέτος εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τῆς δυτικῆς

πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος, ἣτις πάντως θὰ διήρχετο κάτωθεν τῶν μήπω ἀπαλλοτριωθεισῶν οἰκιῶν τῶν κ. κ. Ἀντωνικοπούλου, Νάκη καὶ Ἀντωνίου.

Οὕτως ἔνεκα τῶν υπερβολικῶν ἀξιώσεων τῶν ἰδιοκτητῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπαγγελομένων αὐστηρῶν οἰκονομιῶν τῆς παρουσίας Κυβερνήσεως, ἀναβάλλεται πρὸς τὸ παρὸν οἰαδήποτε δαπάνη ἐκ μέρους τοῦ Δημοσίου.

Οὕτως ἀπελπίσαντες ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν διὰ τὸ παρὸν ἔτος, συνεννοήθημεν μετὰ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν ἀνωτέρω οἰκιῶν, ὅπως ἐπιτρέψωσιν ἡμῖν, ἵνα διὰ δοκιμαστικῶν τάφρων ἐξερευνήσωμεν τὸν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν

Σχέδιον ἀνασκαφῆς Ὁδείου Περικλέους (ἀριθ. 5).

τούτων ἐλεύθερον χῶρον, ἥτοι τὰς αὐλὰς τούτων, μετὰ τὴν ἐλπίδα εὐρέσεως ὑλικῆς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ὁδείου προερχομένου, ὅπερ λόγῳ τοῦ ἐπικλινοῦς τοῦ ἐδάφους, ἐπόμενον εἶναι νὰ ἔχη καταπέσει.

Ἐντὸς τοῦ χώρου τούτου ὑπολογίζομεν ὅτι θὰ διήρχετο ὁ τοῖχος τῆς Μ. πλευρᾶς τοῦ Ὁδείου ἔνθα τοποθετοῦμεν καὶ τὴν κυρίαν εἴσοδον αὐτοῦ. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι καὶ τοῦ θεάτρου τοῦ Διονύσου ἡ κυρία εἴσοδος κεῖται πρὸς μεσημβρίαν.

Καὶ ἐπετράπη ἡμῖν προθύμως καὶ ἄνευ ἀξιώσεώς τινος ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ ἐξερευνήσεις τοῦ ἐλευθέρου χώρου ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, ἀλλὰ φόβῳ συσχεθέντες μήπως ἐκ τῶν ἐκσκαφησομένων βαθειῶν τάφρων

διετρέχονεν τὸν κίνδυνον καταπτώσεως τῶν οἰκιῶν τούτων, ὡς πεπαλαιωμένων καὶ ἐτοιμορρόπων, ἐγκατελείψαμεν τὴν ἐργασίαν ταύτην διὰ μέλλοντα εὐθετώτερον χρόνον, ἐκτὸς ἂν τὴν ἐργασίαν ταύτην ἤθελε περιλάβει μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ χώρου ἔνθα τὸ Ὡδεῖον ἡμῶν καὶ τῆς περὶ αὐτὸ τοπογραφικῆς περιοχῆς ἢ ἐν Ἀθήναις Ἀμερικανικῆ Ἀρχαιολογικῆ Σχολῆ, ἢ μέλλουσα νὰ ἐκτελέσῃ τὰς μεγάλας μερὶ τὴν Ἀκρόπολιν ἀνασκαφάς. Τότε βεβαίως θέλει γίνεαι γενναία ἀνασκαφὴ ἀνασκαπτομένου τελείως ὀλοκλήρου τοῦ χώρου ἀπὸ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ΒΑ. ἄκρου τῆς Ἀκροπόλεως, ἦτοι ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου Ὡδείου μέχρι τῆς σημερινῆς λεωφόρου καὶ τοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου ὁπότε θέλει ἀπαιτηθῆ μέγα ποσόν, ὅπερ ἀδύνατον εἶναι νὰ δαπανηθῆ παρὰ τοῦ Δημοσίου, ἢ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, καθότι ἐκτὸς τῆς δαπάνης τῆς ἀνασκαφῆς εἶναι καὶ ἡ δαπάνη τῆς ἀπαλλοτριώσεως μεγίστη λόγῳ τῆς ὑπερτιμῆσεως τῶν ἀστικῶν ἰδιοκτησιῶν νῦν.

Ἡ ἔξαγορὰ τῶν οἰκιῶν τούτων ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς θὰ εἶναι νομίζομεν καὶ μέγα εὐεργέτημα διὰ τοὺς οἰκοῦντας τὰ οἰκήματα ταῦτα, ἅτινα νῦν περιῆλθον εἰς ἀξιοθρήνητον κατάστασιν, μὴ δυναμένων τῶν ἰδιοκτητῶν λόγῳ ἀπαγορεύσεως οὐδὲ κἂν νὰ ἐπισκευάσωσιν αὐτὰ, πάντα ἐτοιμόροπα ὄντα.

Ἡ μόνη ἐκεῖ πρὸ τριετίας περίπου ὑπὸ τοῦ Δημοσίου ἀπαλλοτριωθείσα οἰκία τῶν κληρονόμων Ἀγαπίου, δυστυχῶς κεῖται ἐκτὸς τοῦ χώρου τοῦ Ὡδείου, σχεδὸν συνορεύει μὲ τὴν λεωφόρον Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἔναντι τοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐπεχειρήσαμεν ἐκεῖ νὰ σκάψωμεν.

Ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε ἀποκαλύψεως τοῦ τοίχου τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος συνάγομεν τὸ συμπέρασμα ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ὡδείου ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀριοβαρζάνου 54 π.Χ. ἐτηρήθη τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τοῦ Ε' αἰῶνος, ὅπερ ἐφήρμοσεν ὁ Περικλῆς, ἀρχιτεκτονοῦντος πιθανῶς αὐτοῦ τοῦ Ἰκτινίου (πρβλ. Ὁρλάνδον ἐν ΑΕ 1922 σελ. 38). Τοῦτο δὲ συνάγομεν ἐκ τοῦ κρηπιδώματος τοῦ τοίχου τῆς βορείου πλευρᾶς, ὅπερ εἶναι ἐκ λίθου ὑμητίου, λατομείου Καρὰ, οὗ χρῆσις, ὡς γνωστὸν, ἐγένετο ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Κίμωνος καὶ Περικλέους, ὡς παρατηρήσαμεν τοῦτο ἐν τοῖς κατωτάτοις δόμοις τοῦ τοίχου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ κτιρίου, ἐφ' ὧν ἀνωκοδόμησεν αὐτὸ ὁ Ἀριοβαρζάνης. Ὁμοίους τοιοῦτους λίθους τοῦ Καρὰ βλέπομεν καὶ εἰς τὸ κρηπιδῶμα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου ὡς καὶ ἐν τῷ Ἐκαιομπέδῳ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθος τοῦ οἰκοδομήματος βλέπομεν ὅτι ἐτηρήθη τὸ αὐτό.

Ἦτο δέ, ὡς βλέπομεν νῦν, τὸ μῆκος τοῦ τοίχου τῆς βορείας πλευρᾶς 65 μέτρ. συνεπῶς ἠλπίζομεν ὅτι καὶ ὁ τοῖχος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς θὰ εἶχε τὰς αὐτὰς διαστάσεις, ὡς τετράγωνον οἰκοδόμημα καθ' ἃ ἀναφέρει ἡμῖν ὁ Παν-

σανίας, ὅστις ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἐν Μεγαλοπόλει Θερσιλείου λέγει ὅτι τοῦτο ἦν τετράγωνον, κτισθὲν ἀκριβῶς κατὰ τὰ σχέδια τοῦ Περικλείου Ὁρδεῖου (Πανσ. 8. 32. 1 —, ἀνασκαφαὶ Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς 1890 - 2 — Excavations at Megalopolis 1908 - 2 — Suppl. Papers of the Journal of Hell. Studies — Dörpfeld-Reisch, Das Griech. Theater σ. 133, εἰκ. 55) ὅπερ ἦτο καὶ τοῦτο μέγιστον οἰκοδόμημα 66 μ. μηκ. καὶ 52 βάρους.

Ποῖον ἦτο τὸ ἀκριβὲς μῆκος τῶν ἄλλων πλευρῶν τοῦ οἰκοδομήματος δὲν γνωρίζομεν εἰσέτι, καθόσον ὁ μὲν καθορισμὸς τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς προέβη μόνον εἰς μῆκος 30 μέτρων, ἀνακοπεῖς περαιτέρω ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Βαλεριανείου τείχους καὶ τοῦ ἐκεῖ διερχομένου τὴν σήμερον ἀνωτύμου δρόμου (πρβλ. σχέδιον ἀριθ. 5).

Μετὰ τὴν ὀλοσχερῆ ἀποκάλυψιν τοῦ τοίχου τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος ἠρξάμεθα νῦν ἀποκαλύπτοντες τὸν τῆς δυτικῆς καὶ τούτου ἀπεκαλύψαμεν ἀρκετὸν μέρος παρ' ὅλην τὴν τεραστίαν ἐπίχωσιν τοῦ ἐδάφους. Ἀπεκαλύφθη δὲ οὐχὶ ἐν συνεχείᾳ, ἀλλὰ κατὰ διαστήματα καθότι εἰς πολλὰ μέρη ἔχει καταστραφῆ οὗτος ἀφαιρεθέντων τῶν λίθων κατὰ τὴν οἰκοδομὴν οἰκίσκων ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας, οὓς εὗρομεν ἐφ' ὅλης τῆς μεσημβρινῆς κλιτύος τῆς Ἀκροπόλεως. Καὶ διήκει μὲν ὁ τοῖχος οὗτος κατὰ μῆκος τοῦ ἀνατολικοῦ ἀναλήματος τοῦ θεάτρου μέχρι τοῦ Προπύλου, ἦτοι εἰς μῆκος μέτρ. 47,50 οὐχὶ παραλλήλως τούτου, ἀλλὰ μὲ ἀπόκλισιν τινα λόγῳ τοῦ λοξῶς προσανατολισμοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἄξονα τοῦ κτιρίου. Οὕτω βλέπομεν ὅτι τὸ ἀνάλημμα τοῦ Θεάτρου ἐν ᾧ εἰς τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν ἀπέχει τοῦ τοίχου τοῦ Ὁρδεῖου μόνον 0,50 τοῦ μέτρου, συμφώνως τῇ ἀστυνομικῇ διατάξει, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ βαθμηδὸν ἡ ἀπόκλισις εἶναι μεγαλειτέρα καὶ εἰς ἀπόστασιν μετρ 47,50, ἦτοι μέχρι τοῦ Προπύλου ἔχει ἐπίκλισιν 1,50 μετρ.

Ἦδη μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ τοίχου τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος μέχρι τοῦ Προπύλου μανθάνομεν ὅτι εἶχε μῆκος ἢ πλευρὰ αὐτῆ οὐχὶ 61 μέτρ. ὡς ἀνεμένετο, ἀλλὰ 47,50, συνεπῶς ἐνομίσαμεν πρὸς στιγμήν ὅτι δὲν ἦτο τετράγωνον τὸ Ὁρδεῖον, ὡς παραδίδει ὁ Πανσανίας, ἀλλ' ὀρθογώνιον.

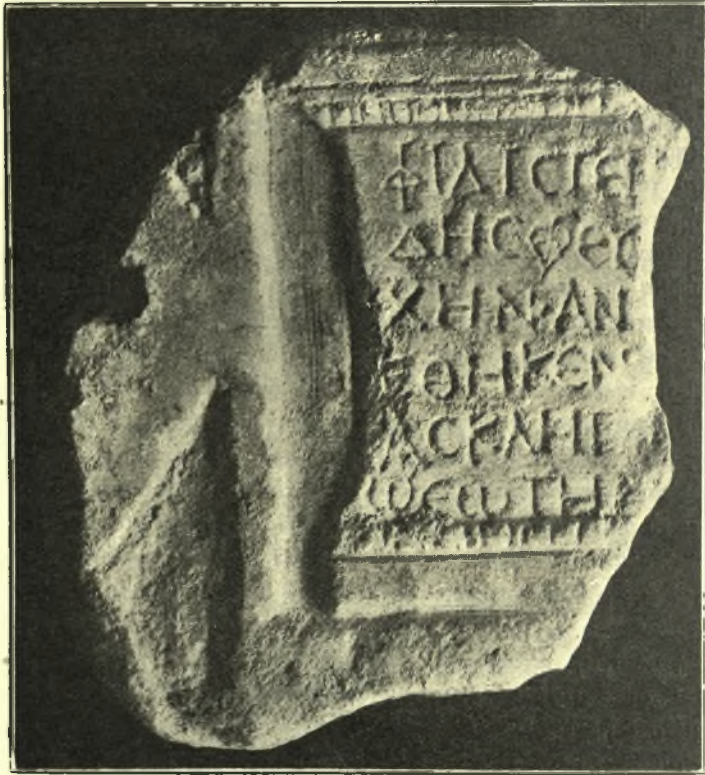
Φαίνεται λοιπόν, ὃ καὶ πιθανώτερον, ὅτι ὁ τοῖχος οὗτος δὲν ἐτερματίζετο μέχρι τοῦ Προπύλου, ἀλλ' ἐπροχώρει καὶ πέραν τούτου μέχρι 65 μέτρ. ὅσον εἶναι τὸ μῆκος τῆς βορείου πλευρᾶς καὶ ὅπερ θὰ ἀποδείξῃ μέλλουσα ἀνασκαφή. Νῦν δὲν διακρίνεται ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ ὁ τοῖχος οὗτος καταστραφεῖς ἐνωρίτερον λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐνταῦθα ἐπιχώσεως. Ἴσως βραδύτερον σκάπτοντες νὰ εὗρωμεν τὰ θεμέλια τούτου· ἀλλὰ περὶ τούτου τὸ ἐρχόμενον ἔτος.

Ἡμεῖς σκάπτοντες ἀναλόγως τῶν ὀλίγων χρηματικῶν μέσων, ἅτινα κατ' ἔτος διαθέτει ἡ Ἀρχαιολογικὴ ἡμῶν Ἐταιρεία, δὲν κάμνομεν συστηματικὴν ἀνασκαφήν, ἀλλὰ περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἐξωτερικὴν ἀποκάλυψιν τοῦ τοίχου λόγῳ τῆς μεγάλης ἐπιχώσεως, πρὸς ἐξακρίβωσιν πρὸς τὸ παρὸν τοῦ

μήκους τοῦ κτιρίου, μέλλουσα δὲ συστηματικὴ ἀνασκαφὴ θέλει ἐξακριβώσῃ τὸ μέχρι τοῦδε ἄλυτον τοῦτο ζήτημα.

Καὶ ὁ τοῖχος οὗτος ὁ ἐνιαχοῦ σφζόμενος διατηρεῖ ἐπίσης ἔσωθεν τὴν διὰ μαρμαρίνων πλακῶν ἐπένδυσιν.

Τὸ ἀνατολικὸν ἀνάλημμα τοῦ θεάτρου, ὅπερ συνορεύει μὲ τὴν δυτικὴν

Εἰκ. 2. Ἐπιγραφή.

πλευρὰν τοῦ τοῖχου τοῦ Ὁδείου καὶ εἶχε μῆκος 18 μέτρ. ἀνεσκάψαμεν εἰς βάθος 8 μ., ἀποτελεῖται δὲ τοῦτο ἐκ 12 δόμων χροκαλοπαγοῦς λίθου (conglomerat).

Ἐνταῦθα λοιπόν, ὡς καὶ ἀλλαγῶν εἶπομεν, κατὰ τὸ μέρος τοῦτο εἰσεχώρει τὸ Ὁδεῖον ἐντὸς τοῦ Θεάτρου. Τοιαύτη τροποποίησις εἶχε γίνεῃ ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου τοῦ Θεάτρου τοῦ Διονύσου ἀφαιρεθειῶν τριῶν ὀλοκλήρων κερκίδων ὑπὸ τοῦ πρώτου σχεδιάσαντος ἀμφοτέρω τὰ οἰκοδομήματα Περικλέους, ὧν τὸ δεῦτερον φαίνεται νῦν ὅτι ἀπεπεράτωσε μόνον

καὶ οὐχὶ ὡς ἀρχικῶς ἐσχεδίασεν ὁ ρήτωρ Λυκούργος (πρὸβλ. Dörpfeld - Reisch: Das Griech Theater pl. I, Lykurgischer Bau καὶ ΑΕ 1922 σελ. 28).

Αὕτη καὶ μόνον ἢ μέχρι τοῦδε ἐντελῶς ἀκατανόητος καὶ διαφοροτρόπως ἐρμηνευομένη ἐντομὴ αὕτη τοῦ ᾿Ωδείου ἐπὶ τοῦ Διονυσιακοῦ Θεάτρου δεικνύει ὁποῖαν ὑπερέτεραν σπουδαιότητα ἀπέδιδεν ὁ Περικλῆς εἰς τὸ ᾿Ωδεῖον αὐτοῦ διὰ τὴν πνευματικὴν διαπαιδαγώγησιν τῶν συμπολιτῶν του.

Ἐν τῇ τάφρῳ τῇ πρὸ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀναλήμματος τοῦ Θεάτρου εἰς βάθος 2 μέτρων εὑρομεν τὴν κάτωθι ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν: (Εἰκ. 2).

ΦΙΛΙΣΤΕΙ// Φιλιστίδης)
ΔΗC ΕΥ//
ΧΗΝ ΑΝ//
ΕΘΗΚΕΝ//
ΑΣΚΛΗΓ//
ΩCΩΤΗΡ//

τῶν πρώτων Χριστιανικῶν χρόνων (2 μ. Χ. αἰῶνος), ὧν ἔχομεν πάνυ ὀλίγας, τοῦτο ἐπιβεβαιοῦται καὶ ἐκ τῆς λέξεως εὐχὴν.

Ἡ ἄνω ἐπιγραφὴ εἶναι κεχαραγμένη ἐπὶ μικροῦ ἀναγλύπτου βωμίσκου πλαισιουμένου ἀριστερά· προέρχεται δὲ ἀσφαλῶς ἐκ τοῦ ἐγγὺς κειμένου ᾿Ασκληπιείου.

Ἐν τέλει εἰργάσθημεν καὶ διὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἤδη ὑφ' ἡμῶν ἀπὸ 12^{ετίας} ἀνεσκαμμένου χώρου τοῦ ᾿Ωδείου ἀπὸ τοὺς ἀναφύεντας θάμνους καὶ τῆς ἐκ νέου ἐπιχώσεως ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς βροχῆς παρασυρομένων ἀπὸ τῶν κλιτύων τῆς ᾿Ακροπόλεως χωμάτων καὶ λίθων, οἵτινες εἶχον καλύψει τὰ ὑφ' ἡμῶν εἰς φῶς ἐλθόντα εἰρήπια τοῦ οἰκοδομήματος.

Ἐν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει ἡμῶν ἐπισυνάπτομεν καὶ πρόχειρον σχέδιον τῆς γενομένης ἐφετεινῆς ἐργασίας ἡμῶν ἐκπονηθὲν ὑπὸ τοῦ κ.Ε. Gillieron. (Εἰκ.1).

Π. ΚΑΣΤΡΙΩΤΗΣ

2. ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ ΣΚΑΦΑΙ (1926).

Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ χειμάρρου ὄχθης σκαφικὴ ἐργασία ἐγένετο ἐν τῇ τετρακαιδεκαστύλῳ στοᾷ τῇ ἐν ΑΕ 1922 ¹⁰² εἰκ. 2 περιγραφομένη. Σύγκειται δὲ ἡ στοᾶ, καθ' ἣ ἐκεῖ εἴρηται, ἐκ τεσσαρεσκαίδεκα κιόνων (ἀρ. 111 ¹⁻¹⁴) περιβαλλομένων ὑπὸ τοίχων ΕΖΗΘΚΛ, ὧν σφύζονται τὰ θεμέλια καὶ (ἐπὶ τῆς νοτίας πλευρᾶς ΗΘ) εἰς ὀρθοστάτης (ρ) ὁ κεντρικὸς χώρος ὁ ὑπὸ τῶν κιόνων περιβαλλόμενος (112) ἦν ὑπαίθριος. Βορρᾶθεν τῆς βορείου κιστοιστίας 1-4 ἐξεκαλύφθησαν ἐν 111 ἐν προτέρας ἐτείᾳ σκαφεῖα δύο φρέατα, δυσμικὸν

καὶ ἀνατολικόν, ὧν τὰ χεῖλη ἦσαν ἐπικεχρισμένα μετ' ἀβαθοῦς ἐντομῆς· τούτων τὸ δυσμικὸν εἶνε ἐν μέρει δι' ἀρχαιοτέρων εἰργασμένων λίθων φθοροδομημένον, ἐσκάφη δὲ μέχρι βάθους 3 85· βορρᾶθεν δὲ τῶν φρεάτων τούτων ἔξεκαλύφθη ὑπὸ τοὺς τοίχους τοῦ 110α-110γ, ὑπολόξως πρὸς τὸν τοῖχον ΕΖ, στενὴ δεξαμενὴ δυσμανατολική, δυσμότην δὲ ταύτης ἄλλο φρεᾶρ, οὗ τὰ ἄνω δὲν σφίζονται. Οἱ εἰρημένοι τοῖχοι ΕΖΗΘΚΛ περιβάλλονται ὑπὸ ἄλλων τοίχων, ὧν ὁ μὲν νότιος, ἀντηρὶς ὧν τῶν νοτίων κτισμάτων 127-137, σφίζεται εἰς ὕψος 2 80, ὁ δὲ ἀνατολικὸς περικλείει τὸν ἐπιμήκη χώρον 123 καὶ τοὺς δι' ὑστέρων τοίχων σχηματισθέντας χώρους 122 καὶ 124. Διὰ τῆς ἐφ' ἔτος σκαφικῆς ἐρεύνης ἔξεκαλύφθη ὁ χώρος 123· τὸ μέσον τοῦ

1 (0 076Χ0 076, πᾶχ. 0 017, χαλκώματος φωτογράφημα): σταθμίον χαλκοῦν.

Ἄμφια
ράου.

ἀνατολικοῦ τοῖχου δὲν σφίζεται· ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ σφίζονται θεμέλια μεσοτοίχου δυσμανατολικοῦ, ἀρχόμενα ἀπὸ τοῦ ἀνατολικοῦ τοῖχου βορρᾶθεν τοῦ μεταξὺ 123 καὶ τοῦ 126 θυρώματος καὶ βαίνοντα πρὸς δυσμᾶς, ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου τοῦ μεσοτοίχου φέρεται ὀρθογωνίως πρὸς νότον εἰς πῶρος, θεμέλιον ἄλλου τοῖχου ἢ ἀντηρίδος. Ἐν τῇ δυσμοβορείῳ γωνία τοῦ 123 ἠύρεθη χαλκοῦν σταθμίον τετράπλευρον 0 076 × 0 076, πάχους 0 018 ἄγον 851 γραμμ., κάλλιστα σφισόμενον, ἐφ' οὗ γράμμασιν ἐκτυπωτάτοις (ἐξοχῇ 0 003 ὑφεκ.) καὶ μεγάλοις (ὕψος ὡς 0 021) τὸ ὄνομα Ἄμφια₂ράου αἱ πλάγαι τοῦ σταθμίον πλευραὶ

μειοῦνται ὀλίγον πρὸς τὰ κάτω, ἵνα ῥᾶον συλλαμβάνηται (εἰκ. 1· κομισθὲν εἰς Ἀθήνας κατετέθη ἐν νομισματικῷ τῷ μουσεῖῳ)· παρεμφερὲς σταθμίον, ἐκτύπως ἐπιγεγραμμένον Ἄμφια₂ράου₂υ, κατὰ τὰ νότια τῆς αὐτῆς στοᾶς εὑρεθὲν εἰκονίζεται ἐν ΑΕ 1917, 242 εἰκ. 7· εἰρήσθω καὶ ὅτι αὐτόθι που ἠύρεθη καὶ ἀγνὸς πηλίνη πλακουντοειδῆς ἢ φακοειδῆς φέρουσα ἐν σφραγίδι ἱπέα καλλίστης τέχνης (πρβ. Φιλίππου νομίσματα), μνημονευθῆτω δ' ἔτι καὶ ὁ τῷ 1909 αὐτόθι εὑρεθεὶς χαλκοῦ ἀνδριάντος πούς ὁ νῦν ἐν τῷ Ἀθήνησι μουσεῖῳ ἀποκείμενος (ΑΕ 1922 106 εἰκ. 3· αὐτ. σ. 107₁₈ γο. ἐν τῷ Ἀθήνησι· περὶ ἀνασπάσεων καὶ ἀναγωγῶν πρβ. Ἀθῆν. 543 f, Αἴλιαν. ΠΙ θ' 11). Δυσμότην δὲ τῆς δυσμικῆς πλευρᾶς ΘΚ κατὰ τὰ νότια κεῖνται οἱ χώροι 109^ε-109η, βορρᾶθεν δὲ τούτων ζητηθεὶς ἐφ' ἔτος ἀνηυ

ρέθη ἐν βάρθει ἀντιστοίχως τῷ ἀνατολικῷ χώρῳ 123 ὁ δυσμικὸς τοῦ 109 τοίχος ὡς βόρειος προέκτασις τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τοῦ 108α. Ἐπὶ τοῦ βορείου τοίχου τοῦ 109η, 122 δυσμῶθεν τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου, θλάσκει θύρωμα πλάτ. 0.92, πρβ. καὶ τὸ πλησίον ἐπὶ τοῦ τοίχου ΘΚ θύρωμα θ, ἠδύρεθησαν δὲ καὶ ἕξ ἄλλων τοῦ οἰκοδομήματος θυρωμάτων λείψανα παρασημάτων. Τὸ οἰκοδόμημα ἐκ τῶν εἰρημένων σταθμίων δύναται νὰ κληθῆ ἄγορανόμιον (πρβ. IG II² 380₂₉, AE 1923^{416 43αβ 1686}, SIG² III σ. 149 153). Ἐκ τῶν δυσμικῶν τοίχων τῆς τετρακαιδεκαστύλου στοᾶς καὶ τῶν πρὸς τῇ ὁδῷ 108 ἠδύρεθησαν σποράδην περὶ τοὺς 70 εἰργασμένους λίθους μεγάλους καὶ μικροὺς καὶ ἐξετέθησαν εὐόρατοι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ὁ δὲ χώρος 108, ὡς ἐν AE 1922^{105α} εἴρηται, εἶνε ἡ βορρονότιος πομπικὴ ὁδός, ἣτις ἦγεν ἐκ τε τῆς δυσμικῆς ὁδοῦ 85 καὶ τῆς ἀνατολικῆς 138 εἰς τὴν ἐπὶ τῆς χαράδρας πάλαι κειμένην γέφυραν καὶ διὰ ταύτης εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ἀριστερεᾶς ὄχθης ἱερόν.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερεᾶς ὄχθης ἐν τῷ ναῷ ἐπανελήφθη ἡ νοτόθεν τοῦ σηκοπροδομίου τοίχου ἔρευνα, ἔνθα σφίζονται ἐν τῷ βάρθει δυσμῶθεν τῆς πηγῆς λείψανα τῆς κρηπίδος τοῦ νοτίου τοίχου τοῦ ναοῦ. Ἐν ἀνακαθάρσει τοῦ ναοῦ ἠδύρεθη κατὰ τὸ νότιον τοῦ σηκοπροδομίου τοίχου κοχλιάριον ὄστινον (διαμ. 0.026), ἑλλιπὲς τὴν λαβήν.

Ἐν τῷ θεάτρῳ ἐγένετο συντονωτέρα ἐργασία. Ἀνεκαθάρθη ἡ ὀρχήστρα καὶ ἡ σκηνὴ καὶ αἱ πάροδοι (πρβ ΠΑΕ 1886⁵¹⁻⁵⁶ πίν. Γ', Dörpfeld-Reisch Das gr. Theater 100-109, Taf. VI) καὶ ἐξετέθησαν εὐόπως τὰ ἀρχιτεκτονικὰ τῆς τε σκηνῆς καὶ τοῦ προσκηνίου τὰ μὲν νοτόθεν, τὰ δὲ βορρῶθεν τοῦ στυλοβάτου τοῦ προσκηνίου. Καὶ τῆς μὲν σκηνῆς σφίζονται ὀκτὼ τμήματα, τρία μὲν τοῦ ἐπιστυλίου, πέντε δὲ τοῦ διαζώματος, τρία δὲ τοῦ γείσου· καὶ τοῦ μὲν ἐπιστυλίου, ὅπερ, ἔχον ὕψος 0.29, συνέκειτο ἐκ τεσσάρων τμημάτων, δύο μὲν ἀνατολόθεν (ἄνωθεν) τοῦ μέσου θυρώματος, δύο δέ, δυσμῶθεν, καὶ ἔφερον ἐπιγραφὴν: *1-2 δεῖνα δεῖνος ἱερεῦς γενόμενος 3 τὴν σκηνὴν καὶ τὰ θυρῶ 4 [ματα Ἀμφιαρέωι* (IG VII 423 καὶ σ. 745), σφίζονται τρία λείψανα: τὸ δυσμικὸν ἥμισυ τοῦ δευτέρου τμήματος καὶ ὅλον τὸ τρίτον τμήμα καὶ τὸ δυσμικὸν ἥμισυ τοῦ τετάρτου· τοῦ δὲ διαζώματος (ὕψος ± 0.335) σφίζονται πέντε τμήματα, δύο μὲν τοῦ μετώπου, τρία δέ, ὡς ἐκ τοῦ πλάτους τῶν τριγλύφων καὶ μετοπῶν εἰκάσαι, τῶν πλαγίων πλευρῶν. Τῶν τοῦ μετώπου τμημάτων τὸ μὲν, δίχα τεθραυμένον, ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας φέρει τεκτονικὰ σήματα \perp (=Γ) καὶ \prec (=ἥμισυ τοῦ Δ), τὸ δὲ φέρει \exists (=Ε), λείπει δὴλον ὅτι πρὸ τοῦ ΓΔ, ἦγουν ἀνατολόθεν αὐτοῦ, ἐν τμήμα (αβ) ἢ δύο τμήματα (α καὶ β)· τῶν δὲ τμημάτων τῶν πλαγίων πλευρῶν ἐν μὲν φέρει σῆμα Θ, τὰ δὲ ἄλλα δύο δὲν φέρουσι μὲν σῆμα κληθήτωσαν ζ καὶ η, ἀλλά, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ἄνω ἐπιφανείας τῶρων

καὶ ἐκ τοῦ πλάτους τῶν ἀκραίων μετοπῶν εἰκάσαι, ἔκειντο παρ' ἄλληλα· ἡ γὰρ δεξιὰ μετόπη τοῦ ἀριστεροῦ τμήματος καὶ ἡ ἀριστερὰ τοῦ δεξιῦ τμήματος, ἡμίσει ἐλάττους τῶν ἄλλων μετοπῶν οὔσαι, ἀποτελοῦσι μίαν συναμφοτέραι μετόπην (πλ. $0\ 147 \times 0\ 142 = 0\ 289$). Καὶ τὸ μὲν τμήμα ΓΔ (μ. 1 955) φέρει τέσσαρας τριγλύφους ($0\ 19\ 0\ 197\ 0\ 19\ 0\ 202$) καὶ τέσσαρας μετόπας ($0\ 273\ 0\ 277\ 0\ 276\ 0\ 35$), ὧν ἡ τελευταία εἶνε πλατυτέρα τῶν ἄλλων· τοῦ δὲ τμήματος Ε (ἐλλιποῦς δεξιὰ, σφζ. μ. 0 88) σφίζονται δύο τρίγλυφοι ($0\ 195$ καὶ $0\ 192$) καὶ δύο μετόπαι ($0\ 278$ καὶ $0\ 215$ [ἴσον σφίζεται])· τὸ δὲ τμήμα ζ (μ. 0 707) φέρει μίαν μετόπην ($0\ 366$) καὶ μίαν τρίγλυφον ($0\ 194$) καὶ ἡμισυ μετόπης ($0\ 147$)· τὸ δὲ τμήμα η (μ. 1 33) φέρει ἡμισυ μετόπης (ἡγουν, ὡς ἄνω ἠκάσθη, τὸ δεξιὸν ἡμισυ τῆς δευτέρας μετόπης τοῦ ζ· $0\ 142 =$ τὸ ὅλον $0\ 289$) καὶ τρίγλυφον ($0\ 216$) καὶ μετόπην ($0\ 287$) καὶ τρίγλυφον ($0\ 192$) καὶ μετόπην ($0\ 283$) καὶ τρίγλυφον ($0\ 21$)· τὸ δὲ τμήμα Θ (μ. 1 78) φέρει τρεῖς καὶ ἡμισυ μετόπης ($0\ 343\ 0\ 323\ 0\ 325\ 0\ 185$) καὶ τρεῖς τριγλύφους ($0\ 202\ 0\ 20\ 0\ 202$), φέρει δὲ καὶ ἔντομήν ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας καθ' ἅπαν τὸ ὕψος ($0\ 335$), μήκους ἐκ μὲν ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ $0\ 32$, ἐκ δὲ τῶν πρόσω πρὸς τὰ ὀπίσω $0\ 086$, ἐπὶ δὲ τῆς ἄνω ἐπιφανείας φέρει αὐτόθι τόρμον, δι' οὗ συνεδεῖτο πάλαι ἑτέρω τμήματι, ὀπισθεν κατὰ τὸ ἀριστερὸν ὀρθογωνίως προσκειμένω· τοῦ δὲ γείσου τὰ σφζόμενα τρία μέρηματα, ὡς ἐκ τῆς περὶ τὰς προμόχθους ἀνισότητος εἰκάσαι, δὲν εἶνε πάντα τοῦ μετώπου. Τοῦ δὲ προσκηνίου τὸ μὲν ἐπιστύλιον, ἔχον ὕψος $0\ 22$, ἀπετελεῖτο ἐξ ἑννέα τμημάτων καὶ ἔφερεν ἐπιγραφὴν: 1-3 *δεῖνα δεῖνος ἀ]γγωνοθετήσας τὸ προσκήνιον καὶ τοὺς πίν[ακας Ἀμφιαράωι* IG VII σ. 745 [εἰς ἀριθ. 423]), σφίζονται δὲ τούτου τέσσαρα μέρηματα: τὸ 4ον, τὸ 5ον (ὑπέρθυρον), τὸ 6ον καὶ τὸ 7ον (τὸ 1ον α τοῦ πίν[ακας ἦν ὅλον ἐπὶ τοῦ 8ου τμήματος κεχαραγμένον), λείπουσι δὴλον ὅτι τὰ πρῶτα τρία (ἀνατολικά: 1ον, 2ον, 3ον) καὶ τὰ τελευταῖα δύο (δυσμικά: 8ον, 9ον) μέρηματα· τὸ δὲ διάζωμα ἀποτελεῖται ἐκ κοινῶν, σὺν τῷ γείσω μονολίθων, ἀνισομήκων τμημάτων, τριγλυφογείσων ὡς εἰπεῖν (ὕψ. $0\ 294$), ἀριθμὸν ἑννέα, ἃ καὶ ἠυρέθησαν ἅπαντα, ἔφερε δὲ 37 τριγλύφους καὶ 36 μετόπας· τῶν τριγλυφογείσων δύο μὲν μέρηματα φέρουσιν ἐπὶ τῆς κάτω ἐπιφανείας τόρμον, δι' οὗ συνεδέοντο ἑκάτερον τῷ ὑποκειμένω τοῦ ἐπιστυλίου μέρηματι, δύο δὲ φέρουσιν ὀπισθεν τεκτονικὰ σήματα, τὸ μὲν Δ, τὸ δὲ Γ, δύο δὲ ἔχουσιν ὑποκάτω κοινήν ἐκ τῶν πρόσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω ἔντομήν μεγάλην, δι' ἧς διήρχετο μία τῶν ἐπικαρσίων τοῦ προσκηνίου δοκῶν. Ἐτέθησαν δὲ ἐν τῇ τῆτες κατατάξει πρῶτον μὲν, ἡγουν ἀνατολικόν, τὸ ἔτερον τῶν φερόντων ὑποκάτω τόρμον καὶ τὰ $\frac{4}{5}$ τῆς εἰρημένης ἔντομῆς, δεύτερον δὲ τὸ ἔχον τὸ ὑπόλοιπον ($\frac{1}{5}$) τῆς ἔντομῆς, πέμπτον δέ, τὸ καὶ μήκιστον ($1\ 70$), ἐτέθη τὸ φέρον τὸ σῆμα Δ, ἔβδομον δὲ τὸ φέρον τὸ σῆμα Γ,

ἔνατον δέ, ἤγουν ἔσχατον ἢ δυσμικώτατον, τὸ καὶ ἐλάχιστον (0 786), ἐτέθη τὸ ἄλλο τῶν φερόντων ὑποκάτω τὸρμον.

Ἔτι δὲ σφίζονται Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα: ἡμικιόνων ἀποκόμματα καὶ βάσεις, ἐπιστυλίου τμήμα μ. 3 175, ἐπιστυλίου ἀπότμημα (δίχα τεθραυμένον), γείσων δύο τμήματα καὶ ἀπότμημα (δίχα τεθραυμένον). Περὶ τούτων καὶ περὶ τῶν θυρωμάτων τοῦ προσώπου τῆς σκηνῆς καὶ τῶν τοῦ νοτόθεν τούτου τοίχου πρὸς E. Fiechter Baugesch. Entwickl. des ant. Theaters σ. 1-4, Abb. 1-5 64a 64b.

Πρὸς δὲ τούτοις ἐκαθάρθη ἅπας ὁ τὰ τοῦ θεάτρου ὕδατα ἀποχετεύων ὄχετος (πρὸς ΠΑΕ 1903₃₃), ὅστις πρὸς τῇ βορροανατολικῇ γωνίᾳ τῆς ἀνατολικῆς παρόδου ἀρχόμενος ἐφέρετο διὰ ταύτης πρὸς τὸν βορροῦθεν τῆς στοᾶς διάδρομον· καὶ ἐν μὲν ἀρχῇ εἶνε ὑπόνομος, ὀκκοδομημένος ἰσοδομικῶς δι' ἑκαταεκα παρίνων ὀγκολίθων ἐκατέρωθεν ἐν δυοὶ δόμοις κειμένων, δύο καὶ τριάκοντα τῶν συμπάντων, κρυπτός, πωροστεγῆς, φέρων τεσσαρεσκαίδεκα παρίνους ὀγκολίθους, καλυπτῆρας καταλαμβάνοντις μῆκος 9 35, ἔχει δὲ διάρρουν πλάτους μὲν 0 62, ὕψους δέ, μετὰ καταφορᾶς πρὸς ἀνατολάς, ἐν μὲν τῷ δυσμικῷ ἄκρῳ 1 12, ἐν δὲ τῷ ἀνατολικῷ 1 25· ἐντεῦθεν δὲ ὁ ὄχετος δι' εὐρέων πηλίνων σωλῆνων κυλινδρικῶν καὶ διὰ τοῦ βράχου πάσαι διήκων ἐξέβαλλεν, ὡς εἴρηται, εἰς τὸν βορροῦθεν τῆς στοᾶς διάδρομον· τῶν σωλῆνων ἕκαστος εἶχε διάμετρον 0 91, μῆκος 0 65, συνέκειτο δὲ ἐκ τριῶν τμημάτων κοιλοκύρτων καὶ ἔφερον ἐπὶ μὲν τοῦ χείλους χαρακτὰ στοιχεῖα τῆς ἀλφαβήτου χάριν τῆς συναρμογῆς, ἐπὶ δὲ τῆς κοιλίας ἡμικύκλιον τρημα, ὡς τὰ ἐν τοῖς φρέασι πρὸς κατάβασιν χρήσιμα, ἐκ τούτου δὲ δηλοῦται ὅτι οἱ σωλῆνες οὗτοι πρὸ τῆς ἐνταῦθα χρήσεως ἦσαν εἰς φρέατος ἐπένδυσιν προωρισμένοι· ἔκειντο δὲ οἱ σωλῆνες κατὰ μῆκος ἰσοπέδως παρ' ἀλλήλους ἐν τῷ βράχῳ, τετμημένῳ εἰς πλάτος \pm 0 35—1 00, ὅστις εἶτα συριγγωδῶς τετρημένος ἀνεψύγετο διὰ στομίου (ὑψ. 1 00, πλ. 0 60) εἰς τὸν διάδρομον, \pm 55^μ ἀνατολόθεν τοῦ δυσμοβορείου ἄκρου τῆς στοᾶς· ἐπλάττετο δὲ ὑπὸ τοῦ πλινθουργοῦ ὁ σωλῆν ἕκαστος, ὡς ἐκ τῶν πλαγίων χειλέων τῶν τμημάτων συνάγεται, ἐπὶ μήτρας καὶ διηρεῖτο ἔπειτα διὰ μαχαίρας καθέτως εἰς τμήματα χάριν τῆς μεταφορᾶς· ἐνταῦθα μέντοι ὁ ὄχετηγός, ὡς ἐκ τοῦ ἀσυναρτήτου τῶν τε ἀλφαβητικῶν γραμμάτων καὶ τῶν κόψεων τῶν πλαγίων χειλέων τῶν κατὰ χώραν εὐρεθέντων τμημάτων δηλοῦται, χρώμενος τοῖς τμήμασιν ἐτίθει αὐτὰ εἰκῆ καὶ ὡς ἐτύγχανε (πρὸς ΠΑΕ 1903₃₃). Ἐπὶ τοῦ ὄχετοῦ τούτου, 1 92 ἀνατολόθεν τοῦ ἀνατολικοῦ ἄκρου τοῦ πωροστεγοῦς τμήματος, ἐπεκάθητο καθέτως φρεατία, ἣτις συγκειμένη ἐκ τριῶν ἐπαλλήλων ἀνευ τρημάτων σωλῆνων, ἐλαττόνων τὴν διάμετρον (διάμ. ἔσωτ. 0 43), οἱ συνέκειντο ἐκ δύο τμημάτων φερόντων ἀνά ἐν ἀλφαβητικῶν στοιχείων, ἐδέχετο τὰ ὑπὲρ τὴν ἀνατολικὴν πάροδον ὕδατα· τῶν σωλῆνων τούτων ὁ μὲν μέσος εἶχε διὰ βλάβην τὸ

ἔτερον τῶν τμημάτων πάλαι μολυβδόδετον, ἤγουν διὰ πέντε μολυβδῶν συναμμάτων συνδεδεμένον, ὃ δὲ κατώτατος εἶχε τὰ κάτω ἑκατέρωθεν, ἐπὶ τε τῆς πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ὄχετοῦ βλεπούσης πλευρᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου, ἡμικυκλωδῶς ἴσως τετμημένα, ὅπως ἐφαρμόττωσιν ἐπὶ τοῦ ἐπικλινῶς, ὡς εὔρηται, χωροῦντος ὄχετοῦ (πρὸβ ΠΑΕ 1903₃₃). Ἀπὸ δὲ τοῦ στομίου ὃ ὄχετος ἐπικαμπτόμενος διήκην ἐν καταφορᾷ διὰ ρεῖθρου πλ.+ 0 45 πρὸς ἀνατολὰς πρὸς τῷ βράχῳ, καθέτως τε καὶ τοῖς σωλήσιν ἰσοπέδως τετμημένῳ, ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ εἰρημένου, τοῦ βορρᾶθεν τῆς στοᾶς διήκοντος, διαδρόμου (πλ. διαδρόμου 1 60 [ἀνατολόθεν]—2 10 [δυσμόθεν])· ἐκ δὲ τῆς βορρανατολικῆς τῆς στοᾶς γωνίας τὰ ὕδατα ἀπωχεύοντο ἐν πηλίνῳ πεοειδεῖ ὄχετῷ κρυπτῷ διὰ τοῦ μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς στοᾶς καὶ τῶν θερμῶν διαδρόμου εἰς τὸν χεῖμαρρον. Τὰ δὲ δυσμόθεν τοῦ στομίου ὕδατα ἀπωχεύοντο, ἐν ἀντιθέτῳ καταφορᾷ, διὰ τοῦ βορείου τῆς στοᾶς διαδρόμου πρὸς δυσμὰς καὶ εἶτα διὰ τοῦ δυσμικοῦ διαδρόμου πρὸς νότον εἰς τὸν χεῖμαρρον.

Νομίσματα ἠφρέθησαν 32 χαλκᾶ, ἃ καὶ Ἀθήγησε κομισθέντα κατετέθησαν ἐν τῷ νομισματικῷ μουσεῖῳ.

B. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ

3. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΝΕΑ' ΑΓΧΙΑΛΩ

Σκοπὸς τῶν ἐφετεινῶν ἀνασκαφῶν ἐν Ν. Ἀγχιάλῳ ἦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἑκκαθάρισις ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐπιχώσεως τοῦ ἀναφανέντος κατὰ τὰς περυσινὰς ἀνασκαφᾶς Αἰθρίου τῆς πρὸ τῆς ἀγορᾶς τῆς κωμοπόλεως ἀνευρεθείσης χριστιανικῆς Βασιλικῆς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ ἔρευνα τῶν προσκτισμάτων τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ χριστιανικοῦ ναοῦ.

Καὶ πρῶτον ἡ ἑκκαθάρισις τοῦ Αἰθρίου, ὅπερ ἐφέτος τελείως διηκυκρινίσθη (εἰκ. 1), ἔφερεν εἰς φῶς τὰ θεμέλια μεγαλοπρεποῦς κτίσματος ἔχοντος ἐν τῷ μέσῳ τὸν ὑπαιθρον χῶρον μετὰ τῆς φιάλης εἰς τὸ βάθος, εἰς τὸ μέσον δηλονότι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς, ἐν ᾧ συνηθεστέρα θέσις τῆς φιάλης εἶναι εἰς τὸ μέσον τοῦ Αἰθρίου· περὶ τὸν χῶρον δὲ τοῦτον στοᾶς, ἕξ ὧν ἡ δυτικὴ σχηματίζεται ἡμικυκλικῶς, ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῷ συνημμένῳ σχεδίῳ (εἰκ. 2). Κατὰ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον τῆς ἡμικυκλικῆς ταύτης στοᾶς ἀνευρέθη φρεῶν ἐπιμελῶς ἐκτισμένον· μετὰ τὴν μερικὴν ἑκκαθάρισίν του (ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ τελεία ἑκκαθάρισις ἕνεκα τοῦ ἐντὸς αὐτοῦ ὑπάρχοντος σωροῦ ἐκ λίθων καὶ κονιαμάτων) παρέχει τὴν ἐντύπωσιν Κιστέρνας, ἐκτεινομένης κάτωθεν ὁλοκλήρου πιθανώτατα τοῦ ὑπαίθρου χῶρου τοῦ Αἰθρίου.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ἀνεῦρον εὐτυχῶς ὁλόκληρον τὸ ὕλικόν, δι' οὗ ἦτο

τὸ Αἶθριον τοῦτο κεκοσμημένον, ἤτοι τὰς βάσεις, τοὺς κορμούς, τὰ κιονόκρανα, τὰ ἐπιθήματα καὶ τὰ γείσα. Τὰ ἀρχιτεκτονικὰ ταῦτα μέλη ἐνέχουσι μείστην σπουδαιότητα διὰ τὸν γλυπτικὸν τὼν διάκοσμον, τὰ θέματα καὶ τὴν ἐπιμελῆ τὼν ἐργασίαν· τὰ κορινθιάζοντα κιονόκρανα ἄνευ τρυπάνου κατεργασμένα ἔχουσι ποικίλην τὴν μορφήν· εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν κάτωθεν τῆς ἐν τῷ μέσῳ μαστοιδοῦς ἀποφύσεως σχηματίζεται ἀμφορεύς, ἐξ οὗ φύεται ἄκανθα, εἰς ἕτερον τὴν θέσιν ταύτην κατέχει ἐλιξ μετὰ ἡμιφύλλων ἀκάνθου, εἰς ἕτερα τρίφυλλα καὶ οὕτω καθεξῆς (βλ. εἰκ. 3 καὶ 4). Τὰ ἐπιθήματα εἶναι ἁπλᾶ μὲ

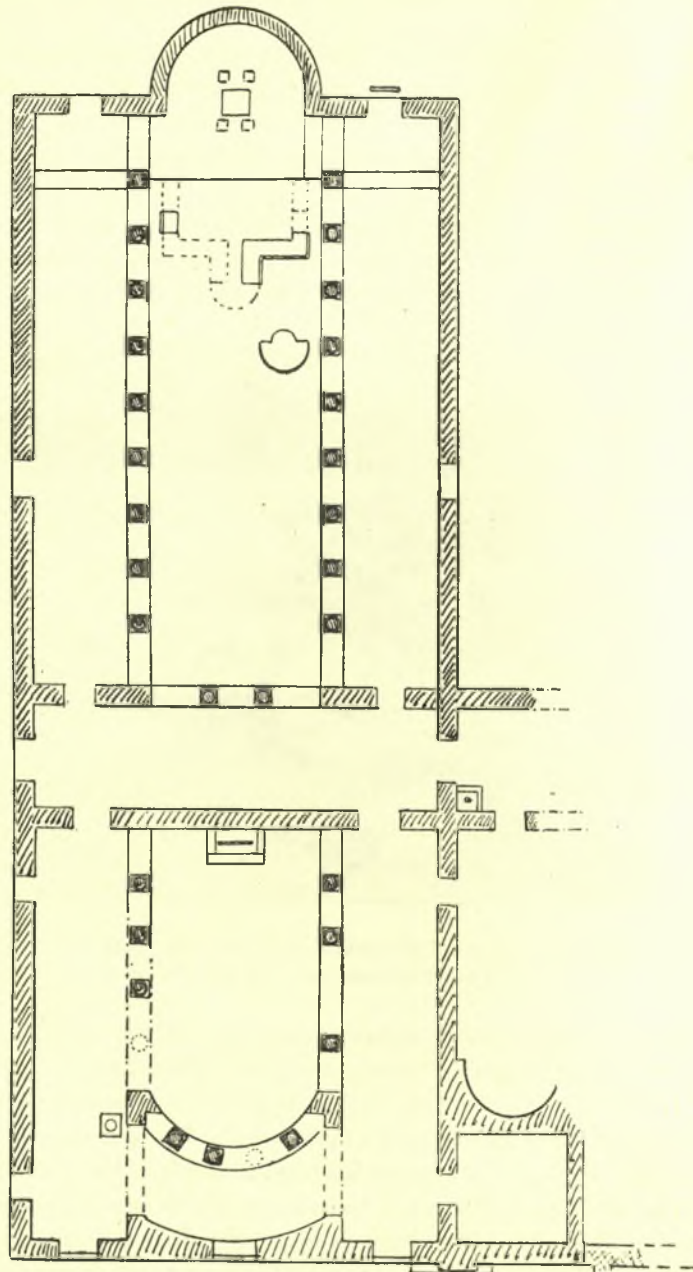

Εἰκ. 1. Ἀποψὶς τοῦ ἀνευρεθέντος Αἶθριου τῆς χριστ. Βασιλικῆς
(ἡ φωτογραφία εἰλημμένη ἀπὸ τοῦ νάρθηκος).

τὸν λεγόμενον λατινικὸν σταυρὸν ἐν τῷ μέσῳ, ἀνεῦρον δὲ καὶ τμήματα γείσων μετὰ γλυφῶν τῆς ἡμικυκλικῆς στοᾶς τοῦ Αἶθριου.

Πλὴν τούτων ἀνεῦρον καὶ πλήθος τμημάτων ἐκ διακοσμητικῶν μελῶν τοῦ ναοῦ (διατρήτων ἢ ἀπλῶν μετὰ σταυρῶν καὶ φύλλων κισσοῦ) ἐξ ἀναγλύφων πλαισίων εἰκόνων, ἐκ περιθυρωμάτων καὶ ἄλλων (εἰκ. 5).

Πάντα ταῦτα συνέλεξα καὶ ἐταξινόμησα εἰς τὸ καταρτιζόμενον ὑπ' ἐμοῦ Μουσεῖον Νέας Ἀγχιάλου, ἀνέθηκα δὲ εἰς τὸν ἄλλοτε συγκολλητὴν καὶ ἤδη φύλακα τοῦ Μουσείου Βόλου Ἴπποκρ. Γιαρλέλην τὴν συγκόλλησιν αὐτῶν, προτείνω δὲ τὴν ἐν καιρῷ ἀποστολὴν εἰδικοῦ συγκολλητοῦ διὰ τὴν ἀπαραίτητον συγκόλλησιν τῶν τεθραυσμένων ἰδίᾳ κιονοκράνων.

Εἰκ. 2. Κάτοψις τοῦ Αἰθρίου καὶ τῶν μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντων μερῶν
τῆς μεγάλης χριστιανικῆς Βασιλικῆς.

Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ Αἰθρίου ἤρχισα τὴν διευκρίνισιν τῶν προσκτισμάτων τῆς νοτίας πλευρᾶς, ἣν δὲν ἠδυνήθην ἐφέτος νὰ περατώσω, ἐλπίζω ὅμως νὰ συνεχίσω αὐτὴν κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος.

Κατὰ μῆκος τῆς νοτίας πλευρᾶς ἀπεκαλύφθη ἐφέτος σύμπλεγμα οἰκοδομημάτων ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ταύτης τοῦ ναοῦ στηριζομένων· ἐκ τούτων τὸ μὲν δυτικόν εἶναι τετράγωνον διαμέρισμα καὶ συγκοινωνεῖ διὰ μιᾶς θύρας δεξιὰ τοῦ Αἰθρίου εὐρισκομένης, εἶναι δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ δεξιὸς πύργος τῆς προσόψεως τοῦ ναοῦ, ὡς ἐν τῇ περυσινῇ ἐκθέσει μου ἀνέφερον, τὸ δὲ ἀνατολικῶς αὐτοῦ ἐκτεινόμενον κτίσμα εἶναι ἐπιμήκης αἴθουσα ἀπολήγουσα εἰς ἡμικύκλιον καὶ συγκοινωνοῦσα διὰ δύο θυρίδων· ἐκ μὲν τοῦ Αἰθρίου διὰ τῆς Β. πυλίδος τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, ἐκ τοῦ Νάρθηκος δὲ διὰ πυλίδος

Εἰκ. 5. Κορινθιάζον κιονόκρανον παραστάδος (ἀνευρεθὲν κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Αἰθρίου ἀνήκον ὅμως πιθανῶς εἰς τὸν κυρίως ναόν).

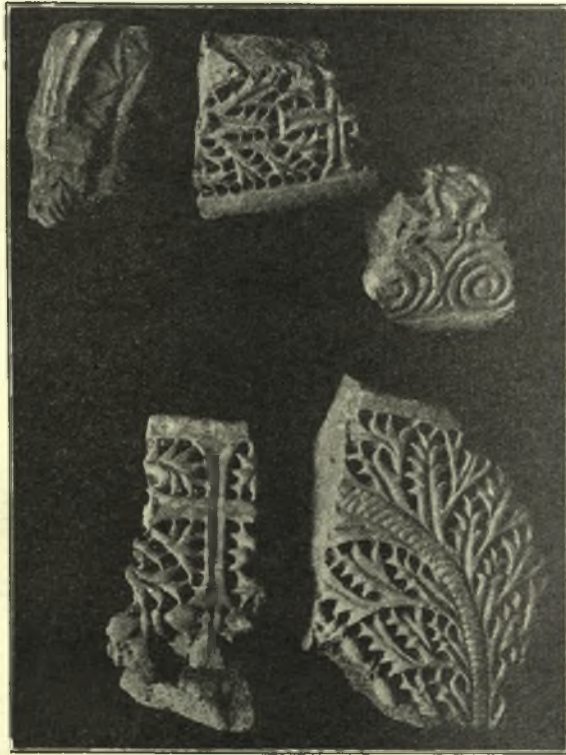

Εἰκ. 4. Κορινθιάζοντα κιονόκρανα τοῦ Αἰθρίου.

ἀνοιγομένης εἰς ἐγκάρσιον τοῖχον διαμερίσματος μὴ διευκρινισθέντος εἰσέτι (βλ. κάτωφινξέν εἰκ. 2). 'Υπετέθη κατ' ἀρχὰς ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ Βαпти-

στηρίου τοῦ ναοῦ, ἡ ἀνεύρεσις ὅμως ἐν αὐτῷ πίθων κατὰ χώραν εὐρισκομένων ἀφῆκε νὰ ὑποτεθῆ, ὅτι πρόκειται πιθανώτατα περὶ σκευοφυλακίου. Ἡ τελεία ὀπωσδήποτε ἀποχωμάτωσις τοῦ χώρου τούτου μέλλει νὰ διευκρινίσῃ τὸ κτίσμα.

Τέλος ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ πρὸ τῆς δεξιᾶς πύλης τοῦ Νάρθηκος χώρου ἔφε-
ρεν εἰς φῶς ἀλλήν μετὰ μωσαϊκοῦ δαπέδου σχηματιζομένου διὰ μαρμαροθε-

Εἰκ. 5. Διακοσμητικὰ μέλη ἐκ τῶν ἀνευρεθέντων κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς τοῦ Αἴθριου.

τημάτων ὅμοιον δάπεδον εὐρέθη καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν κλίτος τοῦ ναοῦ, δεξιὰ δὲ τῆς πύλης μικρὸν τετράγωνον κτίσμα μετ' ὀπῆς ἐν τῷ μέσῳ ἔχον τὴν μορφήν τοῦ χωνευτηρίου. Τὴν ὀπὴν ἐκάλυπτε θωράκιον, τέχνης τοῦ τέλους τοῦ 6^{ου} ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 7^{ου} αἰῶνος, ἀξιόλογον διὰ τὴν συνέχισιν τῆς γλυπτικῆς, ἐπομένως καὶ τῆς ζωῆς τῆς ἐξαφανισθείσης μεσαιωνικῆς πόλεως μέχρι τοῦ 7^{ου} αἰῶνος. (εἰκ. 6).

Ούτως ή άνασκαφή τής Βασιλικής συνετελέσθη μέν έφέτος όσον άφορᾷ εις όλόκληρον τόν έσωτερικόν χῶρον τοῦ ναοῦ, άρχεται δέ ήδη νά γίνεται ένδιαφέρουσα διά τά περι τόν ναόν προσκτίσματα, ήτοι τοῦ Σκευοφυλακίου, τοῦ Βαπτιστηρίου, τής Αὐλῆς, τῶν οἰκημάτων τῶν Ιερέων κ. ἄ. καί συνεχιζομένη θά παρουσιάσῃ συγκρότημα κτισμάτων με κεντρικόν κτίσμα τήν άνευρεθεϊσαν Βασιλικήν.

Ἡ άποκάλυψις τοῦ όλου χώρου, όν κατεΐχεν ή άνασκαπτομένη χριστιανική Βασιλική τοῦ Ε' μ.Χ. αἰῶνος άνευ μεταγενεστέρων έπισκευῶν καί

Εἰκ. 6. Θωράκιον άνευρεθέν κατά τήν άνασκαφήν τοῦ δεξοῦ προπύλου τοῦ νάρθηκος έπί τοῦ μικροῦ τετραγώνου κτίσματος.

άλλοιώσεων είναι εύνόητον ότι έχει ύψιστην σημασίαν διά τήν καθόλου Ιστορίαν τής άρχαίας χριστιανικής τέχνης, παρουσιάζεται δέ ήδη μοναδική ευκαιρία πρὸς μελέτην καί διευκρίνησιν άρχαίας έκκλησιαστικῆς περιοχῆς, σπανιώτατα δυναμένης ν' άνευρεθῆ εις τήν κατάστασιν, εις ήν ή Βασιλική τῶν χριστιανικῶν Θηβῶν τής Θεσσαλίας άνευρίσκεται.

Πλήν τής συστηματικῆς άνασκαφῆς τής Βασιλικῆς προέβην καί έφέτος εις δοκιμαστικὰς έρεύνας τῶν κηρυχθέντων έν Ν. Άγχιάλω άρχαιολογικῶν χώρων διά τοῦ Π. Διατάγματος τής 23 Μαΐου 1925 δημοσιευθέντος έν τῷ

ὑπ' ἀριθ. 138 φύλλω τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τῆ 4 Ἰουνίου 1925.

1) Περὶ τὰ 50 μέτρα νοτίως τῆς ἀνασκαπτομένης Βασιλικῆς ἐνήργησα δοκιμαστικὴν ἀνασκαφὴν εἰς ἀναφανέντα θεμέλια κυκλικοῦ κτίσματος· ἡ ἔρευνα ἀπέδειξεν ὅτι τοῦτο εἶναι ὑπόκαυστον ρωμαϊκῶν πιθανώτατα χρόνων (ἀνεῦρον τοὺς κλιστοὺς διὰ στρογγύλων καὶ τετραγώνων πλίνθων μικροῦς πεσσούς, ἐφ' ὧν ἐστηρίζετο τὸ δάπεδον τοῦ ὑποκαύστου), συνέχεται δὲ πρὸς τοῦτο δεξαμενὴ καὶ ἄλλα κτίσματα, ἅτινα δὲν ἠδυνήθηεν νὰ ἐρευνηθῶ ἑφέτος.

2) Βορείως τῆς περιοχῆς τῆς ὑποτιθεμένης Ἀγορᾶς τῶν χριστιανικῶν

Εἰκ. 7. Ἴωνικὸν κιονόκρανον μετ' ἐπιθήματος· ἀνευρεθὲν κατὰ τὰς δοκιμαστικὰς ἀνασκαφὰς τῶν οἰκοπέδων Ζορμπᾶ.

Θηβῶν (εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 918, 920 καὶ 929 οἰκόπεδα τοῦ Ἰ. Ζορμπᾶ) ἐνήργησα δαπάναις τοῦ ἰδιοκτῆτου ἔρευναν, ἣτις ἀπέδειξεν, ὅτι τὰ μὲν ὑπ' ἀριθ. 918 καὶ 920 οἰκόπεδα ἐλαχίστας ἀρχαιότητος ὑποκρύπτουν, τοῦναντίον δὲ τὸ ὑπ' ἀριθ. 929 οἰκόπεδον κεῖται ἐπὶ ἀξιολογωτάτου κτίσματος, οὗτινος ἀνευρέθησαν θεμέλια ἐπιμελῶς ἐκτισμένα καὶ τινὰ ἀξιόλογα γλυπτὰ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη (εἰκ. 7). Παρακαλῶ ὅθεν, ὅπως τὰ μὲν δύο πρῶτα ἀπαλλαγῶσι τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιβλέψεως, νὰ προταθῆ δὲ εἰς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον Γεωργίας ν' ἀνταλλάξῃ δι' ἑτέρου τὸ ὑπ' ἀριθ. 929 οἰκόπεδον.

3) Εἰς τὸ οἶκημα καὶ τὰς ἀποθήκας τοῦ ἰδίου Ἰ. Ζορμπᾶ (οἰκόπεδα ὑπ' ἀριθ. 947-950) ἐξήτασα καὶ ἑφέτος σημεῖα τινὰ, ἐπείσθηεν δὲ ὅτι ὑπ' αὐτὰ ἐκτείνεται εἰς τῶν κυριωτέρων χριστιανικῶν ναῶν τῶν θεσσαλικῶν Θηβῶν, ἔχων

δύο ἐπάλληλα μωσαϊκὰ δάπεδα (πιθανῶς ρωμαϊκὸν κτίσμα μετατραπὲν εἰς χριστιανικοὺς χρόνους εἰς ἐκκλησίαν)· πλῆθος γλυπτῶν (κιονοκράνων, κορμῶν κίωνων, θωρακίων κ.ἄ.) εὐρίσκεται εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν οἰκοπέδων τούτων καὶ διὰ τοῦτο προτείνω τὴν καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἀπαλλοτριώσιν τοῦ χώρου.

Σημ. Αἱ αἰτήσεις ὑπεβλήθησαν εἰς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον Παιδείας.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

4. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΤΩ ΙΕΡΩ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΘΑΥΛΙΟΥ

Ἐν Φεραῖς ἐξηκολούθησα τὰς ἀνασκαφὰς τῶν προηγουμένων ἐτῶν· ἐξετέλεσα δὲ αὐτὰς ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ καὶ Αὐγούστῳ, ἤτοι κατὰ τὴν χειριστὴν περίοδον τοῦ ἔτους, τοῦτο δ' ἔνεκα τυπικῶν λόγων περὶ τὴν ἔγκρισιν τῆς αἰτήσεως ἀδείας καὶ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐντάλματος τῆς προκαταβολῆς.

Σκοπὸν τῆς ἐφετερινῆς ἐργασίας ἔθηκα τὴν εὕρεσιν τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ χώρου, ὃ ὁποῖος, ὡς ἤδη ἐκ τῶν προηγουμένων ἐτῶν ἐξηκριβῶσα καὶ ἐξέθηκα, περιεῖχε πολλὰ οἰκοδομήματα.

Ἐσκαψα λοιπὸν εὐρύτατα κατὰ τὴν Νοτίαν πλευρὰν ἐπὶ μῆκος ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ναοῦ 40 περίπου μέτρων· κατ' αὐτὸν τὸν χώρον εὗρον μέγαν ἀποθήτην, τὸν ὁποῖον κατεσκευάσαν ἐπίτηδες οἱ κτίσαντες τὸν τελευταῖον ναὸν τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος, ὡς ἔξῃς: Ἐπὶ πλάτος 20 περίπου μέτρων καὶ παραλλήλως πρὸς τὸν ναὸν ἔσκαψαν ἐπίτηδες οἱ ἀρχαῖοι τὸ φυσικὸν ἔδαφος, ἐκ μαλακοῦ συγκείμενον χώματος ἀργίλου καὶ πάρου σεσηπότος, ἐπὶ βάθος 2 περίπου μέτρων καὶ μῆκος μὴ ἐξακριβωθὲν εἰσέτι, ἀλλ' ἀνώτερον τῶν 20 μέτρων. Σκάψαντες δὲ οἱ ἀρχαῖοι τὸν χώρον τοῦτον, ἄγνωστον διὰ τίνα σκοπὸν, μὴ ἐκτελεσθέντα, ἐγόμωσαν αὐτὸν ἅλιν, ῥίψαντες ἐπὶ βάθος μὲν ἑνὸς μέτρου λίθους μικροὺς καὶ μεγάλους, τινὰς μεγίστους, ὀγκώδεις, ἀκατεργάστους· τινὲς ἦσαν ἐξεργασμένοι καὶ εἰς τμήματα, προέρχονται δ' ἐμφανῶς ἐκ τοῦ λαμπροῦ ἀρχαϊκοῦ ναοῦ τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰῶνος· ἐντὸς τῆς γομώσεως ταύτης ὑπῆρχον καὶ πολυάριθμα θραύσματα ἀγγείων καὶ κεράμων ἀπὸ τῆς νεολιθικῆς περιόδου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος, τινὰ κορινθιακὰ καὶ ἄττικα ὠραιότατα. Ἐπίσης ὑπῆρχον ἐντὸς τῶν πετρῶν τούτων καὶ πολλὰ χαλκώματα τῶν γεωμετρικῶν, ἐλάχιστα δὲ τῶν ἱστορικῶν χρόνων· ἦσαν ἐκ τῶν ἤδη γνωστῶν καὶ συνήθων πορπῶν, βελονῶν, περονῶν, κρίκων, δακτυλίων, ψελίων, μικρῶν κατόπτρων, ἐλίκων, ζωφάρων, σπονδικῶν φιαλῶν καὶ ὁμοίων, ἅτινα προέρχονται ἐξ ἀναθημάτων τοῦ πρώτου ναοῦ τοῦ 7^{ου} π. Χ. αἰῶνος καὶ ὀλίγα ἐκ τοῦ δευτέρου, τοῦ μνημονευθέντος λαμπροῦ ἀρχαϊκοῦ ναοῦ, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἀποθέτου εὐρέθη ὠραιότατον χαλκοῦν ἀγαλμάτιον ἄρτιον, ὀπίλου ἢ Ἄρεως, ἐξαιρετοῦ ἀρχαϊκῆς τέχνης τῶν ἀρχῶν τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰῶνος, καὶ κεφαλὴ γρυπὸς χαλκῆ ἐξαιρετος ἐπίσης τῶν αὐτῶν περίπου χρόνων.

Ἐπίσης εὐρέθη καὶ χονδροειδῆς ἀκεραία στήλη ἀσυνήθους πάχους, φέρουσα ὀλίγα μέγιστα καὶ ἀρχαϊκώτατα γράμματα. Καὶ ταῦτα μὲν ὑπῆρχον ἐντὸς τῆς λιθίνης ταύτης γομώσεως· ἐπ' αὐτῆς δὲ ἔρριψαν οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἔσκαφέν παρθένον χῶμα οὕτως, ὥστε ἐν ἀρχῇ σκάπτων τις θὰ ἠδύνατο νὰ νομίσῃ ὅτι εὐρίσκειται ἐπὶ παρθένου καὶ ἀνεπάφου φυσικοῦ ἐδάφους, χωρὶς νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι ὀλόκληρος ὄγκος λιθίνων ἀπορριμμάτων ὑπῆρχεν ὑπὸ τὸ ἔδαφος τοῦτο· διέκρινα ὅμως τοῦτο ὡς μὴ παρθένον· διότι διέφερε τοῦ παραπλεύρου τῆς τομῆς ἑκατέρωθεν κατὰ τὴν σκληρότητα· ἐκ τῆς διαφορᾶς δὲ ταύτης εὗρον καὶ τὴν τομῆν, κοινῶς ὑπὸ τῶν ἐργατῶν «κοψιὰν» λεγομένην, ἕξ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν· εἶναι δὲ «κοψιὰ» τὸ σημεῖον σκαφέντος καὶ πάλιν γομωθέντος χώρου, ὁπόθεν ἄρχεται ἀφ' ἑνὸς τὸ ἄτμητον ἔδαφος, ἀφ' ἑτέρου τὸ τμηθέν.

Τίς δὲ ὑπῆρξεν ὁ σκοπὸς τῆς σημαντικῆς ταύτης τῶν ἀρχαίων ἐργασίας; ἴσως ἐθεώρησαν τὸ ἔδαφος τὸ πέριξ τοῦ ναοῦ ὡς οὐχὶ στερεόν, ὅπερ καὶ πράγματι συμβαίνει, ὑπέσκαψαν δὲ καὶ ἐγόμωσαν αὐτὸ διὰ λίθων πρὸς στερέωσιν τῶν πέριξ τοῦ ναοῦ· ἴσως ἐπίσης ἠθέλησαν νὰ θεμελιώσωσιν ἐκεῖ ἄλλο τι οἰκοδόμημα, ἀλλὰ μετέγνωσαν. Ἡ πρώτη ὑπόθεσις φαίνεται πιθανωτέρα, τοῦτου δ' ἔνεκα ἐλπίζομεν ὅτι καθ' ἀπάσας τὰς πλευρὰς τοῦ ναοῦ θὰ ὑπάρχωσι καὶ ἄλλοι ἀποθέται μεγάλοι καὶ βαθύτεροι, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι κατὰ τὰς λοιπὰς πλευρὰς ἐπικλινέστερον καὶ φυσικῶ τῷ λόγῳ μᾶλλον ἀδύνατον. Ἐκ τούτου ἐρμηνεύεται τὸ ὅτι ἡ ἔξω τῆς Δυτικῆς πλευρᾶς μεγάλη ἐπίχωσις ἐπὶ βάθος 2-4 μέτρων, τὴν ὁποίαν εὗρον πρώτην πρὸ ἐτῶν, καὶ ἡ ὁποία περιεῖχε πλείστα ἀφιερῶματα ποικιλώτατα, ἦτο μέγας ἐπίσης ἀποθέτης, ποιηθεὶς οὐχὶ ἀπλῶς, ἵνα ἀποκρυβῶσι τὰ λείψανα τοῦ καέντος λαμπροῦ ἀρχαϊκοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ σκοποῦ τούτου ἵνα στερεωθῇ τὸ ἑκατέρωθεν ἔδαφος τοῦ μεγάλου ναοῦ τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος, καὶ μὴ πάθῃ καθίζησιν ἐκ τῶν πέριξ μεταβολῶν τῶν ἐδαφῶν.

Κατὰ ταῦτα ἔχομεν πλέον καὶ πλουσιώτατον Δυτικὸν ἀποθέτην, ὅπου κυριωδέστατα εἶχον ἐκτελεσεὶ ἐρεῦνας ἐπὶ πολλὰ ἔτη, χωρὶς νὰ ἔξαντλήσῃ αὐτόν. Ἐσκαψα λοιπὸν καὶ ἐφέτος ἐπ' αὐτοῦ καὶ δὴ περὶ τὴν θέσιν, ὅπου πέρυσιν εὗρον τὸ τμήμα βάθρου, φέροντός ποτε χαλκοῦν ἀνδριάντα καὶ ἐπιγραφὴν «ἰων μ' ἐπόεσεν» πιθανῶς «Στρογγυλίων». Ἐχει δὲ σήμερον ὁ τελείως ἔξακριβωθεὶς Δυτικὸς οὗτος ἀποθέτης, τὴν ἐξῆς ὑπόστασιν: ἀνωτάτω ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ ἐδάφους καὶ ἐπὶ βάθος πλέον τι τοῦ ἑνὸς μέτρου ὑπάρχει στρῶμα τοῦ τρίτου ναοῦ, καέντος καὶ τούτου κατὰ τὸν 3^{ον} ἢ 4^{ον} μ. Χ. αἰῶνα· ἐντὸς τοῦ στρώματος τούτου ὑπάρχουσιν ἀφθονοὶ κεραμίδες τῆς στέγης τοῦ ναοῦ τούτου καὶ θραύσματα ἀρχιτεκτονικῶν καὶ γλυπτῶν μελῶν αὐτοῦ, οἰκτρῶς κεκαυμένα, τμήματα ἀγγείων μεταγενεστέρων, ἀπὸ τοῦ 4^{ου} π. Χ. αἰῶνος μέχρι τῶν Βυζαντινῶν καὶ Τουρκικῶν χρόνων, ἔτι δὲ τάφοι χριστιανικοὶ πτωχοί, ποιηθέντες ἐκ μελῶν καὶ ἀναθηματικῶν πλακῶν τοῦ ναοῦ, ἐκ

τῶν ὁποίων εὐρομέν τινες ἐνεπιγράφους· μία φέρει ἀνάθεσιν τοῖς «Ὀλυμπίοις» θεοῖς, ἕτεροι τῇ γνωστῇ ἤδη «Ἐννοδίᾳ», θραύσματα δέ τινα ἀναφέρονται πιθανῶς καὶ εἰς ἄλλας θεότητες. Μετὰ τὸ στρώμα τοῦτο ἄρχεται τὸ δεύτερον μὲ διάμεσον μικρὰν ζώνην, πλήρη τέφρας καὶ ἀνθράκων, τὸ ὁποῖον διήκει μέχρι μὲν βάθους ὀλιγωτέρου κατὰ τι τοῦ μέτρου, περιέχον ἐπίσης ἡμίκαυστα χῶματα, κεράμους, ἀγγεῖα, ἐλάχιστα χαλκώματα, ἐν οἷς πλάκες χαλκαὶ ἐπιγεγραμμέναι καὶ φιάλαι· μετ' αὐτὸ ὑπάρχει στρώμα, βάθος ἔχον κατὰ τι ὀλιγώτερον τοῦ μέτρου, ἐπίσης περιέχον ἐρυθρὸν καὶ πωρῶδες χῶμα σχεδὸν παρθένον· τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἔσκαφαν ἐπίτηδες οἱ ἀρχαῖοι, καθ' ἃ ἐν τῷ Νοτίῳ ἀποθέτη· διότι μετὰ τὸ τοιοῦτον χῶμα ὑπάρχουσι λίθοι μικροὶ καὶ μεγάλοι· ὁμοίως περιέχονται θραύσματα ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν τοῦ λαμπροῦ ἀρχαϊκοῦ ναοῦ καὶ πληθὺς χαλκωμάτων μετὰ ἀγγείων ἀρχαϊκῶν πηλίνων καὶ χαλκῶν καὶ ἀγαλματίων πηλίνων ἀρχαϊκῶν. Μετὰ τοὺς λίθους τούτους ὑπάρχει τὸ φυσικὸν ἔδαφος, ἐξ ἄμμου καὶ χαλίκων συνιστάμενον, κοινῶς «μπαλάστρο» διὰ τῆς γνωστῆς ἰταλικῆς λέξεως ὑπὸ τῶν ἐργατῶν ὀνομαζόμενον.

Ἄλλ' ἐφέτος, ἐπιλιπόντων τῶν χρημάτων, δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐρευνήσω τὸ καθαρισθὲν τμήμα τοῦ Νοτίου ἀποθέτου μέχρι τοῦ τέρατος, ἀλλ' ἀφῆκα αὐτὸ μέχρι τοῦ ἐκ χωμάτων παρθένων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ῥιφθέντων, ἐπιστρώματος. Τὰ πολυάριθμα ἐφετεινὰ εὐρήματα, ὅκτῳ μὲν κιβώτια χαλκωμάτων καὶ πηλίνων ἐκόμισα εἰς Ἀθήνας πρὸς καθαρισμόν, ἱκανὰ δὲ μαρμάρινα μετεκόμισα εἰς τὸ Μουσεῖον Βόλου, τὰ δὲ ὀγκωδέστερα ἀφῆκα κατὰ χώραν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγομεν τὸ σοβαρώτατον συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προέκυψεν ἐκ τῶν ἐφετεινῶν ἀνασκαφῶν καὶ τὸ ὁποῖον διαφωτίζει πλέον τελείως τὸ ζήτημα: ἐβεβαιώθη ἡ ὑπαρξὶς ἀποθετῶν ἐπίτηδες ποιηθέντων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων· τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ Νοτίου ἀποθέτου ἐξηρευνήθη ἐντελῶς, ἔτι δὲ τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τοῦ Δυτικοῦ. Ὑπάρχει κατὰ ταῦτα μεγάλη πιθανότης τοῦ ὅτι ἔχομεν δύο εἰσέτι ἀποθέτας ἐντελῶς ἀνεπάφους, τὸν Βόρειον καὶ τὸν Ἀνατολικόν, ἐκτὸς μόνον ἐφ' ὅσον ἦσαν αὐτῶν ἐν μέρει οἱ χριστιανικοὶ τάφοι. Διότι οἱ πολυάριθμοι γεωμετρικοί, οἱ εὐρεθέντες ἐντὸς τε καὶ πέραν τοῦ ναοῦ κατὰ τοὺς ἀποθέτας, ἐν οἷς ἐφέτος εὐρέθη καὶ εἰς θολωτὸς μικρὸς τοῦ κοινοῦ τύπου τῶν ἐν Σέσκλῳ, Λέστιανῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Θεσσαλίας γνωστῶν, ἦσαν ἄγνωστοι εἰς τοὺς ποιήσαντας τοὺς ναοὺς ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου, κτισθέντος, ὡς εἴπομεν, κατὰ τὸν 7ον π. Χ. αἰῶνα· μόνον δὲ ἐκ παραδόσεως θὰ ἦσαν γνωστοὶ οἱ τάφοι οὗτοι, ἐλάχιστους δὲ αὐτῶν συνήντησαν καὶ ἐτάραξαν οἱ ποιήσαντες τοὺς τρεῖς ναοὺς· οἱ λοιποὶ εἶναι ἀδιάτακτοι.

A. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

5. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΣΕΡΡΑΙΣ

Δύο ἦσαν κυρίως τὰ μνημεῖα, ἅτινα ἐνόμισα σκόπιμον νὰ ἀνασκάψω ἐν Σέρραις. Ὁ ἠρειπωμένος ναῖσκος τοῦ ἁγ. Νικολάου ἐπὶ τοῦ Κάστρου καὶ ἡ Μητρόπολις ἐν τῇ κάτω πόλει.

Ὁ ναῖσκος τοῦ ἁγ. Νικολάου εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἀνατολικὸν ἄκρον τοῦ βυζαντινοῦ κάστρου καὶ εἶναι ἠρειπωμένος, διασφραζομένης μόνον τῆς βορείας,

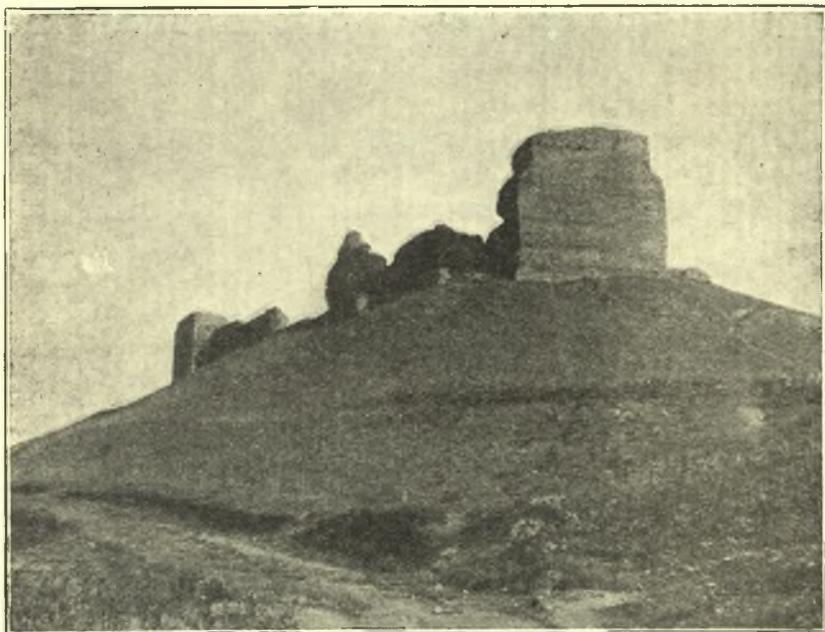
Ἀκρόπολις Σερρῶν. Πύργος τοῦ Ὁρέστου.

ἀνατολικῆς καὶ μέρους νοτίας αὐτοῦ πλευρᾶς. Ἡ ἐν αὐτῷ σκαφικὴ ἔρευνα εἶχε διπλοῦν τὸν σκοπὸν, ἅφ' ἑνὸς τὸν πλήρη καθορισμὸν τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ αὐτοῦ διαγράμματος, ἄλλως ἀρκούντως ἀξιολόγου καὶ οὐχὶ συνήθους, καὶ ἅφ' ἑτέρου τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ὑπ' αὐτὸν κρύπτει, ἧς ἡ εἴσοδος διεκρίνετο κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ μνημείου.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ σχῆμα ἀπεδείχθη μετὰ τὴν ἀνασκαφὴν, ὅτι ὁ ναὸς ἦτο τρουλλωτὸς καὶ ἔφερε τρεῖς ἀψίδας ἡμιεξαγωγικὰς κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς Β. Α. καὶ Ν. κατὰ τὸ λεγόμενον ἀγιορειτικὸν σύστημα, διαφέρων ὁμως οὐσιωδῶς τῶν ἀγιορειτικῶν ναῶν ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς στηρίξεως τοῦ τρουλλοῦ, ὅστις δὲν ἐβασίζετο ἐπὶ τεσσάρων κιόνων, ὡς εἰς ἐκεῖνους,

ἀλλ' ἐπὶ τυφλῶν τόξων εὗρισκομένων ἐπὶ τῶν τεσσάρων πλευρῶν τοῦ μνημείου. Διὰ τῆς ἀνασκαφῆς καθωρίσθη ἐπακριβῶς τὸ πρὸς Δ. μῆκος τοῦ ναοῦ καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ νάρθηκος αὐτοῦ στεγαζομένου διὰ τριῶν πιθανῶς ἡμισφαιρικῶν ὀροφῶν (calottes) ἢ μικρῶν τρουλλίσκων.

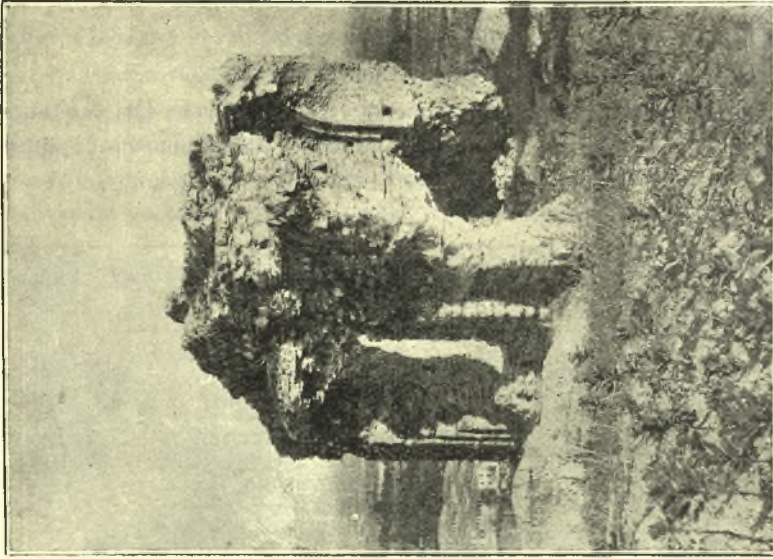
Συγχρόνως ἔβαινε καὶ ὁ καθαρισμὸς τῆς Κρύπτης. Αὕτη ἔχει τὴν ἴδιαν ἦν καὶ ὁ ναὸς ἔκτασιν καὶ τὸ αὐτὸ περίπου σχῆμα ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν θολωτῶν διαμερισμάτων ἀντιστοιχούντων πρὸς τὰ τρία μέρη τοῦ ναοῦ,

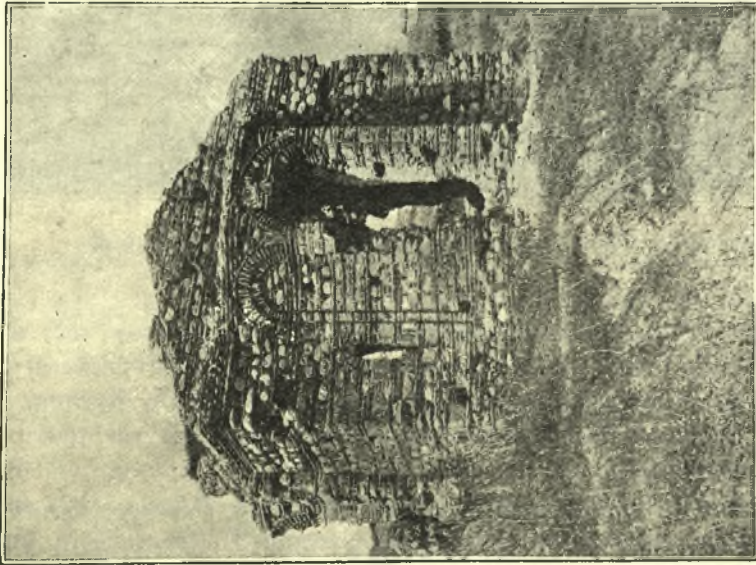
Ἀκρόπολις Σερρῶν· δυτικὴ πλευρὰ μετὰ τοῦ Πύργου τοῦ Ὁρέστου.

ιερόν, κυρίως ναόν, Νάρθηκα. Κατὰ τὴν Β. καὶ Ν. πλευρὰν παρὰ τοὺς τοίχους ἠνοίγοντο τάφοι ἐντελῶς σήμερον κατεστραμμένοι. Ἡ πτώσις τοῦ τρούλλου τοῦ ναοῦ παρέσυρε καὶ τὴν μεσαίαν καμάραν τῆς Κρύπτης, ἧς σήμερον ὀλίγιστα λείψανα διακρίνονται, ἱκανὰ πάντως διὰ τὴν γραφικὴν ἀναπαράστασιν αὐτῆς.

Ἡ ἀβάθοδος εἰς τὴν Κρύπτην ἐγένετο διὰ μικρᾶς κλίμακος ὁδηγούσης εἰς θύραν εὗρισκομένην ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς. Ἡ Κρύπτη αὕτη φαίνεται ὅτι ἐχρησίμευεν ὡς τόπος ταφῆς, ὡς τοῦτο συνάγεται ὄχι μόνον ἀπὸ

Ἐρέτρια ναοῦ Ἀγίου Νικολάου ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως
Σερρῶν ΒΔ. ἀποψις.

Ἐρέτρια ναοῦ Ἀγίου Νικολάου ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως
Σερρῶν ΝΑ ἀποψις.

τὰ λείψανα τῶν τάφων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν μέγαν ἀριθμὸν ἀνθρωπίνων ὀστέων, τὰ ὅποια εὐρέθησαν μεταξὺ τῶν χωμάτων.

Κινητὰ εἰρημάτια ἐλάχιστα εὐρέθησαν κυρίως τμήματα κονιαμάτων μετὰ τοιχογραφιῶν καὶ ὀλίγα τινὰ θραύσματα βυζαντινῶν ἀγγείων, καὶ φωτιστικῶν ὑέλων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρονολογίαν τοῦ μνημείου ἐκ πολλῶν δεδομένων δύναται νὰ ἐξαχθῆ, ὅτι τοῦτο ἀνήκει εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ 14ου αἰῶνος.

Μητρόπολις Σερρῶν.

Ἡ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἁγ. Θεοδώρων τιμωμένη Μητρόπολις τῶν Σερρῶν ἔχει σχῆμα τρικλίτου ξυλοστέγου βασιλικῆς καὶ διασφῆζει ἐν τῇ ἀψίδι αὐτῆς πολύτιμον ψηφιδωτὸν παριστάνον τὴν Μεγάληψιν τῶν Ἀποστόλων. Κατὰ τὴν μεγάλην ἐν ἔτει 1913 πυρκαϊᾶν τῶν Σερρῶν τὸ μνημεῖον ἔπυθε μεγάλας βλάβας, καίσης τῆς στέγης αὐτοῦ καὶ τῶν γυναικωνιτῶν, νῦν δὲ εὐρίσκεται ἐν ἐρειπιώδει σχεδὸν καταστάσει.

Σκοπὸς τῆς ἐν αὐτῇ ἐρεῦνης ἦτο κυρίως ἡ διευκρίνησις τοῦ ζητήματος ἂν τὸ μνημεῖον εἶναι παλαιοχριστιανικόν, ἐπισκευασθὲν εἰς βυζαντινοὺς χρόνους, ἢ ἂν ἐκτίσθη κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδον.

Ἡ μέχρι τῶν θεμελίων εἰς πολλὰ σημεῖα ἐξερεύνησις αὐτοῦ ἀπέδειξεν ὅτι τοῦτο ἐκτίσθη πράγματι εἰς βυζαντινοὺς χρόνους καὶ δὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 11ου ἢ τὸν 12ον αἰῶνα.

Πλὴν τῶν δύο τούτων κυρίων σημείων ἐμελέτησα καὶ τὴν σπουδαιότατην βυζαντινὴν ὀχύρωσιν τοῦ Κάστρου καὶ μάλιστα τὸν γνωστὸν μέγαν πύργον, ὃν κατὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ διὰ κεράμων ἐπιγραφὴν, «ἔκτισεν Ὁρέστης». Ἐκ τῆς ἐρεύνης ταύτης ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ πύργος οὗτος ἐκτίσθη τὸν 14ον αἰῶνα καὶ εἶναι σύγχρονος πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ κάστρου ναῖσκον τοῦ ἁγ. Νικολάου.

Ταῦτα τὰ πορίσματα τῶν ἐν Σέρραις ἐρευνῶν μου, ἐξ ὧν πολλὰ ζητήματα τῆς βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς δύνανται νὰ διευκρινισθῶσι.

Περαίνων τὴν ἔκθεσιν ταύτην αἰσθάνομαι ἐπιβεβλημένον τὸ καθῆκον νὰ εὐχαριστήσω τὸ Σ. Διοικητικὸν Συμβούλιον διὰ τὴν παρασχεθεῖσάν μοι ὕλικὴν ἐνίσχυσιν πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ἀποτελεσμάτων τούτων.

A. ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΣ

6. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

Παρέχω ἐνταῦθα ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐνεργηθειῶν ἐφέτος ἀνασκαφῶν ἐν Νικοπόλει, περὶ τῆς στερεώσεως τῶν ἐκεῖ ψηφιδωτῶν δαπέδων καὶ περὶ τῆς καταστάσεως καθόλου τῶν ἀρχαιοτήτων Νικοπόλεως, ὅπου μετέβην μετὰ τῶν Α. Ὁρλάνδου καὶ Α. Φιλαδελφῆως, συμφώνως τῇ ὑπ' ἀριθ. 89/27-5-26 ἐντολῇ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τῇ ὑπ' ἀριθ. 22450/27-5-26 διαταγῇ τοῦ Σ. Ὑπουργείου Παιδείας.

Ἄμα τῇ μεταβάσει μας εἰς Νικόπολιν καὶ κατόπιν μελέτης τῶν μέχρι τοῦδε ἐνεργηθειῶν ὑπὸ τοῦ Α. Φιλαδελφῆως ἀνασκαφῶν, ἀπεφασίσαμεν ὁμοφώνως, κατόπιν προτάσεώς μου, ν' ἀνασκάψωμεν ἐφέτος τὸν πρὸ τοῦ πυλῶνος τῆς χριστιανικῆς Βασιλικῆς τοῦ Δουμετίου χώρον, ἵνα ἀφ' ἑνὸς μὲν διευκρινισθῇ τὸ δυτικῶς τοῦ ναοῦ ἐκτεινόμενον τμήμα καὶ ἀφ' ἑτέρου γίνῃ ἡ ἔνωσις τῆς ἀνασκαφῆς τῆς Βασιλικῆς μετ' ἄλλης ἀνασκαφῆς ἀπεχούσης περὶ τὰ 25 μόλις μέτρα ἀπὸ τῆς Βασιλικῆς καὶ εὐρισκομένης ἐν κακῇ καταστάσει, λόγῳ τῆς πυκνοτάτης ἀγρίας βλαστήσεως, τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἀνευρεθέντων ψηφιδωτῶν δαπέδων καὶ τῶν σωρῶν ἐκ λίθων, οἵτινες καλύπτουσι σπουδαιότατα αὐτῆς σημεῖα. Ἡ διευκρίνησις τοῦ ἀφεθέντος μεταξὺ τῶν δύο ἀνασκαφῶν χώρου καὶ ἡ ἐκκαθάρισις καὶ προφύλαξις τῆς παλαιοτέρας μὴ διευκρινισθείσης εἰσέτι ἀνασκαφῆς θὰ συνετέλει νὰ παρουσιάσωμεν

ἐφέτος μίαν συνεχῆ ἀνασκαφὴν ἔχουσιν ἐνιαίαν ὄψιν, νὰ προβῶμεν δὲ καὶ εἰς λεπτομερεστέραν δημοσίευσιν τῆς ἀνευρεθείσης ἀξιολογωτάτης χριστιανικῆς Βασιλικῆς μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν κτισμάτων.

Ἀφοῦ συνεφωνήθη τοῦτο, ἤρχισεν ἡ ἀνασκαφὴ καὶ ἐκκαθάρισις ἀπὸ τῆς Δευτέρας — 5ης Ἰουλίου ἔ. ἔ. — παρηκολουθήσαμεν δὲ ταύτην μέχρι τέλους τῆς ἐβδομάδος — 10ης Ἰουλίου — ἐναλλάξ ὁ κ. Φιλαδελφεὺς καὶ ἐγώ. Ὁ κ. Ὁρλάνδος εἰργάσθη ἐπὶ πέντε ἡμέρας εἰς τὴν σχεδίασιν τοῦ βυζαντινοῦ Κάστρου τῆς Νικοπόλεως, μετὰ τὸ πέρασ δὲ τῆς ἐργασίας του ἀνεχώρησε.

Κατὰ τὴν ἐνεργηθεῖσαν τὴν πρώτην ἐβδομάδα ἀνασκαφὴν ἀπεκαλύφθη καὶ ἐκαθαρίσθη ἐκ τῶν σωρῶν λίθων καὶ τῶν χωμάτων δλόκληρος ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Βασιλικῆς μετὰ τοῦ πυλῶνος τοῦ Αἰθρίου, διηκρινίσθη ἡ πρὸ τοῦ ναοῦ ὁδός, ἡ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν νοτιὰν πύλην τοῦ Κάστρου, ἤρχισε δὲ ν' ἀποκαλύπτηται καὶ σύμπλεγμα διαμερισμάτων, ἀνῆκον προφανῶς εἰς τὸ παλαιότερον ἀνασκαφὴν μέγαρον, τὴν μετὰ τοῦ ὁποίου ἔνωσιν εἶχεν ὡς σκοπὸν καὶ ἡ ἐνεργουμένη ἀνασκαφὴ.

Μετὰ τὴν ἐργασίαν ὅμως τῆς πρώτης ἐβδομάδος ὁ κ. Φιλαδελφεὺς προέτεινε τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ ἀνασκαπτομένου χώρου μὲ τὴν πρόφασιν τῆς μὴ ἀνευρέσεως *καητῶν ἀρχαίων* καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν εἰς ἕτερον μακρυνὸν σημεῖον, ἔνθα εἶχε καὶ ἄλλοτε ἀνασκάψει καὶ ἀνεύρει σύμπλεγμα οἰκοδομημάτων καὶ ψηφιδωτὴν ἐπιγραφὴν ἀναγράφουσαν τὸ ὄνομα τοῦ ἐπισκόπου Ἀλκίσονος, τῶντι ἀξιολογωτάτων, ὧν ὅμως ἡ διευκρίνησις ἠδύνατο καὶ βραδύτερον νὰ γίνη, ἐφ' ὅσον εἴχομεν ἤδη ἀρχίσει ἐτέραν ἀνασκαφὴν. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς ἐν τούτοις τοῦ κ. Φιλαδελφῆος καὶ διὰ νὰ μὴ δώσω λαβὴν εἰς ἀσκόπους ἔριδας συγκατετέθη τέλος καὶ ἐγὼ εἰς τοῦτο.

Οὕτω κατὰ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα (12 - 17 Ἰουλίου) ἀνεσκάφη ὁ κεντρικὸς πιθανώτατα χώρος συμπλέγματος κτισμάτων, ὧν τὸ σπουδαιότερον εἶναι τὸ ἀριστερὰ τοῦ χώρου τούτου προγενεστέρας ἀνευρεθὲν παρεκκλήσιον μετὰ ψηφιδωτοῦ δαπέδου.

Ὁ ἀνασκαφεὶς χώρος ἀπεδείχθη μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ἔχων σχῆμα Αἰθρίου κοσμουμένου κατὰ τὴν Ν. καὶ Δ. αὐτοῦ πλευρὰν διὰ ψηφιδωτοῦ δαπέδου μετὰ γεωμετρικῶν διακοσμήσεων (τὸ ψηφιδωτὸν τῆς Δ. πλευρᾶς ἀπεκαλύφθη ἐφέτος). Εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ Αἰθρίου ὑπάρχει φρέαρ, τὸ μαρμάρινον στόμιον τοῦ ὁποίου μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: Ἀσκληπιοῦ, τεθραυσμένον εἰς δύο τεμάχια, εἶχε προηγουμένως ἀνευρεθῆ ἡ πιθανώτατα εἶναι ἀρχαῖος βωμὸς λαξευθεὶς καὶ χρησιμοποιηθεὶς εἰς χριστιανικοὺς χρόνους διὰ στόμιον φρέατος.

Οἱ ἐν τῷ κεντρικῷ τετραγώνῳ κίονες εὐρίσκονται μόνον κατὰ τὰς πλευρὰς, ἔνθα ὑπάρχει τὸ μωσαϊκὸν δάπεδον, ἐν ᾧ αἱ λοιπαὶ πλευραὶ, ὡς καὶ δλόκληρος ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κεντρικοῦ χώρου, εἶναι πλακόστρωτος.

Ἀνατολικῶς τοῦ Αἰθρίου τούτου ἐκτείνεται ἐπίμηκες διαμέρισμα ἔχον ἐν τῷ μέσῳ καὶ πρὸς δυσμὰς ἐστραμμένην Ἀψίδα ἡμικυκλικὴν εἰς σχῆμα ἡμικυκλικῆς Ἐξέδρας, ἀριστερὰ τῆς ὁποίας καὶ εἰς ἀπόστασιν 1 1/2 μέτρων περίπου εὐρίσκεται τετράγωνον διαμέρισμα μετὰ φρέατος ἢ μικρᾶς δεξαμενῆς, εἰς τὴν ὁποίαν χύνεται τὸ ὕδωρ διὰ πηλίνου ὄχετου· ἀριστερὰ τέλος τοῦ ὅλου διαμερίσματος τοῦ σχηματίζοντος εἶδος τι *νάρθηκος* καὶ ἀνατολικῶς τῆς Ἀψίδος τοῦ παρεκκλησίου ὑπάρχει ὑπόγειος στοά, εἰς ἣν κατέρχεται τις διὰ βαθμίδων καὶ ἦτις ὡς ἀποθήκη ὕδατος θὰ ἠδύνατο νὰ ἐρμηνευθῇ.

Τὰ γνωρίσματα ταῦτα τοῦ τελευταίου διαμερίσματος ἀναδεικνύουσι τοῦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα χριστιανικὸν Βαπτιστήριον μᾶλλον ἢ ἀπλὴν ἐξέδραν οἰκίματος μετὰ λουτήρος. Δυστυχῶς πολλὰ σημεῖα τοῦ κτίσματος τούτου ἔχουσι κατὰ τὰς πρώτας ἀνασκαφὰς ἐξαφανισθῆ καὶ τὸ ἀνευρεθὲν ὕλικόν εὐρίσκεται διεσκορπισμένον, ἐπειδὴ δὲ τὸ οἰκοδόμημα φαίνεται ὅτι κατεστράφη ἐκ πυρκαϊᾶς πλεῖστα ἐκ τῶν ἀβεστοποιημένων μελῶν ἀποσυντέθησαν ἤδη κακῶς προφυλαχθέντα ἢ τοποθετηθέντα καὶ σήμερον εἶναι δύσκολος ἢ ἀποκατάστασις ἐνὸς τῶν πολυτιμοτέρων ἴσως μνημείων τοῦ εἴδους τούτου. Πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἀνασκαφῆς προέβην εἰς ταξινόμησίν τινα ὀλοκλήρου τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου.

Ἀνατολικῶς τοῦ περιγραφέντος διαμερίσματος ἐξετείνεται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα παλαιοχριστιανικὸς ναὸς μᾶλλον ἢ οἶκημα, οὕτινος ὅμως τὸ σχῆμα δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ, αἱ δὲ κατὰ καιροὺς εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἀνοιχθεῖσαι ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνασκάψαντος δοκιμαστικαὶ ὄπαι ἐπιφέρουσι σήμερον μεγάλην σύγχυσιν εἰς τὸν θέλοντα νὰ ἐρευνήσῃ τὸ μνημεῖον¹.

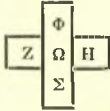
Ὅτι τέλος τὸ μνημεῖον τοῦτο ἦτο πολυτελέστατον ἀποδεικνύει ἡ δυτικῶς αὐτοῦ καὶ παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἀνευρεθεῖσα στοά μετὰ κιονο-

¹ Οἰοσδήποτε βεβαίως προσδιορισμὸς τοῦ κτίσματος τούτου πρὸ τῆς τελείας ἀνασκαφῆς του οὔτε σκόπιμος εἶναι οὔτε καὶ δυνατός. Τὰ μέχρι τοῦδε ἀνευρεθέντα καὶ ἰδίᾳ τὰ διαμερίσματα κατὰ τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ ὕψ' ἡμῶν ὑποτιθεμένου ὡς κτίσματος λατρείας πείθουσιν, ὅτι ἐνώπιον ἡμῶν ἔχομεν οἶκημα, ἦτοι κοσμικὸν κτίσμα. Ἐν τούτοις ἡ διάταξις τοῦ Αἰθρίου μετὰ τῶν ἐκατέρωθεν διαμερισμάτων του, ὁμοίων εἰς Αἶθρια παλαιοχριστιανικῶν βασιλικῶν Συρίας καὶ Παλαιστίνης, ὁ *νάρθηξ*, γνωρίσματα Βαπτιστηρίου, ἢ ἀνευρεθεῖσα ἐπιγραφὴ τοῦ ἀρχιερέως Ἀλκίσιονος καὶ τὰ κατωτέρω μνημονεύμενα εὐρήματα (οἶον σταυροὶ καὶ ἄλλα), γεννῶσι τὴν ὑπόνοιαν περὶ μεταγενεστέρως μετασκευῆς χριστιανικῆς βασιλικῆς καὶ χρησιμοποίησεως δι' ἄλλους σκοποὺς κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὡς οἶκημα ἀποδειχθῇ τὸ ἀνασκαπτόμενον κτίσμα, τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον διὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν διάταξιν τῶν σπανιωτάτων κοσμικῶν κτισμάτων τῆς παλαιοχριστιανικῆς ἐποχῆς εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας, πιθανώτατα δὲ ἢ ἐρευνα αὐτοῦ ν' ἀποδείξῃ τοῦτο καὶ *φιλανθρωπικὸν τι ἴδρυμα* ἐκ τῶν ἐν πηγαῖς ἀναφερομένων πανδοχείων ἢ Ξενῶνων, Ὁρφανοτροφείων καὶ τῶν τοιούτων, ἅτινα διηύθυνον αὐτοπροσώπως οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας.

στοιχιῶν παρὰ τοὺς τοίχους, ἦτις πιθανῶς περιβάλλει τὸ ὄλον σύμπλεγμα.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην ἀνεφάνησαν ἀξιολογώτατα παλαιοχριστιανικὰ εὐρήματα. Οὕτως ἀνευρέθησαν δύο ὀρειχάλκινοι σταυροί, ἕξ ὧν ὁ πρῶτος ἀνευρεθεὶς ὑπ' ἑμοῦ σταυρὸς (ὕψους 0,16 καὶ πλάτους 0,10 1/2 μ. πᾶχ. 0,007 μ.)

ἐκ τῶν γνωστων σταυρῶν, ὡς συμπλέγματος

φέρει τὸ ἐπιγραφικὸν σύμπλεγμα (=Φῶς - Ζωή), στῶν παλαιοχριστιανικῶν μετὰ γραφικῶν ρήσεων ὁμοίος μικρὸς σταυρὸς μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐπιγραφικοῦ ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ Βυζαντινῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν.

Ἐπίσης ἀνεῦρον μολυβδόβουλλον μετὰ λατινικῆς ἐπιγραφῆς τοῦ κατόχου Michailia illustrin, βαρῦ ἔλασμα στρογγύλλον (0,05 μ. διαμ.) (πιθανῶς ἐκ τῶν ρωμαϊκῶν σταθμίων) μετ' ἐπιγραφὴν Γ. S. (ζυγίζον 6 οὐγγίαις), νομίσματα (40 νόμισμα παλαιῶν βυζαντινῶν χρόνων) μετὰ τῶν ἐπιγραφῶν Φωκᾶ, Φωκᾶ καὶ Λεοντίας, ἀναγόμενα εἰς τὸν 7^{ον} αἰῶνα κ. ᾤ.

Ἐν τέλει προσθέτω 1) τὴν κατάστασιν τῶν ἀνασκαφέντων χώρων ἐν Νικοπόλει, 2) τὴν συμβολὴν τοῦ Δήμου Πρεβέζης διὰ τὰς ἐν Νικοπόλει ἐργασίας καὶ 3) τὴν συντελουμένην στερέωσιν τοῦ ψηφιδωτοῦ δαπέδου διὰ τοῦ κ. Στεφάνου Ξενοπούλου.

Α'. Ἐν Νικοπόλει ἠρευνήθησαν μέχρι τοῦδε δύο κυρίως μέρη:

1) Τὸ προμνημονευθὲν νοτιῶς τοῦ βυζαντινοῦ Κάστρου κτίσμα, ἧτοι ἡ χριστιανικὴ Βασιλικὴ ἢ ἰδρυθεῖσα κατὰ τὰς ἀνευρεθείσας ἐπὶ τοῦ ψηφιδωτοῦ δαπέδου ἐπιγραφὰς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Δουμετίου τὸν Ε' πιθανῶς αἰῶνα (δημοσιευθεῖσα ἤδη ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι) καὶ τὸ περὶ τὰ 25 περίπου μέτρα ἀπέχον οἰκοδόμημα, ἔνθα εὐρίσκεται πιθανώτατα τὸ μητροπολιτικὸν μέγαρον, καὶ

2) τὸ κατὰ τὸ μέσον τοῦ Κάστρου ἐπίσης ἀνωτέρω μνημονευθὲν σύμπλεγμα ἕξ οἰκοδομημάτων εἴτε ὡς φιλανθρωπικοῦ τινος ἰδρύματος δυναμένου νὰ ἐρμηνευθῇ εἴτε καὶ ὡς ἀρχαιοτέρου κτίσματος, μέρη τοῦ ὁποίου ἐχρησιμοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ἀναγραφομένου ἐν ψηφιδωτῇ ἐπιγραφῇ ἐπισκόπου Νικοπόλεως Ἀλκίσοнос τοῦ μαρτυρουμένου ὡς ἀκμάσαντος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 6ου αἰῶνος.

Πλὴν τούτων ἠρευνήθησαν καὶ ἄλλα τινὰ σημεῖα ἔξω τοῦ βυζαντινοῦ Κάστρου, οἷον τάφοι, τὸ ὀνομασθὲν Βαπτιστήριον κ. ᾤ.

Τελειότερον ὁπωσδήποτε ἠρευνήθη μόνον ὁ ἐσωτερικὸς χώρος τῆς Βασιλικῆς τοῦ Δουμετίου, ἐκ τῶν λοιπῶν δὲ μνημείων ἀνεσκάφησαν τμήματα κτισμάτων μὴ δυνάμενα νὰ ἐρμηνευθῶσιν. Ὁ ἐπισκεπτόμενος σήμερον τὴν Νικόπολιν παρατηρεῖ μετὰ λύπης, ὅτι τὰ ἀνευρεθέντα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη εὐρίσκονται συσσωρευμένα εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχε, σωροὶ ἐκ λίθων καλύπτουσι σπουδαιότατα σημεῖα τῶν ἀνασκαφέντων μνημείων, συνήθως τὰ χῶματα τῆς ἀνασκαφῆς εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν ἀνασκαφέντων χώρων, ἀνευρεθέντα δάπεδα μετ' ἐπι-

γραφῶν ἀποσυνετέθησαν ἤδη καὶ ἡ πλημμελής φύλαξις συνετέλεσε νὰ καλυφθῶσι τὰ πάντα μὲ πυκνοτάτην ἀγρίαν βλάστησιν.

Β'. Ἡ παρουσία δύο ἀρχαιολογικῶν ὑπαλλήλων μετὰ τοῦ ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἀνασκάπτοντος τὸν ἀρχαιολογικὸν χώρον κ. Φιλαδελφῆος ἐν Πρεβέζῃ διήγειρε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἰθυπόντων τὸν Δῆμον καὶ τῇ προτάσει τῶν ἐχορηγήθη ποσὸν ἕξ 22 χιλιάδων δραχμῶν (10 χιλ. ἕκ μέρους τοῦ Δήμου καὶ 12 χιλιάδες ἕκ μέρους τῆς λιμενικῆς Ἐπιτροπῆς) πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐν Νικοπόλει ἐργασιῶν. Διὰ τῆς τελευταίας ἀνακοινώσεως τοῦ Δημάρχου τὸ ποσὸν διατίθεται διὰ τὴν στερέωσιν καὶ στέγασιν τῶν ψηφιδωτῶν δαπέδων, τοῦ τρόπου τῆς στερεώσεως καὶ στεγάσεως ἀφιεμένου εἰς τὴν κρίσιν τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας.

Γ'. Ὡς πρὸς τὴν συντελουμένην τέλος στερέωσιν τῶν ψηφιδωτῶν δαπέδων τῶν μνημείων τῆς Νικοπόλεως ὑπὸ τοῦ κ. Στ. Ξενοπούλου, τὴν προταθεῖσαν ὑπ' ἐμοῦ, ἀναφέρω τὰ ἑξῆς: Ὁ κ. Στ. Ξενοπούλος, οὕτινος τὴν ἐργασίαν παρηκολούθησα ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, ἀφαιρεῖ τὰς ἑκατέρωθεν τῶν ρηγμάτων τοῦ δαπέδου ψηφίδας, ἀνανεώνει τὸ κάτωθεν τῶν ψηφίδων κονίασμα διὰ μίγματος ἕκ τσιμέντου, κορρασανίου, ἀσβέστου καὶ ἄλλης τινὸς κολλητικῆς οὐσίας καὶ ἐπὶ τοῦ νέου τούτου κονιάματος τοποθετεῖ τὰς ἀφαιρεθείσας ψηφίδας, προσπαθῶν νὰ ἰσοπεδώσῃ, ὅσον δύναται, τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δαπέδου. Ὅπου αἱ ψηφίδες ἐξέλιπον καὶ ἔχουσι σχηματισθῆ ὀπαί, συμπληροῖ ταύτας διὰ λευκῶν ψηφίδων—καὶ μόνον, ὅπου γεωμετρικαὶ διακοσμῆσεις ὑπάρχουν, συμπληροῖ τὴν γραμμὴν δι' ἀναλόγων ἐγχρῶμων ψηφίδων. Ἐπειτα προβαίνει εἰς τὸν ὀριστικὸν καθαρισμὸν ὀλοκλήρου τοῦ τμήματος διὰ πλύσεων, παρουσιάζεται δὲ οὕτω τὸ ψηφιδωτὸν εἰς τὴν προτέραν του λάμψιν.

Ἐπειδὴ ὁμως ἡ τοιαύτη μέθοδος ἀπαιτεῖ μακρὸν χρόνον, ὑπέδειξα νὰ διαιρέσωμεν τὰ στερεούμενα τμήματα τῶν μωσαϊκῶν δαπέδων εἰς δύο κατηγορίας: 1) εἰς τὰ ἔχοντα ἐπιγραφὰς καὶ προσωπογραφίας καὶ 2) εἰς τὰ ἔχοντα κοσμήματα. Τὰ πρῶτα νὰ στερεωθῶσι μετὰ πάσης δυνατῆς ἐπιμελείας κατὰ τὴν πρώτην μέθοδον, τῶν δὲ δευτέρων νὰ συμπληρωθῶσιν ἀπλῶς αἱ ῥωγμαὶ διὰ μίγματος.

Τὸ πρόβλημα ὁμως εἶναι ἡ στέγασιν τοῦ δαπέδου πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν. Πρὸ ἐτῶν ἔχουσιν ἀνυψωθῆ ἐπὶ τῶν διαχωριστικῶν τοίχων ἑκατέρωθεν τοῦ Βήματος ἀκαλαίσθητα παραπήγματα μετὰ ξηρολιθιάς, ἔστεγασμένα διὰ σίγκων, ἅτινα παρεμόρφωσαν τὸ ἀρχιτεκτονικὸν σχέδιον τῆς ἀνευρεθείσης Βασιλικῆς καὶ ἐμποδίζουσι σήμερον τὸν μελετῶντα αὐτὴν νὰ διῶδῃ τὴν ἐσωτερικὴν διάταξιν αὐτῆς καὶ ἰδιαίτατα τοῦ ἱεροῦ Βήματος. Τὸ ζήτημα ἐπομένως εἶναι ἂν καλύτερον διαμορφωμένα παραπήγματα πρέπει νὰ τοποθετηθῶσιν εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ ναοῦ, ἔνθα εὐρίσκονται τὰ ἀληθῶς πολυτιμότερα ψηφιδωτὰ δάπεδα. Ἡ γνώμη

μου, ἣν ὑποβάλλω, εἶναι νὰ τεθῶσι ξύλινα στεγάσματα ἐπενδεδυμένα μετὰ καταλλήλων ἀνοιγμάτων, ἕξ ὧν νὰ δύνανται οἱ ἐπισκεπτόμενοι νὰ βλέπωσιν ἢ νὰ μελετῶσιν αὐτά. Πρέπει ὁμως πρὸ τῆς τοποθετήσεως αὐτῶν νὰ ληφθῇ ἀπαραιτήτως μέριμνα περὶ τῆς διοχετεύσεως τῶν ὀμβρίων ὑδάτων.

Γ. Α. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

6^α. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ

Κατὰ τὸ παρὸν ἔτος τὸ Συμβούλιον τῆς Ἑταιρείας συναπέστειλε μετ' ἑμοῦ δύο ἐγκρίτους συναδέλφους μου, τοὺς κ. κ. Ἀναστ. Ὁρλάνδον, καὶ Γεώργ. Σωτηρίου. Καὶ ὁ μὲν κ. Ὁρλάνδος, κατὰ παράκλησίν μου ἀνέλαβε νὰ μελετήσῃ καὶ σχεδιάσῃ τὰ τεῖχη τῆς Νικοπόλεως, θὰ συντάξῃ δὲ περὶ τούτων ἐκθεσιν ἰδιαίτεραν, εἶτα δὲ θὰ δημοσιεύσῃ τὴν περὶ τούτων μελέτην του, ὁ δὲ κ. Σωτηρίου συνειργάσθη μετ' ἑμοῦ κατὰ τὴν δεκαπενθήμερον ἐν Νικοπόλει ἐφετινὴν ἀνασκαφὴν.

Καὶ ἡ μὲν δοθεῖσα ἡμῖν διὰ ταύτην πίστωσις ἀνήρχετο εἰς 10.000 δρ., ἡ δ' ἀνασκαφὴ ἤρξατο τὴν 5 Ἰουλίου καὶ ἐτερματίσθη τὴν 19 τοῦ ἰδίου, ἀνεσκάψαμεν δὲ κατ' ἀρχάς τὴν πρὸ τῆς Βασιλικῆς Δουμετίου ὁδόν, ἣτις διασχίζουσα τὴν καλουμένην «ὄραιαν Πύλιν» τοῦ τεύχους, κατευθύνεται εἶτα πρὸς Β., κατερχομένη πρὸς τὴν δεξαμενὴν.

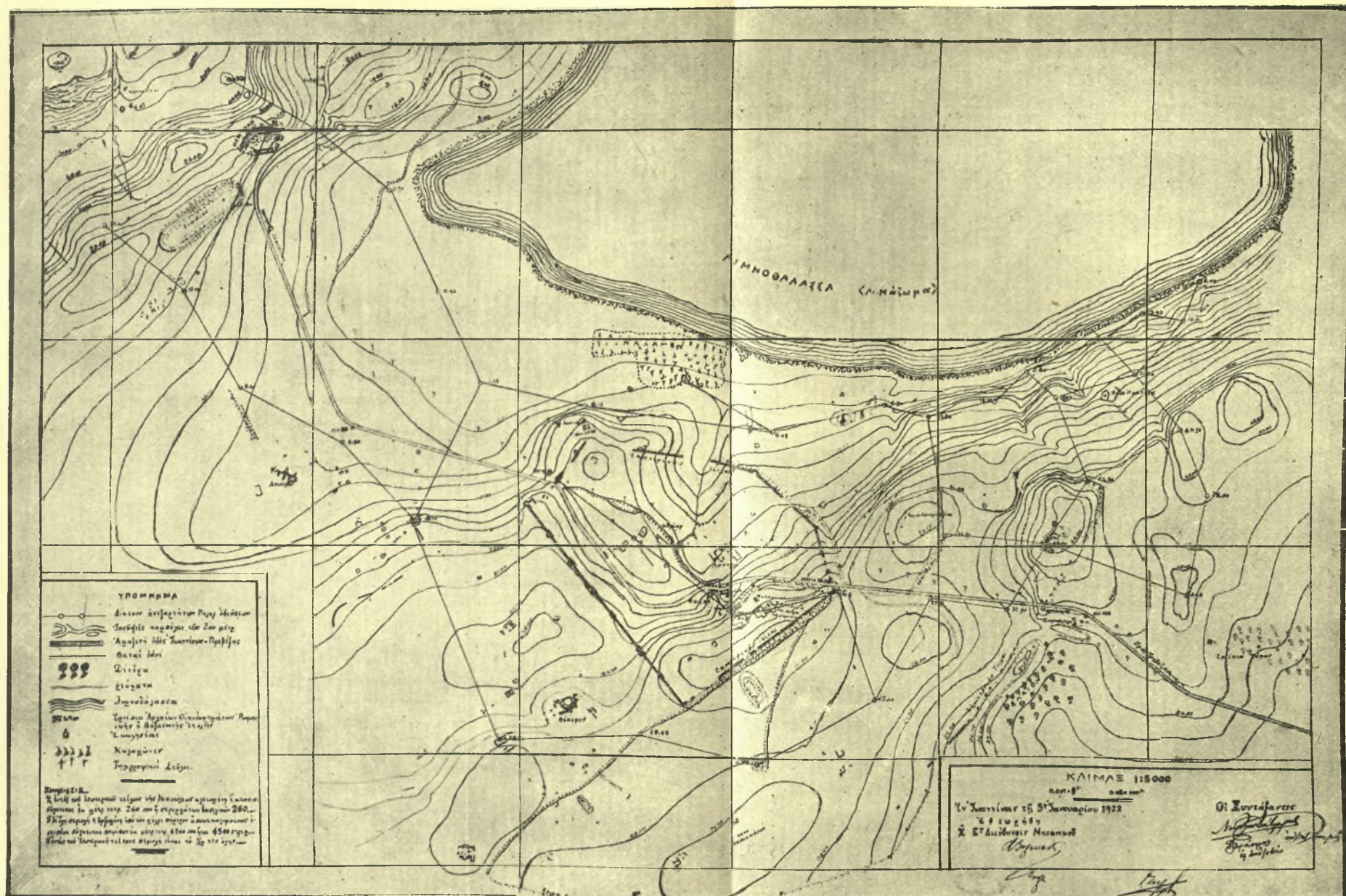
Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν ταύτην ἐκαθαρίσθη καλῶς ἡ ὁδός, ἀπεκαλύφθησαν δὲ ἀφ' ἑνὸς ὁλόκληρον τὸ πρόπυλῶν τῆς Βασιλικῆς, ὅπερ καὶ πρὸ ἐτῶν εἶχον ἐκσκάψει καὶ συμπεριλάβει εἰς τὴν κάτοψιν ταύτης, ἀφ' ἑτέρου δὲ σειρὰ δωματίων, στηριζομένων ἐπὶ τοῦ δυτ. τοίχου τοῦ ἕξωνάρθηκος καὶ ἀνεωγμένων πιθανῶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐν εἴδει καταστημάτων.

Εἶτα ἀνεσκάψαμεν τὴν ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ πλευράν, ἐφ' ἣς καταλήγει τὸ μέγα περιστύλιον, ὅπερ πρὸ δωδεκαετίας περίπου εἶχον ἀποκαλύψει ἐν τῷ χώρῳ τὸ κοινῶς «Βασιλόσπιτο» καλουμένῳ. Τοῦτο εἶνε τετράγωνον παμμέγιστον σχηματίζον ἐν τῷ κέντρῳ μέγα περιστύλιον, πέριξ δὲ πλείστα δωμάτια, στοὰς καὶ αἰθούσας, πάσας ἐπεστρωμένας διὰ ψηφιδῶν, ἄλλων μὲν ἀπλῶς γεωμετρικῶν, ἄλλων δὲ παριστόντων παντοίας μορφάς, οἷον ἀνθρωπίνας κεφαλὰς, τρίτωνας καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐντὸς δὲ κύκλου, ἐν τῇ μεσημβρ. στοᾷ τοῦ περιστυλίου, ἀναγινώσκειται ἢ μᾶλλον ἀνεγινώσκετο, διότι πάντα τὰ ψηφιδωτὰ ταῦτα ἐκ τῆς ἀκηδίας τῶν ἀρχῶν ἐξηφανίσθησαν, τὸ ἕξης: † ΕΠΙ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΚΔΙΚΟΥ, ὥστε πρόκειται περὶ ἐκκλησιαστ. ἱδρύματος. Δυνατὸν ὁμως ἀρχικῶς τοῦτο νὰ ἦτο μέγαρόν τι ρωμαϊκόν, μετασχηματισθὲν κατόπιν εἰς χριστιαν. ἱδρυμα, οἷον εἰς μητροπολιτικὸν μέγαρον ἢ τι τοιοῦτον. Καὶ ταῦτα μὲν εἶχον ἀποκαλυφθῆ πρὸ διετίας καὶ πλέον,

ἤδη δὲ κατὰ τὸ παρὸν θέρος ἀπεκαλύφθησαν τοῖχοί τινες καὶ διαμερίσματα πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς προμνημονευθείσης ὁδοῦ ἀνατολ. πλευρὰν τοῦ οἰκοδομήματος, πρὸς δὲ τὴν ΒΑ γωνίαν μικρὰ ἡ μικκυκλικὴ κόγχη, ἄγνωστον διὰ τίνα λόγον ποτὲ ἐκεῖ κατασκευασθεῖσα. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία αὕτη δὲν παρουσίαζε πλέον τι τὸ ἐνδιαφέρον, παρεκάλεσα τὸν κ. Σωτηρίου νὰ ἐργασθῶμεν εἰς τὸν χώρον κάτω, παρὰ τὴν μεγάλην ἀμαξιτὴν ὁδὸν Πρεβέζης - Ἰωαννίνων καὶ πλησίον τοῦ 99 χιλιομέτρου, ὅπου πρὸ τριετίας εἶχον ἀποκαλύψει μέγα χριστιανικὸν ἴδρυμα, περὶ οὗ ἔγραψα ἤδη ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἐταιρείας. Οὕτως δὲ ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἠρχίσασμεν ἐκεῖ τὴν σκαφικὴν ἔρευναν, ἣτις παραταθεῖσα ἐπὶ ἑπτὰ περίπου ἡμέρας μὲ λίαν ἐντατικὴν ἐργασίαν ἔφερεν εἰς φῶς λίαν σπουδαῖα εὐρήματα, ἱκανοποιήσαντα τοὺς ἡμετέρους κόπους καὶ τὰς προσδοκίας. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀνευρέθησαν κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ πρὸ τριετίας ἀποκαλυφθέντος κατὰ τὸ πλεῖστον περιστυλίου, ὅπερ πιθανὸν νὰ ἦτο «αἶθριον» χριστιανικοῦ ναοῦ κατὰ τὸν κ. Σωτηρίου, πολλοὶ κιονίσκοι, βάσεις κίωνων, θωράκια καὶ ἄλλα πολλὰ μάρμαρα, ἐν οἷς καὶ στήλη ἐπιμήκης μαρμαρίνη (μηκ. 1,18 καὶ πλ. 0,30), διακεκοσμημένη διὰ ραβδωτῶν καὶ ἑλικοειδῶν ἀναγλύπτων κοσμημάτων. Ἐπιστέφεται δὲ αὕτη ἄνωθεν δι' ἀκάνθη, ἕξ ἧς ἐκφύεται ἐκ τοῦ μέσου ἄνθος ἐν σχήματι στροβύλου. Συγχρόνως δ' ἀνευρέθη καὶ περιφερικὸς βωμὸς ἀρχαῖος φέρων ἐγκεχαραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ Ἀσκληπιοῦ. Οὗτος μετασηματισθεὶς ὑπὸ τῶν χριστιανῶν εἰς στόμιον φρέατος ἐποθετήθη ἐπ' αὐτοῦ, ὄντως δὲ ἐπ' αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ ἐδάφους ἀπεκαλύφθη βαθυτάτον φρέαρ πλῆρες διαυγοῦς ὕδατος· φέρει δὲ τὸ στόμιον τοῦτο βαθείας αὐλακας ἐκ τῆς συνεχοῦς χρήσεως τοῦ πρὸς ἀντλήσιν σχοινίου. Ὁ βωμὸς οὗτος εἶνε τεθραυσμένος ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον κατακορύφως.

Ἐντὸς τῶν χωμάτων ἀνευρέθησαν πολλὰ τεμάχια χονδρῆς ὑέλου μὲ χρωματισμοὺς ποικίλους, ἐπίσης δὲ καὶ ἦλοι πολλοὶ σιδηροῖ, πρὸς δὲ καὶ ἔλασμα μὲ ὀπὰς, λείψανα ἀρχαίου κλείθρου, ἐπίσης δὲ καὶ ῥάβδος σιδηρᾶ, 0,82 μήκους μετὰ κρίκου. Αὕτη ὡς καὶ ἄλλη εὐρεθεῖσα βραδύτερον ἀνήκον ὡς κικγίλδες εἰς ἀποκαλυφθέντα παράθυρα τοῦ κτιρίου τούτου. Κατὰ τὰς ἐπομένας ἡμέρας ἀνευρέθησαν τέσσαρα σπουδαῖοτατα εὐρήματα, πάντοτε ἐν τῷ αὐτῷ περίπου χώρῳ, ἥτοι κατὰ μῆκος τῆς προμνημονευθείσης δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ περιστυλίου, ἣτις, ὡς καὶ ἡ πρὸ διετίας ἀποκαλυφθεῖσα μεσημβρινή, εἶναι πᾶσα κεκαλυμμένη διὰ θαυμαστοῦ ψηφιδωτοῦ, ἀποτελουμένου ἐκ συμπλεκομένων κύκλων, ἐκ φολίδων καὶ παντοίων ἄλλων γεωμετρικῶν σχημάτων· τὰ δὲ τέσσαρα ἀνευρεθέντα ἀντικείμενα εἶνε τὰ ἑξῆς:

1^{ον}) **Χαλκοὺς σταυρὸς** μετ' ἀλύσεως ἐξηρημένης ἄνωθεν καὶ κάτωθεν αὐτοῦ, ὕψ. 0,16, πλ. 0,105 καὶ πᾶχ. 0,007. Ὁ σταυρὸς οὗτος εἶνε κατὰ τὸ

ἔσωτερικὸν διάτρητος (à jour), φέρει δὲ κατὰ τὰ τέσσαρα ἄκρα τῶν κεραιῶν τὰ στοιχεῖα *Φ, Ζ, Η* καὶ *Γ*, ἐν δὲ τῷ μέσῳ *Ω*, οὕτως ὥστε καθέτως μὲν ἀναγινώσκεται ἡ λέξις *ΦΩΓ*, ὀριζοντίως δὲ *ΖΩΗ*. Ὡς δὲ ἐκ τοῦ ὅλου σχήματος καὶ ἐκ τοῦ τῶν γραμμάτων οὗτος ἀνήκει ἀναμφισβητήτως εἰς τοὺς πρώτους μ. Χ. αἰῶνας ἦτοι *εἰς τὸν Ε΄ περίπου*. Οἱ σταυροὶ οὗτοί εἰσι σπανιώτατοι, ἐν Ἑλλάδι δὲ μοναδικός, διότι τὸ Βυζ. Μουσεῖον δὲν ἔχει ὁμοιον. Ἡ διατήρησις του εἶνε ἀρίστη, ἡ δὲ κατίωσις σμαραδόχρους. Ἐκ τῆς κάτωθεν ἀλύσεως ἐξήρητο *πολύμιξος λυχνία* (πολυκανδύλου), ὡς εἴθιστο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους.

2^{ον}) *Χαλκοῦς σταυρὸς* ἐπίσης φέρων ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ἀλύσεις διὰ τὴν αὐτὴν χρῆσιν ὡς τοῦ προηγουμένου, ὕψ. 0,19 πλ. 0,122 πᾶχ. 0,005. Τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ τούτου εἶνε διάφορον, διότι αἱ κεραιαὶ βαίνουν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ κέντρου εὐρυνόμεναι πρὸς τὰ τέσσαρα τέρματα, ὥστε αὐταὶ ἔχουσι πῶς σχῆμα τριγωνοειδές. Καὶ ἡ μὲν ἄνω ἄλυσις ἔχει μῆκος 0,35, ἡ δὲ κάτωθεν 0,135.

3^{ον}) *Μολυβδόβουλλον* καλῶς διατηρούμενον, διάμ. 0,028 καὶ 0,023, Ἐπὶ τῆς κυρίας ὄψεως ἀναγινώσκεται ἡ λέξις *mich*
αι<ια, ἐπὶ δὲ τῆς ἀντιθέτου
<[ΙΛ]ΟΥΣΤΡΙΟΥ.

4^{ον}) *Σταθμίον χαλκοῦν*, ζυγίζον ἕξ οὐγγίας, σχήματος στρογγύλου ὡς μεγάλου νομίσματος, φέροντος περίεξ ἐγγάρακτον κύκλον ὡς πλαίσιον, ἐντὸς δὲ τούτου ἐγγάρακτα ἐπίσης: σταυρόν, κάτωθεν δὲ τὰ γράμματα *ΙΣ*. Διάμ. 0,053, πᾶχ. 0,015. Ἐκτὸς τούτων ἀνευρέθησαν ἐπίσης πολλὰ *ἐπιθέματα* ἢ *ἐπίκρανα* κιονοκράνων μετ' *ἀναγλύφων σταυρῶν*, χωρίσματα παραθύρων, κιονόκρανα κορινθιακὰ καὶ παντοῖα ἄλλα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη, ἐν οἷς καὶ τινα νομίσματα βυζαντινὰ τὸ πλεῖστον ¹.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν τῆς πλευρᾶς ταύτης τοῦ περιστυλίου ἀνεκαλύφθησαν καὶ δύο ἐπιμήκη *παράθυρα*, 2 μ. μήκους, ἑκατέρωθεν *θύρας ἀψιδωτῆς*, ἧς ἐσώθησαν μόνον τὸ κατώφλιον καὶ μέρος τῶν τοίχων.

Συγχρόνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐργασίας ἐγένετο καὶ σπουδαῖον ἐκ μέρους καὶ τῶν τριῶν ἡμῶν διάβημα πρὸς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον ὑπὲρ τῆς στερεώσεως καὶ συντηρήσεως τῶν περιφρήμων καὶ θαυμαστῶν ψηφιδωτῶν τῆς τε Βασιλικῆς Δουμετίου καὶ τοῦ νῦν ἀνασκαπτομένου χριστιαν. ἰδρύματος τοῦ ἀρχιερέως *Ἀλκύσωνος*, οὗ εἶχεν ἀνευρεθῆ πρὸς τριετίας ψηφιδωτὴ ἐπιγραφὴ πιστοποιοῦσα ὅτι οὗτος ἦτο ὁ ἰδρυτὴς τοῦ κτιρίου.

Πρὸς τοῦτο ἐτηλεγραφήσαμεν πρὸς τὸ Σ. Ὑπουργεῖον ἵνα ἀποσταλῆ εἰς Νικόπολιν ὁ καλλιτέχνης κ. *Στέφ. Ξενοπούλος*, ὅστις ἠσχολήθη κατὰ τὰ

¹ Τὴν ἀνάγνωσιν, καταμέτρησιν καὶ περιγραφὴν τῶν δύο τούτων (3^{ον} καὶ 4^{ον}) εὐρημάτων ὀφείλω εἰς τὸν ἡμέτερον συνάδελφον κ. Κωνσταντόπουλον, ὃν θερμότητα εὐχαριστῶ.

τελευταῖα ἔτη περὶ τὴν ψηφοθετικὴν, μεταβὰς ἐπὶ τούτῳ καὶ εἰς Ἰταλίαν. Ὁ κ. Ξενόπουλος ἔλθων μετὰ τινὰς ἡμέρας εἰς Νικόπολιν ἐκ μέρους τοῦ Ὑπουργείου ἐπελήφθη ἀμέσως τῆς στερεώσεως καὶ καθαρίσεως τῶν ψηφιδωτῶν, ἀρχίσας ἀπὸ τῆς μεγάλης *ψηφιδωτῆς ἐπιγραφῆς*, τῆς πρὸ τοῦ οὐδοῦ τοῦ «Καθολικοῦ» ἐν τῇ Βασιλικῇ Δουμετίου. Ταύτην ἐστερέωσε καὶ ἀνεκάλυψε μετὰ πολλῆς ἐπιτηδειότητος, μεθ' ἧς ἐκαλύψαμεν ταύτην διὰ ξυλίνων καλυμμάτων, ὥστε νὰ μὴ βλάβηται οὔτε ὑπὸ τῶν βροχῶν, οὔτε ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτῶν. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶνε ὄντως σωτηρία, διότι μόνον διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ διασωθῶσιν ἐκ τελείας καταστροφῆς τὰ μοναδικὰ ταῦτα τῆς χριστιανικῆς τέχνης τῶν πρώτων αἰώνων καλλιτεχνικὰ μνημεῖα. Εὐχομαι ὀλοψύχως, ἵνα ἡ ἐργασία αὕτη συνεχισθῇ!

Ἐν τέλει ἐπισυνάπτομεν ὡδε *τοπογραφικὸν χάρτην τῆς Νικοπόλεως* ἐκτελεσθέντα τῷ 1922 ὑπὸ δύο ἐφέδρων ἀξιωματικῶν τοῦ Μηχανικοῦ τοῦ Ἐ' Σώματος στρατοῦ Ἡπείρου, τῶν κ. κ. Δοῦβλερη καὶ Γ. Βράσκου, ἀλλ' εἰς μικρότερον σχῆμα, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν τοῦτον βραδύτερον εἰς τὸ μέγεθος τοῦ πρωτοτύπου σχεδιαγράμματος.

ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

7. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΩ ΓΟΥΜΕΝΙΤΣΗΣ ΤΩΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ

Κατὰ τὸ λῆξαν θέρος ἐξηκολούθησα τὴν ἔρευναν τοῦ ἐν Κάτῳ Γουμενίτση Μυκηναϊκοῦ Νεκροταφείου, τοῦ ὁποίου τὴν ἀνασκαφὴν ἤρχισα δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ὅτε ἀνεκάλυψα αὐτό.

Ἐν τῇ σειρᾷ τῶν ἀνακαλυφθέντων πέρυσι δώδεκα λαξευτῶν σπηλαίων συνεχίσας τὴν ἔρευναν, ἀπεκάλυψα ἕτερα δέκα, ὧν τὰ δύο δὲν ἠρευνήθησαν, διότι οἱ θόλοι αὐτῶν εἶχον καταπέσει, τοῦθ' ὅπερ ἀντελήφθη, ἀφ' οὗ ἀνασκάψας ὅλην τὴν εἴσοδον αὐτῶν ἔφθασα μέχρι τῆς κεκλεισμένης εἰσέτι θυρίδος, ἣν ἀνέφξα.

Μεταξὺ τῶν λοιπῶν τάφων εὔρον ἓνα εἰς ἀρίστην κατάστασιν, ἀλλ' ἀνεσκελετῶν, προφανῶς ἀχρησιμοποίητον. Εἰσελθὼν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦτο παρετήρησα ἀριστερὰ λιθόκτιστον θυρίδα, ἣν, ὑποθέσας ὡς διαμέρισμα τοῦ ἰδίου τάφου, ὡς συνήθως, ἤνοιξα. Τὸ λιθόκτιστον ὅμως ἐκεῖνο μέρος δὲν ἦτο θυρίς, ἀλλὰ μέρος τῆς μακρᾶς πλευρᾶς κιβωτισοσχημοῦ Μυκηναϊκοῦ τάφου, τοῦ ὁποίου πᾶσαι αἱ πλευραὶ ἦσαν διὰ πλακοειδῶν λίθων ἐκτισμένοι καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχον ἐπιτεθῆ μεγάλαι πλάκες καλύπτουσαι ὅλον τὸν τάφον. Ἐκ τῆς θυρίδος ταύτης ἐρευνήσας αὐτὸν εὔρον μίαν μόνον ὑψίπουν Μυκηναϊκὴν κύλικα.

Ὁ τάφος οὗτος ἦ εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ σπηλαίου, ὃν συναντήσαντες οἱ κατασκευασταὶ αὐτοῦ ἠναγκάσθησαν νὰ τὸ καταλείπωσιν ἀχρησιμοποίητον ἢ

εἶναι ὄντως διαμέρισμα τοῦ σπηλαίου καὶ ταφῆ τοῦ πρώτου νεκροῦ ἐγένετο ἐν τῷ διαμερίσματι καὶ οὐχὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ. Ἡ πρώτη δ' ὅμως εἰκασία ἀποκλείεται, διότι ἄνωθεν τοῦ τετραπλεύρου κιβωτισοσκήμου τάφου εἶναι βράχος, κατ' ἀκολουθίαν αἱ τέσσαρες πλευραὶ αὐτοῦ ἐκτίσθησαν ἐκ τῆς ὀπῆς τοῦ σπηλαίου.

Τὰ εἰρηρήματα γενικῶς τῶν λοιπῶν σπηλαίων ἦσαν ὡς καὶ τῶν περυσινῶν, εἰς τὴν περὶ τῶν ὁποίων ἔκθεσιν παραπέμπω, δηλ. μικρὰ Μυκηναϊκὰ ἄγγεῖα διαφόρων τύπων, λεβήτια, τυφλόστομα ἀμφορεΐδια, κρατηρίσκοι κ.λ.π., ἔτι δὲ χάνδραι μικραὶ ἐξ ὑαλώδους μάζης ἢ ἀχάτου καὶ μία αἰχμὴ δόρατος, μία αἰχμὴ πελέκεως καὶ μία λεπίς ξίφους.

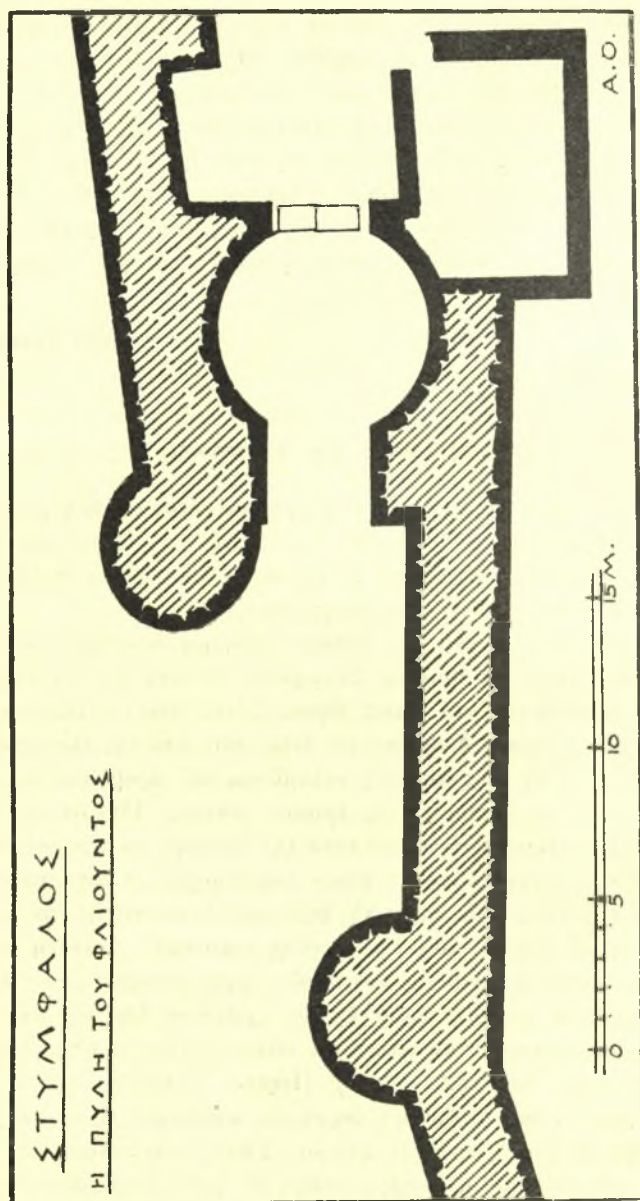
N. ΚΥΤΑΡΙΣΣΗΣ

8. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΣΤΥΜΦΑΛῳ.

Αἱ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος (1926) ἐνεργηθεῖσαι περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἐν Στυμφάλῳ ἀνασκαφαὶ ἐστράφησαν κυρίως περὶ τὴν ἐξερεύνησιν: 1) τοῦ περιβάλλου τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ 2) τῆς κατὰ τὸ βόρειον κράσπεδον τῆς Στυμφαλίας πεδιάδος μεγάλης Φραγκικῆς ἐκκλησίας.

Ὡς καὶ ἐν προηγουμένῃ μου ἐκθέσει ἀνέφερα ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν διαδρομὴν τῶν τειχῶν τῆς ἀρχαίας Στυμφάλου δύναται τις νὰ παρακολουθήσῃ εἴτε ἐν θεμελίῳ εἴτε καὶ μέχρι ὕψους 2.50μ. ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, καθόσον πολλὰ αὐτῶν τμήματα διαφαίνονται ἐντὸς τῶν ὑπὸ τῆς λίμνης σχηματιζομένων ἑλῶν καὶ ὑπὸ τοὺς πυκνοὺς καλάμῶνας καὶ ἀραβοσιτῶνας, ὅφ' ὧν καλύπτεται ὅλη σχεδὸν ἡ περιοχὴ τῆς ἀρχαίας πόλεως. Ἰδιαζόντως εὐκρινῆς παρουσιάζεται ἡ συνέχεια τῶν τειχῶν κατὰ τὴν δυτικὴν καὶ τὴν νότιον κλιτῶν τῆς ἀκροπόλεως, ταύτην δὲ μόνην εἶχον παρατηρήσει οἱ ἀρχαιότεροι ἐρευνηταί¹. Λόγω τῆς ἐξαιρετικῆς ἐφετεινῆς ξηρασίας, ἐπιτρεψάσης τὴν σκαφικὴν ἐρευναν καὶ ἐν τῇ πεδιάδι πρὸ τῆς μεγάλης κατατομῆς, κατέστη ἐφικτὴ ἡ παρακολούθησις καὶ καταμέτρησις τῶν τειχῶν, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς μεγάλης κατατομῆς, ἧς τὸ δυτικὸν τέρμα ἐγγίζει σχεδὸν τὸ ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως πρὸς τὴν πεδιάδα κατερχόμενον σκέλος τοῦ τείχους. (Ὅρα τοπογρ. διάγραμμα ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ 1925 πίν. 1). Πύργον κυκλωτερεῖ τοῦ εἰρημένου σκέλους σφῆζόμενον παρὰ τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς κατατομῆς εἶχον ἐκλάβει, πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς, ὡς ἴδιον κυκλικὸν κτίσμα. Ὀλίγω νοτιώτερον τοῦ πύργου τούτου ἐβεβαιώθη πέρυσιν ἡ ὑπαρξίς πύλης, δι' ἧς οἱ Στυμφάλιοι ἐπεκοινῶνουν πρὸς τοὺς Ὀρχομενίους καὶ τοὺς Φενεάτας. Δι' ἄλλης δὲ πάλιν πύλης ἀποκαλυφθείσης ἐφέτος πολὺ ἀνατολικώτερον, ἐτελεῖτο ἡ μετὰ τοῦ Φλιοῦντος

¹ Curtius Peloponnesos Gotha 1851 I, πίν. IV.

Εἰκ. 1. Ἡ κατά τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ περιβόλου τῆς Στυμφάλου «πύλη τοῦ Φλιούντος».

ἐπικοινωνία. Ἡ δευτέρα δ' αὕτη πύλη εἶναι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πρώτην, στρατηγικώτατα ὠχυρωμένη διὰ δύο στρογγύλων πύργων, ἑνὸς προκεχωρημένου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐβάλλετο ἡ ἀκάλυπτος πλευρὰ τοῦ ἐπιτιθεμένου, καὶ

ἐτέρου τοποθετημένου ἔναντι τοῦ πρώτου καὶ ἀμέσως πρὸ τῆς κυκλικῆς ἀλλῆς, μεθ' ἣν ἠκολούθει ἡ κλειομένη θύρα (εἰκ. 1). Ἡ διάταξις τῆς στυμφαλίας πύλης ὡς πρὸς μὲν τὴν θέσιν καὶ τὴν μορφήν τῶν πύργων ὁμοιάζει πρὸς τὴν πύλην τῶν τειχῶν τῆς Μαντινείας¹, ὡς πρὸς δὲ τὸ κυκλοτερές τῆς ἀλλῆς σχῆμα πρὸς τὴν ἀρκαδικὴν πύλην τῶν τειχῶν τῆς Μεσσήνης², μετὰ τὴν διαφορὰν, ὅτι αἱ διαστάσεις τῆς ἀρκαδικῆς πύλης εἶναι πολὺ μεγαλύτεραι τῶν τῆς στυμφαλίας.

Κατ' ἀποστάσεις σχεδὸν κανονικὰς (35 - 40 μ.) ἔφερον τὰ τεῖχη ἐξωτερικῶς ἡμικυκλικούς πύργους διαμέτρου 6.00 μ. ἐκτισμένους διὰ πολυγώνων

Εἰκ. 2. Κυκλικὸς πύργος τῶν τειχῶν τῆς Στυμφάλου μετὰ κλίμακος ἀνόδου.

λίθων. Ἡ εἰς τοὺς πύργους τούτους ἀνοδος ἐτελείτο διὰ κλιμάκων, ὧν μίαν ἀποκαλυφθεῖσαν παρέχει ἡ εἰκ. 2.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν τὰ τεῖχη τῆς Στυμφάλου ἀκολουθοῦσι τὸν γενικὸν κανόνα κατασκευῆς τῶν ἀρχαίων φρουριῶν. Ἀποτελοῦνται δηλονότι ἐξ ἑνὸς χωματίνου πυρῆνος πάχους 1.50 ἐπενδεδυμένου ἑκατέρωθεν διὰ τοίχων οὕτως, ὥστε τὸ σύνολον ν' ἀποτελῆ ὀγκῶδες τεῖχος πάχους ποικίλλοντος ἀπὸ 2.80 μέχρι 3.20 μ.

Παρὰ τὴν πύλην τοῦ Φλιοῦντος, ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ἀπεκαλύφθη ἐφέτος θωμαϊκῶν χρόνων οἶκημα, οὗτινος μέγα (8.00 × 15.40 μ.) διαμέρισμα εἶχε τὸ

¹ Fougières: Mantinée et l'Arcadie orientale 1898 σελ. 155 εἰκ. 29.

² Perrot-Chipiez. H. A. τόμ. VI πίν. XII. Expédition Scientif. de Morée τόμ. II πίν. 53. Marguand: Greek architecture εἰκ. 341.

διάπεδον ἐστρωμένον διὰ σκληροτάτου ἐρυθροῦ κονιάματος. Ἔτι δὲ περαιτέρω πρὸς Βορρᾶν ἀπεκαλύφθη στωϊκὸν οἰκοδόμημα μετὰ δύο ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτοῦ κατὰ χώραν σφισομένων ἰωνικῶν βάσεων κίωνων διαμέτρου 0.41.

Ἐτέρα σκαφή ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως, ἣτοι ὑπεράνω περιῖπου τῆς ἀγορᾶς καὶ παρὰ τὸν προπέρυσιν ἀνασκαφέντα ναὸν (ΠΑΕ 1924). Τοῦ τεμένου τούτου, ὅπερ ὑπετίθετο μέχρι τοῦδε τῆς Ἡρας (ΠΑΕ 1925 σ. 53), εἶχε μείνει τὸ 1924 ἄσκαφον μικρὸν τμήμα παρὰ τὸ «οἶκημα τῶν ἱερέων». Ἐν τῷ τμήματι λοιπὸν τούτῳ εὐρέθη πεπτωκὸς ὄρος λίθινος, ἀποκεκρομένος κατὰ τὸ ἐν ἄκρον, διαστάσεων $0.21 \times 0.29 \times 0.56$. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν πλευρῶν αὐτοῦ ὁ λίθος φέρει δι' ὠραίων γραμμάτων τῆς Δ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος τὴν ἐπιγραφὴν

ΠΟΛΙΑΔΟΣ

(ὑψ. γραμμάτων 0,035 μ.). Τὸν λίθον τοῦτον, ὅστις διδάσκει ἡμᾶς τὸ πραγματικὸν ὄνομα τῆς ἐν τῷ ναῷ λατρευομένης θεότητος, μετεκόμισα χάριν ἀσφαλείας, εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον Κιόνια, ἐνθα νῦν φυλάσσεται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Δημ. Ἀθ. Ξερνοῦ.

Ἐτερον δ' ἐπιγραφικὸν εὔρημα τῆς ἐφετεινῆς περιόδου ἐγένετο ὀλίγα μέτρα ἀνατολικῶς τῆς Φραγκικῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ Δημ. Ξερνοῦ. Ἦτο δὲ τοῦτο βᾶθρον ἀνδριάντος παρακεχωσμένον εἰς τὴν γειτονικὴν αὐλάκα ἐκ λίθου σκληροῦ ὑποκύνου διαστάσεων $1.23 \times 0.50 \times 0.57$. Ἡ παρὰ τὴν ἄνω ἀριστερὰν γωνίαν τῆς προσθίας ὄψεως τοῦ λίθου κεχαραγμένη ἐπιγραφὴ λέγει:

Ο ΔΑΜΟ[Σ
ΣΤΥΝΦΑΛΙ[ΩΝ
ΕΡΓΙΠΠΟΝ
ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ

ὑψ. γραμμάτων 0.025. Τὸ μετὰ τεθλασμένης ἐσωτερικῆς γραμμῆς ἄλφα, οὔτινος ἐγένετο χρῆσις ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, καθιστᾷ φανερὸν ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε μεταγενεστέρα τῶν ἀρχῶν τῆς Γ' π. Χ. ἑκατονταετηρίδος.

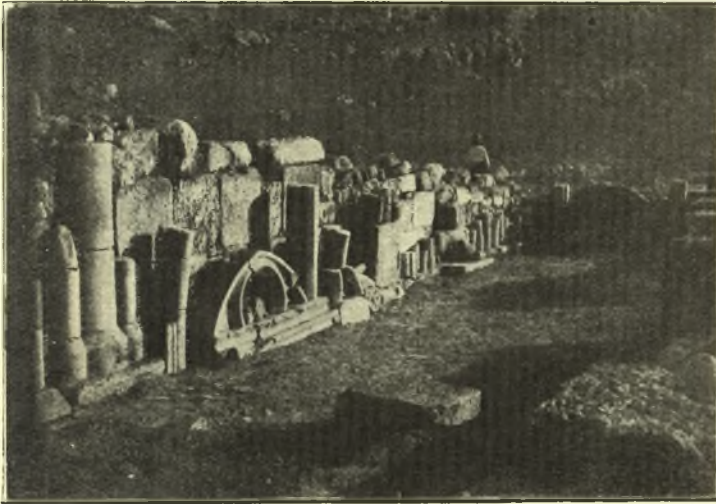
Μνημονεύομεν ἐν τέλει καὶ μικροῦ μαρμαρίνης πλακὸς ἀποκόμματος ἐνεπιγράφου, ἀναφερομένου εἰς ρωμαϊὸν τινα αὐτοκράτορα, φυλασσομένου δὲ νῦν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Βλ. Παπαναγῆ (ὑψ. 0.13, πᾶχ. 0.02 γράμματα μετ' ἀκρεμόνων ὑψ. 0.04)

ΡΑΤΟ αὐτοκ[ράτο]ρα
Α α

Τῆς δὲ φραγκικῆς ἐκκλησίας ἀνεσκάφη, ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸ περυσινόν, ἕτερον τμήμα τοῦ βορείου κλίτους, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνευρέθησαν πολλὰ τεμάχια γοθθικῶν κιονοκράνων, παραθύρων, τόξων, σταυροθολίων

κλπ. δι' ὧν ἀπρητίσθη ἐντὸς τοῦ ναοῦ πρόχειρον ὑπαιθρον ἄρχιτεκτονικὸν μουσεῖον περιλαμβάνον τὴν πλουσιωτέραν ἐν Ἑλλάδι συλλογὴν γοθτικῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν (εἰκ. 3).

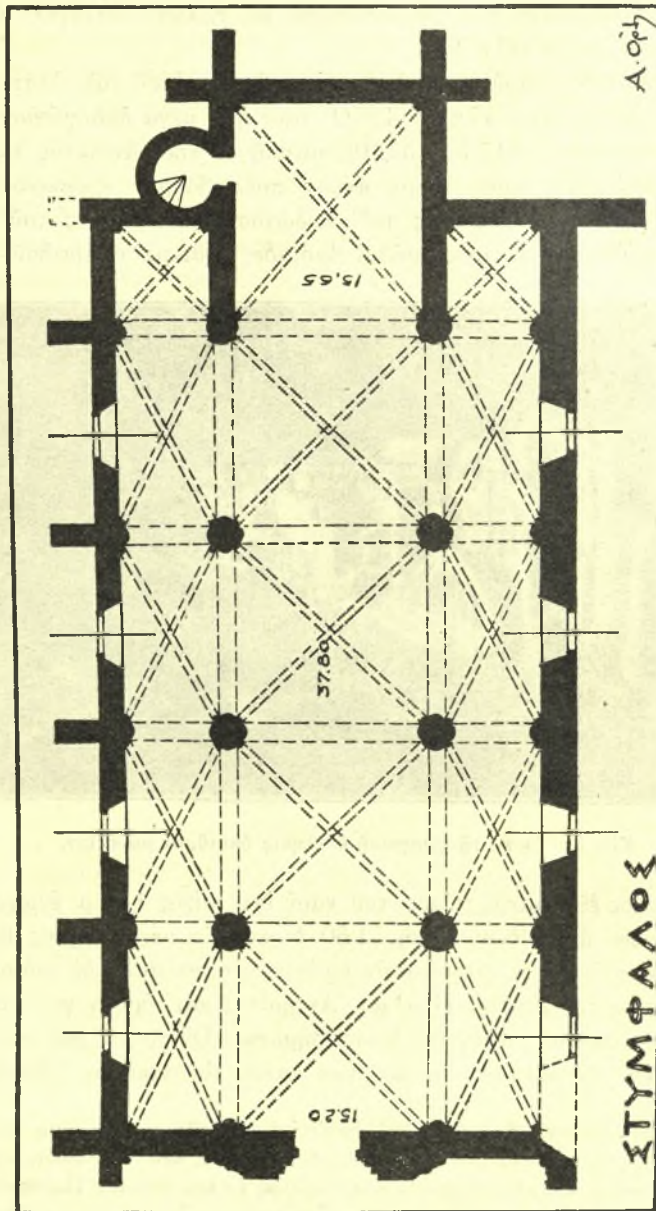
Τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ ἐξακριβωθὲν ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς λεπτομερείαις παρέχει ἢ παρατιθεμένη εἰκὼν 4. Ὁ ναὸς ἦτο μέγα ὀρθογώνιον κτίσμα, ἐξωτερικῶν διαστάσεων (17.70×35.10), καταλήγον πρὸς ἀνατολὰς εἰς ἐξέχον (4,30 μ.) τετράγωνον ἱερὸν βῆμα, φέρον πρὸς βορρᾶν προσκεκολλημένον στρογγύλον πύργον, προφανῶς τοῦ κωδωνοστασίου. Ἐντὸς τοῦ πύργου τούτου διετηρήθησαν αἱ τρεῖς πρῶται βαθμίδες λιθίνης ἐλικοειδοῦς κλίμα-

Εἰκ. 3. Τὸ ἐν τῇ φραγκικῇ ἐκκλησίᾳ ὑπαιθρον μουσεῖον.

κος. Ὁ βόρειος ἐξωτερικὸς τοῖχος τοῦ ναοῦ ἔχει πᾶχος 1.00 μ. ἐνισχύεται δὲ δι' ἐξωτερικῶν ἀντηρίδων ἐξοχῆς 1.60 διηκουσῶν μέχρις ὕψους 6 μ. Ὁ νότιος τοῖχος τοῦναντίον στερεῖται ἀντηρίδων, κατεσκευάσθη δὲ τούτου ἕνεκα πολὺ παχύτερος τοῦ βορείου (1,40 μ.) Ἀντηρίδας κατ' ὀρθὴν γωνίαν τεταγμένας φέρουσι καὶ αἱ γωνίαὶ τοῦ ἱεροῦ βήματος. Οἱ τοῖχοι τοῦ ναοῦ ἐκτισμένοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δι' ἀρχαίων καλῶς εἰργασμένων λιθοπλίνθων ¹

¹ Πλὴν τῶν λιθοπλίνθων (Quader) ἔχουσι ἐντοιχισθῆ καὶ τεμάχια σφονδύλων δωρικῶν κίωνων, ἐπικρανίτιδες δωρικαί, βαθμίδες κρηπίδος μεθ' ὑποτομῶν, μαρμάρينوι στρωτῆρες κέραμοι κλπ. προερχόμενα ἀναμφιβόλως ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ Πausanίου (VIII, 27,7) μνημονευομένου ναοῦ τῆς Στυμφαλίας Ἀρτέμιδος, οὗτινος τὴν ἐνταῦθα τοποθέτησιν ἐπέκρυσεν ἡ ὑπὸ Martha ἐν BCH, 1883, 486 δημοσιευθεῖσα ἐπιγραφὴ στήλης (IG V, 2, 1913).

Εἰκ. 4. Κάτοψις τῆς ἐν Συμφάλῳ φραγκικῆς ἐκκλησίας.

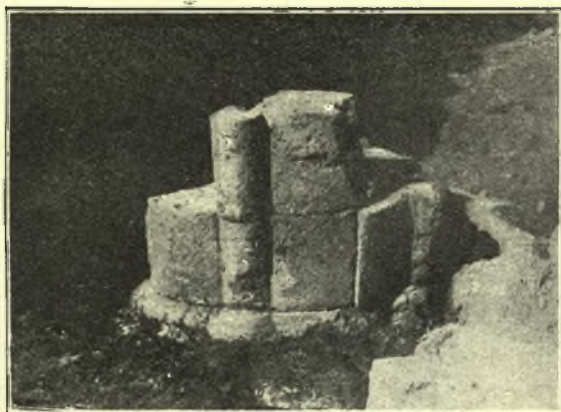
τοποθετημένων ἑξωτερικῶς, ἔχουσιν ὡς πυρῆνα χυτὴν τοικοποιίαν, ὡς οἱ ρωμαϊκοί, διατηροῦνται δὲ μέχρι σήμερον εἰς ὕψος φθάνον ἐνιαχοῦ τὰ 7 μέτρα. (εἰκ. 5).

Ἐσωτερικῶς ὁ ναὸς διηρεῖτο διὰ δύο στοίχων ἐκ τριῶν πολυμερῶν πεσσῶν εἰς τρία κλίτη, ὧν τὸ μέσον ἔχει ἀκριβῶς τὸ διπλάσιον πλάτος τῶν

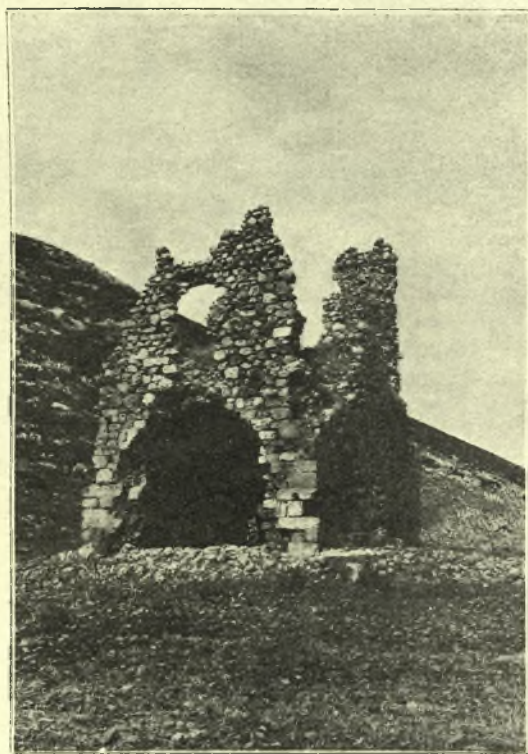

Εἰκ. 5. ΝΑ γωνία τῆς φραγκικῆς ἐκκλησίας τῆς Στυμφάλου.

πλαγίων. Ἐναντιοίχως πρὸς τοὺς ἐλευθέρους πεσσοὺς ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν τοίχων πολυμερεῖς παραστάδες, ὧν σφῆζονται τμήματα τῶν σφονδύλων καὶ τὰ ὄραϊα διὰ φυλλωμάτων καὶ σταυρῶν κεκοσμημένα κιονόκρανα. Ἐπὶ τῶν κιονοκράνων δὲ τούτων καὶ τῶν ἀντιστοίχων τῶν πεσσῶν ἔβαινον τὰ καλύπτοντα τὸν ναὸν ὀξυκόρυφα σταυροθόλια, ὧν εὗρέθησαν κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν πλεῖστα τεμάχια τῶν βεργίων (pergives) ὡς καὶ τινες τῶν κατὰ τὴν συνάντησιν τούτων ἐν τῇ κορυφῇ ῥοδακοειδῶν κλειδῶν. Καὶ τὰ μὲν τοῦ μέσου

Είχ. 6. Ἐναστηλωθὲν τμήμα πολυμεροῦς πεσοῦ τῆς φραγκικῆς ἐκκλησίας,

Είχ. 7. Ὁ πυργωτὸς πυλὼν τῆς ἐν Στυμφάλῳ φραγκικῆς μονῆς.

κλίτους, ὅπερ ἦτο καὶ ὑψηλότερον τῶν ἄκρων, σταυροθόλια ἐκάλυπτον χώρους τετραγώνους ἐν κατόψει, τὰ δὲ τῶν πλαγίων ἐπιμήκεις ὀρθογωνίους, ὡς συμβαίνει εἰς πολλοὺς γοθτικούς ναοὺς τῆς Δύσεως. Διὰ τετραγώνων δὲ σταυροθολίων ἐκαλύπτετο καὶ τὸ ἱερὸν βῆμα καὶ οἱ δύο ἐκατέρωθεν αὐτοῦ χῶροι οἱ ἐπέχοντες τόπον προθέσεως καὶ διακονικοῦ. Φωτογραφίαν ἀναστηλωθέντος κατὰ χώραν τμήματος πολυμεροῦς πεσσοῦ παρέχει ἡ *εἰκὼν 6*.

Ὁ ναὸς εἶχεν ἐν μόνον πλουσίως διαμεμορφωμένον θύρωμα εἰσόδου, κατὰ τὸ μέσον τῆς δυτικῆς πλευρᾶς. Τὸ θύρωμα δὲ τοῦτο ἀπετελεῖτο ἐκ τριῶν ἐπαλλήλων ὀξυκορῦφων τῶν βαινόντων ἐπὶ κιονίσκων, ὧν εὐρέθησαν κατὰ χώραν αἱ βάσεις. Παράθυρα δ' ὑπῆρχον κάτω μὲν μόνον ἐπὶ τῶν μακρῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ, ἄνω δὲ ὑπεράνω τῆς πεσσοστοιχίας, ἴσως δὲ καὶ ἄνωθεν τοῦ θυρώματος. Ἄναμφιβόλως δὲ καὶ τὸ ἱερὸν θὰ ἐφωτίζετο δι' ἐνὸς μεγάλου πρὸς ἀνατολὰς παραθύρου, ὅπερ δὲν ἐσημειώθη ἐν τῇ παρατιθεμένῃ κατόψει (*εἰκ. 4*), ἐπειδὴ τοῦ ἱεροῦ οἱ τοῖχοι εἰς μικρὸν μόνον ὕψος διετηρήθησαν.

Τὰ παράθυρα ἐφράσσοντο διὰ μαρμαρίων φραγμάτων σχηματιζομένων δι' ὀξυκορῦφων τοξυλλίων ἢ τριφυλλίων (*εἰκ. 3*).

Ὁ περιγραφεὶς ναὸς ἀπετέλει τὸ καθολικὸν μονῆς, ἧς διακρίνονται τὰ θεμέλια κελλίων, καὶ ὁ καλῶς διατηρηθεὶς πυλὼν τῆς εἰσόδου (*εἰκ. 7*). Ὁ πυλὼν δ' οὗτος ἔχει σχῆμα τετραγώνου (7.30 × 7.60) καλυπτόμενον διὰ καμάρας, ὑπεράνω τῆς ὁποίας ὑψοῦτο ὄχυρὸς πύργος.

Ἄν κρίνη τις ἐκ τῶν ἐπὶ τῶν κionoκράνων διακοσμητικῶν θεμάτων καὶ ἐκ τῆς μορφῆς τῶν πολυμερῶν πεσσοῦ δύναται νὰ χρονολογήσῃ τὸν ναὸν ἀπὸ τῶν μέσου τῆς ΙΓ' ἑκατονταετηρίδος.

ΑΝΑΣΤ. Κ. ΟΡΛΑΝΔΟΣ

9. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφαὶ περιστράφησαν περὶ τὸν χῶρον τὸν πρὸς βορρᾶν τοῦ Σταδίου, ἐνθα ἡ παρὰ τὸ βόρειον ἀνάλημμα τοῦ Σταδίου δίοδος, ἦν διερχόμενος τις καὶ στρέφων δεξιὰ εἰσέρχεται διὰ τῆς καμαρωτῆς εἰσόδου εἰς τὸν στίβον τοῦ Σταδίου. Ὑπὲρ τὴν δίοδον (δρόμον) ταύτην ἐκτείνεται εὐρεία πλατεία εἰς τὸ βάθος δὲ ταύτης ἀπεκαλύφθη νῦν καὶ ὀλοσχερῶς ἐξηρουνήθη *διπλῆ Στοά* μήκους 27 περίπου μέτρων καὶ πλάτους 9 μ. Ἐν τῇ προσόψει εἶχεν αὕτη 11 δωρικούς πιθανῶς κίονας, ἔνεκα δὲ τοῦ μεγάλου πλάτους αὐτῆς εἶχε καὶ ἐσωτερικῶς, πρὸς ὑποβάστασιν τῆς στέγης, στίχον κίωνων Ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ὧν σφῆζονται αἱ βάσεις. Χαρακτηριστικὸν τῶν κίωνων τούτων εἶνε ὅτι ἡ σπεῖρα ὁμοιάζει τῇ ἰδιορρυθμῷ

σπείρα τῶν Ἀθηναϊκῶν Προπυλαίων, ὡς πρὸς τὴν καθόλου δὲ διάταξιν δμοιάζει ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος Στοὰ τῇ κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν πλευρὰν τοῦ περιβόλου τοῦ Ἱεροῦ Στοᾶ, ἐφ' ἧς ἔχουσι κτισθῆ αἱ θέρμαι. Πλατεῖα καὶ Στοὰ ἀπετέλουν, ὡς φαίνεται, *παλαιίστραν* συνδεομένην μετὰ τοῦ Σταδίου καὶ χρησιμεύουσαν, ὅπως ἐν αὐτῇ τελοῦνται οἱ λοιποὶ (πλὴν τοῦ δρόμου) ἀγῶνες.

Ἐγένετο δὲ καὶ σκαφή πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς κληθείσης Στοᾶς ἢ κιγκλιδωτοῦ ἴσως δρόμου, ὅστις ἦγεν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους τοῦ μεταξὺ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς Στοᾶς Κότυος εἰς τὰς θέρμας. Ἐκ τῆς γενομένης σκαφῆς ἐξήχθη ὅτι διὰ τεσσάρων ἢ πέντε βαθμίδων (δύο σφύζονται) ἀνήρχετο τις εἰς τεχνητὸν ὀριζόντιον δάπεδον, βαίνων δὲ ἐπὶ μακρὸν ἔστρεφε πρὸς βορρᾶν καὶ διὰ κλίμακος ἐκ τεσσάρων ἢ πέντε ὠσαύτως βαθμίδων ἀνήρχετο εἰς ἄλλο τεχνητὸν ὀριζόντιον ἔδαφος, δι' οὗ ἔβαινε κατ' εὐθείαν ἐπὶ τοῦ δαπέδου τῆς Κρήνης, ἀφ' οὗ κατήρχετο διὰ σφυζομένων τεσσάρων βαθμίδων εἰς κατώτερον τεχνητὸν ὀριζόντιον δάπεδον, ἐφ' οὗ προχωρῶν κατὰ μῆκος τῆς προσόψεως τῶν θερμῶν εἰσῆρχετο εἰς αὐτάς.

Ἐθρήματα ἔσχομεν ἐφέτος καὶ ἄλλην στήλην (τεμάχιον) θεαροδόκων. Ἐν αὐτῇ ἀναγράφονται θεαροδόκοι τοῦ Ἱεροῦ ἐν Μεγάροις, ἐν Ἀθήναις, ἐν Θήβαις, ἐν Θεσσαῖς κλπ. Ταύτην τὴν ἐπιγραφὴν σὺν τῇ ἄλλῃ τῇ πέρυσιν εὐρεθείσῃ ἐπὶ τῆς Κρήνης, τῇ ὑπὸ γραφικὴν καὶ ἱστορικὴν ἔποψιν σημαντικωτάτῃ, συμπεριλαμβάνω ἐν τῷ παρασκευαζομένῳ διὰ τὴν Ἐφημερίδα ἄρθρῳ περὶ τῶν τριῶν θερμῶν.

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ

10. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΟΛΩΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΟΣΜΑΝΑΓΑ ΠΥΛΟΥ

Πρὸς νότιον τοῦ χωρίου Ὀσμάναγα τῆς Πύλου, 10' περίπου μακρὰν τούτου καὶ περὶ τὴν 1½ ὥραν μακρὰν τῆς ἀρχαίας ἀκροπόλεως, παρὰ τὴν ῥίζαν τοῦ λοφίσκου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ χωρίον, ἐπὶ τοῦ ὄριου τῶν σταφιδαμπέλων τοῦ Νικ. Ἀδαμοπούλου καὶ Χαρ. Χριστοφιλοπούλου ἀνεκαλύφθη τυχαίως ὑπόγειος θολωτὸς μυκηναϊκὸς τάφος. Ἡ θέσις ἐσημειοῦτο δι' ἐλαφρᾶς ἐξάρσεως τοῦ ἐδάφους, ἠτις ἦτο ὑπόλειμμα τοῦ τεχνητοῦ τύμβου, ὅστις καὶ ἐπὶ τῶν ὑπογείων θολωτῶν τάφων ἐξεῖχε πάντοτε καλύπτων τὴν κορυφὴν αὐτῶν. Τὸν τάφον ἀνεκάλυψαν οἱ προμνημονευθέντες χωρικοὶ, οὔτινες καὶ ἐπεχείρησαν ματαίως νὰ ἀνασκάψωσιν αὐτόν, εἰσχωρήσαντες ὁμως εἰς ἱκανὸν βάθος ἐντὸς αὐτοῦ. Τῇ ὑποδείξει τούτων ἐγένετο κατόπιν δαπάνη τῆς ἐταιρείας ἢ ἀνασκαφῆς του. Δυστυχῶς παρὰ τὰς ἀρχικὰς ἐλπίδας τῶν ἀνασκαφῶν Κ. Κουρουνηώτη καὶ ἐπιμελητοῦ Φ. Σταυροπούλου ὁ τάφος

ἦτο συλημένος καὶ ἐλάχιστα καὶ ἀσήμαντα ἦσαν τὰ ὑπολείμματα τῶν κτερισμάτων του. Εἶναι κτισμένος, ὅπως οἱ περισσότεροι τῶν θολωτῶν τάφων διὰ μικρῶν ὄλως ἀκατεργάτων πλακωδῶν λίθων δρόμον δὲν εἶχε κτιστὸν τοῦλάχιστον, ὥστε νὰ διακρίνεται μέχρι σήμερον. Ἡ διάμετρος αὐτοῦ εἶνε περὶ τὰ 6 μ. περίπου δ' ὅμοιον ἦτο τὸ ὕψος. Ἡ εἴσοδος πρὸς ΒΑανατολικά ἔχει μῆκος 1.50 περίπου, πλάτος 1.95 καὶ ὕψος 2.75 καὶ καλύπτεται διὰ τριῶν ἀνωφλίων μεγάλων διαστάσεων, ἀκατεργάστων ὅμως καὶ τούτων εὐρέθη δὲ ἡ εἴσοδος ἀποφραγμένη στερεώτατα καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ ἀνοιγμα διὰ συνωκοδομημένων μικρῶν λίθων.

Τὸ ἔδαφος τῶν ταφῶν εὐρεθὲν σχεδὸν ἀνέπαφον ἐσημειοῦτο διὰ λεπτοῦ στρώματος ἕξ ὑπολειμμάτων πυρᾶς καλύπτοντος ὅλην σχεδὸν τὴν ἐπιφάνειαν, παραδόξως δὲ εὐρίσκετο 1 περίπου μέτρον ὑψηλότερον τοῦ δαπέδου τοῦ τάφου. Δυστυχῶς τὰ κυριώτερα κτερίσματα ἔλειπον καὶ ἐκ τῶν σκελετῶν ἐλάχιστα μόνον σποραδικὰ τεμάχια ὀστέων ὑπελείποντο.

Ἐκ τῶν τεμαχίων ἀγγείων, ἅτινα εὐρέθησαν κόπως ἀφθονώτερα, κατορθώθη νὰ συγκολληθῶσιν ἐν τῷ Μουσείῳ δύο μεγάλοι ἀμφορεῖς ὀλίγον ἀσυνήθων σχημάτων μὲ γραμμικὰ διακοσμήσεις, μία πρόχους μεγάλη γνωστοῦ Παλαιομυκηναϊκοῦ σχήματος, καὶ μία κύλιξ, ἐπίσης ὀλίγου παραδόξου μορφῆς ὡς πρὸς τὴν λαβὴν τοῦλάχιστον. Ὁ πηλὸς καὶ ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς ἐνθυμίζουσιν τὰ μυκηναϊκὰ ἀγγεῖα τοῦ Θέρμου. Ὅτι ὁ τάφος περιεῖχε πρὸ τῆς συλήσεώς του καὶ πολυτιμότερα κτερίσματα δεικνύουσιν ὀλίγα μικρὰ τεμάχια ἀργυρῶν σκευῶν, καὶ τεμάχια μεγάλης γραπτῆς πυξίδος ἕξ αἰγυπιακῆς πορσελάνης.

Κ. ΚΟΥΡΟΥΝΙΩΤΗΣ

11. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΙΡΟΥ ΧΑΝΙ ΚΡΗΤΗΣ

Ἡ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος εἰς Νίρου Χάνι γενομένη ἀνασκαφὴ σκοπὸν εἶχε κυρίως τὴν ἀποκάλυψιν μερικῶν παρὰ τὴν θάλασσαν οἰκοδομημάτων, ὧν λείψανα σποραδικῶς ἐφαίνοντο ἐν τῇ ἄμμῳ, μέρος δὲ τούτων εἶχεν ἀνασκάψει τῷ 1918 ὁ κ. Σ. Ξανθουδίδης (Ἰδ. Ἄρχ. Δελτ. 1918, παραρτ. σελ. 19). Ἡ τοποθεσία καλεῖται ἀκριβέστερον Ἁγιοὶ Θεόδωροι, ἀπέχει δὲ περὶ τὰ 500 μ. πρὸς Δ. τοῦ μέρους ἐνθα τὸ γνωστὸν Μινωϊκὸν Μέγαρον ἀνεσκάφη ὑπὸ τοῦ κ. Ξανθουδίδου.

Ἡ κυριώτερα δυσκολία τῆς ἀνασκαφῆς ταύτης ἦτο ὅτι εἶχομεν νὰ ἀπομακρύνωμεν τὴν ἕξ ἄμμου ἐπίχωσησιν, ἥτις μετακινουμένη διαρκῶς ὑπὸ τῶν ἀνέμων κατέχωνε πολλὰκις διαρκούσης τῆς νυκτὸς ὅ,τι τὴν ἡμέραν εἶχομεν ἀνασκάψει. Διὰ τοῦτο ἤρχισεν ἡ ἀνασκαφὴ δι' ὅσον ἔνεστι πλειόνων ἐργα-

τῶν, οἵτινες ἠλαττώθησαν τὸν ἀριθμὸν βραδύτερον, ὅτε ἡ ἄμμος ἀπεμακρύνθη ἀρκούντως (εἰκ. 1 - 2).

Ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀνασκαφῆς ὑπῆρξεν ἀπροσδόκητος εἰς οἰκοδομήματα, κινήτων ὅμως εὐρημάτων παντελῆς σχεδὸν ἐσημειώθη ἀπουσία. Ἡ ἀνασκαφή ἀπέδειξεν ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ ομάδος παραθαλασσίων οἰκοδομημάτων, τὰ ὁποῖα προχωροῦσι πρὸς Ν. κυρίως τοῦ μέρους, τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς εἶχεν ἀνασκάψει ὁ κ. Ξανθουδίδης. Συνεχόμενον μετὰ τοῦ διαμερίσματος τοῦ τότε ἀποκαλυφθέντος εὐρέθη εἶδος ὑποστέγου μετὰ πλακοστρώσεως ἐκ μεγάλων πύρων λίθων, ἐν ᾧ εὐρέθησαν πολλά, ἀλλ' ἀσήμαντα Υ. Μ. ἀγγεῖα, ἰδίως ἄωτα κύπελλα καὶ σφαιροειδῆ διάτρητα πῆλινα ἀντικείμενα (βάρη δικτύων

Εἰκ. 1. Ἀπομικρὸν τοῦ ὁρμίσκου τῶν ἁγίων Θεοδώρων μετὰ τοῦ προφυλάσσοντος τούτου ἀκρωτηρίου. Εἰς τὸ βάθος ἡ νῆσος Δία.

κατὰ τὸν κ. Ξανθουδίδην ἐ.ἀ.). Ἀνατολικῶς τοῦ ὑποστέγου τούτου εὐρέθησαν τὰ λείψανα ἑτέρων δωματίων λίαν κατεστραμμένα, ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἀνεκαλύφθη τὸ φρέαρ τοῦ συνοικισμοῦ, μετὰ στρογγύλου εὐρέος ἐκ τιτανολίθων στομίου καὶ τετραγώνου πέριξ λιθοστρώσεως κατὰ τὸ ἥμισυ σφζομένης. Σημειώσεως ἄξιον εἶναι, ὅτι καίπερ δεκάδα μόνον μέτρων ἀπέχον τῆς θαλάσσης τὸ φρέαρ, εὐρέθη ἀναδίδον γλυκὺ ὕδωρ, ὅπερ προϋτίμων πρὸς πόσιν οἱ ἐργάται ἀπὸ τὰ ὕδατα τῶν πανδοχείων, κειμένων ἐν τούτοις πολὺ μακρότερον τῆς θαλάσσης. (Ἰδ. εἰκ. 3).

Ἀνατολικώτερον τῶν κτισμάτων τούτων ἀπεκαλύφθη μέγιστος περιεκλεισμένος χώρος, ὀρθογωνίου πιθανῶς σχήματος. Τρεῖς τοῖχοι πάχους 1 μ. συγκείμενοι ἐκ μεγάλων τιτανολίθων, λατομηθέντων ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ἀνασκαφὴν Κακοῦ Ὄρους οχηματίζουσι τὰς τρεῖς πλευρὰς τετραγώνου ἔχοντος

πλευρὰν 35 μ. περίπου, ὁ δὲ τέταρτος τοῖχος δὲν εὐρέθη, διότι ὑπερβαίνων τὰ ὄρια τῆς ἀμμώδους παραλίας ἐξαφανίζεται ἐντὸς παρακειμένου ἀγροῦ, ἐν ᾧ δὲν ἠδυνάμεθα νὰ σκάψωμεν. Τοῦ τετραγώνου ἡ Ἄνατ. γωνία εὐρίσκειται σήμερον ἐντὸς τῆς θαλάσσης εἰς βάθος 0,50 περίπου, ἔνεκα τῆς καθιζήσεως, ἦν τὸ ἔδαφος ἔχει ὑποστῆ (εἰκ. 3).

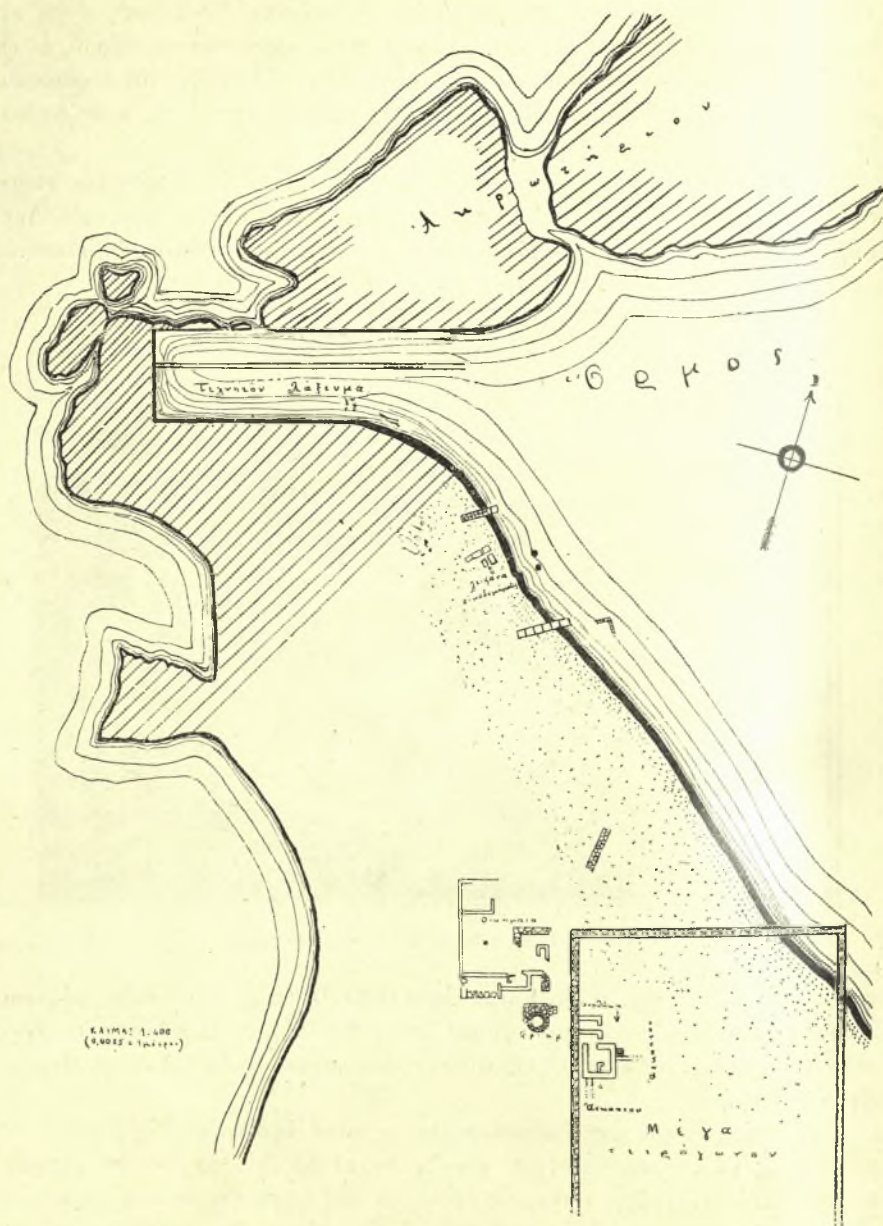
Εἰς τὸ κέντρον τοῦ περιβόλου τούτου ἤνοιξα μεγάλην τάφρον ἐλαθεῖσαν εἰς βάθος μέχρι 4 μ. ἀλλ' οὐδὲν ἀπεκαλύφθη. Κατὰ μήκος ὅμως τοῦ Δυτ. τοίχου εὐρέθησαν ἀρκετὰ διαμερίσματα, μετὰ τῶν τοίχων ἐπιμελῶς ἐκτισμέ-

Εἰκ. 2. Γενικὴ ἄποψις τῆς ἀνασκαφῆς.

νων, ἀλλὰ σφζομένων εἰς ἐλάχιστον ὕψος 0,20-0,30, τὰ δὲ δάπεδα σφζουσι λείψανα πλακοστρώσεως διὰ σχιστολίθου. Ἐν αὐτοῖς εὐρέθησαν τεμάχια πίθων καὶ ἄλλων ἀγγείων, ἐν δὲ πίθου χεῖλος φέρει καὶ ἐφθαρμένην Μινωϊκὴν ἐπιγραφὴν.

Βορειότερον τοῦ μνημονευθέντος τετραγώνου ἐφαίνοντο ἐντὸς τοῦ ὕδατος, ὡσάκις τὰ κύματα ἀπέσυρον τὴν ἄμμον, αἱ βάσεις δύο κιόνων, ἡμέραν δὲ τινα κατόπιν μεγάλης τρικυμίας ἐφάνησαν καὶ ἐκτὸς τοῦ ὕδατος παρὰ τὸν αἰγιαλὸν θεμέλιά τινα, ἅτινα παρακολουθήσας εὗρον ὅτι ἀπετέλουν τοῖχον ἐπιμελοῦς ἐργασίας ἐκ μεγάλων λαξευτῶν πώρων, μήκους 6 μ. περίπου, διότι τοὺς ἄλλους λίθους εἶχον ἀφαιρέσει κατὰ καιροὺς οἱ χωρικοί. Ὑπολογίσας

Εἰκ. 3. Τοπογραφικὸν σχέδιον τοῦ Μινωϊκοῦ λιμένος Ἁγίαν Θεοδώρων
μετὰ τῶν ἀποκαλυφθέντων οἰκοδομημάτων.

(τὸ σχέδιον ὀφείλεται εἰς τὴν εὐγενῆ προθυμίαν τοῦ Νομομηχανικοῦ ἐν Ἡρακλείῳ κ. Ι. Χρυσικοπούλου).

τὴν ἀπόστασιν καὶ σκάφας καὶ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τῶν μνημονευθειῶν βάσεων τῶν κίωνων, εὔρον καὶ ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν ἄμμον τὰ λείψανα τοῦ τοίχου τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς, ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι οἱ κίονες εὐρίσκοντο ἐν τῷ μέσῳ οἰκοδομήματος ἔχοντος πλάτος 18 μέτρων. Δυστυχῶς κατὰ τὸ μέρος τοῦτο εἶναι πολὺ μικρὰ ἢ ἐπίχωσις τῆς ἄμμου, ὥστε καὶ οἱ λίθοι σχεδὸν πάντες ἔχουσιν ἀφαιρεθῆ, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον καὶ ἡ ἀκτὴ ἐκεῖ μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐλατομεῖτο (εἰκ. 3).

Ἐπὶ τοῦ προέχοντος περὶ τὰ 100 μ. εἰς τὴν θάλασσα βραχῶδους ἀκρωτηρίου, ὅπερ σχηματίζον κυματοθραύστην καὶ παρέχον ἄσυλον κατὰ τῶν Βορείων καὶ ΒΑ ἀνέμων ἦτο ἡ κυρία αἰτία τῆς ἐνταῦθα ἰδρύσεως τοῦ περιγραφέντος συνοικισμού, ἔσκαψα ὡσαύτως, εὐρέθησαν δ' ὑπὸ τὴν μικρὰν ἐπί-

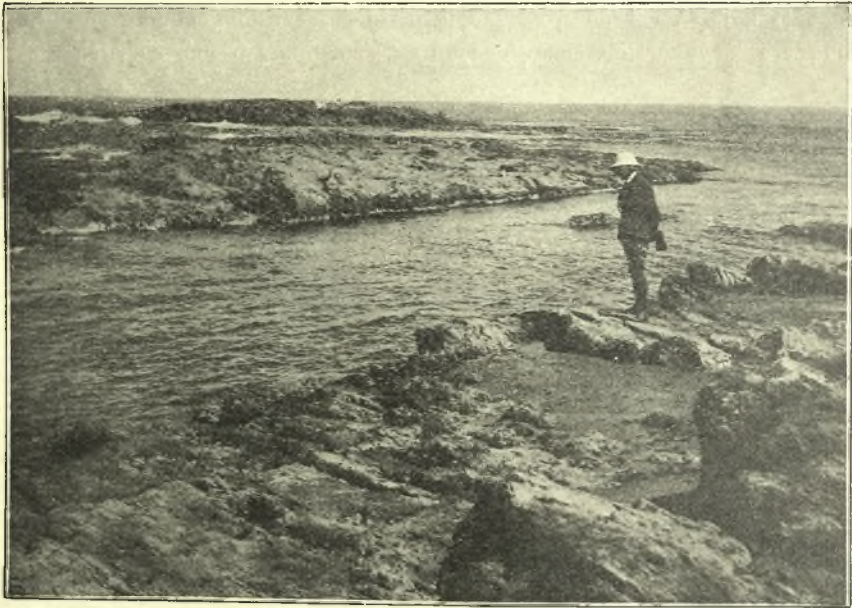

Εἰκ. 4. Μόνωτοι Υ Μ Ι κύαθοι εὐρεθέντες ἐντὸς κτιστοῦ θησαυροῦ μιᾶς οἰκίας ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου.

χωσιν τὰ λείψανα οἰκιῶν, ὧν μία διατηρεῖτο ὅπως δὴποτε καλῶς. Πρὸς Α. εἶχε μικρὸν ὑπόστεγον μετὰ τῆς ἐστίας, ὅπου εὐρέθη ἄφθονος τέφρα καὶ λείψανα οἰκιακῶν σκευῶν. Κατὰ τὸ Ν. μέρος εἶχεν ὑπόγειον μικρὸν θησαυρόν, ἐν μέρει κτιστὸν ἐν μέρει λαξευτόν, εὐρεθέντα πλήρη μελανοῦ χρώματος προελθόντος ἐκ σήψεως ὀργανικῶν οὐσιῶν. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρέθησαν ἀνεστραμμένοι ὁ εἷς παρὰ τὸν ἕτερον δύο μόνωτοι κύαθοι (εἰκ. 4). Ὁλόκληρος ὁ χώρος τοῦ ἀκρωτηρίου φέρει τετράγωνα λαξεύματα, ὅπου ὠρθοῦντό ποτε οἰκίαι, ἔτι δὲ καὶ ἄλλα στρογγύλα καὶ τετράγωνα πρὸς ἄλλας χρεῖας. Ἐκεῖ εὐρέθη καὶ λίθινος μέγας λύχνος κολοβός.

Μεγάλης σπουδαιότητος εἶναι, ὡς νομίζω, ἐν μέγα λάξευμα κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ ἀγκῶνος ὃν σχηματίζει ἡ παραλία μετὰ τοῦ ἀκρωτηρίου (εἰκ. 1 καὶ 5). Εἰς

τὸ βάθος τοῦ ὄρμισκου τούτου ἔχει σκαφή ἐντὸς τοῦ πάρου λίθου ἐπιμήκης ὀρθογώνιος κοιλότης. Τὰ τοιχώματα εἶναι ἐντελῶς κάθετα, ὁ δὲ πυθμὴν ἐπίπεδος καὶ ὀριζόντιος, καθ' ὅσον δύναται τις νὰ συμπεράνη, διότι καλύπτεται ὑπὸ ἄμμου. Τὸ λάξευμα ἔχει μῆκος 40 μ. περίπου καὶ πλάτος 12. Διὰ τοίχου διαιρεῖται κατὰ μῆκος εἰς δύο μέρη, τὸ ἐν κατὰ τι πλατύτερον τοῦ ἄλλου. Ὁλόκληρον τὸ κατασκευάσμα εὐρίσκεται σήμερον ὑπὸ τὴν θάλασσαν, εἰς βάθος 1,80 μ. περίπου. Ἐξαιρετος θέσις οὕσα πρὸς ἀσφαλὲς λουτρὸν ἀνθρώπων καὶ προβάτων ἀποκαλεῖται ὑπὸ τῶν χωρικῶν κολύμπα (εἰκ. 5). Τί ἦτο τὸ κατα-

Εἰκ. 5. Τελευταῖον λάξευμα κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ ὄρμισκου. (Εἴσοδος δεξιὰ. Ὅπισθεν τοῦ ἰσταμένου ἀνθρώπου φαίνεται τεμάχιον τοῦ μεσοτοίχου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος).

σκευάσμα τοῦτο θὰ ἠδυνάμεθα μετὰ τινος ἀσφαλείας νὰ ἀποφανθῶμεν μόνον ἂν ἐξηκριβοῦτο ὁ βαθμὸς τῆς καθιζήσεως τοῦ ἐδάφους. Ἐὰν ἀνέκαθεν ὁ πυθμὴν τοῦ λαξεύματος ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἦτο ἐξαιρετον ἀγκυροβόλιον διὰ τὰς λέμβους, ὧν πολλὰς δεκάδας ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ. Ἐὰν τοῦναντίον ὑπῆρξέ ποτε ἐκτὸς τοῦ ὕδατος (πάντως ὅμως εἰς ἐλαχίστην ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν), θὰ ἠδυνάμεθα βασίμως νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτο Μινωικὸν νεώριον, μέρος ὅπου ἐναυπηγοῦντο τὰ πλοῖα τῶν σπουδαίων ἐκείνων θαλασσοπόρων. Ὅπως δὴποτε, κατὰ τὴν γνώμην μου, τὰ παραθαλάσσια ἐκεῖνα ἔργα ἔχουσι

μεγάλην σπουδαιότητα, διότι εἶναι ὁ πρῶτος εὐρισκόμενος *λιμὴν* τῶν Μινωϊκῶν Κρητῶν, εἶναι δ' εὐνοήτου σημασίας ἡ τοιαύτη ἀνακάλυψις, προκειμένου περὶ λαοῦ, ὅστις τότε κατεῖχε τὰ σκῆπτρα τῆς θαλασσοκρατορίας. Τὴν εὔρεσιν ἑνὸς Μινωϊκοῦ λιμένος ἐπιδιώκει μετὰ μεγάλου ζήλου ὁ Sir A. Evans, ἔξετάζων ὅλας τὰς Κρητικὰς παραλίας ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, τοσοῦτον δὲ μεγάλαι καὶ ἐπιμελεῖς ἐγκαταστάσεις δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἀνῆκον εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Κνωσόν. Βεβαίως ἡ τοποθεσία τῶν Ἀγίων Θεοδώρων κεῖται μακρὰν τῆς Κνωσοῦ, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὰ Μάταλα, τὸ ἐπίνειον τῆς Φαιστοῦ ἢ ὁ Λεβήν, τὸ ἐπίνειον τῆς Γόρτυνος ἔκιντο εἰς μακροτέραν καὶ πολλῶν δυσβατοτέραν ἀπόστασιν, οἱ Ἅγιοι Θεόδωροι εἶναι καὶ τὸ μόνον μέρος τῆς Βορ. παραλίας τῆς Κρήτης ἀπὸ Ἀγίας Πελαγίας μέχρι Χερσονήσου, ὅπερ, χάρις εἰς τὸν μνημονευθέντα βραχίονα τοῦ βραχῶδους ἀκρατηρίου σχηματίζει ἄσυλον κατὰ τῶν Βορ. καὶ ΒΔ ἀνέμων, τῶν καὶ μόνων ταρασσόντων τὸ Κρητικὸν πέλαγος ἐπιφόβως. Τὸ ἀκρωτήριον τοῦτο τελεῖ ἀκριβῶς τὸν αὐτὸν προορισμόν, ὃν ἐπιδιώκει σήμερον ἡ ἐκτέλεσις τῶν μεγάλων λιμενικῶν ἔργων ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἡρακλείου· δεδομένου δ' ὅτι προτοῦ γίνῃ ἡ καθίζησις καὶ καταστραφῇ ὑπὸ τῶν λατόμων τὸ μικρὸν ἀκρωτήριον ἴστατο πολὺ ὑψηλότερον, δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἐδημιούργει ἐξαιρετικὸν λιμενίσκον, ἀφ' οὗ τὴν μανίαν τῶν κυμάτων ἐπιπροσθέτως ἀνέκοπτε καὶ ἡ νῆσος Δία. Τὸ μικρὸν τμήμα τῶν κτισμάτων, ὅπερ εἶχεν ἀποκαλύψει ὁ κ. Ξανθουδίδης τῷ 1918 ἐχαρακτήρισεν ἀλιευτικὸν συνοικισμόν. (Α.Δ. ἔ.ἀ.). Ἦδη ὅμως μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν μεγάλου μέρους τῶν ἔρειπίων εἶναι προφανὲς ὅτι οἰκοδομήματα ἐκτισμένα ἐκ λαξευτῶν μεγάλων πωρολίθων μετὰ κιόνων, μετὰ πλακοστρώσεων ἐκ σχιστολίθου, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ καλύτερα κτήρια τῆς Μινωϊκῆς ἐποχῆς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνήκωσιν εἰς ἀλιεῖς, ἀλλ' εὐρισκόμεθα προφανῶς πρὸ σοβαρῶν λιμενικῶν ἐγκαταστάσεων.

ΣΠΥΡ. Ν. ΜΑΡΙΝΑΤΟΣ

12. ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ ΛΕΣΒΩΙ

1. ΕΝ ΜΥΤΙΑΗΝΗΙ

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνήργησα δοκιμαστικὰς σκαφὰς εἰς πλείονα σημεῖα τῆς νήσου Λέσβου.

Ἐν τῇ πόλει λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ νέας ὁδοῦ κατασκευαζομένης ἐν τῷ παρὰ τὸ Τσινὰρ Τζαμί προσφυγικῷ συνοικισμῷ ἔσκαψα κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εἰς σημεῖον ὅπου εὐρέθη κατώφλιον θύρας μαρμάρινον. Ἐκεῖ ἀπεκαλύφθη στενὸς τοῖχος ἐξ ἐρυθρωποῦ πωρολίθου, ὑπὲρ τὸν ὁποῖον ὑπῆρχον μαρμάρινοι δόμοι, κείμενοι μόνον εἰς τὴν πρόσψιν τοῦ τοίχου. Εἰς τὸ δυτικὸν αὐτοῦ ἄκρον εἶχε κτισθῆ μεταγενεστέρως πρόσθετος τοῖχος καμπτόμενος

εἰς γωνίαν ἀμβλεῖαν ὥστε νὰ σχηματίζῃ τὴν ἀψίδα ἐκκλησίας καὶ ἐκτισμέ-
νος διὰ κουρασανίου. Παραλλήλως τοῦ τοίχου τούτου καὶ εἰς ἀπόστασιν
4.50 μ. πρὸς ν. ἔξετείνεται ἕτερος τοῖχος, τοῦ ὁποίου ἐσφύζετο μικρὸν μόνον
τμήμα μῆκ. 2.20 μ. Πρὸς β. καὶ ἔξω τοῦ μνημονευθέντος κατωφλίου εὐρέθῃ

Εἰκ. 1. Ἀγαλμάτιον ῥωμαῖν κατὰ τὸ
πρότυπον τῆς ἐν Κήποις Ἀφροδίτης
τοῦ Ἀλκαμένους.

τοῦ ἐνδύματος καὶ μάλιστα τοῦ ἱματίου καὶ ἡ τέχνη αὐτοῦ προσοδίδουν ἐντε-
λῶς διάφορον πνεῦμα καὶ ἐμφάνισιν εἰς τὸ ἀγαλμάτιον. Τὸ ἱμάτιον ἐρχόμενον
ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς μασχάλης ἀναβαίνει ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ, ὅστις συγ-
κρατεῖ αὐτὸ ἀπὸ τῆς κατολισθήσεως καὶ συμπτυσσόμενον κατέρχεται διαγωνίως

μικρὸν μερμάρινον ἀγαλμάτιον (εἰκ. 1)
ὑψ. 0,58. Ἐλλείπει ἡ κεφαλή, ἡ ἄκρα
δεξιὰ χεὶρ καὶ ἡ ἀριστερὰ ἀπὸ τοῦ μέσου
τοῦ πήχεως. Ὁ δεξιὸς βραχίων εἶναι ἔξ
ἰδιαιτέρου τεμαχίου κατεσκευασμένος καὶ
συνδέεται πρὸς τὴν μασχάλην διὰ σφζο-
μένου σιδηροῦ συνδέσμου. Οὕτω συνε-
δέετο καὶ ἡ ἑλλείπουσα ἀριστερὰ χεὶρ.
Ἐπίσης ἑλλείπει καὶ μέρος τῆς βάσεως
ἐμπρός. Ὁ τύπος τῆς εἰκονιζομένης γυναι-
κὸς εἶναι ὁ τῆς λεγομένης Εὐτέρπης, τῆς
ὁποίας εἰκόνα βλ. Schrader, Phidias εἰκ.
185 - 188., καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Schrader
ἐνθ. ἀν. 207 μετονομάζει Ἀφροδίτην ἀνα-
γνωρίζων τὴν Ἀφροδίτην ἐν Κήποις τοῦ
Ἀλκαμένους. Πρβλ. καὶ Gnomon I σ. 13.
Ἦδη πρὸ πολλοῦ ὁ Schweizer εἶχεν ἀνα-
γνωρίσει εἰς τὸν τύπον τοῦτον Ἀφροδίτην
τοῦ τέλους τοῦ ε'. π. Χ. αἰῶνος. Πρβ. R.
M. 33, 1918 σ. 60. Βεβαίως τὸ ἡμέτερον
ἀγαλμάτιον μόνον τὸ γενικὸν σχῆμα ἀπο-
δίδει, διότι ἐν τῇ διασκευῇ αὐτοῦ παρου-
σιάζει πλείστας διαφορὰς. Τὸ σῶμα ἔχει
γίνει λεπτὸν καὶ ῥαδινὸν ἀντὶ τοῦ εὐτρα-
φοῦς καὶ μεστοῦ τῆς Ἀφροδίτης (Εὐτέρ-
πης) τοῦ Λούβρου π.χ. Ὡς πρὸς τὴν θέσιν
τῶν χειρῶν δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν
ποία ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν τοῦ ἀρχι-
κοῦ ἀγάλματος, ἀφοῦ καὶ τὰ διάφορα σω-
θέντα ἀντίγραφα διαφέρουν μεταξύ των
εἰς τοῦτο. Ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς διαθέσεως

πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς ὀσφύος, ὅπου συναντᾶ τὸ ὀπισθεν ἐρχόμενον τμήμα, τὸ ὁποῖον πάλιν βαίνει ἔμπρὸς καὶ διαγωνίως πρὸς τὸν ἀριστερὸν μηρόν. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαθέσεως τοῦ ἱματίου λίαν ἐπιτηδευμένος πρὸς ἀνάδειξιν ὠρισμένων καμπυλοτήτων τοῦ γυναικείου σώματος εἶναι δύσκολον νὰ ἀνάγεται εἰς πρότυπον τοῦ δ' π. Χ. αἰῶνος, ὡς θέλει ὁ Neugebauer εἰς τὴν ἐκ Μιλήτου Μοῦσαν τοῦ Μουσείου Κωνσταντινουπόλεως (Milet I, 9 πίν. 34 σ. 112/113 = Mendel, Catalogue de Sculptures... du Musée de Con/ple I, 320 ἀρ. 115 (1993)), μᾶλλον δὲ θὰ εἶναι ἐπιπόνημα ἑλληνιστικῆς τέχνης θηρευούσης ἠδουπαθεῖς στάσεις καὶ μορφάς. Οὕτω σχηματίζονται διὰ τῆς διαθέσεως αὐτῆς τοῦ ἱματίου καὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς ἀντιθετικαὶ κινήσεις εἰς σχῆμα ζιγ - ζάγ. Ἡ ἐργασία εἶναι ἐπιμελής, ἀλλὰ ξηρά, χωρὶς ἀπλότητα καὶ ἐλευθερίαν, δὲν ἔχει ἐπίσης τὴν τελειότητα τῶν αὐγουστειῶν χρόνων, φαίνεται μοι δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ β' μ. Χ. αἰῶνος.

Τὸ δὲ ἀνωτέρω περιγραφέν κίσμα, τοῦ ὁποίου μόνον μέρος τῶν δύο παραλλήλων μακρῶν τοίχων ἐσώθη, προέρχεται ἴσως ἀρχικῶς ἐξ ἑλληνιστικῶν χρόνων, ἀλλὰ καταστραφέν βραδύτερον ἐπεσκευάσθη κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους. Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ μαρμάρειοι δόμοι, λίαν ἀμελοῦς ἐργασίας. Μεταγενέστερον πάλιν ἐκτίσθη ἐκεῖ ἐκκλησία τις.

2. EN MHΘYMNH

Δοκιμαστικὴν σκαφὴν ἐπεχείρησα μετὰ ταῦτα ἐν Μηθύμνῃ. Πρὸς δ. καὶ ἔξω τοῦ σημερινοῦ νεκροταφείου ὠρυξα μικρὰν τάφρον, ὡς καὶ παρὰ τὴν οἰκίαν καὶ β. αὐτῆς τοῦ Ἰω. Κράλλη, ὅπου εὐρέθησαν κατεστραμμένα λείψανα τοιχαρίων διὰ μικρῶν λίθων ἐκτισμένων. Εἰς τὴν μικρὰν ἐπίχωσιν ὑπῆρχον ὄστρακα ἀφθονα ἑλληνιστικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀγγελίων.

Ἐπὶ τοῦ τοίχου μάλιστα τοῦ περιβόλου τῆς ρηθείσης οἰκίας εἶδον ἐντετειχισμένον καὶ τεμάχιον μαρμαροῦ (0,40 × 0,30) σῶον μόνον δεξιὰ καὶ φέρον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν διὰ γραμμάτων ρωμαϊκῶν χρόνων :

Φ]ΙΛΩΝΙΔΗΣ ΧΑΡΣΙΟΥ
ΘΕ]ΟΦΑΝΗΣ ΘΕΟΤΙΜΟΥ
ΤΕ]Ρ[Π]ΑΝΔΡΟΣ ΔΗΙΛΟΧΟΥ
ΓΑ]ΡΜΕΝΙΣΚΟΝ ΒΑΚΧΙΟΥ

*

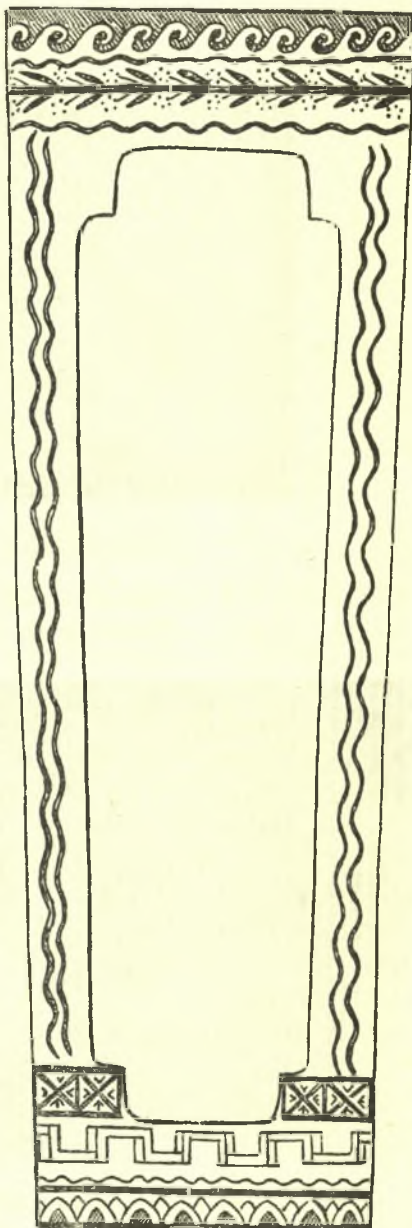
Εἰς μικρὰν σκαφὴν ἐν τῇ πεδιάδι ἐν τῷ κήπῳ τῷ λεγομένῳ τοῦ Ἀχμέτ Ἐφέντη, νῦν Σαρῆ, πρὸς ν. τοῦ μαγγανοπήγαδου καὶ εἰς βάθος 3 μ. περίπου εὔρον μεγάλην σαρκοφάγον μονόλιθον ἐκ λίθου γρανιτώδους. Ὑπεράνω αὐτῆς διήρχετο ἄλλοτε χεῖμαρρός τις, ὅστις παρωχετεύθη ἀλλαχοῦ μετὰ ταῦτα, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἐπαλλήλων στρωμάτων χώματος, ἄμμου, χαλίκων. Ἀμέ-

σως ἐπὶ τῆς σαρκοφάγου ὑπῆρχε σωρὸς λίθων ἀκατεργάστων ποταμίων καὶ μεταξὺ αὐτῶν εὐρέθη πλακίδιον πήλινον σχήματος τριγωνικοῦ μὲ ἀποκεκομμένην κορυφήν. Τὸ πλακίδιον ἦτο ἐκ πήλινης κεραμίδος κατασκευασμένον, διότι ἐπὶ τῆς μιᾶς πλευρᾶς ἐσφύζετο καὶ τὸ μέλαν στιλπνὸν ἐπίχρισμα (κάτω πλευρὰ 0,16, ἄνω κορυφή 0,05, αἱ δύο πλάγαι πλευραὶ 0,18). Εἶναι φανερόν ὅτι τὸ πλακίδιον τοῦτο ἐχρησίμευεν ὡς σῆμα ἐπὶ τοῦ τάφου. Ἡ σαρκοφάγος εἶχε κάλυμμα ἐπίσης μονόλιθον, ἀλλὰ τεθραυσμένον εἰς πλείονα τεμάχια. Μῆκ. ἐσωτ. σαρκ. 1,44, πλατ. 0,55, βάρθ. 0,535 πάχ. τοιχωμάτων 0,09. Ἐντὸς αὐτῆς εὐρέθησαν πέντε σκελετοὶ, καὶ διάφορα κτερίσματα ἑλληνιστικῶν χρόνων: ῥωμαϊκὰ ληκύθια, μελαμβαφῆς κύλιξ, μόνωτος μικρὰ πρόχους, τεμάχια σιδηρᾶς στλεγγίδος, κρικός χαλκοῦς καὶ λύχνος μέλανος πηλοῦ.

*

Ἄλλὰ τὸ σπουδαιότερον εὕρημα ἐγένετο κατὰ τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τῆς πόλεως ὄπισθεν τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τοῦ κτήματος Μιχ. Ἐξάρχου. Ἐκεῖ εἰς τὴν κλιτὴν τοῦ λόφου ὑπερθεῖν τοῦ ρηθέντος κτήματος εἶχε σκάψει πρὸ ἔτους ὁ πρόσφυξ Συμεὼν Μανρίδης ἐξ Ἀδᾶ παζάρ τῆς Νικομηδείας εἰς τὸ παραχωρηθὲν αὐτῷ κτήμα καὶ εὗρε κλαζομενίαν σαρκοφάγον καὶ ἐν αὐτῇ σφραγιδόλιθον, ὅστις περιελθὼν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα κατέληξεν εἰς τὸν μνημονευθέντα Μιχ. Ἐξαρχον, παρὰ τοῦ ὁποίου παρέλαβον αὐτόν. Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων ὁρμώμενος ἀνέσκαψα τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ ἀνεῦρον πράγματι λείψανά τινα τῆς κλαζομενίας σαρκοφάγου, τῆς ὁποίας ἐσφύζοντο εἰσέτι αἱ τέσσαρες γωνίαι, μέγα μέρος τῶν παρειῶν καὶ ὀλόκληρος ὁ πυθμῆν, ἀλλ' ἅπαντα εἰς τεμάχια διεσκορπισμένα πέριξ πλὴν μέρους τῆς γωνίας τῆς κάτω στενῆς πλευρᾶς κατὰ χώραν εὐρισκομένης μετὰ τοῦ πυθμένος. Ἐρευνησας εὔρον καὶ τὰς καλυπτηρίους πλάκας ἀποτελούσας νῦν τὸ χεῖλος τοῦ ἐν τῷ κτήματι Μιχ. Ἐξάρχου ὀρυχθέντος φρέατος. Αὗται εἶναι τέσσαρες συνολικοῦ μήκους 2.145 (0,65×0,48) + (0,42×0,45) + (0,645×0,425) + (0,43×0,42) καὶ μία ἔχει κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὄψιν ὀρθογώνιον ἐκβάθυσιν ὀλίγων χιλιοστῶν (0,36×0,18). Ἡ σαρκοφάγος εἶχε μῆκ. 1,85 καὶ πλάτος κατὰ μὲν τὴν πλατεῖαν ἄνω ἄκρην 0,64, κατὰ δὲ τὴν κάτω 0,52, βάθος δὲ 0,35 (εἰκ. 2). Ἐξωτερικῶς εἰς τὸ τέλος τῶν καθέτων πλευρῶν ἐξέχον κυμάτιον ἐπιτεθειμένον ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῆς πλευρᾶς πάχους 0,05 μ. καὶ ὕψους 0,07 μ. περιθῆει αὐτὰς πλὴν τῆς κάτω, ὅπου τὸ κυμάτιον τοῦτο σχεδὸν χάνεται μὲν ἐξογκούμενον (0,005) καὶ τοῦτο διὰ τὸ νὰ δύναται ἡ σαρκοφάγος νὰ τοποθετηθῇ ὀρθία κατὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ νεκροῦ κατὰ ἀιγυπτιακὸν ἴσως, ὡς ἐλέχθη, ἔθιμον (βλ. τελευταῖον Pfuhl, Malerei etc. I σ. 166, 170). Ἡ ἀκμὴ μάλιστα τῆς γωνίας τῆς πλευρᾶς ταύτης εἶνε ἀπεστρογγυλωμένη, ἐνῶ ἀλλαχοῦ σχηματίζει μικρὰν ἐπιφάνειαν, διὰ τὸ νὰ μὴ θραύεται, ὡς παρετήρησεν

ἤδη καὶ ὁ κ. Ρωμαῖος (Ἀρχ. Ἐφημ. 1907 σ. 200 - 201). Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τῆς σαρκοφάγου σχηματίζει δύο εὐρύτερα ἐπίπεδα κατὰ τὰς δύο στενάς πλευράς τοῦ ἀνοίγματος μὲ ἐξεχούσας πρὸς τὰ ἔσω γωνίας κατὰ τὴν συνάντησιν πρὸς τὰς μακρὰς πλευράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι στενώτεροι. Καὶ πάλιν ἡ ἐπιφάνεια ἡ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν κεφαλὴν εἶναι καὶ εὐρύτερα καὶ ὑψηλότερα τῆς ἀντιστοιχοῦσης πρὸς τοὺς πόδας. Οὕτως ἡ σαρκοφάγος κατὰ τὸ σχῆμα ἀνήκει εἰς τὴν δευτέραν (B) τάξιν τῆς ὑπὸ Kjellberg (Jahrb. 1926 (51) σ. 51) διαιρέσεως. Ἡ διακόσμησις τῶν χειλέων εἶναι φανερά ἐκ τῆς συνολικῆς εἰκόνας, τὴν ὁποίαν συνεπληρώσαμεν ἐκ τῶν διασωθέντων τεμαχίων (εἰκ. 3 καὶ εἰκ. 4). Συνίσταται δὲ ἐκ φυτικῶν καὶ γεωμετρικῶν κοσμημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν πρῶτα ἀπαντῶσι καὶ ἐπὶ ἄλλων Ἴωνικῶν ἀγγείων (ἐπὶ τοῦ ἀγγείου τοῦ Βουσίριδος π.χ. ἀλλὰ μᾶλλον ἐλευθερώτερα), τὰ δὲ δεύτερα καὶ ἐπὶ ἀγγείων καὶ ἐπὶ κλαζομενίων σαρκοφάγων. Τὰ χεῖλη τῶν μακρῶν πλευρῶν κοσμοῦσι κυματοειδεῖς γραμμαί. (Πρβλ. παιδικὰς σαρκοφάγους Μουσείου Κωνσταντινουπόλεως Β. C. H, 1910 πίν. XI (Dugas), αἵτινες ἀρχικῶς εἰκόνιζον ὄφεις καὶ ἀπαντῶσιν ἐπὶ μικρῶν καὶ μεγάλων σαρκοφάγων εὐρεθειῶν ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Οἰκονόμου ἐν Κλαζομεναῖς (ΠΑΕ 1921 σ. 66 ἐξ. καὶ ὡς ὁ εὐρὼν εἶχε τὴν κλωσύνην νὰ μοὶ ἀνακοινώσῃ). Πρβλ. τοὺς σφωζομένους ἀναγλύφους ὄφεις ἐπὶ σαρκοφάγου ἐκ Κύπρου Ohnefalsh-Richter, Kypros, Πίν. CXX, 3. Ἡ διακόσμησις εἶναι δι' ἐρυθροῦ ἢ καστανευροῦ χρώματος ἐπὶ ὠχροροδίνου

Εἰκ. 2. Κλαζομενία σαρκοφάγος ἐκ Μηθύμνης.

βάθους, δι' οὗ εἶναι ἐπιχειρισμένη ὁλόκληρος ἡ ἐπιφάνεια τῶν χειλέων.
Ἡ σαρκοφάγος αὕτη εἶναι ἡ πρώτη εὐρισκομένη ἐν τῇ αἰολικῇ περιοχῇ,

Εἰκ. 3. Ἄνω ἀριστερὰ γωνία κλαζομενίας σαρκοφάγου.

καθόσον εἰς τὴν ὑπὸ Boehlau καὶ Kjellberg ἐρευνηθεῖσαν νεκρόπολιν τῆς αἰολικῆς Λαρίσης οὐδεμία παρατηρήθη πηλίνη σαρκοφάγος (Jahrb. 1905

Εἰκ. 4. Τεμάχια κλαζομενίας σαρκοφάγου ἐκ τῆς κάτω στενῆς πλευρᾶς.

σ. 201· Kjellberg). Εἶναι πιθανὸν ὅμως ὅτι κατεσκευάσθη ἐν Μηθύμνῃ, ὅπου καὶ εὐρέθη, ὡς καὶ αἱ ἀλλαγῶν εὐρεθεῖσαι (Pfuhl, Malerei etc. I, σ. 165).

Σημειωτέον ὅτι ἐν Σάμῳ ἐκτός τοῦ ὑπὸ Boehlau ἀναφερομένου τεμαχίου κλαζομενίας σαρκοφάγου (Boehlau, Aus jonischen und italischen Nekropolen σ. 17) φαίνεται ὅτι καὶ τῶν ἄνευ διακοσμῆσεως πηλίνων σαρκοφάγων τὰ χεῖλη εἶχον τὸ γνωστὸν ὠχρολέυκον ἐπίχρισμα, ὡς ἐγὼ αὐτὸς παρατήρησα κατὰ τὰς ἐν τῇ νεκροπόλει Σάμου ἀνασκαφάς μου, περὶ τῶν ὁποίων θέλω διαλάβει ἀλλαχοῦ.

Ἐντὸς τῆς σαρκοφάγου ταύτης εἶχεν εἰρηθῆ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνασκάψαντος (ιδ. ἀν.) σφραγιδόλιθος ἐπιμήκης ὠσειδῆς, χαλκηδόνιος, ὑποκύνου χρώματος καὶ σχήματος ὡς ἡ εἰκ. 5 καὶ 5α. Κατὰ τὸ ὀπίσω μέρος, ὅπου αἱ στιγμαί, ἔχει διαμπερῆ ὀπὴν καὶ ἀβαθῆ αὐλάκα διήκουσαν ἐκ τοῦ ἑνὸς στομίου εἰς τὸ ἕτερον τῆς ὀπῆς κατὰ τὸ περίγραμμα τοῦ λίθου· ὡς ἔμαθον ὑπῆρχον ἐκεῖ δύο συμπεπλεγμένοι ὄφεις ἐκ χρυσοῦ πρὸς ἐξάρτησιν τοῦ λίθου, οἵτινες ὅμως ἀπωλέσθησαν ἐν τῷ μεταξὺ, ἕως οὗ φθάσῃ εἰς χεῖράς μου ἢ πολύτιμος χρυσόδετος σφραγίς, ὡς λέγει ὁ Ἡρόδοτος. Ἐπὶ τῆς προσθίας πλατυτέρας καὶ ἐπιπέδου ὄψεως εἰκονίζονται δύο πτερωτοὶ δαίμονες, τῶν ὁποίων τὸ μὲν σῶμα εἶναι λέοντος, ἡ δὲ κεφαλὴ ἀνθρωπίνη μετὰ

Εἰκ. 5. Σφραγιδόλιθος χαλκηδόνιος ἐκ Μηθύμνης.

Εἰκ. 5α. Πλαγία ὄψις σφραγιδολίθου εἰκ. 5.

γενείου, κέρατος βοῦς καὶ κέρατος τράγου. Ὁ τύπος οὗτος ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν περσικὴν σφίγγα, ὡς εἰκονίζεται π. χ. ἐν τῷ περσικῷ κυλίνδρῳ Furtwängler, Die Antiken Gemmen I πίν. I, 13, ἀλλ' ἀντὶ στεφάνης ἔχει προσλάβει κέρατα τράγου ὡς Furtwängler αὐτ. Πίν. XI, 18 καὶ κέρατα ταύρου ἐκ τοῦ ἄλλου δαίμονος ταύρου αὐτ. πίν. XII, 34. Ἡ αὐτὴ παράστασις δύο ἀντιμετώπων σφιγγῶν ἐπαναλαμβάνεται ἐπὶ σκαραβαίου ἐκ σαρδίου λίθου εὐρεθέντος ἐν Κέρτς τῆς Κριμαίας Πρβ. Reinach, Antiquités du Bosphore cimmérien Pl. XVI, 10. Οἱ δαίμονες οὗτοι καθήμενοι ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν κεῖνται ἀντιμέτωποι κατὰ τὸ γνωστὸν σχῆμα ὑψοῦντες ἕνα τῶν προσθίων ποδῶν ἀντιστοίχως, ὑπὸ τοὺς ὁποίους φαίνεται ἀντικείμενόν τι (Πρβλ. Furtwängler ἐνθ' ἀν. Πίν. VII, 10, 15). Εἶναι θαυμασιῶς ἀποδεδομένοι μὲ ἐξαιρετικὴν λεπτότητα ἐργασίας, ἣτις ἐξαιρεῖ ὠρισμένας ἀνατομικὰς λεπτομερείας, ὡς τὸ γόνυ τοῦ δεξιῶντος ὀπισθίου ποδὸς καὶ μέρος τῶν πλευρῶν διὰ δύο παραλλήλων γραμμῶν. Εἶναι πιθανώτατον ὅτι κατασκευάσθη ὁ λίθος οὗτος ὑπὸ Ἑλληνοῦ τεχνίτου, ὅστις προσήρμοσε τὸν ἀνατολικὸν εἰκονογραφικὸν τύπον εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν Περσῶν, δι' οὗς προωρῶζετο, ἀλλὰ μὲ μέσα καλλιτεχνικὰ ἑλληνικὰ, οἷα εἶχον διαμορφωθῆ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔκτου π. Χ. αἰῶνος ἐν τῇ ἰωνικῇ τέχνῃ. Τοὺς λίθους τούτους καὶ τὴν

τέχνην αὐτῶν ἐμελέτησεν ὁ Furtwängler ἐνθ' ἂν. III σ. 116 ἐξ. διδάσκων ὅτι οὗτοι εἶναι ἔργον ἐλλήνων καλλιτεχνῶν, οἱ ὅποιοι εὐφρεῖς, εὐστροφοὶ κατῶρθοναν νὰ ἱκανοποιοῦν τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Περσῶν μεγαστάνων διὰ νὰ ἀποκομίζουσαν βεβαίως ἐκ τούτου ἱκανὰ κέρδη. Εἰς τὸ τέλος λοιπὸν τοῦ ἔκτου αἰῶνος κατασκευάσθη ὁ λίθος, εἰς τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἀνήκει καὶ ἡ κλαζομενία σαρκοφάγος.

*

Ἐν τῇ περιφερείᾳ Μηθύμνης καὶ δὴ πρὸς β. τοῦ χωρίου Ὑψηλομετώπου ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου τοῦ Λεπετύμνου εἰς θέσιν «τοῦ Ρούσου τὸ χωράφι»

Εἰκ. 6. Ἀνάλημμα πολυγωνικοῦ ὄρθμου ἐν Ἐρεσῶ.

παρετήρησα λείψανα ἑλληνικοῦ συνοικισμοῦ ἢ κώμης. Ὅπισθεν τῆς καλύβης τοῦ ἰδιοκτήτου τῆς περιοχῆς Ρούσου φαίνονται θεμέλια πολλῶν οἰκιῶν ἐξ ἀκατεργάστων λίθων κατασπαρμένων εἰς ἱκανὴν ἔκτασιν, ὅπου εὐρίσκονται καὶ ἄφθονα τεμάχια ἀγγείων μονοχρῶμων μὲ ραβδωτὴν κοιλίαν καὶ κεράμων στέγης ἑλληνιστικῶν χρόνων. Πρὸς βδ. τῆς θέσεως ταύτης εἰς μικρὰν ἀπόστασιν σφύζονται ἀρκετοὶ τάφοι κατασκευασμένοι ἐκ μικρῶν λίθων ἐσωτερικῶς, περιβάλλονται δὲ ἔξωθεν διὰ μεγάλων πλακῶν συνήθως ἀδρῶς ἐπεξειργασμένων καὶ καλύπτονται διὰ τεραστίων πλακῶν ἀνωμάλων τὸ περίγραμμα, τῶν ὁποίων μία ἔχει μῆκος 2.32 μ. καὶ πλάτ. 0,96 μ. Εἰς τάφος ἦτο διηρη-

μένος εἰς δύο ἐσωτερικῶς διὰ μικροῦ τοίχου πᾶχ. 0,50. Ἐκαστος τῶν δύο μικρῶν τούτων τάφων ἔχει μῆκ. 0,97 - 1,10 καὶ πλάτ. 0,35 περίπου. Ἐντὸς αὐτῶν οὐδὲν ὑπῆρχε πλὴν χονδρῶν κεράμων καὶ ἐλαχίστων τεμαχίων ἀγγείων κοινῆς χρήσεως.

3. EN EPESΩI

Ἐν Ἐρεσῶ ἐπεχείρησα μικρὰν δοκιμαστικὴν σκαφὴν εἰς τὴν θέσιν Ἄφεντέλλη, ὅπου τὸ παρελθὸν ἔτος εἶχεν εὐρεθῆ ἡ ἐπιγραφή Α. Δ. 1924/25

Παράρτ. σ. 52. Εὐθὺς ἀμέσως εὐρέθη τεμάχιον δαπέδου μωσαϊκοῦ με ῥομβοειδῆ κοσμήματα, προερχομένου ἐκ παλαιοχριστιανικῆς ἐκκλησίας. Τὴν περαιτέρω ταύτης ἀνασκαφὴν παρεχώρησα εἰς τὸν κ. Ὁρλάνδον (Πρβ. ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν, Πρακτικὰ Ἀκαδ. Ἀθην. 1928 (3) σ. 330).

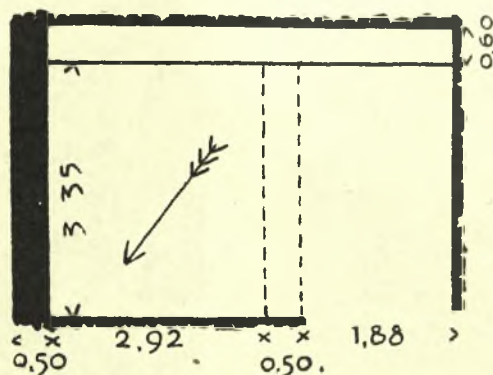
Ἡ νοτιοανατολικὴ κλιτὺς τῆς ἀκροπόλεως εἶναι πλήρης ἀναλημμάτων

Εἰκ. 7. Τοῖχος ἐσωτερικοῦ δωματίου ἐν Ἐρεσῶ.

πρὸς συγκράτησιν τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ἔκτιζον οἱ Ἐρέσιοι τὰ οἰκήματά των. Παρὰ τὰς ὑπωρείας σφύζεται θαναμασίως διατηρούμενον εἰς ὕψ. 2.50 μ. μέγα τοιοῦτον ἀνάλημμα πολυγωνικοῦ ῥυθμοῦ, ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων «**ῥοιδότοιχος**» ἐκ τῆς ὁμοιότητος αὐτοῦ πρὸς τοὺς κόκκους τοῦ καρποῦ ῥοιᾶς (Εἰκ. 6). Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ ὑπεράνω τοῦ ἀναλήμματος τούτου εὐρέθησαν λείψανα ἀσήμαντα πενιχρῶν θεμελίων οἰκιῶν ἐξ ἀκατεργάστων λίθων διὰ πηλοῦ συνδεδεμένων. Κατὰ τὴν βδ. πλευρὰν τῆς ἀκροπόλεως

πλησίον τῶν ὑπωρειῶν αὐτῆς ἐκαθαρίσθησαν δύο δωμάτια οἰκίας, χωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων διὰ τοίχου, τοῦ ὁποίου ἐλάχιστα λείψανα σώζονται σήμερον (εἰκ. 8), ἀλλὰ φαίνονται ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ βάθους λίθοι ἔξέχοντες, διὰ τῶν ὁποίων συνεδέετο πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνος. Κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν χωρικῶν ἐσφζετο ἐπὶ τοῦ τοίχου τούτου καὶ οὐδὸς θύρας μὴ ὑφιστάμενος πλέον, δι' οὗ συνεκοινώνουν τὰ δύο δωμάτια. Ὁ τοῖχος τοῦ βάθους, ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῇ φωτογραφίᾳ τῆς προηγουμένης σελίδος (Εἰκ. 7) εἶναι ἐκτισμένος διὰ

Εἰκ. 8. Δύο δωμάτια ἐν Ἐρεσῶ.

μεγάλων πολυγωνικῶν λίθων, τὰ μεταξὺ τῶν ὁποίων κενὰ πληροῦνται διὰ μικροτέρων. Ἡ νδ. πλευρὰ τοῦ μικροῦ δωματίου περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ βράχου, τοῦ ὁποίου αἱ ῥωγμαὶ καὶ τὰ κενὰ εἶναι συμπληρωμένα διὰ λίθων ἰσοδομικοῦ ὡς τὸ πολὺ ῥυθμοῦ.

Ἐνὰ τὴν πεδιάδα τῆς Ἐρεσοῦ εὐρίσκονται πολλαχοῦ τάφοι καὶ σαρκοφάγοι· τούτων ἀνέσκαψά τινες ἐν τῇ αὐτῇ καὶ τῇ ἀμπέλῳ Κουτρομπάνη. Δύο ἔξ αὐτῶν περιεῖχον κοινὰ κτερίσματα ἑλληνιστικῶν χρόνων μελαμβάφων κρατηρίσκων.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Δωρεαί. Εὐχαρίστως ἀναγράφοντες κατωτέρω τὰ πρὸς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἑταιρείας εἴτε ὑπ' αὐτῶν τῶν συγγραφέων εἴτε ὑπ' ἄλλων φίλων τῆς Ἑταιρείας ἀποσταλέντα κατὰ τὸ 1926 βιβλία, καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν καὶ ἐνταῦθα πρὸς πάντας τοὺς φιλόφρονας δωρητὰς τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

1. **Ἀλεξοπούλου, Ν. Κ.:** Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Τεγέας. Ἐν Ἀθήναις 1926.
2. **Ἀναστασιάδου, Ξενοφ.:** Γεωργίου Γενναδίου βίος, ἔργα, ἐπιστολαί. Μ. 1-2. Ἐν Παρισίοις 1926. (Ἰω. Γεννάδιος).
3. **Antike Denkmäler.:** Bd 3, H. 5, 1918-26, Taf. 45-55. Berlin 1926 (Deutsches Archaeologisches Institut).
4. Περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων καὶ νέας ὀνοματοθεσίας τῶν λιμένων Πειραιῶς . . . 1926. (Γάκ. Δραγάτης).
5. **Balanos, N.:** Le redressement de la colonnade nord du Parthenon. Paris 1925. Ἀπόσπ.: Comptes - rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles lettres.
6. **Barker, A. W.:** A classification of the chitons worn by greek women. Philadelphia 1923.
7. **Χατζῆ, Ἄντ. Χ.:** Ἀμφίπολις ποταμός. Ἀπ.: «Ἐπιστ. Ἡχώ» 1925.
8. » » » : Πεντηνησία - Πει(ι)ραιεύς. Ἀπ.: «Ἐπιστ. Ἡχώ» 1925.
9. **Délos.** Planches 9-16. (Γάλλ. Ἀρχ. Σχολή Ἀθηνῶν).
10. **Δέφνερ, Μ.:** Παλίμψηστος ἐν Σκύρω ἐπιγραφή. Ἀπ.: ΑΕ 1925 (Ἀρχ. Ἑταιρεία).
11. **Dörpfeld, W.:** Das Theater von Priene und die griechische Bühne. Ἀπ.: Athen. Mitteil. 49, 1924.
12. **Ἐπιστημ. Ἐπετηρὶς** τῆς Ἱατρ. Σχολῆς τοῦ Ἀθῆναι Πανεπιστ. Τ. 1,1 : 1925.
13. » » » Νομ. » » » Τ. 1,1-2 : 1924-25
14. » » » Φιλοσοφ. » » » Τ. 1,1-2 : 1925.
15. » » » Σχολ. φυσ. ἐπιστημῶν » » Τ. 1,1 : 1925.
16. » » » Θεολογικῆς σχολῆς » » Τ. 1,1 : 1925.
17. Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς 1923. Ἀθῆναι (1925), (Ἀρχαιολ. Ἑταιρεία).
18. **Filow, B. D.:** L'art antique en Bulgarie. Sofia 1925.
19. **Frödin, O. || Persson, A. W.:** Rapport préliminaire sur les fouilles d'Asiné, 1922-24. Lund 1925.
20. **Γενναδίου, Ι.:** Λόγος πανηγυρικός ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Γενναεῖῳ . . . Ἐν Παρισίοις 1926.

21. **Goetz, G.:** Trogus und Gellins bei Radulfus de Diceto. Leipzig 1926.
22. **Haring, J.:** Das Lehramt der katholischen Theologie. Graz 1926 (Universität Graz).
23. Ἑορταὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Κου Μαργαρίτου Εὐαγγελίδου... Ἀθ. 1926.
24. **Hiller v. Gärtringen, F.:** Amedeo Maiuri, Nuova Silloge epigrafica di Rodi. 1929.
25. » » » » : Historische griech. Epigramme. Bonn 1926.
26. **Justesen, F. Th.:** The homeric «Phren». Banjoewangi, Java 1925.
27. **Kalendari Kombiar.** 1926. Tirane (Midhat Bey Frasher). 1926.
28. **Körte, A.:** Das Schlusskapitel von Xenophons Symposion. Ὀμοῦ: Studniczka: Ein Bildnis des Sokrates.
29. **Κουρουνιώτη, Κ.:** Ἡ ἀνασκαφὴ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν. Ἀθ. 1926.
30. **Κουρτίδου, Κ. Γ.:** Τὰ Θρακικά. Θεσσαλονίκη 1926.
31. **Λεβίδη Ν. Δ.:** Ἀγορεύσεις ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως περὶ θρησκείας. Ἐν Ἀθ. 1926.
32. » » » : Λόγος... περὶ τῆς γλώσσης ὡς ζητήματος ἐθνικοῦ. Ἀθήναι (1926).
33. **Λέκκα, Ν. Γ.:** Ὁ περιηγητισμὸς ἐν Ἑλλάδι. [Ἀθήναι] 1925.
34. Ἑλληνικὴ Λέσχη περιηγήσεων καὶ αὐτοκινήτων. 1-4.
35. **Maculevič, L. A.:** Serebrjanaja časa iz Kerči. Leningrad 1926.
36. **Meritt, B. D. || West, A. B.:** The reconstruction of I. G., I², 193, 194 and 201 Ἀπ.: Transact. Am. Ph. 1925.
37. » » » : A restoration in IG, I², 201 Ἀπ.: Am. Journal of arch. 1926.
38. **Muttelsee, Max.:** Zur Verfassungsgeschichte Kretas im Zeitalter des Hellenismus. Glückstadt 1925.
39. **Odelstierna, Ingrid:** De vi futurali ac finali gerundii et Gerundivi... Upsaliae 1926.
40. **Oikonomos, G. P.:** Jean N. Svoronos, sa vie et son oeuvre. (1863-1922): 1926.
41. **Οικονόμου, Γ. Π.:** Ἡ Ἑλλάς ἐν τῇ διεθνῇ ἀκαδημαϊκῇ ἐνώσει. Ἐν Ἀθ. 1927.
42. **Olsson, B.:** Papyrusbriefe aus der frühesten Römerzeit. Uppsala 1925.
43. **Παππούλια Δ. Π.:** Ἐκθεσις τῶν ἐπὶ τῆς πρυτανείας αὐτοῦ κατὰ τὸ πανεπιστ. ἔτος 1923-24 πεπραγμένων. 1925.
44. **Anonymi Byzantini** Παραστάσεις σύντομοι χρονικά. Ed. Th. Preger. München 1898.
45. **Πασχάλη, Δ. Π.:** Λατίνοι ἐπίσκοποι Ἄνδρου (1208-1710). Ἐν Ἀθ. 1927.
46. **Petersson, A.:** De epitoma Justinii quaestiones criticae. Uppsala 1926.
47. **Polaczek, Erust.:** Georg Dehio. Berlin, Leipzig 1925.
48. **Premierstein, A. v.:** Griechisch-heidnische Weise als Verkünder christl. Lehre. 1926.
49. **Recueil d'études dédiées** à la mémoire de N. P. Kondakov. Prague 1926.
50. **Schoch, C.:** Die sechs griechische Dichter-Finsternisse. Berlin. [1926].
51. » » » : Richtigstellung. Berlin [1926].
52. **Schrader, H.:** Hypnos. 85. Winckelmannspr. Berlin 1926.
53. **Söderström, G.:** Epigraphica latina africana. Upsaliae: 1926.

54. **Studniczka, Fr.:** Artemis und Iphigenie. Leipzig 1926.
55. Superbe collection de monnaies grecques, romaines et byzantines. Vente à Amsterdam 1926.
56. **Ure, P. N.:** Cambridge ancient history. V. 4, chap. 4.
57. Die antiken Vasen von der Akropolis zu Athen. H 4. Text καὶ Tafeln. Berlin 1925. (Deutsches Archaeol. Institut).
58. **Vogel, Fr.:** Bibliotheca philologica classica. 1923. Leipzig 1926.
59. **West, A. B. || Meritt, B. D.:** Ὁ φορολογικὸς κατάλογος τοῦ 421/0. 1926. Ἄπ.: AE 1924.
60. **Meritt, B. D. || West, A. B.:** The reconstruction of I. G, I² 191 Ἄπ.: Am. Journ. of philol. 1926.
61. » » » || » » » : Fragments of the attic tribute lists. Ἄπ.: Amer. Journ. of Arch. 1926.
62. **Widstrand, H.:** Palladiusstudien. Uppsala 1926.

Ἄγοραὶ καὶ Ἀνταλαγαί. Δι' ἀγορᾶς ἐπρομηθεύθη ἡ βιβλιοθήκη 143 τόμους, δι' ἀνταλλαγῆς δὲ ηὔξηθη κατὰ 82 τόμους.

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1925

Τακτική Συνέλευσις.

Τῆ 8^η Φεβρουαρίου 1925 ἡμέρα Κυριακῆ, ὥρα 10 1/2 π. μ. συνῆλθον οἱ ἑταῖροι εἰς τακτικὴν συνέλευσιν ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Ἑταιρείας, ἵνα συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 31 τοῦ Ὁργανισμοῦ ἐκλέξωσι τὸ Προεδρεῖον τῆς Συνελεύσεως καὶ τὴν πενταμελῆ ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπεῖαν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τὸ ἔτος 1925 καὶ ἀκούσωσι τὴν περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1924 ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπεῖας καὶ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Γραμματέως περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ 1924.

Παρήσαν ἑταῖροι τριάκοντα πέντε. Γενομένης φανερᾶς ψηφοφορίας ἐξελέγησαν: Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ὁ κ. Κωνστ. Ράλλης, Α΄ Γραμματεὺς, ὁ κ. Παναγιώτης Ἡλιοπούλος καὶ Β΄ Γραμματεὺς ὁ κ. Θεόδ. Μαλαπέτσας.

Ὁ Γραμματεὺς κ. Παναγ. Ἡλιοπούλος ἀνέγνωσε τὴν ἔκθεσιν τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπεῖας περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1924 ἣ δὲ Συνέλευσις ὁμοφώνως ἐνέκρινε τὴν διαχείρισιν ταύτην.

Εἶτα διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐξελέγησαν μέλη τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπεῖας ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τὸ ἔτος 1925 οἱ κ. κ. Ἄγγελος Σταυρόπουλος, Εὐάγγελος Κρητικός, Βασίλειος Ἡλιοπούλος, Ἀθανάσιος Κριμπᾶς καὶ Γεώργιος Παππαϊωάννου.

Ἐπαναληφθείσης τῆς συνεδρίας μετὰ μικρὰν διακοπὴν ὁ Γραμματεὺς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας κ. Γεώργιος Π. Οἰκονόμος ἀνεκοίνωσε τὴν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν ἔκθεσιν περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1924 μεθ' ὃ διελύθη ἡ συνέλευσις περὶ ὧραν ἡμίσειαν μ. μ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1925

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ

ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κύριε Πρόεδρε,

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία, ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἐλέγχου τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τοῦ ἔτους 1925 καὶ ἐπιτελέσασα τὸ ἑαυτῆς καθῆκον, ἔχει τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλη πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῶν Ἐταίρων τὸ πόρισμα αὐτῆς ἐκ τοῦ ἐλέγχου τούτου, ὅπερ ἔχει ὡς ἔπεται :

α') Χρηματικόν.

1) Χρέωσις.

Ἐπίλοιπον μετρητῶν εὑρεθὲν ἐν τῷ Ταμείῳ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1924 κατὰ τὴν βεβαίωσιν τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας Δρχ.	1,093,70
Εἰσπράξεις ἀπὸ ἔσοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ »	569,207,50
» ἐκ τῶν ἐν ὄψει καταθέσεων τῆς Ἐταιρείας παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ »	75,000,—
» ἐκ προκαταβολῶν (τὰ μὴ δαπανηθέντα ἐκ προκαταβολῶν δι' ἀνασκαφὰς) »	3,875,90
Τὸ ὅλον . . . Δρχ.	<u>649,177,10</u>

2) Πίστωσις.

Πληρωμαὶ εἰς ἔξοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ Δρχ.	278.583,95
» εἰς Ἐθνικὴν Τράπεζαν (καταθέσεις ἐν ὄψει) . . . »	171,079,40
» εἰς Λαϊκὴν Τράπεζαν (καταθέσεις ἐν ὄψει) . . . »	323,50
» εἰς προκαταβολὰς (τὰ μὴ δαπανηθέντα ἐκ προκαταβολῶν δι' ἀνασκαφὰς) »	3,875,90
Ἐπίλοιπον μετρητῶν ἐν τῷ Ταμείῳ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1925 »	<u>195,314,35</u>
Τὸ ὅλον . . . Δρχ.	<u>649,177,10</u>

β') Ἔσοδα καὶ Ἔξοδα.

1) Ἔσοδα.

Ἀπὸ μερίσματα καὶ τόκους	Δρχ.	466,895.—
» ἀντίτιμον δημοσιευμάτων	»	16,697.50
» εἰσφορὰς ἐταίρων	»	3,740.—
» συνδρομὴν τοῦ Δημοσίου	»	50,000.—
» κεκλεισμένας χρήσεις	»	31,875.—
Τὸ ὅλον . . . Δρχ.		<u>569,207.50</u>

2) Ἔξοδα.

Εἰς μισθοὺς, ἐπιδόματα καὶ συντάξεις	Δρχ.	74,812.—
» ἔξοδα γραφείων	»	17,216.—
» ἔξοδα βιβλιοθήκης	»	58,184.95
» ἐπισκευὰς καὶ ἐπιπλώσεις	»	17,124.—
» ἀνασκαφὰς	»	66,538.—
» δημοσιεύματα	»	27,961.90
» διδασκαλίαν	»	3,340.—
» κεκλεισμένας χρήσεις	»	4,227.10
» ἐκτάκτους δαπάνας καὶ διάφορα ἔξοδα	»	9,180.—
Τὸ ὅλον . . . Δρχ.		<u>278,583.95</u>

Περίσσευμα ἐσόδων ἔτους 1925 » 290,623.55

Σύνολον . . . Δρχ. 569,207.50

γ') Γενικὸς Ἰσολογισμός.

Τὸ ἐνεργητικὸν τῆς Ἐταιρείας τῇ 31 Δεκεμβρίου 1925

ἀνήρχετο εἰς	Δρχ.	<u>1,424,242.10</u>
ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς :		
1) Ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	»	195,314.35
2) » τὸ μέγαρον τῆς Ἐταιρείας	»	259,863.80
3) » ἀκίνητα κτήματα	»	17,847.50
4) » 70 μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης	»	157,190.25
5) » 405 ὁμολογίας Ἐθν. Παγίου Δανείου 1889	»	88,154.25
6) » 75 ὁμολογ. Ἐθν. Δανείου Σιδηροδρόμων Πει- ραιῶς - Λαρίσσης	»	20,193.75
7) » 1697 ὁμολογ. Ἐθν. Δανείου Ἐνοποιήσεως 1898	»	171,795.75
8) » 171 ὁμολογ. Ἐθν. Δανείου Ἀμύνης 1907	»	6,635.75
9) » 110 ὁμολογ. Ἐθν. Δανείου 500 ἑκατομμ. 1914	»	48,110.65
10) » 204 ὁμολογ. Ἐθν. Δανείου 75 1918	»	<u>18,460.20</u>
Εἰς μεταφορὰν . . . Δρχ.		983,566.25

	Ἐκ μεταφορᾶς . . . Δρχ.	983,566.25
11)	Ἀπὸ 74 ὄμολογ. Ἐθν. Ἀναγκαστικοῦ Δανείου 1922 »	7,400.—
12)	» 1 ὄμολογ. Ἐθν. Δανείου Κεφαλαιώσεως μετὰ μιας ἀποδείξεως φρ. 140 »	640.—
13)	» 25 ὄμολ. Ἐθνικοῦ Πατριωτικοῦ Δανείου . . . »	25.—
14)	» 500 ὄμολογ. Ἐθν. Δαν. 300 ἑκατομ. 1920 . . . »	97,100.—
15)	» καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ . . »	326,891.80
16)	» καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ Λαϊκῇ Τραπέζῃ . . »	6,687.05
17)	» προκαταβολὰς »	1,932.—
	Τὸ ὅλον . . . Δρχ.	<u>1,424,242.10</u>
Τὸ δὲ παθητικὸν τῇ 31 Δεκεμβρίου 1925 ἀνήρχετο εἰς Δρχ. <u>1,424,242.10</u>		
ἀποτελούμενον :		
1)	ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῇ 31 Δεκεμβρίου 1924 . . . Δρχ.	1,133,618.55
2)	ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ ἔτους 1925 »	290,623.55
	Τὸ ὅλον . . . Δρχ.	<u>1,424,242.10</u>

δ') Περιουσία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ἡ περιουσία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τῇ 31 Δεκεμ-		
	βρίου 1925 ἀνήρχετο εἰς Δρχ.	<u>1,424,242.10</u>
ἀποτελουμένη ἐκ τῶν ἑξῆς :		
1)	Ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ Δρχ.	195,314.35
2)	» τὸ μέγαρον τῆς Ἐταιρείας »	259,863.80
3)	» ἀκίνητα κτήματα »	17,847.50
4)	» 70 μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης »	157,190.25
5)	» 405 ὄμολογ. Ἐθν. Παγ. Δανείου 1889 »	88,154.25
6)	» 75 ὄμολογ. Ἐθν. Δανείου Σιδηροδρόμων Πει- ραιῶς - Λαρίσεως »	20,193.75
7)	» 1697 ὄμολογ. Ἐθν. Δαν. Ἐνοποιήσεως 1898 . . »	171,795.75
8)	» 171 ὄμολογ. Ἐθν. Δανείου Ἀμύνης 1907 . . . »	6,635.75
9)	» 110 ὄμολογ. Ἐθν. Δανείου 500 ἑκατομ. 1914 . . »	48,110.65
10)	» 204 ὄμολογ. Ἐθν. Δανείου 75 ἑκατομ. 1918 . . »	18,460.20
11)	» 74 ὄμολογ. Ἐθν. Ἀναγκαστ. Δανείου 1922 . . »	7,400.—
12)	» 1 ὄμολογ. Ἐθνικ. Δανείου Κεφαλαιώσεως καὶ μίαν ἀπόδειξιν φράγκων 140 »	640.—
13)	» 25 ὄμολογ. Ἐθνικοῦ Πατριωτικοῦ Δανείου . . »	25.—
	Εἰς μεταφορὰν . . . Δρχ.	<u>991,631.25</u>

	Ἐκ μεταφορᾶς . . . Δρχ.	991,631.25
14)	Ἀπὸ 500 ὁμολογ. Ἐθν. Δανείου 300 ἑκατομ. 1920 . . . »	97,100.—
15)	» καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ . . . »	326,891.80
16)	» καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ Λαϊκῇ Τραπεζῇ . . . »	6,687.05
17)	» προκαταβολὰς »	1,932.—
	Τὸ ὅλον . . . Δρχ.	<u>1,424,242.10</u>

Περαινοῦσα τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν ἡ Ἐπιτροπεία προτείνει εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅπως αὕτη ἐγκρίνη τὴν προκειμένην διαχείρισιν ὡς ὀρθῶς ἔχουσαν καὶ ἐπικυρώσῃ τὸν τε Ἴσολογισμόν καὶ τὸν Ἀπολογισμόν τοῦ λήξαντος ἔτους 1925.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Φεβρουαρίου 1926

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΛΟΣ
 ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
 ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ
 ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΡΙΜΠΑΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ

Προϋπολογισμοῦ		Εἶδος ἐσόδων	Προϋπολογισθέντα	Ἐισπραχθέντα	Διαφορὰ	
Κεφ.	Ἀρθρ.				Ἐπί πλέον	Ἐπί ἔλαττον
A'	1	Μερίσματα καὶ τόκοι	250 410	466 895	216 485	—
»	2	Μισθώματα	300	—	—	300
»	3	Ἀντίτιμον δημοσιευμάτων	20 000	16 697 50	—	3 302 50
B'	1	Εἰσφοραὶ ἐταίρων	3 100	3 740	640	—
»	2	Συνδρομὴ τοῦ Δημοσίου	50 000	50 000	—	—
Γ'	1	Ἔσοδα κεκλεισμένων χρήσεων	131 683 45	31 875	—	99 808 45
»	2	Ἐκτακτὰ καὶ ἀπρόοπτα ἔσοδα	1 100	—	—	1 100
Σύνολον			456 593 45	569 207 50	217 125	104 510 95

Ἀνάλυσις τοῦ κεφαλαίου A'. ἄρθρον 3.

* Ἀντίτιμον δημοσιευμάτων*.

1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς	Δρχ.	13 687.50
2) Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας	»	1 300.—
3) Comptes rendus du congrès international d'archéologie, 1ère session. Athènes 1905	»	60.—
4) Χρήστου Τσουντα: Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου. 1908	»	1 500.—
5) Κ. Κουρουνιώτου: Κατάλογος τοῦ ἐν Λυκοσοῦργ Μουσείου. 1911	»	40.—
6) Γ. Π. Οἰκονόμου: Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας. 1915	»	80.—
7) Α. Κεραμοπούλλου: Τοπογραφία τῶν Δελφῶν. 1912 - 1917	»	30.—
Σύνολον	Δρχ.	<u>16 697.50</u>

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1925

Προϋπο- λογισμού		Είδος εξόδων	Προϊπολογι- σθέντα	Δαπανη- θέντα	Διαφορά επί Έλατον
Κεφ.	Αριθ.				
A'	1	Μισθοί, επιδόματα και συντάξεις	82 812	74 812	8 000
»	2	*Εξοδα γραφείων	25 000	17 216	7 784
»	3	*Εξοδα βιβλιοθήκης	60 000	58 184 95	1 815 05
»	4	*Επισκευή και επιπλώσεις	50 000	17 124	32 876
B	1	*Ανασκαφαί	95 000	66 538	28 462
»	2	Δημοσιεύματα	95 000	27 961 90	67 038 10
»	3	Διδασκαλία	10 000	3 340	6 660
Γ'	1	*Εξοδα κεκλεισμένων χρήσεων	10 000	4 227 10	5 772 90
»	2	*Εκτακτοι δαπάναι και διάφορα έξοδα	28 781 45	9 180	19 601 45
Σύνολον			456 593 45	278 583 95	178 009 50

Ανάλυσις τού κεφαλαίου Β'. άρθρον 1.

«Ανασκαφαί».

1)	Διονυσιακοῦ Θεάτρου	Δρχ.	1 000.—
2)	Ώδειου τού Περικλέους		4 992.—
3)	Αμφιαρ. 1) ανασκαφαί 10 487 50		
»	2) Άγορά άγροῦ 5 268 90	»	15 756 40
4)	Νέας Άγγιάλου	»	8 000.—
5)	Φερῶν (Ίεροῦ Διὸς Θαυλίου)	»	12 000.—
6)	Γουμενίτισης Καλαβρύτων	»	8 000.—
7)	Στυμφάλου	»	6 129 50
8)	Ἐπιδάουρου	»	3 952.—
9)	Μεσσήνης	»	3 095 10
10)	Ἐρευναί και μελέται βυζ. μνη- μείων Γορτυνίας	»	3 024.—
11)	Ἐρευναί και μελέται βυζ. μνη- μείων Ἐθβῶν	»	589.—
Σύνολον		Δρχ.	66 538.—

Σύγκρισις πραγματοποιηθέντων
εσόδων και εξόδων.

1)	*Εσοδα	Δρχ.	569 207 50
2)	*Εξοδα	»	278 583 95
Περίσσευμα		»	290 623 55

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1925.

Ὁ Ταμίας

ΜΙΧΑΗΛ ΚΟΚΚΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Λογιστής

ΠΑΝΑΓ. Γ. ΣΤΡΙΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΙΝΗΣΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1925

Α') Έκδοθέντα.

Ἀρχαιολογική Ἐφημερίς 1923 εἰς ἀντίτυπα 500.

Β') Πωληθέντα.

1) Ἀρχαιολογική Ἐφημερίς

Σειρά τόμων	Πωληθέν- τες τόμοι	Τιμή τόμου	Εισπραχθέν ποσόν	Σειρά τόμων	Πωληθέν- τες τόμοι	Τιμή τόμου	Εισπραχθέν ποσόν
1906	1	250	250	Ἐκ μεταφ.	27	Ἐκ μεταφ.	6750
1913	1	»	250	1920	8	250	2000
1914	2	»	500	1921	6	»	1500
1915	4	»	1000	1922	13	»	3250
1916	4	»	1000	Ἐν ὄλφ	54		
1917	5	»	1250				
1918	5	»	1250				
1919	5	»	1250				
Εἰς μεταφ.	27	Εἰς μεταφ.	6750				
				1900	Τεῦχη	Τιμή τεύχους	
				1α	1α	62 50	62 50
				1β	»	»	62 50
				1918	1δ	»	62 50
				Ἐν ὄλφ	3	Ἐν ὄλφ	13687 50

2) Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

1889	1	50	50	Ἐκ μεταφ.	10	Ἐκ μεταφ.	500
1893	1	»	50	1908	1	50	50
1895	1	»	50	1909	1	»	50
1896	1	»	50	1910	2	»	100
1897	1	»	50	1911	1	»	50
1898	1	»	50	1914	1	»	50
1899	1	»	50	1915	1	»	50
1900	1	»	50	1916-19	1	»	50
1902	1	»	50	1920	4	»	200
1907	1	»	50	1921	4	»	200
Εἰς μεταφ.	10	Εἰς μεταφ.	500	Ἐν ὄλφ	26	Ἐν ὄλφ	1300

3) Διάφορα δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας.

Λέξεων ἀριθμὸς	Ἐπιγραφή βιβλίων	Πωληθέντα σώματα	Τιμή σώματος	Εισπραχθέν ποσόν
1	Comptes rendus du congrès international d'archeologie, 1ère session. Athènes 1905.	1	60	60
2	Χρήστου Τσουντα: Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηγίου καὶ Σέσκλου. 1908.	3	500	1500
3	Κωνσταντίνου Κουρουγιώτου: Κατάλογος τοῦ Μουσείου Λυκοσοῦρας. 1911.	1	40	40
4	Γεωργίου Π. Οἰκονόμου: Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας. τεῦχος 1ον. 1915.	2	40	80
5	Ἀντωνίου Δ. Κεραμοπούλλου: Τοπογραφία τῶν Δελφῶν. τεῦχος 1ον. 1912-1917.	1	30	30
			Ἐν ὄλφ	1710

Ἀνακεφαλαίωσις

1) Ἀρχαιολογική Ἐφημερίς	Δρ. 13,687.50
2) Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας	» 1.300.—
3) Διάφορα δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας	» 1,710.—
	Σύνολον Δρ. <u>16,697.50</u>

Γ') Διανεμηθέντα.

1) Ἀρχαιολογ. Ἐφημερίς		2) Πρακτικά Ἀρχαιολογ. Ἐταιρείας	
Σειρὰ τόμων	Διανεμηθέντες τόμοι	Σειρὰ τόμων	Διανεμηθέντες τόμοι
1914	1	1885	1
1915	2	1915	3
1916	2	1916 - 19	3
1917	2	1920	1
1918	2	1921	2
1919	3	—	—
1920	3	—	—
1921	3	—	—
1922	2	—	—
ἄθροισμα	20	—	10
Σειρὰ τευχῶν 1918δ'	1	—	—

3) Διάφορα Δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας.

Αἰθῶν ἀριθμὸς	Τίτλος Βιβλίου	Διανεμηθέντες τόμοι
1	Π. Καββαδία: Τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν. 1900	1
2	Π. Καββαδία: Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1837 ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1900. 1900	8
3	Comptes rendus du congrès international d'archéologie, 1 ^{ère} session: Athènes 1905. 1905	6
4	Α. Κεραμοπούλλου: Τοπογραφία τῶν Δελφῶν. τεῦχος 1ον 1912-1917	15
5	Γ. Οἰκονόμου: De profussionum receptaculis sepulcralibus. 1921	2
6	Ἄντωνίου Κεραμοπούλλου: Ὁ ἀποτυμπανισμὸς, συμβολὴ ἀρχαιολογικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ τὴν λαογραφίαν. 1923.	17
	Ἐν Ἀθῆναις τῇ 10ῃ Μαρτίου 1926.	
	Ὁ Λογιστὴς ΠΑΝΑΓ. ΣΤΡΙΓΟΠΟΥΛΟΣ	

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1926.

Τακτική Συνέλευσις.

Τῆ 14^η Φεβρουαρίου 1926, ἡμέρα Κυριακῆ, ὥρα 5 1/2 μ. μ., συνήλθον οἱ ἑταῖροι εἰς τακτικὴν συνέλευσιν ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Ἑταιρείας, ἵνα συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 32 τοῦ Ὁργανισμοῦ ἐκλέξωσι τὸ Προεδρεῖον τῆς Συνελεύσεως καὶ τὴν πενταμελῆ ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπεῖαν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τὸ ἔτος 1926 καὶ ἀκούσωσι τὴν περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1925 ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπεῖας καὶ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Γραμματεῦς περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1925.

Παρήσαν ἑταῖροι τεσσαράκοντα τέσσαρες. Γενομένης φανεροῦς ψηφοφορίας ἐξελέγησαν: Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως ὁ κ. Κωνστ. Ράλλης, Ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Ἀθανάσιος Γεωργιάδης, Α΄ Γραμματεὺς ὁ κ. Παναγιώτης Ἡλιόπουλος καὶ Β΄ Γραμματεὺς ὁ κ. Θεόδωρος Μαλαπέτσας.

Ὁ Γραμματεὺς κ. Παναγιώτης Ἡλιόπουλος ἀνέγνωσε τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπεῖας περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ ἔτους 1925, ἣ δὲ Συνέλευσις ὁμοφώνως ἐνέκρινε τὴν διαχείρισιν ταύτην.

Εἶτα διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐξελέγησαν μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπεῖας ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ τὸ ἔτος 1926 οἱ κ. κ. Ἀγγελος Σταυρόπουλος, Ἀθανάσιος Κριμπᾶς, Γεώργιος Παλπαϊωάννου, Εὐάγγελος Κρητικὸς καὶ Βασίλειος Ἡλιόπουλος.

Γενομένης μικρᾶς διακοπῆς καὶ ἐπαναληφθείσης τῆς συνεδρίας, ὁ Γραμματεὺς τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας κ. Γεώργιος Π. Οἰκονόμος ἀνεκοίνωσε τὴν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν ἔκθεσιν περὶ τῶν πεπραγμένων ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας κατὰ τὸ ἔτος 1925, μετὰ προβολῶν φωτεινῶν εἰκόνων ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Ἑταιρείας γενομένων ἀνασκαφῶν μεθ' ὃ διελύθη ἡ συνέλευσις περὶ ὥραν 8 μ. μ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1926

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ

ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΩΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Κύριε Πρόεδρε,

Οί υπογεγραμμένοι αποτελούντες την 'Εξελεγκτικήν 'Επιτροπείαν τῆς 'Εταιρείας διὰ τὸ ἔτος 1926, προσκληθέντες διὰ τοῦ ἀπὸ 28 'Ιανουαρίου 1927 ὑπ' ἀριθ. 1 ἐγγράφου τοῦ κ. Προέδρου, ἐπελήφθημεν τοῦ ἐλέγχου τῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1926 οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τῆς 'Εταιρείας, ἐκ τῶν ταμιακῶν καὶ λογιστικῶν βιβλίων τῆς ὁποίας ἐξάγονται τὰ ἑξῆς ἀποτελέσματα :

Α') Χρηματικόν.

Ταμείον

α') Χρέωσις.

1) Ὑπόλοιπον μετρητῶν εὑρεθὲν ἐν τῷ Ταμείῳ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1925 κατὰ τὴν βεβαίωσιν τῆς 'Εξελεγκτικῆς 'Επιτροπείας	Δρχ.	195,314.35
2) Ἐισπράξεις ἀπὸ ἔσοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ	»	505,902.95
3) Ἀναλήψεις ἐκ τῶν ἐν ὄψει καταθέσεων τῆς 'Εταιρείας παρὰ τῇ 'Εθνικῇ Τραπέζῃ	»	255,000.—
4) Ἐπιστροφαὶ χρημάτων ἐκ προκαταβολῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνασκαφῶν	»	13,266.—
Τὸ ὅλον	Δρχ.	<u>969,483.30</u>

β') Πίστωσις.

1) Πληρωμαὶ εἰς ἔξοδα Γενικοῦ Προϋπολογισμοῦ	Δρχ.	339,774.55
2) Καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ 'Εθνικῇ Τραπέζῃ	»	563,487.05
3) Προκαταβολαὶ δι' ἀνασκαφὰς μὴ δαπανηθεῖσαι	»	13,266.—
4) Ὑπόλοιπον μετρητῶν τῇ 31 Δεκεμβρίου 1926	»	52,955.70
Τὸ ὅλον	Δρχ.	<u>969,483.30</u>

Β') Ἔσοδα καὶ Ἔξοδα.

α') Ἔσοδα.

1) Ἀπὸ μερίσματα καὶ τόκοις	Δρχ.	412,082.05
2) » ἀντίτιμον πωληθέντων δημοσιευμάτων	»	36,430.—
3) » εἰσφορὰς ἐταίρων	»	3,575.—
4) » συνδρομὴν τοῦ Δημοσίου	»	50,000.—
5) » ἔκτακτα καὶ ἀπρόοπτα ἔσοδα	»	3,815.90
	Τὸ ὅλον	<u>Δρχ. 505.902.95</u>

β') Ἔξοδα.

1) Εἰς μισθοῦς, ἐπιδόματα καὶ συντάξεις	Δρχ.	70,810.90
2) » ἔξοδα γραφείων	»	24,923.25
3) » ἔξοδα βιβλιοθήκης	»	79,385.40
4) » ἐπισκευὰς καὶ ἐπιπλώσεις	»	6,050.—
5) » ἀνασκαφὰς	»	93,061.—
6) » δημοσιεύματα	»	31,458.70
7) » διδασκαλίαν	»	1,025.—
8) » ἔξοδα κεκλεισμένων χρήσεων	»	15,279.80
9) » ἔκτακτα καὶ ἀπρόοπτα ἔξοδα	»	17,780.50
	Τὸ ὅλον	<u>» 339,774.55</u>
Περίσσευμα ἐσόδων ἔτους 1926	»	<u>166,128.40</u>
	Σύνολον	<u>Δρχ. 505,902.95</u>

Γ') Γενικὸς Ἰσολογισμὸς.

Τὸ ἐνεργητικὸν τῆς Ἑταιρίας τῇ 31 Δεκεμβρίου 1926 ἀνήρχετο εἰς	Δρχ.	<u>1,590,370.50</u>
ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἑξῆς:		
1) Ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	»	52,955.70
2) » τὸ μέγαρον τῆς Ἑταιρείας	»	259,863.80
3) » ἀκίνητα κτήματα	»	17,847.50
4) » 70 μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης	»	157,190.25
5) » 405 ὁμολογίας Ἐθνικοῦ Παγίου Δανείου 1889	»	88,154.25
6) » 75 ὁμολογίας Ἐθν. Δαν. Πειραιῶς — Λαρίσης	»	20,193.75
7) » 1697 ὁμολογίας Ἐθνικοῦ Δανείου Ἐνοποιήσεως	»	171,795.75
8) » 171 ὁμολογίας Ἐθνικοῦ Δανείου Ἀμύνης 1907	»	6,635.75
9) » 110 ὁμολογίας Ἐθν. Δανείου 500 ἑκατομ. 1914	»	48,110.65
Εἰς μεταφορὰν	Δρχ.	<u>822,747.40</u>

	Ἐκ μεταφορᾶς . . .	Δρχ.	822,747.40
10)	Ἀπὸ 204 ὁμολογίας Ἐθν. Δανείου 75 ἑκατομ. 1918	»	18,460.20
11)	» 74 ὁμολογίας Ἐθν. Λαχ. Ἀναγκ. Δανείου 1922	»	7,400.—
12)	» 1 ὁμολογίαν Ἐθν. Δανείου Κεφαλαιώσεως μετὰ μιᾶς ἀποδείξεως φρ. χρ. 140	»	640.—
13)	» 25 ὁμολογίας Ἐθνικοῦ Πατριωτικοῦ Δανείου	»	25.—
14)	» 500 ὁμολογ. Ἐθν. Δανείου 300 ἑκατομ. 1920	»	97,100.—
16)	» καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ Ἐθν. Τραπέζῃ	»	635,378.85
16)	» καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ Λαϊκῇ Τραπέζῃ	»	6,687.05
17)	» προκαταβολὰς δι' ἀνασκαφὰς	»	1,932.—
	Τὸ ὅλον . . .	Δρχ.	<u>1,590,370.50</u>
	Τὸ δὲ παθητικὸν τῇ 31 Δεκεμβ. 1926 ἀνήρχετο εἰς ἀποτελούμενον:	»	<u>1,590,370.50</u>
1)	Ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῇ 31 Δεκεμβρίου 1925	»	1,424,242.10
2)	Ἐκ τοῦ περισσεύματος τοῦ ἔτους 1926 προστιθεμένου εἰς τὸ κεφάλαιον	»	166,128.40
	Τὸ ὅλον . . .	Δρχ.	<u>1,590,370.50</u>

Δ') Περιουσία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

	Ἡ περιουσία τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τῇ 31 Δεκεμβρίου 1926 ἀνήρχετο εἰς	Δρχ.	<u>1,590,370.50</u>
	ἀποτελούμενη ἔκ τῶν ἑξῆς:		
1)	Ἀπὸ μετρητὰ ἐν τῷ Ταμείῳ	»	52,955.70
2)	» τὸ μέγαρον τῆς Ἐταιρείας	»	259,863.80
3)	» ἀκίνητα κτήματα	»	17,847.50
4)	» 70 μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης	»	157,190.25
5)	» 405 ὁμολογίας Ἐθνικοῦ Παγίου Δανείου 1889	»	88,154.25
6)	» 75 ὁμολογίας Ἐθν. Δανείου Σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Λαρίσης	»	20,193.75
7)	» 1697 ὁμολογίας Ἐθν. Δανείου Ἐνοποιήσεως .	»	171,795.75
8)	» 171 ὁμολογ. Ἐθνικοῦ Δανείου Ἀμύνης 1907	»	6,635.75
9)	» 110 ὁμολογ. Ἐθνικοῦ Δανείου 500,000,000.— τοῦ ἔτους 1914	»	48,110.65
10)	» 204 ὁμολογίας Ἐθνικ. Δανείου 75,000,000.— τοῦ ἔτους 1918	»	18,460.20
11)	» 74 ὁμολογίας Λαχειοφόρου Ἐθνικοῦ Ἀναγκα- στικῆς Δανείου 6 1/2 % τοῦ ἔτους 1922	»	7,400.—
	Εἰς μεταφορὰν . . .	Δρχ.	848,607.60

	Ἐκ μεταφορᾶς . . .	Δρχ.	848,607.60
12)	» 1 δμολογίαν Ἐθν. Δανείου Κεφαλαιώσεως καὶ μίαν ἀπόδειξιν φρ. χρ. 140	»	640.—
13)	» 25 δμολογίας Ἐθνικ. Πατριωτικοῦ Δανείου . .	»	25.—
14)	» 500 δμολογίας Ἐθν. Δανείου 300 ἑκατομ. 1920	»	97,100.—
15)	» καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ	»	635,378.85
16)	» καταθέσεις ἐν ὄψει παρὰ τῇ Λαϊκῇ Τραπεζῇ	»	6,687.05
17)	» προκαταβολὰς δι' ἀνασκαφάς	»	1,932.—
	Σύνολον . .	Δρχ.	<u>1,590,370.50</u>

Περαίνουσα τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν ἡ Ἐπιτροπεία προτείνει εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὅπως ἐγκρίνη τὴν προκειμένην διαχείρισιν ὡς ὀρθῶς γενομένην καὶ ἐπικυρώσῃ τὸν τε Ἰσολογισμὸν καὶ τὸν Ἀπολογισμὸν τοῦ λήξαντος ἔτους 1926.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Φεβρουαρίου 1927.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΡΙΜΠΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΗΑ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΡΗΤΙΚΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ

Προϋπο- λογισμοῦ		Εἶδος ἐσόδων	Προϋπολογι- σθέντα	Ἐισπραχθέντα	Διαφορὰ	
Κεφ.	Ἀριθμ.				Ἐπί πλέον	Ἐπί ἔλαττον
Α'	1	Μερίσματα καὶ τόκοι	278 410	— 112 082 05	133 672 05	—
»	2	Μισθώματα	300	—	—	300
»	3	Ἀντίτιμον δημοσιευμάτων	20 000	— 36 430	16 430	—
Β'	1	Εἰσφοραὶ ἐταίρων	3 100	— 3 575	475	—
»	2	Συνδρομὴ τοῦ Δημοσίου	50 000	— 50 000	—	—
Γ'	1	Ἔσοδα κεκλεισμένων χρήσεων	190 623 55	—	—	190 623 55
»	2	Ἐκτακτὰ καὶ ἀπρόοπτα ἔσοδα	200	— 3 815 90	3 615 90	—
Σύνολον . . .			542 633 55	505 902 95	154 192 95	190 923 55

Ἐνάλυσις τοῦ κεφαλαίου Α'. ἄρθρον 3.

Ἐ Αντίτιμον δημοσιευμάτων.

1)	Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς	Δρχ.	34 250.—
2)	Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας	»	350.—
3)	Χρήστου Τσοῦντα: Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου 1908	»	1 000.—
4)	Π. Καββαδία: Τὸ Ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν. 1900	»	150.—
5)	Κ. Κουρουγιώτου: Κατάλογος τοῦ ἐν Λυκοσοῦρα Μουσείου. 1911		80.—
6)	Γ. Π. Οἰκονόμου: Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας. 1915	»	40.—
7)	Β. Στάη: Τὸ Σούνιον καὶ οἱ ναοὶ Ποσειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς. 1920	»	150.—
8)	Γ. Π. Οἰκονόμου: De profusionum receptaculis sepulcralibus. 1921	»	160.—
9)	Α. Κεραμοπούλου: Ἀποτυμπανισμός. 1923	»	250.—
Σύνολον			Δρχ. 36 430.—

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1926

Προϋπο- λογισμοῦ		Εἶδος ἐξόδων	Προϋπολογι- σθέντα	Ἀνατηθέντα	Διαφορὰ * Ἐπι-ἔλαττον
Κεφ.	Ἄρθρ.				
Α'	1	Μισθοί, ἐπιδόματα καὶ συντάξεις	99 612 —	70 810 90	28 801 10
»	2	Ἔξοδα γραφείων	25 000 —	24 923 25	76 75
»	3	Ἔξοδα βιβλιοθήκης	100 000 —	79 385 40	20 614 60
»	4	Ἐπισκευαὶ καὶ ἐπιπλώσεις	25 000 —	6 050 —	18 950 —
Β'	1	Ἀνασκαφαί	120 000 —	93 061 —	26 939 —
»	2	Δημοσιεύματα	110 000 —	31 458 70	78 541 30
»	3	Διδασκαλία	15 000 —	1 025 —	13 975 —
Γ'	1	Ἔξοδα κεκλεισμένων χώρων	20 000 —	15 279 80	4 720 20
»	2	Ἐκτακτοὶ δαπάναι καὶ διάφορα ἔξοδα	28 021 55	17 780 50	10 241 05
Σύνολον			542 633 55	339 774 55	202 859 —

Ἀνάλυσις τοῦ κεφαλαίου Β' ἄρθρου 1.

* Ἀνασκαφαί.

1)	Ῥαδίου Περικλέους	Δραχ.	5 000.—
2)	Ἀμφιαρείου		11 991.—
3)	Νέας Ἀγχιάλου		10 000.—
4)	Φερῶν (Ἱεροῦ Διὸς Θαυλίου)		12 000.—
5)	Γουμνίτσης Καλαβρύτων		8 000.—
6)	Στυμφάλου		7 000.—
7)	Ἐπιδαύρου		3 723.—
8)	Πύλου		5 991.—
9)	Νικοπόλεως		10 976.—
10)	Σερρῶν		2 880.—
11)	Δέσβου		6 000.—
12)	Νίρου Χάνι Κρήτης		7 000.—
13)	Ἀμοργοῦ (ἔρευνα καὶ μελέται)		2 500.—
Σύνολον		Δραχ.	93 061.—

Σύγκρισις πραγματοποιηθέντων

ἐσόδων καὶ ἐξόδων.

1)	Ἔσοδα	Δρ.	505 902.95
2)	Ἔξοδα		339 774.55
3)	Περίσσευμα		166 128.40

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Ἀεκευβρίῳ 1926.

Ὁ Ταμίας

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Δογιστὴς

ΠΑΝΑΓ. Γ. ΣΤΡΙΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΙΝΗΣΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1926

Α) Πωληθέντα.

1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς.

Σειρὰ τόμων	Πωληθέν- τες τόμοι	Τιμὴ τόμου	Εἰσπραχθέν ποσὸν	Σειρὰ τόμων	Πωληθέν- τες τόμοι	Τιμὴ τόμου	Εἰσπραχθέν ποσὸν			
1883	1	250	—	250	—	Ἐκ μεταφ.	22	Ἐκ μεταφ.	5500	—
1884	1	»	—	250	—	1905	1	250	250	—
1885	1	»	—	250	—	1906	1	»	250	—
1886	1	»	—	250	—	1907	1	»	250	—
1887	1	»	—	250	—	1908	1	»	250	—
1888	1	»	—	250	—	1909	1	»	250	—
1889	1	»	—	250	—	1910	1	»	250	—
1890	1	»	—	250	—	1911	1	»	250	—
1891	1	»	—	250	—	1912	1	»	250	—
1892	1	»	—	250	—	1913	2	»	500	—
1893	1	»	—	250	—	1914	3	»	750	—
1894	1	»	—	250	—	1915	3	»	750	—
1895	1	»	—	250	—	1916	7	»	1750	—
1896	1	»	—	250	—	1917	8	»	2000	—
1897	1	»	—	250	—	1918	10	»	2500	—
1898	1	»	—	250	—	1919	7	»	1750	—
1899	1	»	—	250	—	1920	7	»	1750	—
1900	1	»	—	250	—	1921	8	»	2000	—
1901	1	»	—	250	—	1922	8	»	2000	—
1902	1	»	—	250	—	1923	43	»	10750	—
1903	1	»	—	250	—	1923	2	125	250	—
1904	1	»	—	250	—	—	—	—	—	—
Εἰς μεταφ.	22	Εἰς μεταφ.	5500	—	ἄθροισμα	138	ἄθροισμα	34250	—	—

2) Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

1915	2	50	—	100	—	Ἐκ μεταφ	4	Ἐκ μεταφ.	200	—
1916-19	2	50	—	100	—	1920	1	50	50	—
Εἰς μεταφ.	4	Εἰς μεταφ.	200	—	ἄθροισμα	7	ἄθροισμα	350	—	—

3) Διάφορα δημοσιεύματα Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ἄξιον ἀμφότες	Ἐπιγραφή βιβλίου	Πωληθέντα σώματα	Τιμὴ σώματος	Εἰσπραχθέν ποσὸν		
1	Π. Καββαδία: τὸ Ἴερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπι- δαύρῳ καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν. 1900.	1	150	—	150	—
2	Χ. Τσουντα: Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου. 1908	2	500	—	1000	—
3	Κ. Κουρουνιότου: Κατάλογος τοῦ ἐν Λυκοσούρα Μουσείου. 1911.	2	40	—	80	—
	Εἰς μεταφορῶν	5			1230	—

Αἴθρων ἀριθμός	Ἐπιγραφή βιβλίου	Πολυθθέντα σάματα	Τιμη σάματος	Εἰσπραχθέν ποσόν
	Ἐκ μεταφορᾶς	5		1230 —
4	Γ. Π. Οἰκονόμου: Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας. 1911	1	40 —	40 —
5	Β. Στάη: Τὸ Σούνιον καὶ οἱ ναοὶ Ἰοσειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς. 1920	5	30 —	150 —
6	Γ. Π. Οἰκονόμου: De profusionum receptaculis sepulcralibus. 1921	4	40 —	160 —
7	Α. Κεραμοπούλλου: Ἀποτυμpanισμός. 1923	5	50 —	250 —
	Ἄθροισις	20		1830 —

Ἀνακεφαλαίωσις.

- 1) Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς Δρ. 34,250.—
 - 2) Πρακτικὰ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας » 350.—
 - 3) Διάφορα δημοσιεύματα » 1,830.—
- Ἐν ὄλῳ Δρ. 36,430.—

Β') Διανεμηθέντα.

1) Ἀρχαιολογ. Ἐφημερίς		2) Πρακτικὰ Ἀρχαιολογ. Ἐταιρείας	
Σειρὰ τόμων	Διανεμηθέντες τόμοι	Σειρὰ τόμων	Διανεμηθέντες τόμοι
1915	1	1915	1
1916	1		
1917	2	1916-19	1
1918	1		
1919	1	1920	2
1920	2		
1921	2	1921	7
1922	2		
1923	120		
ἄθροισμα	132	ἄθροισμα	11
Σειρὰ τευχῶν	—	—	—
1914 αβ.	1	—	—
1918 αβγ.	1	—	—

3) Διάφορα δημοσιεύματα.

Γ. Π. Οἰκονόμου: De profusionum receptaculis sepulcralibus. 1921. Τόμ. 1.
Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Μαρτίου 1927.

Ὁ Λογιστὴς
ΙΑΝΑΓ. ΣΤΡΙΓΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

(ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 20)

	<i>Δραγμαὶ</i>
1. Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς 1837-1924 (ΑΕ 1-67: πρβ. πινάκιον παρὰ Β. Λεο- νάρδου), Ἀρχαιολογικῆς ἐφημερίδος λεύκωμα, σ. 1-3). Σχῆμα 4ον.	
(Περίοδος Α'): τόμος 1-16.	
1837-1843: τεύχη α'-ιβ', ιγ' (καὶ ιδ') ιε' (τεῦχος ιF ἴδιον δὲν ἐξεδόθη), ιζ'-κθ'. 1852-1860: τεύχη λ'-νε' πωλοῦνται τάδε τὰ τεύχη: α', β', γ', δ', ιθ', κβ'-κθ', ν', νγ', νε' ἕκαστον τεῦχος	10.—
Περίοδος Β: τόμος 17-21.	
1862: τεύχη α'-ιβ' (τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἐξεδόθησαν τῷ 1863). ἕκαστον τεῦχος	10.—
1869: τεῦχος ιγ'. 1870: τεῦχος ιδ'. 1872: τεύχη ιε' καὶ ιF (τὸ ιF ἐξεδόθη τῷ 1873). 1874: τεῦχος ιζ' ἕκαστον τεῦχος	30.—
Περίοδος Γ': τόμος 22-62.	
1883-1923: εἰς τόμος κατ' ἔτος, ἐκ τεσσάρων τευχῶν συγκείμενος. Ἐκα- στος τόμος	250.—
Περίοδος Δ': τόμος 63 κέ.	
Εἰς τόμος κατ' ἔτος εἰς 4 τεύχη ἢ ἐνιαίως ἐκδιδόμενος μετὰ μονοστήλου κειμένου.	
1924: εἰς τόμος	250.—
1925-1926: εἰς τόμος (ὑπὸ ἐκτύπωσιν).	250.—
1927-1928: εἰς τόμος (ὑπὸ ἐκτύπωσιν).	250.—
2. Ἐφορτήριον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τῆς τρίτης περιόδου ὑπὸ Ἀλε- ξάνδρου Λαμπροπούλου: τόμος 1ος: 1888-1887. Σχῆμα 4ον, σελίδες η' + στήλαι 550. 1902	50.—
3. Πρακτικά τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 1837-1927 (ΠΑΕ 1-82).	
(Περίοδος Α': 1837-1849).	
1-3 (1837, 1837/8, 1838/9): Σύνοψις τῶν πρακτικῶν <τῆς Α'—Γ' συνε- δριάσεως> τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τῶν Ἀθηναίων. (Ἐκδοσις 1η). Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Σχῆμα 16ον, σελίδες 93. 1840. (Δὲν πωλεῖται).	—
4 (1839/49): Πρακτικά τῆς Δ' συνεδριάσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολο- γικῆς ἑταιρείας. (Ἐκδοσις 1η). Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Σχῆμα 16ον, σελίδες 77. 1840. (Δὲν πωλεῖται).	—
5 (1840/41) Πρακτικά τῆς Ε' Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. (Ἐκδοσις 1η). Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Σχῆμα 16ον, σελίδες 87. 1841. (Δὲν πωλεῖται).	—
6 (1841/42): Πρακτικά τῆς Ζ' (γράφει: F') Γενικῆς συνεδριάσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. (Ἐκδοσις 1η). Ἑλληνιστὶ καὶ γαλ- λιστί. Σχῆμα 16ον, σελίδες 31. 1842	10.—
7-11 (1842-1847): Δὲν ἐξευπώθησαν ἰδιαιτέρως.	—

- 1-11 (1837-1846/7): Σύνοψις τῶν Πρακτικῶν (τῆς Α'—ΙΑ' Γενικῆς συνεδριάσεως) τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκδοσις 2α Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Σχῆμα 8ον, σελίδες 325, μετὰ πίνακος (Ἀνδρονίκου ὠρολόγιον, εἰς σελ. 247, πρβ. σελ. 318), 1846 (1847). Δὲν πωλεῖται —
- 12 (1847/48): Πρακτικὰ τῆς ΙΒ' Γενικῆς συνεδρίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Σχῆμα 8ον, σελίδες 31. 1848 10.—
- 13 (1848/49): Πρακτικὰ τῆς ΙΓ' Γενικῆς συνεδρίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. Ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστί. Σχῆμα 8ον, σελίδες 37. 1849 10.—

(Περίοδος Β' : 1858 - 1869/70).

- 14 (1858/59): Συνοπτικὴ ἔκθεσις τῶν πράξεων τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. Σχῆμα 8ον. σελίδες α' + 43. 1859 10.—
- 15-25 (1859-70): Γενικαὶ συνελεύσεις τῶν ἑταίρων τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας: τεύχη ἑνδεκα: 1859/60, 1860/1, 1861/2, 1862/3 (ἔξεδόθη τῷ 1864), 1863/4, 1864/5 (δὲν πωλεῖται), 1865/6, 1866/7, 1867/8, 1868/9, 1869/70. Σχῆμα 8ον· ἕκαστον τεύχος 10.—

(Περίοδος Γ' : 1870/71 κέ.).

- 26-74 (1870/71-1919): Πρακτικὰ Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας 1870-1871 (δὲν πωλεῖται). 1871/2, 1872/3, 1873/4, 1874/5, 1876, 1877 κέ—1902, 1903 κέ—1906 (δὲν πωλοῦνται), 1907 κέ—1915, 1916/9 (εἰς ἓνα τόμον). Σχῆμα 8ον· ἕκαστος τόμος 50.—
- 75-76 (1920-1921): Πρακτικὰ Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας 1920, 1921. Σχῆμα 8ον· ἕκαστος τόμος 50.—
- 77-79 (1922-1924): Πρακτικὰ Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας 1922-1924. Σχῆμα 8ον· εἰς τόμος (ὑπὸ ἐκτύπωσιν) 50.—
- 80-81 (1925-1926): Πρακτικὰ Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 1925-1926. Σχῆμα 8ον· εἰς τόμος 50.—
- 82 (1927): Πρακτικὰ ΑΕ: εἰς τόμος 50.—
- 3Α. Ὁργανισμὸς τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. (Τεύχος 1ον), σχῆμα 16ον, σελίδες 16. 1848. (Τεύχος 2ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 24, 1894. (Τεύχος 3ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 48, 1896. (Τεύχος 4ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 24. 1899. (Τεύχος 5ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 41, 1912. (Δὲν πωλοῦνται). —
4. Ἐπιγραφαὶ ἀνέκδοτοι, ἀνακαλυφθεῖσαι καὶ ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ συλλόγου: φυλλάδια τρία: 1ον: 1851 (σελίδες 12, πίνακες 15· δὲν πωλεῖται), 2ον: 1852 (σελίδες ια' + 22 + 5, πίνακες 8), 3ον: 1855 (σελίδες 60, πίνακες 4). Σχῆμα 4ον· τὸ φυλλάδιον ἐκάτερον 10.—
5. Πρακτικὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἐρεθθείου ἐπιτροπείας ἢ ἀναγραφῆς τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τοῦ Ἐρεθθείου γενομένη κατ' ἐντολὴν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ συλλόγου. Σχῆμα 4ον, σελίδες 21, πίνακες 8. 1853 10.—
6. Ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικαί, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτοι: φυλλάδιον α' (ἄλλο δὲν ἔξεδόθη). Σχῆμα 4ον, σελίδες β' + 34, πίνακες 9. 1860 1.—

7. **Εὐθύμιος Καστόρχης**: Ἱστορικὴ ἐκθεσις τῶν πράξεων τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς τὸ 1837 μέχρι τοῦ 1879 τελευταίωντος. Σχῆμα 8ον, σελίδες F' + 130. 1879 30.—
- 7A. Κατάλογος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας. (Τεύχος 1ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 124, 1887. (Τεύχος 2ον), σχῆμα 8ον, σελίδες 126, 1906. (Δὲν πωλοῦνται). —
8. H. C. Lolling: Κατάλογος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐπιγραφικοῦ μουσείου τόμος 1ος: Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως, τεύχος α': Ἀρχαῖκαί ἀναθηματικαὶ ἐπιγραφαί. Σχῆμα 4ον, σελίδες η' + στήλαι 152 + η', μετὰ πίνακος. 1899 120.—
9. Π. Καββαδίας: Τὸ ἱερόν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ἡ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν. Σχῆμα 8ον, σελίδες 304, εἰκόνες 9, πίνακες 10, ὧν εἰς τοπογραφικὸς. 1900 150.—
10. Π. Καββαδίας: Ἱστορία τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1837 ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1900. Σχῆμα 8ον, σελίδες 115. 1900 30.—
- 10A. (Βαλέριος Στάης): Τὰ εὐρήματα τοῦ ναυαγίου τῶν Ἀντικυθήρων ἐκ τῆς ΛΕ 1902: στήλη 145 - 173/4, εἰκόνες 21, πίνακες 8 (παρένθετοι) + 11. 50 —
11. *Comptes rendus du congrès international d'archéologie 1ère session: Athènes 1905*. Σχῆμα 8ον, σελίδες 400, μετ' εἰκόνων. 1905 60.—
12. *Μνημεῖα τῆς Ἑλλάδος*: τόμος 1ος: Γλυπτὰ ἐκ τοῦ Μουσείου τῆς Ἀκροπόλεως (συντάκται: Καββαδίας, Καστριώτης, Κουρουნიώτης, Lechat, Λεονάρδος, Schrader, Schroeder, Στάης, Σωτηριάδης, Wolters), Σχῆμα 4ον, σελίδες β' + στήλαι 118, πίνακες 36 (ἀρ. 1-33). 1906 250.—
13. P. Canvadias + G. Kawerau: *Die Ausgrabung der Akropolis vom Jahre 1855 bis zum Jahre 1890*. — Π. Καββαδίας + Γ. Καβεράου: Ἀνασκαφὴ τῆς Ἀκροπόλεως ἀπὸ τοῦ 1885 μέχρι τοῦ 1890. Ἑλληνιστὶ καὶ γερμανιστὶ. Σχῆμα φύλλου, στήλαι 150 + σελίδες 2, εἰκόνες 14, πίνακες 13. 1906/7. 500.—
14. Χρῆστος Τσουντας: Αἱ προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου. Σχῆμα 4ον, στήλαι ιF' + 432, εἰκόνες 312, πίνακες 47. 1908 500.—
15. Γεώργιος Ἀ. Παπαβασιλείου: Περὶ τῶν ἐν Ἐθβοίᾳ ἀρχαίων τάφων μετὰ παραρτήματος Ἐθβοϊκῶν ἐπιγραφῶν. Σχῆμα 4ον, στήλαι β' + 108, εἰκόνες 53, πίνακες 21. 1910 100.—
16. Κωνσταντῖνος Κουρουγιώτης: Κατάλογος τοῦ Μουσείου Λυκοσούρας. Σχῆμα 8ον, σελίδες 72, εἰκόνες 74. 1911 40.—
- 16A (Βασίλειος Λεονάρδος): Ἀρχαιολογικὴς ἐφημερίδος λεικώμα. Σχῆμα 4ον, σελίδες 8. 1912. (Δὲν πωλεῖται) —
17. Γεώργιος Π. Οἰκονόμος: Ἐπιγραφαὶ τῆς Μακεδονίας: τεύχος 1ον. Σχῆμα 4ον, σελίδες 40, εἰκόνες 29. 1915 40.—
18. Γεώργιος Κ. Γαρδίκας: Μελετήματα ἀρχαιολογικά. Σχῆμα 8ον, σελίδες 48. 1915 10.—
19. Ἀντόνιος Δ. Κεραμόπουλλος: Τοπογραφία τῶν Δελφῶν: τεύχος 1ον. Σχῆμα 8ον, σελίδες 113, εἰκόνες (παρένθετοι) 11, πίνακες 3. 1912-1917. 30.—
20. Βαλέριος Στάης: Τὸ Σούνιον καὶ οἱ ναοὶ Ποσειδῶνος καὶ Ἀθηνᾶς. Σχῆμα 8ον, σελίδες 55, εἰκόνες 14, πίνακες 5. 1920 30.—
21. Georgius P. Oeconomus: *De profusionum receptaculis sepulcralibus inde ad*

	<i>antiquissimis temporibus usque ad nostram fere aetatem usitatis.</i> Σχῆμα 8ον, σελίδες 63, εἰκόνες 17. 1921	40.—
22.	Ἀντώνιος Δ. Κεραμόπουλος· Ὁ ἀποτυμπανισμός, συμβολὴ ἀρχαιολογικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ τὴν λαογραφίαν. Σχῆμα 8ον, σελίδες 144, εἰκόνες 21, ὧν 7 παρένθετοι. 1923	50.—
23.	Ἀπόστολος Σ. Ἀρβανιτόπουλος. Αἱ γραφαὶ σιῆλαι Δημητριάδος — Παγασῶν. Σχῆμα 2ον, σελίδες 179, εἰκ. 203, πίνακες παρένθετοι 7, πίνακες ἐν τέλει ἑγχρωμοὶ δέκα. 1928	1200.—
24.	Γεώργιος Ε. Μυλωνᾶς· Ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ ἐν Ἑλλάδι. Σχῆμα 8ον, σελίδες 174, εἰκ. 86, πίνακες 2, γεωγρ. χάρται 3. 1928	150.—

Ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρείᾳ πωλεῖται καὶ τὸ σύγγραμμα
Βασ. Λεονάρδου: Ἡ Ὀλυμπία, ἀγτί δραχ. 50.

Ἐξεδόθη ὁ παρὼν τόμος τῇ 10-6-29.

